శ్రీ

రామచంద్రోపాఖ్యానము.

(పద్యకావ్యము.)

వారణాసి వేంకటేశ్వరకవి ప్రణీతము.

ఇది

బ్రహ్మశ్రీ

పురాణపండ మల్లయ్యశాస్త్రులుగారిచేఁ

బరిశీలింపఁబడి

శ్రీపీఠికాపురసంస్థానాధీశ్వరులయాజ్ఞానుసారమున

పిఠాపురమునందలి

శ్రీ విద్వజ్జన మనోరంజనీ ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపఁబడియె.

1911.

శ్రీగురుభ్యోనమః.

రామచంద్రోపాఖ్యానము

పీఠిక.

రామచంద్రోపాఖ్యానము రామాయణము ననుసరించి చేయంబడినగద్యపద్యాత్మక మగుకావ్యము. ఇందు రామాయణములోని మొదటి యాఱుకాండలయం దున్న ముఖ్యమైనకథ సంగ్రహముగఁ జెప్పఁబడెను. దీనిని రచియించినవాఁ డాపస్తంబ సూత్రుఁడు విశ్వామిత్రగోత్రుఁడు వారణాసి కామయార్యునకు లచ్చమాంబకును బుత్త్రుఁ డగువేంకటేశ్వరకవి. ఈయన వెల్నాటి వైదికబ్రాహ్మణుఁడును, సంస్కృతాంధ్రభాషలయందుఁ బండితుఁడును. ఈతఁ డీగ్రంథమును రచియించినట్లును, దీనినిర్మాణమునఁ దోడ్పడినలక్ష్మీపతి యనుననుజుఁడును, జోగన యనుమఱియొకయనుజుఁడును నితని కున్నట్లు నీక్రిందిపద్యమువలనం దెలియును.

"శా. ప్రీతిం బుట్టితి మన్వధూవరులకున్ ♦ శ్రీవేంకటేశుండ నే
నేతద్గ్రంథనిబంధనంబునకు నా ♦ కెంతేనియుం దోడుగాఁ
జేతన్స్ఫూర్తి రచించి పాల్పడఁగల ♦ శ్రీలక్ష్మీపత్యభిఖ్యుండు వి
ఖ్యాతప్రజ్ఞుఁడు జోగనాహ్వయుఁడు నా ♦ గ్యజ్ఞాఘ్యసంశీలతన్."

మఱియు గద్యమునందు సైతము వేంకటేశ్వరకవియే రచించి నట్లున్నది. ఇట్లున్నను నీగ్రామమున నున్నవా రొకరు వీరు

తమకు సన్నిహితబంధువులనియు, వీరిమువ్వుర నెఱుఁగుదుమని యు, వేంకటేశ్వరకవి దీనిని రచియింపనారంభించి మిక్కిలి కొలఁదిభాగమును రచియించి యేకారణముచేతనో మాని తరువాతఁ గొలఁదిదినములలో మృతిఁజెందెననియుఁ, బిమ్మట లక్ష్మీపతియే దీనిని సాంతము చేసి యన్నయందలిభక్తిచే నాయన చేసినట్లే ప్రచురించె ననియుఁ జెప్పిరి; గాని వీ రెప్పుడు జన్మించిరో, యెప్పుడు స్వర్గమున కేగిరో యెఱుఁగమనిరి. వీరు రచియించిన యితర గ్రంథము లేవియు లేమింజేసియు, శైలి యన్నిభాగముల సదృశమగుటంజేసియు నిందేది యెవరురచించిరో తెలియుట దుస్సాధము. ఈకవి వాసస్థానము గోదావరీమండలములోని పీఠికాపుర ప్రాంతమున నున్నకొత్తయినుకపల్లియనియు, నితఁడు రమారమి యిరువదియేండ్లకుం బూర్వ ముండెననియుఁ జరమదశయందే యీగ్రంథమును రచియించెననియుఁ జెప్పుదురు; కాఁబట్టి యీ పుస్తక మించుమించుగ, క్రీ. శ. 1850 ప్రాంతమందు రచియింపంబడిన ట్లూహింపఁదగును. పీఠికాపురసమీపగ్రామమున వసియించినకూచిమంచితిమ్మకవివలె నీతఁడును శివభక్తుఁడై తనగ్రంథమును పీఠికాపురమున వెంచేసి యున్నకుక్కుటేశ్వరస్వామికి భక్తిపురస్సరముగ సమర్పించెను. ఇతఁడు తనపూర్వులలోఁ బెక్కండ్రు విద్వత్కవులనియు, రాజులచే సత్కరింపఁబడిరనియుఁ జెప్పి వారుచేసినకావ్యములనుగాని, వారినిసత్కరించినరాజులను గాని పేర్కొనమికిఁ గారణము చింత్యము. కూచిమంచితిమ్మకవి

వలెనే యితఁడు నీగ్రంథము మొదటఁ గొందఱు దేవతలను స్తుతించుచు సాధారణముగ నితరకవులు గావింపని గ్రహస్తుతియు గరుడస్తుతియుఁ గావించి పిమ్మట వాల్మీకి వ్యాస కాళిదాసాదిసంస్కృతకవులను, నన్నయాది తెలుఁగుకవులను బొగడి తనవంశములో మొదటివాఁ డగులక్ష్మణు నొకపద్యమున శివభక్తుఁడనియు, నెల్లవిద్యల నేర్చినవాఁడనియు, సంస్కృతాంధ్రములయందుఁ గవిత్వము చెప్పఁగలవాఁడనియుఁ జెప్పి తరువాత నావంశమున జన్మించినవారిని వరుసగాఁ దనమనుమనివఱకుం జెప్పెను. మఱియు నితఁడు తనప్రాచీనులను గ్రమముగాఁ జెప్పుచుఁ బితామహునిఁగూర్చి యిట్లుచెప్పెను.

శా. "ఆనారన్న మనీషిసోదరుఁ డజ ♦ స్రాంభోరుహాస్త్రానుకం
పాసంప్రాప్తసమస్తదేశవిలస ♦ ద్భాషాకవిత్వాదివి
ద్యాసంపాదితరత్నహేమవసన ♦ శ్యాగ్రామభూషాముఖ
శ్రీసత్కారుఁడు వేంకటేశ్వరుఁడు భా ♦ సిల్లుం జగత్పూజ్యుఁడై."

మ. "సుమనశ్శ్లాఘ్యుఁడు సత్కళానిధియునై ♦ శోభిల్లి మిత్రప్రసం
గము గోవృద్ధివిశేషకారణముగాఁ ♦ గాంచుచుం దండ్రిని
త్యము దన్నుం గని యుబ్బుచుండ విపులా ♦ నంతప్రకాశోదయుం
డు మహోదారుఁడు వేంకటేశకవిచం ♦ ద్రుం డొప్పు నెల్లప్పుడున్."

పిమ్మటఁ దనతండ్రియొద్దనే విద్యల నేర్చికొనిన ట్లీక్రిందిపద్యమునం జెప్పి,

సీ. "వేదీరవరసాధు ♦ బోధప్రవీణత
సాహితీవిద్యాభిజ్ఞ ♦ సముఁడ నగుట,
యోగవిశ్రేష్ఠభూ ♦ యిష్టోపదేశత

విపిధాంధ్రకావ్యకర్త ♦ విదుఁడ నగుట
యేలాతుఁజేమసవ్య ♦ హితశితుఁపాత్రి
సర్వలక్షణవిచ. ♦ క్షణుఁడ నగుట
యేమహామహులకృపా ♦ సామగ్రిసగ్రియా
జ్యోతిషగ్రంథను ♦ జ్ఞాని నగుట
యట్టిరాజాధిరాజను ♦ భ్రాంతరార్య
లోకసంస్తాఘ్యు సకలక ♦ లాకలాప
నిధి సదభిమానధను ధరా ♦ బుధవిధేయు
మజ్జనకుఁ గామకవిరాజు ♦ మదిఁ దలంతు."

పిమ్మట నొకపద్యమున సకలపురాణముల నెఱింగినవాఁడనియు, నుభయభాషాకవిత్వము నేర్చినవాఁడనియు, రాజానుగ్రహమునఁ బెక్కుసత్కారము లొందినవాఁడనియుఁ దనపితృసోదరుని స్తుతియించి, తరువాతఁ బెక్కుకన్యాదానములు చేసినమాతామహునిని, శ్రీరామభక్తుఁడు నీతిశాస్త్రనిపుణుఁడు నగుమాతులునిం బొగడి షష్ఠ్యంతములు చెప్పి కథారంభముఁ జేసెను. దీనికిం బూర్వమే రామచరితము ననేకకవులిదివఱకుఁ బెక్కుతెఱంగుల రచియించినను దానును దానినే రచియించుట కీకవి హేతువు నీక్రిందిపద్యమునఁ దెల్పెను.

చ. "తలపఁగ రామచంద్రుచరి ♦ తంబు లనేకము లాదిసత్కవుల్
విలసితమొప్పఁ జెప్పఁ గని ♦ వెండిరచింపఁగ నేమనన్ మహీ
తలమున జానకీప్రియుక ♦ థావిధి భుక్తియుముక్తియున్ గృపన్
గలుగఁగఁజేయునంచు రటు ♦ కాన రచించెద భక్తిమీఱఁగన్."

ఈకవి తెలుఁగుకవులు కొందఱుసాధారణముగాఁ దమ

గ్రంథములయందుఁ జెప్పినట్లిష్టదేవతసాక్షాత్కరించి ప్రబంధము సేయుఁ బ్రోత్సాహపఱిచినట్లు చెప్పకొనలేదు. ఇతఁడు దీనియందు మనోహరము లగుశ్లిష్టపదములతోఁ బురమును వర్ణించెను ; గాని యందయోధ్యాపురము భాగీరథ్యుత్తరతీరమున నున్నట్లు చెప్పెను, రామాయణమునందు సరయూతీరమున నున్నట్లు చెప్పుటచేతను, నీగ్రంథముననే విశ్వామిత్రుఁడు రామలక్ష్మణులను వెంటంగొనిపోవునపుడు సరయువు దాఁటి యచట మార్గమున క్షుత్పిపాసలు నాయాసమును లేకుండుటకై వారికి బలాతిబల లనుమంత్రముల నుపదేశించి కొంతదూరము పోయి యారాత్రి యట విశ్రమించి మఱునాఁడు వేకువ లేచి చాలదూరము పోయినతరువాత గంగను జూచె నని చెప్పుటచేతను నిది ప్రమాద మనితోఁచును. ఇందు బాలకాండములో నున్న మలదకరూశదేశములవృత్తాంతములు మొదలగుకొన్ని యంశములు విడువఁబడెను. మఱియు మొదటియాశ్వాసములో దేవతలు విష్ణునిస్తుతించుప్రసంగమునఁ గుమారసంభవములోని యీక్రిందిశ్లోకము సరిగఁ దెనిఁగింపఁబడెను.

“ఆత్మానమాత్మనా వేత్సి సృజస్యాత్మానమాత్మనా
ఆత్మనాకృతినా చత్వ మాత్మన్యేవ ప్రలీయసే.”

“ఆత్మచే నాత్మ నెఱిఁగియు ♦ నాత్మచేత
నాత్మ సృజియించి యాత్మయం ♦ దాత్మచేత
నాకృతియుచేత లీన మౌ ♦ నభవు నాద్య
నిన్నుఁ గొనియాడ నేర్తుమే ♦ నీరజాక్ష!”

ఇంకను రెండవయాశ్వాసములో విశ్వామిత్రునియాగపరి రక్షణమున భారతములోని యీక్రిందిశ్లోకము నక్లు చేయంబడియె.

“చతుర్భిశ్చచతుర్భిశ్చద్వాభ్యాంపంచభిరేవచ
హూయతేచపునర్ద్వాభ్యాంసమేవిష్ణుఃప్రసీదతు.”

“నాలుగింటను గ్రమ్మఱ ♦ నాలుగింట
రెంట నైదింట వెండియు ♦ రెంట వలయు
వర్ణమంత్రాదు లాగమ ♦ స్వరవిలోమ
మించుకయు లేక క్రతునిష్ఠ ♦ మించికొనఁగ.”

రామాయణములో భగీరథునకు గంగను బ్రహ్మ యిచ్చె ననియు, దానిని పాతాళమునకుఁ బోవకుండ శివుఁడు శిరమున ధరియించెననియు నున్నది. ఇందు శివుఁడే గంగ నిచ్చె ననియీ క్రిందిపద్యమున నున్నది.

“క. గోకర్ణంబునకుం జని
బ్రాకటముతోఁ దపము సేయఁ ♦ బరమప్రీతిన్
లోకారాధ్యుఁడు ధూర్జటి
నాకధునీబిందు వొకటి ♦ నరపతి కిచ్చెన్.”

ఇట్లు బాలకాండములోనికొన్నికథలను సంగ్రహించియుఁ, గొన్నిటిని వదలియు రెండాశ్వాసములలోఁ జెప్పి, మూఁడవయాశ్వాసములో నయోధ్యాకాండమునందలికథను జెప్పనారంభించి దశరథునకు మునియిచ్చినశాపమును మొదటికాండములోనే చెప్పుటచే వదలి, తక్కినవానిని సంగ్రహముగఁ జెప్పి, యారణ్యకాండకథ నారంభించి, మాండకర్ణిదర్శనము మొదలగువానిని విడిచి, తక్కినవానిని సంగ్రహించి యాయాశ్వాసముననే ముగిం

చెను. వెనుకటియాశ్వాసములలోవలెనే యిందును రామలక్ష్మణులు గంగను దాఁటుచో వాల్మీకి చేసినగంగాష్టకములోనియీ క్రిందిశ్లోకము నొకరీతిం దెనిఁగించెను.

“త్వత్తీరే తరుకోటరాంతరగతో గంగే విహంగోవరం
త్వన్నీరే నరకాంతకారిణివరం మత్స్యోథవాకచ్ఛపః
నైవాన్యత్రమదాంధసింధురఘటాసంఘట్టఘంటారణ
త్కారత్రస్తసమస్తవైరివనితాలబ్ధస్తుతిర్భూపతిః.”

“క. గురుతరతావకరోధ
స్తరుకోటరతటకుటీర ♦ సంస్థితఖగమున్
వరమా కేరాకచో రా
జ్యరమేశుం డగుటకంటె ♦ స్వర్ద్వీపవతీ!”

నాల్గవయాశ్వాసమును సుగ్రీవుఁడు ఋశ్యమూకమును సమీపించినరామలక్ష్మణులఁ జూచి, వాలి పంపినవారని భ్రమియించు టాదిగా నాంజనేయుఁడు సీతఁ జూచివచ్చువఱకుఁ గల కిష్కింధాసుందరకాండములయందలికథను బూరించి, యైదవ యాశ్వాసమును రాజపుత్త్రులు వానరసైన్యములతో బయలువెడలు టాదిగా యుద్ధముకొంతవఱకుఁ జెప్పి ముగించి, యాఱవ యాశ్వాసమున దానిని రావణవధవఱకుం జెప్పి పిమ్మట రాముఁడు విభీషణునకు లంకారాజ్యము నాచంద్రార్కముగ నిచ్చి యయోధ్యకు వచ్చి పట్టాభిషేకము నొంది సుగ్రీవాదులను బహూకరించి స్వస్థానములకుఁ బుచ్చె నని చెప్పి గ్రంథమును ముగించెను.

ఇం దచ్చటచ్చటఁ గావ్యలక్షణము లగువర్ణనములు గలవు. ఈయనకవిత్వము ధారాశుద్ధి కలదియు, రసవంతము నై

ప్రాచీనులకవిత్వముం బోలి శ్లాఘ్యమై యున్నది. అచ్చటచ్చటను "ఎత్తుకపోయె" "చేతును" మొదలగువ్యాకరణవిరుద్ధములైనప్రయోగములును, రేఫఱకారములకు యతిప్రాసములయందు మైత్రియుఁ గాన్పించుచున్నను వానిసంఖ్య యల్పముగాన నీకవనము సలక్షణమనియే చెప్పవచ్చును. ఇందు సందర్భానుసారముగ నోజఃప్రసాదాదిగుణములును వృత్తులు నలంకారములు మొదలగునవి గలవు. ఇందుఁ గొన్నిభాగములు నారికేళపాకమున నున్నవి గాని చాలభాగములు ద్రాక్షాపాకమున నెల్లవారికి సుబోధములై వినువారి కింపుపుట్టించు చున్నవి. ఈగ్రంథములో నాడాడ నచ్చతెలుఁగులు కలవు గాని కవికి సంస్కృతపదప్రయోగమం దధికాదర మున్నట్లు గ్రంథముం జదువువారికిఁ దోఁచును. మొదటఁ గృతిస్వామి యగుకుక్కుటేశ్వరుని స్తుతించునపుడును, దశరథునియాగకాలమున దేవతలు విష్ణునిస్తుతించుచోటను దేవలసంస్కృతవాక్యములనే కొన్నింటిని బ్రయోగించెను, తక్కిన భాగములయందును దెనుంగులకంటెఁ దత్సమములే యధికముగ గాన్పించుచున్నవి. ఈగ్రంథములోఁ బ్రసిద్ధులగుమహాకవులప్రబంధములలోనివానిం బోలినపద్యరత్నములు చాలఁ గలవు, వానిలోఁ గొన్నిటి నుదాహరించెదను.

సీ. భుజగలోకాధీశ ♦ భోగతల్పశయాన
హరిరూపధర మహా ♦ పురుష యనుచు
నతులాబ్జనుసటవ ♦ ర్చితపాదరాజీవ

రామార్చనీయ శ్రీ ♦ రంగ యనుచు
మారీచమదభంగ ♦ మహితవాయువ్యాస్త్ర
శరదనిద్రితనేత్ర ♦ జలజ యనుచు
సముద్రగవక్షావ ♦ సరయోగనిద్రాణ
కరిరాజవరద శ్రీ ♦ కాంత యనుచుఁ
దలఁగు నలఁగును నులుపు జె ♦ గ్గిలు మఁబలుకు
సఖులనయనస్వగశిరోజ ♦ చరణకలనఁ
బవనకందర్పఘనహంస ♦ జవనతురగ
భటనటప్రియ (జలజాత) సముదాయ ♦ పటిమ దోఁప.

ఇది తెనాలిరామకృష్ణకవివిరచిత మైనపాండురంగవిజయములోని దని ప్రాచీనులు చెప్పుదురు; గాని పైఁడిమఱ్ఱివేంకటపతిచే రచియింపఁబడినచంద్రాంగదచరిత్ర నాల్గవయాశ్వాసములోఁ జిత్రసేనపుత్త్రివిరహావర్ణనములో నున్నది.

సీ. ఫాలభాగస్ఫుర ♦ జ్జ్వాలికానిలమిత్ర
సహసాంకవామోద ♦ చండి యనుచు
రాహుగ్రహాన్వయ ♦ రాజవిభూషణ
హరిదశ్వసుతదర్ప ♦ హరణ యనుచుఁ
జంపకసుమగంధ ♦ చంచద్ఝురీజూట
హిమశైలపూజ్య గౌ ♦ రీశ యనుచు
మరుదంబుపర్ణభు ♦ క్సోమునీంద్రరక్షక
శరదభ్రనిభగాత్ర ♦ గిరిశ యనుచుఁ
గలఁగు మలఁగును దొలఁగు ను ♦ మ్మలికఁ బలుకు
సితవాజినేత్రముఖకచ ♦ శ్రీఁ దలంచి
నూనశరశశ్యాళిపమోద ♦ శుకపికసిత
కుముదరాజీవచంద్రకి ♦ సఖులఁ దలఁచి.

ఇది యీరామచంద్రోపాఖ్యానములోనిమూఁడవయాశ్వా
సములో రామునివిరహవర్ణనములో నున్నది.

సీ. కానక కన్నసం ♦ తాపంబు గావునఁ
గానక కన్నసం ♦ తాన మయ్యె
నరయ గోత్రనిధాన ♦ మై తోఁచుఁ గావున
నరయ గోత్రనిధాన ♦ మయ్యె నేఁడు
ద్విజకులాదరణవ ♦ ర్ధిష్ణుండు గావున
ద్విజకులాదరణవ ♦ ర్ధిష్ణుఁ డయ్యె
వివిధాగమాంతసం ♦ వేద్యుండు గావున
వివిధాగమాంతసం ♦ వేద్యుఁ డయ్యె
గటకటా! దాశరథి సము ♦ త్కటకరీంద్ర
కటకలితదానధారార్ద్రి ♦ కటకమార్గ
గామి యెట్లు చరించు న ♦ త్కటకరీంద్ర
కటకలితదానధారార్ద్రి ♦ కటకతటుల.

ఇది యయ్యలరాజు రామభద్రునిరామాభ్యుదయములో
నైదవయాశ్వాసమున రాముఁ డడవికిం బోవునపుడు దశరథుఁడు
విచారించుసందర్భమున నున్నది.

సీ. నిరతవర్ధితభవ్య ♦ తరుఁ డండ్రు గావున
నిరతవర్ధితభవ్య ♦ తరుఁడై యయ్యె
సుమనోధిసేవనౌ ♦ త్సుక్యుండు గావున
సుమనోధిసేవనౌ ♦ త్సుక్యుఁ డయ్యె
గోత్రావనవిహార ♦ కుశలుండు గావున
గోత్రావనవిహార ♦ కుశలుఁ డయ్యె
ధరణికన్యేశత ♦ దనరాయఁ గావున
ధరణికన్యేశతఁ ♦ దనరు టయ్యె

నయ్యరో ! యయ్యజాండు మా ♦ యయ్య సేయు
న్యాయ మేమయ్య నయ్యరో ♦ ధ్యాఖ్యశాంత
రాయ మయ్యజాఁ డిమ్యెడ ♦ వ్రాయు టరయ
దాశరధికి మహానుకం ♦ పాశరధికి.

ఇది యీగ్రంథములోను మూఁడవయాశ్వాసములో నట్టి సందర్భముననే యున్నది.

సీ. నలినసంభవువాహ ♦ నముహారువంబులు
కులముసాములు మాకుఁ ♦ గువలయాక్షి
చదలేటిబంగారు ♦ జలరుహంబులతూండ్లు
భోజనంబులు మాకుఁ ♦ బువ్వుబోఁడి
సత్యలోకముదాఁక ♦ సకలలోకంబులు
నాటపట్టులు మాకు ♦ నబ్జవదన
మఘురాతుకము లైన ♦ మామాటలు వినంగ
నమృతాంధసులు యోగ్య ♦ లనుపమాంగి
భారతీదేవిముంజేతి ♦ పలుకుచిలుక
సమదగజయాన సబ్రహ్మ ♦ చారి మాకు
వేదశాస్త్రపురాణాది ♦ విద్యలెల్లఁ
దరుణి నీయాన ఘంటాప ♦ థంబు మాకు.

ఇది శ్రీనాథకృతమైననైషధములో రెండవయాశ్వాసమున హంస దమయంతితో సంభాషించుసందర్భమున నున్నది.

సీ. అఖిలలోకారాధ్యుఁ ♦ డగునగేప్వాసనుం
డిష్టదైవము మాకు ♦ హీరరదన
సకలజగత్సర్గ ♦ చతురుఁ డౌచతురాస్యుఁ
డస్వయుస్వామి మా ♦ కబ్జవదన
కడశేనివిడిముడి ♦ గలయులకేశ్వరుం

దగ్రజన్ముఁడు మామ ♦ హరిణనయన
స్వారాజ్యపతి యగు ♦ జంభాసురారాతి
పరమభృత్యుఁడు మాకుఁ ♦ బద్మగంధి
తొల్త దెస కోనితోడుకు మా ♦ దొడ్డిగిడ్డి
పెట్టుచెట్టు తలంప మా ♦ పెరటిచెట్టు
కనకశాలాంకలంక మా ♦ పనికిపట్టు
పొలఁతి నీయాన నాయాన ♦ భువనములను.

ఇది యీగ్రంథమున మూఁడవయాశ్వాసములో రావణుఁడు సీతతోఁ సంభాషించుచో నున్నది,

సీ. వెలివెట్టిరే బాడ ♦ బులు పరాశరుఁ బట్టి
దాశకన్యాకేళి ♦ తప్పుఁ జేసి
కులములో నన్నెత ♦ క్కువ యయ్యెనే గాధి
పట్టికి మేనక ♦ మట్టలికము
ననువు కాఁడై వేల్పు ♦ నాగవాసముఁ గూడి
మహిమ గోల్పోయెనే ♦ మాండకర్ణి
స్వారాజ్య మేలంగ ♦ నీరైరె సురలహ
ల్యాజారుఁ డైనజం ♦ భాసురారి
నారికంటెను నీమహ ♦ త్వంబు ఘనమె
పవనపర్ణాంబుభక్షులై ♦ నవసి యినుప
కచ్చడా లట్టుకొనుముని ♦ ప్రముచ్చులెల్లఁ
దామరసనేత్రలిండ్ల బం ♦ దాలు గారె.

ఇది యాంధ్రకవితాపితామహునిస్వారోచిషమనుచరిత్రములో రెండవయాశ్వాసములో వరూధిని ప్రవరునితోఁ జేయు సంభాషణమున నున్నది.

సీ. క్రీడింపఁడే శర్వ ♦ రీవల్లభునితోడ

వార్యసన్నుత సురా ♦ చార్యభార్య
భోగింపదే సుధా ♦ భుక్ప్రభుతోడ గౌ
తమతాపసోత్తము ♦ ధర్మపత్ని
రమియింపదే వేడ్క ♦ రత్నాకరునితోడ
హారకపర్దాంతర్వి ♦ హారి గంగ
వరియింపదే తుషా ♦ రకరశిరోలంకారు
ఘనదారుకావని ♦ మునివనితలు
వారలెల్ల మహాపతి ♦ వ్రతలు గారె
సరససౌభాగ్యసౌందర్య ♦ పురుషుఁ గనిన
సంచలింపదె భువి నెట్టి ♦ సాధ్వియైనఁ
జాలు నీనిష్ఠ లేల న ♦ న్నేలు మబల.

ఇది యీపొత్తమునాల్గవయాశ్వాసములో రావణుఁడు సీతతోఁ గావించినసంభాషణములోనిది.

ఈయనకవిత్వశైలి దెలియుట కిదివఱ కుదాహరించినపద్యములే చాలిన నింకను నొక్కొక్కయాశ్వాసమున నొక్కొక్కపద్యము నుదాహరించి యీయంశమును ముగింతును.

సీ. ఘను లేగుదెంచిన ♦ తనవారిలో నెంచి
జీవనం బిచ్చి ర ♦ క్షించుదాత
భువననిదానమై ♦ కువలయప్రియము గాఁ
గళల కిమ్మగుపుత్త్రిఁ ♦ గనినయనఘు
క్షితిజనుల్ గొనియాడ ♦ సిరికిఁ బుట్టినయిల్లు
పురుషోత్తమస్థితిఁ ♦ బొసఁగుధన్యు
బలవైరిభయమునఁ ♦ బరఁగు భూభృత్తుల
మనుప వాహినుల నే ♦ లినమహాత్ము
శోభితానంతరత్నధా ♦ మాభిరాముఁ

గంకణకలాపలసదూర్మి ♦ కాపగంప
రావిరాజితచిత్రాంబ ♦ రప్రదేశు
భూరిసత్త్వ నపారగం ♦ భీరుఁ గనిరి. ప్ర. ఆ. 99

సీ. సత్కృపాణు లైనట్టి ♦ జననాథసులజులు
విబుధసంసేవనో ♦ ద్వృత్తు లగుట
ధార్మికోత్తము లైన ♦ ధరణీతలేశ్వరుల్
స్వస్త్రీసమాగమా ♦ సక్తు లగుటఁ
బ్రధనదానప్రౌఢిఁ ♦ బరఁగిననరపతుల్
సతతసత్ప్రదవీప్ర ♦ శస్తు లగుట
సుశ్లోకవైభవ ♦ శుభు లైనరాజులు
విపులాగమాంతప్ర ♦ విష్టు లగుట
చాల విని శస్త్రమును విల్లు ♦ జాతరోష
మున గళాపూర్తి విడువక ♦ ముదము గదుర
నిటులు నాథాటి కెదుట ని ♦ ల్చుటను నీవు
విష్ణుపదవాసి వగుటను ♦ వింతగలదె? ద్వి. ఆ. 156

చ. సితగరుదేణపల్లవవి ♦ చిత్రవిలాసము నుర్వీకన్యస
గ్గతికచనేత్రమధ్యకర ♦ కంఠీరవంబులు గెల్చె వెండియుఁ
క్షితిధరచక్రికీనముల ♦ చెల్వ మణంచెఁ దలంచి చూడ న
య్యతివనితంబదంతసము ♦ దగ్రిమచానవవాక్యగంధముల్. తృ. ఆ. 249

శా. సాహంకారభయంకరభ్రుకుటిధూ ♦ మాంతర్జ్వలద్దృష్టివి
ర్వాహోవిర్భవవిస్ఫులింగచయముల్ ♦ రాలంగఁ గ్రవ్యాదసం
దోహం బెల్ల వడంకఁ జూచుచును బు ♦ త్త్రిన్ సారెవాక్రుచ్చుచున్
హాహాకారము సేయుచున్ దనుజవం ♦ శాధీశ్వరుం డత్తఱిన్. చ. ఆ. 178

శా. అన్నాలీకహితాన్వయేశ్వరునిబా ♦ హాశక్తి సామాన్యమే
యన్నా! యెన్నివిధంబులన్ సమిదుపా ♦ యంబే యపాయంబు నీ
కన్నా! కూడ దటన్న శాఖలము ల ♦ భ్యం బయ్యె నీచెల్మి నే

యు న్నాకుం బనిలేదటంచును నిజాప్తామాత్యసంయుక్తుఁడై. పం. ఆ. 60

మ. కుటిలభ్రూకుటిదుర్నిరీక్షవిలస ♦ త్క్రోధాత్ముఁడై నీవు మ
ర్కటకోటిం బరిమార్చి రమ్మనిమహా ♦ కాయున్ని యోగించినం
దిటమొప్పం జతురంగసైన్యయుతుఁడై ♦ దిక్కుల్ చలింపంగ విశం
కటఘంటారవమొప్పఁ దేరిపయి వే ♦ గం జెక్కె యుగ్రాకృతిన్.

ష. ఆ. 56

శ్రీపీఠికాపురమండలాధీశ్వరులు, మహాహాదారులు, కవిత్వరసజ్ఞులు నాకుం బోషకులు నగు మ. రా. రా. శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీశ్రీశ్రీ రాజా రావు వేంకటకుమారమహీపతిసూర్యారావు బహదరు ప్రభువువారు పురాతనగ్రంథములు దొరకిన లోకోపకారార్థ మచ్చువేయింతు రనివిని యీగ్రామవాస్తవ్యుఁడు హనుమానుల రామచంద్రునిపుత్త్రుఁడు నారాయణమూర్తి యనువైశ్యకుమారుఁడు తనయొద్ద నున్నదానిని దాటియాకులపై వ్రాయఁబడినదాని నక్కడక్కడ శిథిలమైనదాని నీపొత్తమును వారిసమ్ముఖమునకుం బంపికొనఁగా శ్రీమంతు లగునాప్రభువా రాతనికిం దగుపసదనం బొసంగి పుచ్చుకొని మఱియొకప్పుడీగ్రంథమును రచించినకవివంశజుఁ డగుద్విజవరుఁ డొకపుస్తకము నట్టిదానిన శిథిలముకానిదానిని వారిసన్నిధికిం బంపికొనఁగా దానినిసైతము గ్రహించి యారెంటిని వారిపాఠశాలయం దాంధ్రభాషాప్రధానోపాధ్యాయుఁడను, నాస్థానమున నాంధ్రగ్రంథశోధకుఁడను వ్యాఖ్యాతను (Editor & Annotator) నగునాకుం బ్రసాదించి యచ్చొత్తింపఁ దగునట్లు సవరించి వ్రాయింపు మని సెలవొసంగిరి.

నేను వారియానతి శిరంబున వహించి యథామతి చక్కంబఱిచి యట్లు చేసితి. నే నెంతపాటుపడి పరిష్కరించినను నాప్రమాదమున నేని యజ్ఞానమున నేని దోషంబు లుండనోవుఁ; గాన క్షమియింపవిద్వచ్ఛిఖామణులు వినీతితోడం బ్రార్థించెదను.

పీఠికాపురము. }
4 - 11 - 11 }

ఇట్లువిన్నవించువిధేయుఁడు,
పు॥ మల్లయ్యశాస్త్రి.

శ్రీరస్తు.

శుభమస్తు.

అవిఘ్నమస్తు.

శ్రీరామచంద్రోపాఖ్యానము.

ప్రథమాశ్వాసము.

శ్రీకైలాసవసుంధరాధరముపై ♦ శీతాంశుకాంతస్ఫుర
త్ప్రాకారాంచితహేమరత్నఖచిత ♦ ప్రాసాదరాజంబులో
నాకద్వీపిని గౌరియుం గొలువఁగా ♦ లైవ్యయుండుశంభుండులో
కైకస్వామిమహేశ్వరుండొసఁగుమా ♦ కశ్రాంతమైశ్వర్యముల్.

సీ. జలధిజాశయకుశే ♦ శయదర్శితాదర్శ
చంచన్ముఖాబ్జ యే ♦ చంచలాక్షి
విధివధూచాతురీ ♦ విరచితకుంకుమాం
కితఫాలభాగ యే ♦ కీరవాణి
గిరిభిద్రమణ్యాలం ♦ కృతపారిజాతదా
మస్ఫురద్వేణి యే ♦ మందగమన
ధనదకాంతాదత్త ♦ తాంబూలచర్వణా
రక్తబింబోష్ఠి యే ♦ రాజవదన
యమ్మహాశైలకన్య లో ♦ కైకమాన్య
పరమకల్యాణి గిరిధను ♦ ర్ధనురాణి

యనుదినము మాకుఁ గరుణాక ♦ టాక్షదృష్టి
నెసఁగి కల్యాణసాకల్య ♦ మొసఁగుఁగాత. 1

చ. తొలకరిమించుపై నెసఁగు ♦ తోరపుజొంపపుమేచకాభ్రమం
డలముగతిన్ నితాంతసుమ ♦ సశ్వరకేళిదృఢాంకపాళి కిం
పలరఁగ లక్ష్మితోడఁ గవ♦యం దమకించుదయాంబురాశి స
న్నలినదళాక్షుఁ గొల్చెద న♦నారతమున్ మదభీష్టసిద్ధికిన్. 3

సీ. అక్షీణకరుణాక ♦ టాక్షసంవీక్షణ
సతతసంరక్షిత ♦ సకలలోక
రమణీయవిస్ఫుర ♦ ద్రాజీవచిత్రసా
ధాంతరవిహరణ ♦ హర్షితాత్మ
భిమరభృన్ముఖహారి ♦ త్రిప్రియవధూఫాలభా
సితభవ్యకుంకుమాం ♦ కితపదాబ్జ
శక్రనీలోపలా ♦ స్థానపీఠాయిత
సరసీరుహాక్షవ ♦ క్షఃకవాట
యగుచు రాజించుధన్యు దు ♦ గ్ధాబ్ధికన్య
సిరుల నిరవొందునాదుమం ♦ దిరమునందుఁ
బస నెసఁగుపదార్వన్నె ♦ పసిఁడితూఁగు
టుయ్యెలలలోన నూఁగుచు ♦ నుండుఁగాత! 4

మ. శతమన్యుప్రముఖాఖిలత్రిదశశీ ♦ ర్షస్వర్ణకోటీరసం
తతిసమ్యక్స్ఫురితప్రకీర్ణనవర ♦ త్నశ్రేణికాకాంతిచే
స్మితభాస్వత్పదపద్ముఁడై యొసఁగురా ♦ జీవాసనుం డెంతయున్

సతతంబీవుతఁగూర్మిమాకుసకలై ♦ శ్వర్యాయురారోగ్యముల్.

సీ. ఏజవరాలు నా ♦ నాజగత్సృష్టికా
ర్యధురంధరునకు శు ♦ ద్ధాంతకాంత
యేచంద్రవదన వా ♦ చాచాతురీపూర్ణ
కవిజనశ్రేణికిఁ ♦ గన్నతల్లి
యేదేవి సమధిక ♦ వేదాదివిద్యామ
యప్రపంచంబున ♦ కాదిమూల
మేకొమ్మ నిఖిలమా ♦ నీంద్రేప్సితోత్కృష్ట
పరమార్థపదవికిఁ ♦ బట్టుఁగొమ్మ
యట్టిలోకాంబ విమలకృ ♦ పావలంబ
శారదాంబ కరంబు ని ♦ చ్చట మదీయ
చిత్తశృంగాటకాంచద్వి ♦ చిత్రవీథి
మెందుకొని కూర్మి విహరింపు ♦ చుండుఁగాత! 6

చ. ధనదవయస్యకంఠసము ♦ దంచితధాతృకపాలమాలికల్
గొనకొనికాంచిమోదమున ♦ గుండ్రపుటుండ్రములంచు నెంచికై
కొనుటకు డాసి రాఁ దివియఁ ♦ గోరి చెలంగెడుబల్లిదుఁ గజా
నను వినుతింతు సంతతము ♦ నాదుమనోరథసిద్ధి కెంతయున్.

సీ. శ్రీరామపాదరా ♦ జీవయుగ్మవిధేయుఁ
ద్రిదివాధిపాద్యాది ♦ తేయగేయు
సకలభక్తకదంబ ♦ సంరక్షణోపాయు
భూమిజాస్తవనీయ ♦ నామధేయుఁ

త్రిజగత్కంటకపూ ♦ రితయశస్సముదాయుఁ
బ్రత్యర్థివర్గమ ♦ ర్దనపటీయు
ఫాలచరాస్యయ ♦ జలనిధానాత్రేయుఁ
బ్రచురబాహాబల ♦ భాగధేయు
సుగుణధౌరేయు సురగిరి ♦ స్ఫూర్తికాయు
వరగుణనికాయు సుకవీంద్ర ♦ వర్ణనీయు
మథితదైతేయు లోకైక ♦ మాననీయు
నాహవాజేయు నుతిసేతు ♦ నాంజనేయు. 8

క. ఇనశశికుజబుధగురుకవి
శనిరాహుధ్వజుల నెపుడు ♦ స్మరియింతుమదిన్
వినుతింతు గరుత్మంతున్
ఘనభుజబలవంతు దాంతుఁ ♦ గరుణాస్వాంతున్. 9

శా. విద్వద్వందితు వాల్మికూర్మితనయున్ ♦ వేదాంతవిజ్ఞానుఁ గృ
ష్ణద్వైపాయను సత్కవిత్వరచనా ♦ చాతుర్యభోజావనీ
భృద్వర్యున్ ఘనుఁ గాళిదాసు సుకవిన్ ♦ శ్రీహర్షభాషావిశే
షాద్వంద్వున్ జయదేవుఁ బేర్కొనుదు ని ♦ త్యంబున్ వచస్సిద్ధికిన్

క. మున్నుగ నాంధ్రకవిత్వం
బెన్నిక సృజియించి జగతి ♦ నింపొందిన నన్నా
యన్నయు నన్నయు మఱియును
వన్నియ గనుకవులఁ దలఁతు వా ♦ క్సిద్ధి కెడన్. 11

గీ. ప్రాసవిశ్రమశబ్దార్థ ♦ భావరసచ

మత్కృతులు గల్గునెడల స ♦ మ్మదము నొంది
వ్యాజములు గల్గుచోట ని ♦ ర్వ్యాజములుగఁ
జేయునుకవుల సన్నుతి ♦ సేతు మదిని. 12

క. కలనైనఁ గావ్యమర్మము
దెలియక కృతకృతులతోడ ♦ దికొని దుశ్శం
కలఁ జేయఁదివురుసనసమా
ఖ్యలఁ గుకవుల వేరె లెక్క ♦ గొన నేమిటికిన్. 13

సీ. గృహమేధి యొకఁడు భ ♦ క్తి దలిర్పఁ బెద్దలఁ
దెచ్చి పూజించి యా ♦ తిథ్య మిచ్చి
వెల తద్ద గలమేలు ♦ కొలుచుఁ గోరికఁ గొని
చేలావరుగ దంచి ♦ చేటఁ బోసి
చెరిగి మల్చియు బాగు ♦ చేసి క్రమ్మఱ దంచి
తెలిచాయబియ్యము ♦ తేటనీటఁ
గడిగి వండినవంట ♦ కము పాయసము భక్ష్య
ములు షడ్రుచులు గూర్చి ♦ తళియ నిండ
నొసఁగి యామెత పెట్టిన ♦ మెసవుకొనుచు
నలుసులరసిననెటనైనఁ ♦ గలుగుటరుదె?
కానఁగృపఁజిత్రగింపుఁడి ♦ కావ్యరచన
నృపమహితులారవిద్వత్క ♦ వీంద్రులార! 14

క. అని యిష్టదేవతావం
దనము కవీంద్రాభినంద ♦ నంబును మఱి నా

ధునికకవిబహూకారం
బును గుకవితిరస్కరణముఁ ♦ బొసరిచి వేడ్కన్. 15

శా. శ్రీపీఠాఖ్యపురీమహేశ్వరునకున్ ♦ సేమంబుతో సంకితం
బాపాదించి ప్రబంధ మే నొకటి సే♦యంబూనితిన్ రామచం
ద్రోపాఖ్యాన మనంగ రామకథ యా♦ద్యస్మెచ్చనాచంద్రతా
రాపూర్ణంబుగ నుండుఁగాత ధర ధీ♦రశ్రోత్రసమ్మోదమై. 16

చ. తలఁపఁగ రామచంద్రుచరి♦తంబు లనేకము లాదిసత్కవుల్
విలసిత మొప్పఁ జెప్పఁగని ♦ వేండి రచింపఁగ నే మనన్ మహీ
తలమున జానకీప్రియు క♦థావిధి భుక్తియుముక్తియున్ గృపన్
గలుగఁగఁ జేయు నందు రటు ♦ కాన రచించెదభక్తి మీఱఁగన్.

వ. అని నితాంతకౌతూహలాయత్తచిత్తుండనై మఱియు మదీ
యేష్టదేవతాప్రార్థనంబుఁ జేసెద. 18

సీ. శ్రీరాజరాజేశ్వ ♦ రీసమాఖ్యాహార్య
పరివృఢకన్యకా ♦ ప్రాణనాథ!
పంకేరుహాసన ♦ పాకశాసనముఖ్య
సవనాశనార్చిత ♦ చరణయుగళ!
వందారుసనకస ♦ నందనాదిమునీంద్ర
చత్వరస్థితదివి ♦ షన్మహీజ!
నీహారనాకధు ♦ నీహారశరశార
దాభ్రాభ్రగజనిభ ♦ శుభ్రగాత్ర!
సితగిరినివాస! బుధనుత ♦ చిద్విలాస!

రవిశశిరథాంగ! విశ్వంభ ♦ రాశతాంగ!
భుజగవరహార! పీఠికా ♦ పురవిహార!
మారమదభంగ! కుక్కుటా ♦ కారలింగ! 19

సీ. శ్రీమద్వచోమాని ♦ నీమహాశ్చక్రాణి
నాకలోకేభవి ♦ భాకులాని
దుగ్ధపాథోధిస ♦ మ్యగ్ధామయూథాని
పుండరీకప్రభా ♦ మండలాని
బృందారకాపగా ♦ మందభాబృందాని
కైలాసశైలరు ♦ గ్జాలకాని
మహనీయసురమహీ ♦ రుహదీప్తిజాతాని
విపులశుభ్రచ్ఛదో ♦ త్రసపటలాని
వ్యాళనాయకరుచిచక్ర ♦ వాళకాని
కంబువిస్ఫారశోభాక ♦ దంబకాని
భువివిజత్వావిరేజిరే ♦ తవయశాంసి
మారమదభంగ! కుక్కుటా ♦ కారలింగ! 20

వ. అని, ఇష్టదేవతాప్రార్థనంబుఁ జేసి ప్రబంధనిబంధనప్రమోద మానసహృదయుండనై మదీయవంశావతారం బభివర్ణించెద.

సీ. ధాత్రి నాపస్తంబ ♦ సూత్రవిశ్వామిత్ర
గోత్రపవిత్రచా ♦ రిత్రుండు
వసుధాసుధాశనా ♦ న్వయదుగ్ధపాథోధి
పౌర్ణమాస్యుత్పల ♦ బాంధవుండు

బాలేందుశేఖర • పాదపంకేరుహ
ధ్యాననిష్ఠాత్మీయ • మానసుండు
సకలవిద్యావిశే • షసమార్జితాభర
ణార్వభూజాంబూన • దాంబరుండు
పరఁగుఁ బరదారజనతమో • భాస్కరుండు
సంస్కృతాంధ్రకవిత్వవి • శారదుండు
వారణాసిమహావంశ • కారణుండు
లక్ష్మణార్యుండువర్ణిత • లక్షణుండు. 22

క. అతని కుదయించిరి ప్రి
ద్యోతనవరలబ్ధపటుమ్న • మత్వకవిత్వ
ఖ్యాతుఁడు మల్లకవీంద్రుం
డాతతసద్గుణుఁడు పేర • నార్యుఁడు నెన్నన్. 23

వ. అందు. 24

క. శ్రీమద్గుణుఁ డగ్రజుఁ డగు
నామల్లనసుకవి ప్రముఖ • మలర ససంతాం
బామహిళ వరించెను హరి
ప్రేమరమాదేవిఁ దగ వ • రించినకరణిన్. 25

గీ. అవధూతవరులకుఁ బుట్టి • రాత్మజులు ది
వాకరానుగ్రహప్రాప్త • వాఙ్మహత్త్వ
ఘనులు శ్రీసూరనాఖ్యన • త్కవియు వేంక
టేశ్వరకవీశ్వరుండు వి • ఘ్నేశ్వరుండు. 26

ఉ. భూరమణాభినంద్యులును ♦ భూరిగుణాఢ్యులు నైన వారిలో
నారయ సూరనార్యునకు ♦ నాత్మజు లుద్భవ మొందిరుక్తగం
భీరు లుదారధీయుతు ల ♦ మేయశమాన్వితు లుర్విపాలస
త్కారులు వేంకటేశ్వరుఁడు ♦ గంగనయుంగవిరాజనంతుఁడున్.

క. అందగ్రజుండు జగదభి
నందితుఁ డగు వేంకటేశ ♦ నాముఁడు గనియెన్
బొంపుగ జలనిధి చంద్రుఁగ
తిం దనయున్ సూరనాఖ్యు ♦ దివ్యసమాఖ్యున్. 28

గీ. అవ్విపశ్చిచ్ఛిఖామణి ♦ కాత్మజుండు
హర్ష మొదవంగ నుదయించె ♦ నార్యనుతుఁడు
వేంకటాఖ్యుండు సదసద్వి ♦ వేకఘనుఁడు
సరసహృదయుండు విద్యావి ♦ శారదుండు. 29

క. ఆరీతిని నిజసంతతి
ధారుణి నభివృద్ధిఁ బొంద ♦ ధన్యుం డగుచున్
సూరిజనస్తుతమతి యా
సూరనకవి వెలయుచుండె ♦ శుభగుణనిధియై. 30

శా. ఆసూరన్నమనీషిసోదరుఁ డజ ♦ స్రాంభోరుహాస్తానుకం
పాసంప్రాప్తసమస్తదేశవిలస ♦ ద్భాషాకవిత్వాదివి
ద్యాసంపాదితరత్నహేమవసన ♦ స్త్రారామభూషాముఖ
శ్రీసత్కారుఁడు వేంకటేశ్వరుఁడు భా ♦ సిల్లుం జగత్ప్రాజ్యుఁడై.

మ. సుమనశ్శ్లాఘ్యుఁడు సత్కళానిధియు నై ♦ శోభిల్లి మిత్రప్రసం

గము గోవృద్ధివిశేషకారణముగాఁ గాంక్షించుచుం దండ్రి ని
త్యముఁ దన్నుం గనియుబ్బుచుండ విపులానంతప్రకాశోదయుం
డు మహోదారుఁడు వేంకటేశకవిచంద్రుం డొప్పె నెల్లప్పుడున్.

క. ఆ వేంకటకవిచంద్రుఁడు
పావనగుణ లచ్చమాంబ పత్నిగఁ దనరన్
భావజజనకుఁడు లక్ష్మీ
దేవి రమణి గాఁగఁ బరఁగు తెఱఁగున నెలమిన్. 33

క. ఆమిథునమునకుఁ బుట్టిరి
కామకవీంద్రుఁడును మల్లకవియును బుత్త్రుల్
ధీమహితుఁడు వారలలోఁ
గామయ లచ్చాంబ పత్నిగా విలసిల్లెన్. 34

శా. ప్రీతిం బుట్టితి మవ్వధూవరులకున్ శ్రీవేంకటేశుండ నే
నేతద్గ్రంథనిబంధనంబునకు నాకెంతేనియుం దోడుగాఁ
జేతస్స్ఫూర్తి రచించి పాల్పసఁగు లక్ష్మీపత్యభిఖ్యుండు వి
ఖ్యాతప్రజ్ఞుఁడు జోగనాహ్వయుఁడు నార్యశ్లాఘ్యసంశీలతన్.

గీ. అను నాకుద్భవించి రానంద మలర
నందనులు కామనయు సూరనయు ననంగ
మత్సహోదరుఁ డైనలక్ష్మణున కెలమి
సూనుఁ డుదయించె వేంకటేశుండు ఘనుఁడు. 36

క. ఘను లగుమత్తనయులలో
ననవద్యాత్మునకుఁ గామనాఖ్యున కెలమిన్

జనియించెఁ బ్రథమపుత్త్రుం
డనఘుఁడు శ్రీవేంకటేశ్వ ♦ రాహ్వయుఁ డెలమిన్. 37

గీ. ధరణి నిటు మత్కులంబభ్యు ♦ దయపరంప
రాభివృద్ధియు శ్రీయు వి ♦ ద్యయును బుద్ధి
యును రఘుస్వామికారుణ్య ♦ మునను గలిగి
తనరుఁగావుత మాచంద్ర ♦ తారకముగ. 38

మ. సరసాగ్రేసరుఁ గొల్తు మజ్జనకు వి ♦ శ్వామిత్రగోత్రోద్భవున్
ధరణీనాయకపూజితున్ వివిధవి ♦ ద్యాకౌశలున్ భూమిని
ర్జరవంశోత్తము వారణాసికులపా ♦ రావారరాకాసుధా
కరు శ్రీవేంకటసత్కవీంద్రతనయున్ ♦ గామయ్యనామార్యునిన్

సీ. ఏధీరవరుసాధు ♦ బోధప్రవీణత
సాహితీవిద్యాభ్య ♦ సనుఁడ నగుట
యేకవిశ్రేష్ఠుభూ ♦ యిష్టోపదేశిత
వివిధాంధ్రకావ్యార్థ ♦ విదుఁడ నగుట
యేలాక్షణికునవ్య ♦ హితశిక్షణప్రౌఢి
సర్వలక్షణవిచ ♦ క్షణుఁడ నగుట
యేమహామహుకృపా ♦ సామగ్రినగ్రియ
జ్యోతిషగ్రంథను ♦ జ్ఞాని నగుట
యట్టిరాజాధిరాజన ♦ భాంతరార్క
లోకసంశ్లాఘ్యసకలక ♦ లాకలాప
నిధి సదభిమానధను ధరా ♦ బుధవిధేయు

మజ్జనకుఁ గామకవిరాజు • మదిఁ దలంతు. 40

క. ఘనతరగుణగణ కనవర
తనుతచరిత్రకుఁ బతివ్రతాజనతిలకం
బునకుఁ లచ్చాంబకు మ
జ్జననికి వందన మొనర్తు • సమధికభక్తిన్. 41

సీ. బహుపురాణగ్రంథ • పౌరాణికత్వాప్త
కుండలాదిసమస్త • మండనుండు
నరపాలసంసజ్జ • సశ్లాఘనోభయ
భాషాకవిత్వవి • శేషఘనుఁడు
నృపకృపోపార్జిత • పృథులమాన్యక్షేత్ర
హయరత్నజాంబూన • దాంబరుండు
సతతవిశ్రుతతప • స్సత్యవాక్కులశీల
శమదమవిజ్ఞాన • సంయుతుండు
వారణాసిమహావంశ • వార్ధిచంద్రుఁ
డగుజగత్పూజ్యధిషణాసు • ధాశసేజ్య
మహితగుణాఢ్యుఁ గృతకావ్య • మత్పితృవర్య
మల్లనార్యు నజస్రంబు • మదిని దలఁతు. 42

మ. అనయంబుం బ్రణుతింతు భక్తి నవసం • ఖ్యాతీయకన్యాప్రదా
ననితాంతప్రథితుం దనూజగుణసం • తానాభ్యుదంచత్సమా
ఖ్యుని శ్రీరామపదారవిందభజన • ప్రోత్కంఠుఁ జోగన్ననామహన్.
మునిఁగొల్లారికులాంబురాశిహిమధా • మన్నాయనామా

సీ. శ్రీరామచంద్రపా ♦ దారవిందద్వంద్వ
సతతసంసేవనా ♦ సక్తచిత్తు
బాంధవాతిథిజన ♦ ప్రీణితానవరతా న్న
దానసమార్జితో ♦ త్కటసమాఖ్యు
భూతలఖ్యాతపు ♦ ణ్యేతిహాసపురాణ
సద్గ్రంథపఠనసం ♦ శ్రవణనిరతు
పార్థివస్తవనీయ ♦ పంచాంగసుస్థిర
మంత్రరక్షణకళా ♦ మహిమవేద్యుఁ
గులశిఖరిస్థైర్యుఁ గొల్లూరి ♦ కులపయోధి
సోము జోగన్ననామార్యు ♦ సూను మత్ప్రి
సూనసహోదరు సద్గుణ ♦ శోభి వేంక
టాచలసమాఖ్యు ననుదిన ♦ మభినుతింతు. 44

క. ఏతాదృశాస్మదన్వయ
జాతజనపరంపరేష్ట ♦ సత్ఫలదాన
ఖ్యాతలముదారమహీ
జాత మగుమహేశ్వరునకు ♦ షష్ఠ్యంతంబుల్. 45

ఉ. శూలికి ధైర్యశాలికిని ♦ సూనృతశీలికిఁ బార్వతీమనో
జ్ఞాళికి భక్తదుష్కృతమ ♦ హాటవికీలికి విద్విపత్తమో
హేళికి సంతతార్యజన ♦ భృంగకదంబలసన్మృణాళికిన్
పాలితవాసవాదిసుర ♦ పాళికి హేమసుధాంశుమౌళికిన్. 46

ఉ. హారికిఁ బన్నగప్రకర ♦ హారికి భవ్యతపాండురక్కళా

ధారికి భక్తలోకభవ♦దారికి దుగ్ధపయోధిపాండురా
కారికి దేవసంఘశుభ♦కారికి వారణదైత్యగర్వసం
హారికి(భీతికాపురవి♦హారికి(బంచశిలీముఖారికిన్. 47

ఉ. పాటితవైరికోటికి సు♦పర్వగణస్తుతజన్యవిస్ఫుర
ద్ధాటికి భాసమానహిమ♦ధామకిరీటికి శుభ్రభద్రరా
డ్ఘోటికి దుష్టగోత్రిశత♦కోటికి నాకధునీలసజ్జటా
జూటికి భక్తలోకధన♦శోభితపేటికి దిక్సుశాటికిన్. 48

ఉ. రామకథాసుధారసవి♦రాజితమామకకావ్యకన్యకా
స్వామికి(బార్వతీస్ఫురిత♦వామికి(బాండురపుంగవాసకృ
ద్గామికి దత్తభక్తజన♦కామికి(గుక్కుటరాజవిగ్రహ
స్వామికి(బద్మజప్రముఖ♦సన్నుతసద్గుణజన్మభూమికిన్. 49.

వ. భక్తిపురస్సరంబుగా నాయొనర్పం బూనినరామచంద్రోపా
ఖ్యానం బనుమహాప్రబంధంబునకుం గథాప్రారంభంబు. 50

మ. పరగుం బేర్మి(బురీలలామ మవనిన్♦భాగీరథీనిమ్నగో
త్తరతీరంబున భర్మనిర్మితకన♦త్ప్రాసాదకూటాగ్రసం
చరకాంతాస్యసుధాంశుదర్శనలస♦త్స్వస్సింధుఖేలన్మరు
త్తరుణీలోచనకైరవంబయి యయో♦ధ్యానామధేయంబునన్.

సీ. సతతాఖిలాగమో♦చ్చారణానుస్వరా
భ్యంచితవిప్రవ♦రాశ్రితంబు
మానితద్విరదము♦ఖానంతవాహినీ
సహితరాజవతంస♦విహరణంబు

సుమనోధిపార్థద♦ప్రమదాన్వితాధిక
శ్రీమదార్యాసక్త♦జృంభితంబు
కమనీయగోరాజ♦గణవైభవసమగ్ర
పాదజాతనితాంత♦భాసితంబు
మహితగురులోకపితృపితా♦మహాసమేత
విబుధసంతానసంతత♦విలసితంబు
నగుచుఁ గైలాసశైలంబు♦పగిది జగతిఁ
బరఁగు ననిశంబు సాకేత♦పట్టణంబు. 52

చ. హరిణగభస్తి రేయి చర♦మాద్రికి నేగుచు నప్పురిం గరం
బరుదగుతుంగవప్రశిఖ♦రాగ్రము దాఁకి కడిందిఁ గంద దు
ర్భర మగుమచ్చ వచ్చె నిది♦బద్ధనిపల్కుఁగళాంచితక్షపా
వరునకు లోనఁ గందు గన♦వచ్చుటకుం గత మేమి నిచ్చలున్.

చ. అతులమహాగభీరపరి♦ఖాంబువిహారభుజంగమాంగనా
ప్రతతిమహాఫణద్యుతులు♦పల్మరు నారసి పుష్పలావికల్
మతి నరుణోత్పలాబ్జకుసు♦మభ్రమ డాసి తదీయభీకరా
కృతి పరికించి తత్తరిలి♦త్రిమ్మరు చుండుదు రప్పురంబునన్. 54

సీ. నిఖిలలోకాకర్ణ♦నీయషడ్జస్వర
కూజద్భుజంగభు♦గ్రాజరాజి
ప్రకటమనోహర♦పంచమనిస్వన
మహితవనప్రియ♦మండలంబు
పఠితమంజులసుధా♦రసమధురోదార

గిరమావిస్ఫుర♦త్కైరవితతి
ప్రసవనిష్యందమ♦రందపానానూన
తుందిలేందిందిర♦బృందములును
బొసఁగి పరిపక్వఫలకోశ♦కుసుమముకుళ
దళకిసలయయుక్తవివిధపా♦దపవిరాజ
మానశృంగారకేళికో♦ద్యానవనవి
తానములు వొల్చు నారాజ♦ధానిలోన. 55

చ. నలుతొలుపల్కులం జదువ♦నల్మొగముల్ గలయట్టిపద్మజుం
డెలమిఁ బదక్రమంబులు గ్ర♦హించి కడుం దడఁబాటు గాక నే
ర్పలరఁగఁ బల్కనేనిదొర♦యానఁదమకంచుఁబురీద్విజుల్ మహిన్
గలఘనవిద్యలొక్కొకము♦ఖంబునఁబల్కుచునుందు రెప్పుడున్,

సీ. అనిహతకువలయా♦హ్లాదు లౌవసునాథు
లనిశారిభీకరు♦లైనరాజు
లక్రూరదృష్టిచే♦నలరారుమంగళు
లయుగకన్యాధీశు♦లైనసౌమ్యు
లపతితగోత్రభి♦ద్వ్యాపారు లగుగురు
లనభినిందితబుధు♦లైనసుకవు
లప్రాప్తవక్రాధ్వు♦లగుమిత్రసంతతు
లభయదులగుసహీ♦నాంకనాము
లరయ జిష్ణులు శుచులు ధ♦ర్మాధిపతులు
పుణ్యజనులు ప్రచేతులు♦భూరిబలులు

శ్రీదు లార్యేశ్వరులు మహా♦సేను లనఁగ
నప్పురంబున నొప్పుదు♦రవనిభుజులు. 57

చ. అనయము భైక్ష్యవృత్తి నజి♦నాంబరకృచ్ఛ్రిత సర్వదేహులై
తనయునుఁ గుగ్గుఁడై విసము♦ద్రావిన నోర్చి యదక్షిణాశ నం
దినధననాథు నెంచి తమ♦నెచ్చెలికోటికి నిచ్చ దీరఁ గొ
ల్చును ధన మిచ్చి దక్షిణత♦శోభిలఁ బ్రోతురు వీటికోమటుల్.

మ. మొలకుం డెల్లనిబట్టయుం బశుచయం♦బుం గల్గి తానుర్విలాం
గలముల్ మోపినసాటియానెనిహాలిం♦గర్హించుచుల్ హాలికుల్
తెలిబట్టల్ పశువర్గముం గలిగిధా♦త్రిం దున్ని ధాన్యంపుఁగు
ప్పలు పెన్కొండలకీవి నొప్పఁగఁ బురిం♦బండింతు రేవేళలన్.

సీ. కలకంఠి నెఱిసోయ ♦ గమున సుకేశియై
వెలయంగ సమరత ♦ విభున కరుదె
గజయాన మృదులాస్య ♦ గతి శశిరేఖయై
వఱల సవ్వప్నత ♦ వరున కరుదె
సతి మహితోరుల ♦ క్షీణత రంభాస్ఫూర్తిఁ
బరఁగ సనిమిషత ♦ భర్త కరుదె
యువతిలీలాతను ♦ ద్యుతుల హేమారూఢిఁ
దగ సౌమనస్యంబు ♦ మగని కరుదె
యనుచు స్వస్త్రీపరాఙ్ముఖ ♦ యత్నబుద్ధి
నలరుబోఁటుల నలరించు ♦ చెలువుఁ గలిగి
చిత్రితరరూపరాజీవ ♦ పత్రినేత్రి

లప్పురంబున నొప్పుదు ♦ రనుదినంబు. 60

సీ. కటిసీమ నటియించు ♦ కబరీభరముసంచు
సజలనీలాంబుద ♦ చ్ఛాయ నెఱపఁ
దళతళ లీనని ♦ ద్దంపుమేనులజాను
క్రొమ్మించుఁదీవల ♦ కొమరు గఱప
హుఱుమంజిముత్తెంపు ♦ సరులచొక్కపుసొంపు
పలుమరు వడగండ్ల ♦ చెలువువఱుప
గడితంపురతనంపుఁ ♦ గంకణధ్వనిసొంపు
గరువంపుటురుముల ♦ యొఱపు మెఱప
సరస మగువర్షకాలల ♦ క్షణము గలిగి
తెరువరుల నెల్లఁ దల్లడ ♦ పఱచునట్టి
శాలిపాలివధూజన ♦ జాల మెలమి
రాణఁ దనరారు నప్పుర ♦ రాజమునను. 61

మ. పురిహస్త్యున్నతి కల్గి దిక్కరివరం♦బు ల్గెల్వఁగాఁ బోయి మో
హరముల్ దీరిచి వానితోఁ దడవుపో♦రాడెంతయుందూలుటన్
హరిదంతంబులు వట్టె నీపలు కసం♦త్యం బన్న నుర్విం గకు
బ్భిరదంబుల్ గడలంటి యుండుట నిజం♦బే కాదె చర్చించినన్.

చ. పురిహరి వేగ మేణగణ♦ముల్ గని తొర్వక గెల్వ వచ్చి త
త్త్వర కొఁగి నోడి వాజి వన♦వాసమృగాళి చలేతఁ లొంద నం
దిరుశివచంద్రులన్ శరణు ♦ నీఁగి భజింపఁగఁబోలుఁ గానిచో
హరిణము లిట్లు లుండుట ని♦రర్థకమే భువి నాఁడునాఁటికిన్.

సీ. ప్రత్యగ్రకేతన ♦ ప్రకరాగ్రవిఘటితాం
బరకాంతిధవళితాం ♦ బరతలములు
చిత్రరత్నస్ఫుర ♦ చ్ఛిఖరసంఘర్షణ
శీకరీకృతనాక ♦ లోకసదులు
కమనీయఘంటికా ♦ గణఘణంఘణరావ
బధిరీభవత్కకు ♦ ప్పంచయములు
ఘనచక్రచక్రచం ♦ క్రమణసంరంభవై
భవనిరాకృతసుప్ర ♦ భంజనములు
కనకమణిమయవలభికా ♦ కాంతినిచయ
సతతదూరీకృతధ్వాంత ♦ సముదయములు
నగుచుఁ దనరారుసర్వంస ♦ హాజనాభి
నందనము లైనతత్పుర ♦ స్యందనములు. 64

సీ. కడు మగంటిమి మీఱఁ ♦ గాఢవిజ్ఞానుఁడై
ధర్మయుద్ధము సేయఁ ♦ దలఁచె నేని
విద్యుద్విభాస్ఫుర ♦ ద్వివిధాయుధము లూని
కలహంబు గావింపఁ ♦ గడఁగె నేని
బలసముద్దాముఁడై ♦ బారుఁ దీర్చి సారె
రిపులతో దుర మొన ♦ రించె నేని
గురుసంప్రదిష్టత ♦ గురుధనుర్విద్యావి
శారదుం డయి యాజి ♦ సలిపె నేని
వీరుఁ డై నట్టివరసింహ ♦ విభుఁడు తమకు

దొర యగు నటించునప్పుర ♦ వరమునందు
వఱలుదు రురుప్రధనశూర ♦ వైరినలిన
విదళనమదోత్కటు లైన ♦ వీరభటులు. 65

గీ. ఆపురంబున నెంతయు ♦ ననుదినంబు
నాపురందరుభోగభా ♦ గ్యములపగిది
నేపు రంజిల్ల సర్వోర్వి ♦ నేలుచుండి
కాపురం బుండు దశరథ ♦ క్ష్మావిభుండు. 66

సీ. ప్రత్యర్థిభూధవ ♦ ప్రకరపర్వతవజ్రి
మిత్రసముద్రన ♦ క్షత్రభర్త
ప్రఖ్యాతగుణలతా ♦ ప్రచురాలవాలంబు
మహితకీర్తిమరాళ ♦ మానసంబు
శిష్టసారసవనీ ♦ విష్టపబంధుండు
దుష్టదంతావళా ♦ ధోరణుండు
బంధుషట్పదగణ ♦ ప్రసవవద్భూజంబు
శ్రితనీలకంఠవా ♦ ర్షికపయోద
మంచు జను లెంచ ధరణిఁ బా ♦ లించుచుండె
దనుజవిజయసహాయసం ♦ జనితవితత
హర్షపూర్ణమనస్సుమ ♦ నోధినాథ
దత్తసుమనోరథుం డగు ♦ దశరథుండు. 67

సీ. శారదాశరదర ♦ శారదశరధర
పంచాస్యపంచాస్య ♦ పటలములను

కులిశాబ్జనారద ♦ కలశాబ్ధిపారద
ఫేనభేనోపల ♦ బృందములను
హారనీహారప ♦ టీరకర్పూరమం
దారకాదంబక ♦ దంబములను
తారాభ్రవాహినీ ♦ తారాభ్రవాహనే
భాహిరాడ్ఢీరస ♦ మూహములను
దినదినంబున నిరసించి ♦ తనయశంబు
పెంపు రాణింప ధరణిఁ బా ♦ లింపుచుండె
సత్త్రిముఖ్యమహాదాన ♦ సతతపోషి
తతుమాతలవిబుధుండు ♦ దశరథుండు. 68

సీ. తనయశశ్శుభసుధా ♦ ధామబింబంబున
కంబరం బంచితాం ♦ కంబు గాఁగ
దనప్రతాపసువర్ణ ♦ తరుశాఖకర్కమం
డలము శోభితపక్వ ♦ ఫలము గాఁగ
దనధైర్యగిరివరం ♦ బునకుఁ జామీకరా
చలముఖ్యాద్రులు గండ ♦ శైలములుగఁ
దనమహాగాంభీర్య ♦ వనరాశి కరయ ర
సాతలం బూర్ధ్వవి ♦ ష్టపము గాఁగ
దనజగన్మాన్యనితానూన ♦ దానకల్ప
సాలమునకు సమస్తయా ♦ చనకజనవి
తానము లభంగభృంగసం ♦ తతులు గాఁగ

దనరు నందితవిబుధుండు ♦ దశరథుండు. 69

సీ. అశ్రాంతసత్యలో ♦ కావనచతురత,
మహనీయపురుషోత్త ♦ మప్రసిద్ధి,
నిరుపమరాజశే ♦ ఖరలక్షణంబునఁ,
బరబలోచ్ఛేదన ♦ ప్రౌఢిమమునఁ,
బ్రతిదినపద్మినీ ♦ హితకరోదారత'
విబుధపోషణకళా ♦ విభ్రమమున,
గోత్రపరిత్రాణ ♦ గుణవిశేషంబున,
వాహినీసంసక్త ♦ వైభవమున,
వాగ్వరుఁడో, శ్రీవిభుండో, స ♦ ర్వజ్ఞుఁడో, సు
రేంద్రుఁడో, రశ్మిమంతుఁడో, ♦ చంద్రుఁడో, మ
హామహీభృద్వరుండో, ర ♦ త్నాకరుండో
యనుచు జను లెన్నఁ దనరె న ♦ య్యవనిభుజుఁడు. 70

గీ. శ్రీసతియు భూమిసతియు నీ ♦ లాసతియును
వెలఁదులుగ నొప్పుశ్రీమహా ♦ విష్ణుపగిదిఁ
దనరుఁ గౌసల్యయును గైక ♦ యును సుమిత్ర
యును సతులు గాఁగ దశరథ ♦ జనవిభుండు. 71

ఉ. అంతట నొక్కనాఁడు మృగ ♦ యాభిరతిం దురగంబు నెక్కి భూ
కాంతుఁడు శౌర్యభవ్యులమృ ♦ గవ్యులఁ దోడ్కొని యొక్క కాననా
భ్యంతరసీమకుం జని మృ ♦ గాళి హళాహళి నొందఁ జేసి యా
వంతయుఁ గొంకులేక వివి ♦ ధాయుధముల్ ధరియించి క్రుమ్మరన్.

వ. మఱియును. 73

గీ. మృగయు లొకకొంద ఱందంద ♦ మేయసార
సారమేయశిరోధిసం ♦ సక్తభర్మ
పాశభృత్పాణులై వెంటఁ ♦ బరువువెట్ట
మెండుకొను కోర్కి వేఁటాడు ♦ చుండి యచట. 74

క. అమలినయశుఁ డవ్వసుధా
రమణుఁడు గనుఁగొనియె నబ్బు♦రంబుగ ననకృ
త్సుమనస్స్నుతగుణవల్లిం
దమసాకల్లోలినిమ ♦ తల్లిం బ్రమోలన్. 75

చ. కనుఁగొని యన్నదీనికట♦కాననసీమ నధిజ్యధన్వుఁడై
తొనరి కడిందిప్రోడతన♦మొప్పఁ జరాచరలక్ష్యవృత్తి నా
త్మనమున నూల్కొనంగఁబలు♦మారును ద్రిమ్మరియుంతిన త్తటం
బున నొకక్రేవ నిమ్మెఱఁగి♦పొల్పుగ రేతఱి పొంచియుండఁగన్.

మ. పితృతృష్ణాహరణైకవృత్తి మది దీ♦పింపం గతాఘుండు పూ
నితనూజుం డొకరుండు కుండిక సరి♦న్నీరంబులో ముంప భూ
పతి యాధ్వాన మనేకపధ్వనియ కా♦భావించి యేయన్ శరా
హతుఁ డత్తాపసి వ్రాలెఁ బేరెలుఁగుతో♦హా! తాత! యం
[చున్ మహిన్.

క. అమ్మునిరవ మాలించి న
యమ్ము నిరవ కేమముగ ల ♦ య మ్మయ్యెనె? నా
యమ్మున నని చింతిలుచు భ

యమ్మున నటఁ దరలి యతిర ♦ యమ్మున సరిగెన్. 78

క. అరిగి మునితనయుచందం
బరసి యయో! యింత యయ్యె♦నా! యనుచుఁ గదుం
బరితాపింపఁగ నీరై
దరదమ్ముల దొరను గూర్చి ♦ యతఁ డిట్లనియెన్. 79

గీ. ఇచట నీవిట్లు చింతిల ♦ నేమి గలదు!
చందురై నిన్ను శపియింప ♦ కుండఁ గుండ
వారి వారి కొసంగి వి ♦ దారితారి!
తల్లిదండ్రుల ననుఁ జేర్పు ♦ ముల్ల మలర. 80

చ. అని మునిసూతి వల్క నపు♦డల్లుగఁ దత్పితృవాసభూమికిం
జనిన నిజాత్మజుం డని ని♦శానమయంబునఁ జీకులన్ మున
శ్లను మము నీడ నుంచి మన♦లందగునయ్య! యటన్న భీతి న
జ్జనపతి సాంత్వనోక్తుల ని♦జస్థితిఁ దెల్పుట కుద్యతాత్ముఁడై.

క. సీతనయుండనుగా నవ
సీతనయుండను ఖలుండ ♦ సింద్యగుణుఁడ పు
ణ్యేతరమతి ననుచు సమా
ఖ్యాతాత్మకథావిధానుఁ డగు ♦ నాతనితోన్. 82

గీ. పగతురమె రేపగలు దలం ♦ పఁగ నవగత
నయనయతులఁ దనయనయ ♦ నయనుల శుభ
మతుల నిటుల యతివ్యథా ♦ యుతులఁ జేయు
నాయమేనా యమేయథ ♦ స్వధరమణికి. 83

శా. దూపం దేపకుఁ జిక్కు—చీకుల మముం ♦ దుఃఖాబ్ధిపా ల్చేసి త
య్యా! పాపాత్మ! కిరాతరీతి మృగయా♦హంగాన కేతెంచి యే
లా పోకార్చితి వీగుణాఢ్యు? నరపా♦లా! నీకును౦ బుత్త్రక
ష్టావస్థావసరంబె యంత మగు నం♦ చమ్మౌని శాపించినన్.

క. ఆశాపము దనకుం దన
యాశాకారణము గాఁగ ♦ నాత్మ నరసి యా
శ్రీశానుగ్రహమున నీ
యాశాస్యము చేరకె ననిచు ♦ నతికుతుకమునన్. 85

గీ. వేఁట చాలించి క్రిమ్మఱ ♦ వీటి కరిగి
సురల హారిరీతి జనముల ♦ నరసి సౌఖ్య
ములర భూచక్ర మేలి మే ♦ లనెడువిభవ
మొప్పఁ బేరోలగం బుండి ♦ యొక్కనాఁడు. 86

క. నిగమాంతచర్చ సేయుచు
నిగమార్థంబులును స్మృతులు ♦ నెమ్మది వినుచున్
జగతీనాథుఁ 'డపుత్త్ర
స్య గతి ర్నాస్తి' యనుస్మృతివ ♦ చోర్థజ్ఞుండై. 87

సీ. ప్రచురతనూజనా ♦ మాత్రిజ్య మబ్బినఁగాని
యతులితప్రమదాబ్ధి ♦ యుతత యేల?
ప్రథితసంతానమై ♦ భవము గల్గినఁగాని
విశ్రుతకులగోత్రి ♦ విభుత యేల?
సంచనవిహరణా ♦ నంద మందినఁగాని

యధిగతసామన ♦ స్యం బదేల?
సకుమార భవ్యల ♦ కుణత గల్గినఁగాని
సమధిక రాజభూ ♦ షణత యేల?
యనుచుఁ దనుఁ దాన నిరసించు ♦ కొని కరంబు
ధరణిజను లెన్న సుగుణనం ♦ తతిని భువన
మాన్యపురుషోత్తమగురుత్వ ♦ మహిమఁ జెంది
జన్మసాఫల్య మొనరించు ♦ సరణిఁ దలఁచి. 88

ఉ. శిష్టజనాగ్రగణ్యుని వ ♦ సిష్ఠునిఁ గన్గొని పుత్త్రలాభసం
తుష్టి ఘటిల్లురీతి సుజ ♦ నుల్ గొనియాడ వచింపు మన్న ను
త్కృష్టఫలప్రదంబు జగ ♦ తిన్ హయమేధమె కాన తావకా
భీష్టము దానఁ జేకుఱు న ♦ రేశ్వర! యన్న సుమంత్రుఁ డయ్యెడన్.

ఉ. స్రష్టృకుమారుఁడై జగతి ♦ సన్నుతి కెక్కుసనత్కుమారుచే
స్పష్టముగా నెఱింగితి వి ♦ భాండకనందను ఋశ్యశృంగు ను
త్కృష్టతపోధనుం గరము ♦ ప్రీతిగఁ దోడ్కొని వచ్చి పుత్త్రకా
మేష్టి యొనర్చినం భవద ♦ భీష్టము చేకుఱునయ్య భూవరా! 90

గీ. అనుసుమంత్రోక్తి యిష్టకా ♦ మ్యార్థసిద్ధి
గలుగఁ జేయు సుమంత్రోక్తి ♦ గాఁ దలంచి
యవుడ తగువారి నశ్వమే ♦ ధాధ్వరప్ర
యత్న మొనరింప నియమించి ♦ యతిరయమున. 91

క. నానావిధోపదానవి
తానాంజలిసచివుఁ డగుచు ♦ ధరణీశుఁడు వా

జ్ఞానిం గన నరిగెదునను
రానీకబలారిపగిది ♦ నరిగి వినయుతన్. 92

క. శాంతాకాంతాసహితుని
శాంతాత్ముని ఋశ్యశృంగు ♦ సంయమివరు నా
శాంతానంతాపతిస్వని
శాంతాగతుఁ జేసికొని వె ♦ సం గుర్వాజ్ఞన్. 93

మ. సరయూద్వీపవతీతటంబున సమ ♦ స్తర్షుల్ ద్విజుల్ యాజకుల్
పరివేష్టింపఁ గృతాశ్వమేధుఁ డయి భూ ♦ పాలుండు శాంతాపతీ
వరునాజ్ఞం దనయేష్టి సేయుచు హవి ♦ ర్భాగార్థమింద్రాదులం
గరమాహ్వాయము సేయరావణవధో ♦ త్కంఠామరాన్వీతులై.

చ. హరిశుచివహ్నిశక్రులు కృ ♦ తాంతయమాగ్నివృషుల్ సురారిక
ర్బురహరికీలిజిష్ణులుద ♦ పూరపయాత్వనజానలాద్యరుల్
హరిమరుదప్పదైత్యమహి ♦ పాశ్వశిఖీంద్రులు శ్రీదయుక్తకాం
బురమణదానవార్కహుతభు ♦ జ్మఘవుల్ హరుఁగూడియొయ్యెడన్.

ఉ. మున్నుదశాననుం డధిక ♦ మూర్ఖతఁ జేయువిపత్పరంపరల్
ఖిన్నత నవ్విరించి కెఱిఁ ♦ గించిన నే ససమర్థుఁడన్ మహా
పన్నశరణ్యుతో దనుజ ♦ భంజనుతో నిది విన్నవింప నా
పన్నగశాయి దీర్చు మన ♦ బాధ లటన్నఁ ద దీశసేచ్ఛులై.

క. సత్యజగదీశ్వరాద్యా
దిత్యులు గనుఁగొనిరి జలజ ♦ దృగ్విభుసేవా
నిత్యతఁ జని చని తటినీ

పత్యంగీకరము కలశ • సలిలాకరముఁ. 97

వ. మఱియును. 98

సీ. ఘను లేగుదెంచిన • తనవారిలో నెంచి
జీవనం బిచ్చి ర • క్షించుదాత
భువననిదానమై • కువలయప్రియముగాఁ
గళల కిమ్మగువృత్తిఁ • గనినయలఘు
క్షితిజనుల్ గొనియాడ • సిరికిఁ బుట్టినయిల్లు
పురుషోత్తమస్థితిఁ • బొసఁగుధన్య
బలవైరిభయమునఁ • బరఁగుభూభృత్తుల
మనుప వాహినుల నే • లినమహాత్ము
శోభితానంతరత్నధా • మాభిరాముఁ
గంకణకలాపలసదూర్మి • కాపరంప
రావిరాజితచిత్రాంబ • రప్రదేశు
భూరిసత్త్వు నపారగం • భీరుఁ గనిరి. 99

గీ. కని తదీయసభోవిధి • కాలసత్స
మగ్రరంగత్తరంగసం • పద్విలోక
మాత్రహర్షాంతరంగులై • మహితభక్తి
నతనిఁ గొనియాడఁ గడఁగి ర • య్యమృతభుజులు. 100

చ. అరయ సమస్తలోకమున • కబ్బురవుంగడకంటిచూపుచే
సిరులిడుకన్నియుం గనియు • శిష్టజనాగ్రణియై తనర్చు తా
మరకనుదోయిదేవరకు • మచ్చిక నిచ్చినమేటి యీవశా

తిరముగ సర్వశైవలవతీగృహమేధి ! సుధాపయోనిధీ ! 101

గీ. మున్నె మాకెన్నఁటికి నెన్న • ముసలితనము
నాఁకలియు వేఁకి చావును • లేకయుండ
నమృత మిడి మమ్ము మనిచిన • యధికధన్యుఁ
డరమె కొనియాడ నిన్ను సు • ధాపయోధి. 102

సీ. అని దుగ్ధపాథోధి • ననవధిగా యథా
విధి నుతు లొనరించి • యధికభక్తి
నంధకారాతిశై • లాంతరసంచర
త్కమనీయఘనఘనా • ఘనముకరణిఁ
బాలమున్నీటియు • ప్పరిగెలో బోధిత
యోగనిద్రాణుఁడై • యున్నయట్టి
కమలాసమన్వితుఁ • గౌస్తుభోద్భాసితుఁ
గాంచనాంబరధరుఁ • గమలనయను
విశ్వమయు విశ్వకారణు • విశ్వగర్భు
విశ్వవిభు విశ్వపోషకు • విశ్వవిలయు
విశ్వవందితు విశ్వాద్యు • విశ్వవేద్యు
విశ్వనామకు శ్రీమహా • విష్ణు మఱియు. 103

గీ. భోగిభోగాసనాసీను • భువనరక్షుఁ
దత్ఫణీంద్రఫణాగణో • దంచదమల
రత్నభాసితదివ్యవి • గ్రహు నమేయు
నాదినారాయణునిఁ గాంచి • రమరు లపుడు. 104

క. కనుఁగొని వినయము పెనఁగొనఁ
బనివడి తృష్ణాతురుండు ప్రప చేరుక్రియన్
వనజాక్షుని డాయంజని
యనిమిషతతి వొగడఁ దొడఁగె నామోదమునన్. 105

మ. జలజాక్షాయ నమోఽస్తు తే భగవతే శ్యామాంగశోభాయకుం
డలితల్పాయ ప్రసూనచాపగురవే నానాజగద్వ్యాపినే
కలశాంభోనిధికన్యకాధిపతయే గాంగేయచేలాయ ని
ర్మలకారుణ్యకటాక్షరక్షితముని వ్రాతాయ దైత్యారయే.

క. హరయే శాత్రవమస్త
కిరయే చరమాంగభరిత గిరయే ఖలమ
ద్వరయే కైటభవారణ
హరయే వైకుంఠపురవి హారాయ నమః. 107

క. గురవే మదనస్య మరు
త్తరవే శశ్వత్సమాశ్రి తానాం జగతాం
గురవే తపస్వినాం ఘన
తరవేదాంతార్థవిదిత తత్త్వాయ నమో. 108

క. శరధిశయనాన్యథాన
శ్శరణ న్నాస్తి త్వమేవ శరణం తస్మా
త్కరుణాకటాక్షదృష్ట్యా
కురు ఫలితార్థాన్ వదాను కూలా నస్మాన్. 109

చ. అని కొనియాడి వెండియు నయమ్మున నో జగదీశ్వరా దశా

నను(దొసరించుబాధఁ గని ♦ నన్ విశదం బగుఁ గాని విన్నవిం
చిన నదియే మగుం గరుణ ♦ చే మము మన్పఁ దలంచితేని య
ద్దనుజు వధింప మత్స్యనవ ♦ తారముఁ దాల్పుము వేయు నేటికిన్.

క. అసురవలన దొసఁగులఁ బడి
మిసిమిఁ దొలఁగి విసిగి విసిగి ♦ మే మీ డెసకున్
వెస నరుదెంచితి మిఁక మా
యసురతావిధి దలంపు ♦ మార్తశరణ్యా. 111

చ. ఘనుఁడు ఘనుండు నీఁగి నుద ♦ కప్రదుకన్న సుధాకరుండుగ్లా
ఘనగుణుఁ డభ్రచంద్రముల ♦ కంటె సురాగము మేలు వారిదేం
ద్వనిమిషధారిణీజములకన్నిటికంటెఁ బయోధి హెచ్చఁ ద
ద్ఘనశశికల్పవార్ధులకుఁ ♦ గర్తవు గావునఁ బోవు మచ్యుతా!

మ. అనవద్యున్ ఝషకూర్మఘోణినరహ ♦ ర్యత్రావనీదేవనం
దనసమ్యగ్భృగురామముఖ్యవిలస ♦ న్నానావతారంబు లొం
దినచిన్మూర్తి ననంతు నాద్యసభవున్ ♦ దేజోనిధింధార్మికున్
నిను వర్ణింపఁ దరంబె మాదృశులకు ♦ న్నీరేజపత్రేక్షణా. 113

గీ. ఆత్మచే నాత్మ నెఱిఁగియు ♦ నాత్మచేత
నాత్మ సృజియించి యాత్మయం ♦ దాత్మచేత
నాకృతియుచేత లీనమౌ ♦ నభవు నాద్యు
నిన్నుఁ గొనియాడ నేర్తుమే ♦ నీరజాక్ష! 114

సీ. గగనగాయత్ర్యగ్ని ♦ ఖరసుధాధామది
క్స్వర్గవాణిశ్రుతి ♦ కౌస్తుభగబ్ధి

కీనాశపవమాన ♦ పాసీంద్రసర్వాంస
పాతలమ్ములు నీకు ♦ నరయ శీర్ష
కచముఖదృక్కర్ణ ♦ కంఠజిహ్వోక్తి బా
హాకుక్షిమానస ♦ ప్రాణరోమ
చరణంబులును గాఁగ ♦ జగదేకవ్యాప్తివై
దీపించు నిరవద్య ♦ దివ్యచరిత
నిన్ను వర్ణింప నలవియె ♦ నిక్కువముగ
వేయునేటికి మానుష ♦ వేష మూని
పక్షికంధరుఁ జెండాడి ♦ పరమకరుణ
మమ్ము రక్షింపవయ్య ! ర ♦ మాకళత్ర ! 115

చ. అనుపమరామామనోహరుఁడు ♦ హర్షమెలర్పఁగ వారిఁ జూచి యో
యనిమిషులార ! మీరలుఁ భ ♦ యంపడ నేటికి ? నేఁటికద్దశా
స్యుని హతుఁ గాఁ దలంపుఁడు త్రి ♦ శుద్ధిగ నే నిదె ధాత్రిలోనన
ద్దనుజు వధించెదన్ దశర ♦ థక్షితినాథునకున్ సుతుండనై. 116

క. నాశపథము దశముఖునకు
నాశపథముగాఁ దలంచి ♦ నమ్మి చనుఁడు ; భూ
తేశాదు లడ్డుపడిన ని
దే శాసించెదను నాని ♦ దేశము వెలయన్. 117

ఉ. నావుడు సంతసిల్లి సుమ ♦ వస్తతి నిస్తరితాబ్ధియై చనన్
ద్రోవ నజుండు శ్రీహరికిఁ ♦ దోడుగ వీరులఁ గామరూపులన్
లావరులన్ గపీంద్రుల ను ♦ లక్షణులన్ సృజియింపుఁ డన్న

స్త్రీవిసరంబులందున సృ♦జించిరి నిర్జరు లబ్జజోక్తిగన్. 118

గీ. హరియు నపుడు నదృశ్యుఁడై ♦ యమరకార్య
తత్పరత నుండె; నిచట న ♦ ద్దశరథుండు
సేయుతనయేష్టి సంపూర్ణ ♦ మై యెసంగ
హవ్యవాహనులో నుండి ♦ భవ్యముగను. 119

ఉ. పాయక దివ్యమూర్తి యదు♦పాయన మిచ్చుగతిం గరంబులం
బాయసపాత్రిఁ బూని యన♦పాయఫలప్రద మీప్సితార్థగో
పాయన మన్వయస్థితికి♦ సాయము దీని గ్రహింపు మద్రిచా
పాయతభవ్యవిక్రమనృ♦పా యని పిల్చియొసంగ నిమ్ముగన్.

క. ఆపాయస మిరువేఱఁగులు
గా పాల్పఱచియు నొసంగెఁ ♦ గౌసల్యకు నిం
పేపారఁగఁ గైకేయికి
భూపాలాగ్రణి ప్రమోద ♦ పూర్ణాత్మకుఁడై. 121

క. ఆలోలాక్షులు పతిమతి
యాలోచనచేసి యిచ్చి ♦ రర్ధంబర్ధం
బాలో సుమిత్రకును ని
ర్వ్యాలోలమనస్కలై ని ♦ జాంశంబులలోన్. 122

వ. ఇట్లతిస్నేహంబున నప్పాయసంబు పరిగ్రహించి రంత దశ
రథుండు పరిపూర్ణమనోరథుండై ఋత్విక్ప్రముఖధరణీవిబుధో
త్తములకు గోహిరణ్యదుకూలాభరణాదు లొసంగి తక్కిన జ
నంబులకు నిష్టధనంబు లిచ్చి తరుణులుం దానును నపరిహా

రంబుగాఁ గ్రమ్మఱి పురంబున కరుదెంచి యపరిమితానందం
బున రాజ్యంబు సేయుచు నెమ్మనంబున. 123

క. శ్రీహృదయేశ్వరుకరుణ మ
నోహృద్యం బెపుడు దీరు ♦ నో యనుచుండన్
వ్యాహతపుణ్యేతరలై
దౌహృదలక్షణము లోలిఁ ♦ దాల్చిరి యువతుల్. 124

గీ. వింతచవులు వొడమె ♦ వెల్వెలనై చెక్కు
లలరె నాభి వెడద యయ్యె ♦ నలఁతి
కౌను గాననయ్యె ♦ నూనూఁగునూగారు
గారుకొనియె గర్భ ♦ గౌరవమున. 125

గీ. రుచిరకాంచనకలశాగ్ర ♦ ఖచితచారు
నీలహారినీలరుచిలీలఁ ♦ బోలి యాస్య
పాలుబాలేందునిటలల ♦ మేలిగబ్బి
గుబ్బపాలిండ్లతుదకప్పు ♦ గొనబు మెఱసె. 126

క. తొడవులు సడలెను నెన్నడ
లడుగామడ గాఁగడంగె ♦ నా నవనవ ద
ప్పడమి దొరపడఁతులకుఁ జొ
ప్పడరెను బడలికలు కడిఁది ♦ నై యొడలేకన్. 127

క. అంతర్వత్నులు ధరణీ
కాంతప్రియపత్నులిటుల ♦ గర్భోదయలై
సంతసిలుచు నవమాసా

నంతరమున నఖిలజనము • సంప్రమదముగన్. 128

మ. రవి మేషంబున జన్మలగ్నము కుళీ•రంబందునన్ జీవరా
హువిధుల్ తౌలిని సౌరి నక్రమునఁ గే•తూర్వీజు లుండంగ భా
ర్గవసౌమ్యుల్ ఝషరాశియం దదితితా•రన్ దేవి కౌసల్య శ్రీ
నవమిం జైత్రికశుక్లపక్షమున నె•న్నన్ రాముఁ గాంచెన్ దమిన్

గీ. కైకయీదేవి పదపడి • కనియెఁ బుణ్య
నిరతు భరతు సుమిత్ర భా • సురచరిత్ర
ఘనుల లక్ష్మణశత్రుఘ్ను • లను నితాంత
నమరజయనిఘ్నులను గాంచెఁ • బ్రమద మెసఁగ. 130

చ. కురిసె వసుంధరం గరము • కుప్పలుగా సుమవృష్టి వేమరున్
మొరసె నిలింపదుందుభులు • మోద మెలర్పఁగ మోము దామరల్
విరిసె సుపర్వకోటికి ర•విప్రముఖగ్రహతారకావళుల్
మెఱసె నగారి కౌతుకము • మీఱఁ ద్రివిష్టపమెల్ల మేలనన్.

క. పాడిరి గంధర్వులు దివి
నాడిరి తెఱగంటితెఱవ • లాత్మవ్యథచే
వాడిరి దనుజులు మునిజను
లాడిరి కల్యాణసూచ • కాభాషణముల్. 132

క. నలుతోలుఁబలుకులో నలినజు
నలు మొగములో నలువయయ్య • నలుబాహువులో
నలుజలధులో నా వెలసిరి
నలువురు దశరథునిసుతులు • నలువలరారన్. 133

శ్రీరస్తు.

శుభమస్తు.

అవిఘ్నమస్తు.

శ్రీ రామచంద్రోపాఖ్యానము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీరజతాద్రివిహారా
చారుతరాహీనహార ♦ స్మరసంహారా
వారాన్నిధితూణీరా
సూరిజనాధార తామ్ర ♦ చూడాకారా. 1

వ. అవధరింపు మనంతరకథావిధానం బట్లు నితాంతసంతుష్టాంత
రంగుండై దశరథధరామండలాఖండలుం డఖండవైభవప్రా
జ్యం బగురాజ్యంబు సేయుచుండ నొక్కనాఁడు. 2

మ. పరమోత్కృష్టతపఃపవిత్రుఁడు జగ ♦ త్ప్రఖ్యాతచారిత్రుఁడా
దరసంరక్షితమానిపుత్త్రుఁడు మరు ♦ త్వన్ముఖ్యసంస్తోత్రుఁ డ
ధ్వరసంతర్పితవీతిహోత్రుఁ డపర ♦ స్వర్లోకసర్గక్రియా
చరణోక్తిప్రమదాకళత్రుఁ డగువి ♦ శ్వామిత్రుఁ డేతేరఁగన్.

చ. ఎమెరుగ నెగుదెంచి ధర ♦ ణీశుఁడు వందన మాచరించి పెం
పొదవెడుపీఠినుంచి సమ ♦ యోచితపూజలు నించి తచ్ఛుభా
భ్యుదయము లెంచియాత్మశుభ ♦ ముత్సుకతన్ వినిపించివాస్తముల్

గుదురుగ దోయిలించి ముని • కుంజరుదీవనఁ గాంచియిట్లనున్.

ఉ. ఎయ్యెడనుండి యెయ్యెడకు • నేగుచు నియ్యెడ కేగుదెంచినా
రయ్య ? సురేంద్రసద్మమున • కయ్యరవిందభవుండు వచ్చి న
ట్లయ్యెడు; లోకవంద్య! కృతి • నైతి; భవద్దయనియ్యకొంటిమీ
నెయ్యమునియ్యమేర్పడియె • నేఁడుగదా ఫలియించెఁ గోరికల్.

క. మీరాక శుభాస్పదము సు
మీ రాకశశాంకురాక • మెచ్చుగ నెపుడున్
నీరాకరునకుఁబలె ముని
తారాకమనామ ఖౌఘ • తర్పితసుమనా. 6

క. వాస మరల్పక మది ను
ల్లాసం బెనఁగంగ నీత • లం బెయ్యదిమో
వాసవముఖసుర లెన్నఁగ
వాసిగ నొసఁగెదను బాస • వాల్గారరాయా. 7

మ. అన సమ్మానితుఁ డప్పుడు కదున్ • హర్షించి నీసందనున్
వనజాక్షున్ ధృతకాకపక్షు రణ • దుర్వారున్ మునీయాధ్వరా
వనధీరున్ గుణధాము రామునడుగన్ • వాంఛించి యేతెంచితిన్
దనుజుల్ పక్ష్కిముఖాజ్ఞ వచ్చి క్రతువి • ధ్వంసంబుగావించుటన్.

క. వారెవ్వరంటివేనియు
మారీచసుబాహు లమిత • మాయోపాయుల్
క్రూరులు ఘోరాకారులు
శూరులు సుందోపసుంద • సుతు లతులబలుల్. 9

శా. మాయావృత్తి నిశాటులట్లనిశముల్ ♦ మాయాంగముఖ్యక్రియల్
మాయింపన్ భయమంది రాఘవుభజం ♦ పన్ వచ్చిహర్షించితిన్
న్యాయద్వారి నిదాఘశక్ర్రభవిచల ♦ త్స్వాంతాధ్వగుండౌ క్కఁడన్
ఛాయావృక్షము నాశ్రయించి కడుహ ♦ ర్షస్వాంతుఁడౌ చాడ్పునన్
శా. భావింపన్ రఘువంశజుల్ దనుజస ♦ త్పాగ్రస్తలోకావళీ
జీవాతుల్ పదవాక్యప్రమాణనిపుణుల్ ♦ శ్రీమంతులార్యుల్ సుహృ
జ్జీవంజీవసుధానిధుల్ విబుధసం ♦ సేవాపరుల్ వైరిలో
కావార్యుల్ గుణధుర్యులుత్తమదయా ♦ యత్తైకచిత్తుల్ ఘనుల్.
క. కావున రాఘవు నాసవ
నావనమున కిమ్ము సంది ♦ యము వల దాత్మన్
దీవనఁ గైకొని దీ వసఁ
బావనగుణవితతి నృపతి ♦ భావములోనన్. 12
ఉ. నో రెటులాడ బాపురె ము ♦ నుల్ పరికింపఁగ నిర్దయుల్ నిరా
కారులు గాన నిట్టిపసి ♦ పాపలఁ గానక కన్నపుత్త్రులన్
దారుణవృత్తి నిమ్మనియెఁ ♦ దాపసి కే నెటు లిత్తు? నక్కటా!
గారవ మింగితజ్ఞత న్వ ♦ కార్యధురీణుల కెందుఁ గల్గునే? 13
తరళ.
అని తలంచుమహీతలేశ్వరు ♦ నంత నారసి భావవి
జ్జనఘనుండు వసిష్ఠుఁ డిట్లను ♦ సంశయింపక యిమ్ము నీ
తనయు దీనశుభం బటన్న ము ♦ దంబు నొంది గురూక్తి నా
య్యన గురూక్తి బలారి గైకొని ♦ పార్థ మొందెడు కైవడిన్.

క. కలశాబ్ధి వజ్రికి సుధా
కలశార్పణ సేయుగతి జ ♦ గత్పతి మునికిం
గులగోత్రధరు సానుజుఁ
గులగోత్రప్రవరు రాముఁ ♦ గొంకక యిచ్చెన్. 15

గీ. రాజమౌళి కుమారుఁ డా ♦ రకనిశాట
హరణమునకు సురేంద్రుతో ♦ ననుపు పగిది
రాజమౌళి కుమారుఁ డా ♦ రకనిశాట
హరణమునకు మునీంద్రుతో ♦ ననిపె ధృతిని. 16

ఉత్సాహవృత్తము.

విపులకీర్తిపరు లమోఘ ♦ విశిఖచాపధరులు దే
వపరిపంథిభీకరులు ది ♦ వాకరాన్వయేశ్వరుల్
సపదినగరవీథి వెడల ♦ సకలపౌరజనులు గాం
చి పరిమోద మంది రేమి ♦ చిత్ర మనుచుఁ బల్కుచున్. 17

క. ఉరుపుణ్యవతులు మంగళ
కరలాజలు రాముఁగూర్చి ♦ కడుఁ జల్లిరి మం
థర శైలోత్థపయశ్శ్రీ
కరములఁ గలశాబ్ధివీచి ♦ కలు శౌరిబలెన్. 18

సీ. జగదవనాటవీ ♦ శ్వరపురోవిస్ఫుర
త్తోయధీశశ్రీదు ♦ లో యసంగ
పవనభుగ్నాథపా ♦ ర్శ్వస్థితోత్సాహసరి
ద్ధాయకనాసత్యు ♦ లో యసంగ

గార్హపత్యోపమం • బాహవనీయ
నీయదక్షిణాగ్ను • లో యనంగ
మహీశామహీభృత్స • మీపాభిరామగాం
గేయమందరగిరు • లో యనంగ
హాటకాహార్యలంబమా • నార్కవిధులో
మిత్రగతివశవర్తిత • చైత్రమాధ
వములో చంద్రయుతాదితి • భములో యనంగఁ
గౌశికునితోడ నడచిరి • దాశరథులు. 19

క. రాకొమరు లిటులు తోరా
వీకం జని సరయుఁ గాంచి • విశ్వామిత్రుం
డాఁకలియు నీరువట్టును
కాకుండఁగ విద్య లిత్తుఁ • గైకొం డనినన్. 20

చ. అలఘుతపస్విబోధితబ • లాతిబలాహ్వయవిద్యలై కుతూ
హల మొలయన్ బ్రసూపచితు • లట్లు యనధ్వపరిశ్రమంబు వ
ర్తిల సరయూతరంగిణి త • రించి పురాణపురాణగాథ ల
ర్థిలి మునిపెంపు నింపు నల • రింప వచింపఁగ నాలకించుచున్.

చ. అటు చనిరాముఁడయ్యెదుట • నాశ్రమమారసియియ్యరణ్యమే
జటివరునాశ్రమం బనిన • సంయమి దెల్పెను; తొల్లి శూలి యి
చ్చటఁ దపమాచరింప సుమ • చాపుఁడు గాంచిగిరీంద్రకన్యధూ
ర్జటి కిటఁ బెండ్లిసేతు నని • సమ్మదసంభరితాంతరంగుఁ డై. 22

క. వారుఁ జేర నరిగి తనసుమ

శరముల మదిఁ గలఁప నలిగి ♦ శర్వుఁడు వైశ్వా
నరలోచనమునఁ గనుఁగొన
స్మరుఁ డప్పు డనంగుఁ డయ్యె ♦ జనుల కరిదిగాఁ. 23

సీ. అటుగాన నీదేశ ♦ మంగసంజ్ఞను జెందె
నీయాశ్రమమున మ ♦ దీయశిష్యు
లున్నవా రీరాత్రి ♦ యుండుద మిట నన్న
నంత నంతేవాసు ♦ లధికభక్తి
నెదు రేగుదెంచి త ♦ త్పదముల కెరఁగి తో
డ్కొనిపోయి రాఘవు ♦ కుశల మరసి
యాతిథ్య మిచ్చి యి ♦ ష్టాన్నతుష్టులఁ జేయ
నా రేయి యచట సౌ ♦ ఖ్యమున నిలిచి
ప్రత్యుషాగంధవాహాంకు ♦ రమ్ము లొలయు
వేళ లేచి యొకింత ద ♦ వీయ మరిగి
జాహ్నవీద్వీపవతి గాంచి ♦ సంస్తుతించి
కాల్యకరణీయములు దీర్చి ♦ గంగ దాఁటి. 24

క. మునుకొని గహనమ్మున నొ
య్యనఁ జనిచని తాటకాని ♦ శాటవధూటిఁ
వినిభృతచీవరశాటిఁ
ఘనమునిజనభయదధాటిఁ ♦ గల్మషపేటిఁ. 25

మ. కని గాధేయుఁడు ముక్తకంచుకభుజంగంబుఁ బలెం గోపియై
వినుమో రాఘవ! తాపకాస్త్రమహిమఁ ♦ వేవేగ నిక్కాంతన

ద్దనుజేశాయనమార్జనప్రముఖకృ ♦ త్యవ్యక్తులై యేగివే
డ్కను వైవస్వతుపీటిచేటి యగుచుం ♦ డం జేయుమ శ్లేనియెన్.

క. రఘువర తావకవిశిఖా
లఘుశిఖికిం దాటకపల ♦ లభుగంగన యి
య్యఘచారిణి ప్రథమాహుతి
గ ఘటిల్లును మఘవముఖమ ♦ ఘభుజులు మెచ్చన్. 27

వ. అనుడు రఘువరుండు. 28

క. పరికింప ధరసహింసా
పరమోధర్మ యనిస్మృతులు ♦ వలుకఁగ వినుచున్
దరళాక్షి నకారణముగఁ
బరిమార్చుటకంటె వేర ♦ పాపము గలదే. 29

గీ. అరయ నిమ్మౌనియానతి ♦ యలఁతిగాదు;
స్మృతుల మును గురుబుద్ధిర్వి ♦ శేషత యని
యన్న దౌకటున్నదేకదా ♦ యనితలంచి
షౌనివరునకు భక్తి న ♦ మస్కరించి. 30

ఉత్సాహము.

చాప మెక్కువెట్టి నారి ♦ సారె మ్రోయఁజేయఁగాఁ
బాపచిత్త యగునిశాట ♦ భామ కోఁజుచున్ వెసన్
బాప లగునృపాలనుతుల ♦ పైకి రాఁగ నంతటన్
గోపమున శరంబొకండు ♦ గోని భయంకరంబుగన్. 31

ఉ. నారి నమర్చి యయ్యసుర ♦ నారి సహంకృతితోడ భ్రమం

దారుఁడు రాముఁ జేయ నతి ♦ దారుణభంగి పొసంగ నార్చి బృం
దారకరాట్కరస్ఫురదు ♦ దారశరౌరవిదారితాచలా
కారము దోఁప నెంతయు వి ♦ కారముతోఁ బడియెన్ వనస్థలిన్.

ఉత్సాహము.

కుసుమవృష్టి గురిసె నపుడు ♦ కుతుకమునను సవనభు
గ్విసరుహాస్యలెల్ల నృత్య ♦ గీతవాద్యములు విహా
యసమునందుఁ జూపి నిలిచి ♦ రమరదుందుభిధ్వనుల్
దెసలు చెవుడుపడఁగ మ్రోసె ♦ దితిజకోటు లదురఁగన్.

సీ. అంత రాముఁ డనంత ♦ సంతోషమునఁ గొంత
దవ్వేగి యొక్కెటఁ ♦ దాపసాశ్ర
మము మ్రోలఁ బొడగాంచి ♦ తమిఁ దెల్పు మనుడు న
గ్గాథగాధేయుఁ డ ♦ క్కజము గాఁగ
మును బలి జన్న మా ♦ మోదంబుతోఁ జేయు
తఱి సురల్ ప్రార్థింప ♦ దనుజవైరి
వామనుఁడై వచ్చి ♦ వసుధ మూఁడంజలు
గోరి త్రివిక్రముఁ ♦ డై రసాత
లమున కాతనిఁ ద్రొక్కి బ ♦ లద్విడాది
సవనభుక్తతి నానంద ♦ జలధిఁ దేల్చి
పిదపఁ దప మాచరించె నం ♦ పీఠిఁ గాన
వామనాశ్రమ మిది మద ♦ ధ్వరధరిత్రి. 34

ఉ. ఇచ్చటఁ జా మ్మటంచు మనుద ♦ దీయపదాశ్రమమాత్మ నెంచుచున్

దెచ్చె విశ్వక్రమంబునకుఁ ద్వైప్రతివంశ్యుల రాకుమారులన్
మెచ్చుకొనంగ నచ్చటిమునిప్రవరుల్ ముదమంది కౌశికుం
డొచ్చెము గానిప్రేముడి మహోన్నతయాగదీక్షనంతటన్.

క. రాఘవు రిపుభీకరకర
లాఘవుఁ జేరంగఁ జీరి శ్లాఘనపూర్వా
నాఘోపాఖ్యానవవి
ద్యాఘనుఁడవు నీకు నరయ ధర దొర గలఁడే? 36

ఉ. అంచు నుతించి రాఘవ! మహాహవదీక్ష వహింతు నింక నీ
వంచితవిక్రమంబున మహాహవదీక్ష వహించి యెట్లు ర
క్షించెదొ యిమ్మఖంబు పరికింపఁగ నించుక యేమఱించినన్
జొంచి నిశాచరుల్ ఖలులు ఘోరునవిఘ్నము సేతు రెయ్యెడన్.

క. కావునఁ గనుకలిగి జయ
శ్రీ వెలయఁగఁ గపటదనుజ శిక్షామతివై
వావిరి సవనసమాప్తిన్
గావించెదనంత కిచటఁ గాపు నిలువుమా. 38

గీ. అని యొడంగించి గాధేయుఁ డప్పుడు దీక్షఁ
దాల్చె; రఘువీరులు నధిజ్య ధన్వు లగుచు
నుండి; రధ్వర్యు లంత వే దోక్తరీతి
సవనకర్మంబు సలుపుచు దివిజు లలర. 39

సీ. నాలుగింటను గ్రమ్మ నాలుగింట
రెంట నైరెంట వెండియు రెంట నలరు

వర్ణమంత్రాదు లాగమ ♦ స్వరవిలోమ
మించుకయు లేక కృతునిష్ఠ ♦ మించికొనఁగ. 40

శా. పంచాస్యప్రతిమానులై జగతిపై ♦ భాసిల్లుబుత్విగ్వరుల్
ప్రాంచత్స్రుక్స్రువముల్ ధరించియుఁ బ్రవ♦ర్గ్యాదుల్ వపా
[హోమముం
గించిల్లోపము గాకయుండఁగ జగత్త్రే♦మంబుగాఁ జేయుఁ గా
న్పించెన్ షష్ఠదినంబునం గరము వి♦స్ఫూర్తిన్ వితర్కింపఁగన్.

క. మారీచాసురమాయా
కారితవారిదము లమిత ♦ గర్జితము లసృ
గ్ధారలు నంజుడు చిదురులు
భూరినిశాచరవిరావ ♦ ములు నగ్గలమై. 42

వ. అప్పుడు. 43

క. శ్రీరఘువీరుఁడు ధీరత
మారుతమార్గణము వైచి ♦ మాయాశీలున్
మారీచునిఁ బడఁగెడపెను
వారాన్నిధిమధ్యసీమ ♦ వారక మఱియున్. 44

క. బాహావిక్రమ మేర్పడ
నోహో యనిమునులు వొగడ ♦ నుగ్రప్రదర
స్వాహాభర్తృజ్వాలల
నాహుతిఁ జేసెన్ సుబాహు ♦ నాహవశూరున్. 45

ఉ. నింగి జెలంగఁ దక్కురజ ♦ నీచరులెల్ల నుదగ్రతాఘవా

భంగశిలీముఖాహతిని ♦ బాఱిరి భూరిభయార్తి భోరునన్
సింగముకందుఁ గన్గొనిన ♦ జంకదళంబులమాడ్కి నప్పు డ
ప్పొంగిరి మౌను లధ్వరము ♦ పూర్ణముగాజరిగెన్ యథావిధిన్.

వ. అనంతరంబ గాధినందనుండు పరమానందంబున. 47

క. రఘువర తావకమహిమన్
మఘపూర్తిఁ గృతార్థినైతి ♦ మాట లికేలా
యఘటనఘటనానిపుణుఁడ
వఘహరణుఁడ దివ్యగుణుఁడ ♦ వలవిమొ పొగడన్. 48

క. అనునెడ మిథిలాధీశుఁడు
ఘనతరమఘ మొకటి సేయఁ ♦ గాఁ దలఁచి తపో
ధనవరు గాధేయుని ర
మ్మని చీరంబంచినం బ్రి ♦ యాణోన్ముఖుఁడై. 49

చ. వరుణకుబేరయుక్తుఁ డగు ♦ వారిచరాంకవిరోధిపోల్కిఁ బ
ఙ్క్తిరథకుమారులిద్దరు న ♦ ధిజ్యశరాసనులై ముదంబుతో
నిరుగడ లంటిరాఁగ మిథి ♦ లేశ్వరుజన్నముఁ జూడఁ గౌశికుం
డరిగె మహర్షులెల్లఁ గొని ♦ యాడఁగృతాధ్వరకర్తుఁడై తమిన్.

ఉ. అంతట ముంగలన్ రఘుకు ♦ లాధ్యుఁడు తుంగతరంగగంగ న
త్యంతముదంబునం గని ఋ ♦ ఘార్చిత యీనదిజన్మవృత్త మా
ద్యంతము దెల్పుమన్ననుద ♦ యామతిపూర్వమయోధ్య నేలుభూ
కాంతుఁడు ధర్మవత్సలుఁ డ ♦ ఖర్వపరాక్రమలబ్ధభాగ్యుఁడై. 51

క. సగరుఁ డనురాజు మహీపీ

యుగసంగతుఁ డగుచు నంద ♦ నోత్పత్త్యభిలా
షగుఁడై రొక్కతతిఁ దపమున
భృగుముని వేఁడంగ నతఁడుఁ ♦ బ్రీతి దలిర్పన్. 52

క. ఒకసుతుఁ డొక తెకు మఱియొక
తెకు నఱువదివేలసుతులు ♦ ధృతియుతులు గుణా
ధికు లతులబలులు గలిగెద
రకలుషమతు లధిప! తత్త ♦ దభిమత మలరన్. 53

గీ. అని ముని యదృశ్యుఁడయ్యె న ♦ య్యధిపుసతులు
దమి సుకేశిని గనె సూను ♦ సుమతి కంత
మొదల నొకతుంబి పుట్టెను ; ♦ బిదప నదియె
విచ్చి గనవచ్చి రఱువది ♦ వేలసుతులు. 54

వ. అనంతరంబు సగరచక్రవర్తి దినదినప్రవర్ధమాను లగుతన యులం గనుంగొనుచు నపరిమితానందంబు నొందుచుండి యొక్కనాఁడు. 55

చ. నెఱవగుజక్కజన్న మతి ♦ నీమ మెలర్పఁగఁ జేయ వేల్పుతేఁ
డఱమరచే హయంబుఁ గొన ♦ నాతఁ డెఱింగి కడిందికిన్కచే
నఱువదివేలబిడ్డలఁ బ్రి ♦ యంబునఁ జేరఁగఁజీరి వారి నే
ర్పెఱిఁగని తేజిఁ గాంచి కొని ♦ తెండనినం ధర నెల్లఁ జూచియున్.

గీ. తద్దయును భూతలంబెల్ల ♦ గుద్దలించి
కఱుబిభంబులఁ గని వానిఁ ♦ గడచి చనఁగఁ
గపిలచరమస్థ మగువాజిఁ ♦ గాంచి జనత

సతనికోపాగ్ని దగ్ధులై ♦ రంత నిచట. 57

చ. సగరుఁడు నందనాగమముఁ ♦ జాలఁ గనం దడవయ్యె నంచులో
దిగులున నంశుమంతు నతి ♦ ధీరునిఁ బౌత్త్రునిఁ బంప నాతఁడా
సుగుణులు చన్నమార్గమున ♦ శోధకుఁడై చనుచోఁ గ్రమంబునం
దిగిభములం గనుంగొని పి ♦ తృవ్యుల ప్రశ్న యొనర్చి వెండియున్.

వ. కొంతదూరంబు చని చని ముందట. 59

క. పితృభస్మరాశి గని దుః
ఖితుఁడై మఱి కపిలుఁ గాంచి ♦ కృప వడసి పితృ
వ్యతతికృతదౌష్ట్య మంతయు
నతనివలనఁ దెలిసి భక్తి ♦ నశ్వముఁ గొనియున్. 60

మ. చనఁగా నంత సుపర్ణుఁ డిట్లనియె వ ♦ త్సా! నీపితృవ్యావళిన్
ఘననాకాపగఁ దెచ్చి తృప్తివలరం ♦ గాఁ జేయుమన్నన్ వెసన్
జని తద్యాగసమాప్తిఁ జేసి సగరా ♦ జ్ఞాభాజనుండై వియ
ద్ధునికై నిష్ఠఁ దపం బొనర్చి సురనా ♦ థుం గొల్వ వేంచేసినన్.

ఉ. ఆనరనాయకోత్తమున ♦ కాత్మజుఁడైన దిలీపుఁ డట్లుగా
మానుగ గంగకై తపము ♦ మాటికిఁ జేసి చనన్ మరుత్ప్రభు
స్థానఁగ నానృపాలునకు ♦ నందనుఁడైన భగీరథుండు స
న్మానితుఁ డాదటం దపము ♦ దారతఁ జేయఁ దలంచి గ్రక్కునన్.

క. గోకర్ణంబునకుం జని
ప్రాకటమతిఁ దపము సేయఁ ♦ బరమప్రీతిన్
లోకారాధ్యుఁడు ధూర్జటి

నాకధునీబిందు వొకటి ♦ నరపతి కిచ్చెన్. 63

క. ఇచ్చిన నది నది యైనన్
మెచ్చుకొని భగీరథుం డ ♦ మితహర్షధురం
బచ్చుపడఁ దోడ వచ్చుచుఁ
గ్రచ్చఱఁ బితృవితతిభస్మ ♦ రాశికిఁ దెచ్చెన్. 64

గీ. తెచ్చి పితరులఁ దృప్తి నొం ♦ దించి పిదప
రాజ్యమేలుచు నుండెను ♦ రామచంద్ర
యనియు నేతత్కథాశ్రవ ♦ ణానురక్తి
సకలజనముల కిహపర ♦ సాధనంబు. 65

సీ. అని చెప్పి వారిఁ దో ♦ డ్కొని వేడ్కఁ బావన
వనభూము లనవద్య ♦ జనపదములు
పుణ్యనదీనదం ♦ బులు మహాశైలంబు
లందందుఁ జూచుచు ♦ నరిగి యరిగి
యతుపాదాశ్రమా ♦ భ్యర్ణప్రదేశంబు
గనుఁగొని యచ్చోట ♦ గాధిసుతుఁడు
విటపిమూలంబున ♦ విశ్రమించినతఱి
రఘువీరచరణనీ ♦ రజరజోరు
రేణుపర్యాప్తిఁ బ్రత్నపా ♦ షాణ మిగురుఁ
బోణి యయ్యెను గౌతము ♦ రాణి యరయ
జగదధీశు కృపాకటా ♦ క్షంబువలన
సుకృతిజనులకు శుభములు ♦ చోద్యమగునె. 66

క. ఉపలాకృతి విడపడఁచియుఁ
జపలాక్షి నౌనర్చె నార ◆ సంహృతమారీ
చపలాక్షుఁడు గుణటంకా
రవలాయితవిమతవితతి ◆ రఘుపతికరుణన్. 67

క. అని తెలిసి పత్నిఁ గనుతమి
ననఘుం డతఁ డపుఁ డాశ్ర ◆ మావని కేతెం
చె నగేంద్రముకడకుఁ బున
ర్జనితోమేక్షేచ్ఛ వచ్చు ◆ శంకరుకరణిన్. 68

సీ. అక్లగుదెంచి య ◆ య్యతఁపాదుఁడు ప్రీతిఁ
బత్నిసమేతుఁడై ◆ భక్తి గాధి
పుత్రుని దశరథ ◆ పుత్రులఁ బూజించి
ముదమందె ; వారలు ◆ గదలి మిథిల
కరుగుచు జనకుని ◆ చరితంబు జనకుఁడు
తనయింటనున్న కా ◆ త్యాయనీశు
విల్లెక్కువెట్టిన ◆ బల్లిమునకు సీతఁ
దనకూఁతు నిచ్చెద ◆ ననుచుఁ బ్రతిన
సేయుటయు నాదిగాఁ గల ◆ చిత్రకథలు
తాటకాంతకునకుఁ బ్రేమా ◆ దంబులోదఁ
గుశికతనయుండు వినిపించు ◆ కొనుచు మఱియుఁ
బుడమికన్నియ తెలువంబు ◆ నుడువఁ దొడఁగె. 69

ఉ. పున్నమచల్వవెల్గువారఁ ◆ బోలుచొకారవునెమ్మొగంబు మేల్

వన్నెకడానిమేనిజిగి ♦ వాలికమీాల నెదిర్చుచూపుకో
పన్నువకానుతీవ తళు ♦ కారుకపోలవిలాస మబ్ద ము
మ్మన్నుపొలంతికన్నియకు ♦ మాదిరియైనవెలంది గల్గునే. 70

చ. ననుపుమెఱుంగుకప్పుజిగి ♦ నూల్కొనుజొంపపుసోగపెన్నెరు
ల్పనివడి దువ్వి విప్పగ వ ♦ లంతితనం బెలయంగఁ జక్కఁ దీ
ర్చినగొనబారి యప్పడమి ♦ చేడియకన్నియకొప్పఁగొప్పతో
నెనయనుచుర్గ వచింపఁ దగు ♦ నేఘనముఖ్యములైనవస్తువుల్.

క. సింధురగామినివేణికిఁ
గంధర మొన కంబు సవతు ♦ కంధర కరయన్
మంధరగిరి చన్నుంగవ
బంధురరుచి కరపు మోవి ♦ పవడమునుమిన్నా 72

క. నలికంబుగొనబులేఁగా
నలికంబు సుధాంశురేఖ ♦ యసనీనుతవే
నలి కంబుదరమ సవతౌ
నలికంబులసారు మీాఱు ♦ నారును గళముల్. 73

సీ. గంధమించుక కానఁ ♦ గారానిబంధూక
మన్యభృద్బాధిత ♦ మగుకిసలయ
మరయఁ బ్రాపగుణంబు ♦ దొఱఁగనికురువింద
మంద మెంతయు లేని ♦ యమృతకలశ
మెడలేనికనక ♦ నదరుచుందుప్రవాళ
మొనుమాత్ర మంటిన ♦ నవియులింబ

మభిరుచి శూన్యమై ♦ యలరులాతూరస
మాన రారూపగు ♦ నబ్జరాగ
మెలమిం దుల యని పలుకంగ ♦ వలపు గలిగి
చలన మొందక తోలరేక ♦ చెలువు మెఱసి
మృదులమై విచ్చి పోవక ♦ యింపునించు
పరసమైనట్టిసీత పా ♦ తెరకు నగునె. 74

చ. రదములతీరు మేలిమగ ♦ రాలనిగారముఁ గేరు నీలనీ
రదములకాంతి మీఱు నలి ♦ రంగుపొసంగుకచంబు చారువ
ట్పదములబారు గేరు నునుఁ ♦ బ్రాయపుటూరు విశాలపంకజ
చ్ఛదముల మీఱుఁ గన్నుఁగవ ♦ సౌరు వినంగ ధరాకుమారికిన్

గీ. చాలఁ బరికింప దంటమా ♦ క్కాలికంటు
విరిమొగడసోయగ మొకింత ♦ వురు డటంచుఁ
బలుకఁ దగునేమొ యప్పంట ♦ తలిరుటాకు
బోణిగారావుఁగన్నియ ♦ ఘ్రాణమునకు. 76

క. చిందమ్ముల చందమ్ముల
మందమ్ములు సేయుఁ గంత ♦ మహిమకరంబుల్
గెందమ్ములు పాదమ్ముల
కుందమ్ములునమ్మ తపన ♦ కులవర వింటే. 77

క. పద్మము లంఘ్రులు పొక్కిలి
పద్మాకర మూఁడుయుగము ♦ పద్మము కరముల్
పద్మము లాస్యము పద్మము

పద్మాకృతిసుమ్ము వుడమి ♦ పట్టి తలంపన్. 78

ఉ. ఊరులచందమా వళుల ♦ యొప్పిదమా కటిచెల్వమా నఖాం
కూరవిలాసమా వలుద ♦ గుబ్బలనిబ్బరమా వలగ్నకార్శ్యం
గారవిశేషమా యొకటి ♦ గల్గు ననం బనియేమి? యా మెఱయొ
య్యారము కన్నులం గనిన ♦ నబ్బురమయ్యెడుఁ గాదె యేరికిన్.

మ. రమణీయావయవప్రకర్ష యగుచున్ ♦ రాణించునాయింతి యా
భ్రమరాళీకచ యాచకోరదృశ యా ♦ బంధూకపుష్పోష్ఠి యా
కమలాంకానన యాయహార్యకుచ యా ♦ గపరింపురంభోరు వా
కమలాంఘ్రిద్వయయా వెలందికొలముం ♦ గన్నాకునీకుందగున్.

క. అని వాచంయమవర్యుఁడు
జనకజచెల్వంబు రామ ♦ చంద్రునకు ముదం
బెనయఁగ వినిపించుచుఁ జన
జనకుఁడు గాధేయురాక ♦ చారులవలనన్. 81

గీ. విని యెదుర్కొని తోడ్కొని ♦ చని మఖంబు
పూర్తిఁ గావించి పిదపఁ ద ♦ పోధనావ
తంసుఁ డగుకౌశికునితోఁ బ్ర ♦ శంససేయు
చును రఘూద్వహులను జూచి ♦ చోద్య మంది. 82

శా. ఈ రాజన్యకుమారు లీయనఘు లీ ♦ యిష్వాసధౌరేయు లీ
వీరాగ్రేసరు లీదయాహృదయు లీ ♦ విధ్వంసితారాతు లీ
మేరుక్ష్మాధరధీరు లీసుగుణు లీ ♦ మేఘానిభుల్ వీర శౌ
ర్యోదృత్త మశేషముం విని యెదన్ ♦ వాచంయమా తెల్పవే.

సీ. అనుడు గాధేయుఁ డి ♦ ట్లనుఁ బ్రీతి దశరథ
రాజేంద్రతనయులు ♦ రామలక్ష్మ
ణాహ్వయుల్ వీరన్న ♦ దాహూతులై వచ్చి
మనుజభాదిని దాట ♦ కను వధించి
మారీచుఁ బ్రహరించి ♦ క్రూరుఁడై నసుబాహుఁ
జెండి దుష్టాసుర ♦ శ్రేణిఁ దునిమి
మత్క్రతువనము స ♦ న్మహిమఁ గావించి రా
రూపమైనయహల్య ♦ శాప ముడిపి
వచ్చె కెక్కుచు నీయింట ♦ నున్నచంద్ర
శేఖరునివింటిఁ జూడ వ ♦ చ్చిరి నృపాల!
యనిన జనకశతానందు ♦ లతిముదంబు
నొంది వారలఁ గొనియాడి ♦ రుచితగతిని. 84

వ. అంత శతానందుఁడు సభాజనంబులు వినంగఁ ద్రిభువనాద్భుతంబు లగువిశ్వామిత్రునిప్రభావంబులు రామచంద్రున కెఱింగింప నుత్సహించి గాధి యనుభూవల్లభునకు విశ్వామిత్రుండు పుత్త్రుం డగుటయు రాజత్వంబునఁ గతిపయవత్సరంబులు సర్వంసహాచక్రంబు ప్రజారంజనంబుగాఁ బరిపాలనంబు సేయుటయు నొకానొకకాలంబున మృగయావిహారలంపటుండై సేబలంబుగా వనంబున కరిగి యచటనచట సంచరించుచు నొక్కచో నధికతపోనిష్ఠాగరిష్ఠుండై నవసిష్ఠమహామునిం గనుంగొనుటయుఁ దత్తపోధనాధీశ్వరారాధితుండై యావేళ నచట

విశ్రమించి తత్కామధేనుకృతాతిథ్యుండై సంతసించి కొంత
తడవునకుఁ బ్రయాణోన్ముఖుండై యమ్మహర్షిసత్తము నాశబ
ల నిమ్మనుచు ననేకవిధంబులఁ బ్రార్థించుటయు నతం డనంగీ
కారుం డగుటకుం గోపించి నిజభుజాబలవిక్రమం బేర్పడం బె
ద్దయుం బ్రొద్దు పోరాడి యజ్జడదారిదాడి కోడిపాఱి యన్ని
రాబారి సాధింపమి నేమిమగఁటిమి యనుచు ననవధికక్రోధ
మానసుండై చని తుంటవిల్గామిడిసూఁడు దేవరంగుఱించి బిట్టు
తపంబునట్టి పెక్కేఁడులు వేఁడుటయు నమ్మహాదేవుండు కరు
ణాయత్తచిత్తుండై సాక్షాత్కరించి యసంఖ్యబహువిధదివ్యా
స్త్రమంత్రంబు లుపదేశించుటయుఁ బడంపడి క్రమ్మఱవచ్చి
యమ్మహావిశిఖంబు లమ్మునిశిఖామణిమీఁదం బ్రయోగించిన
నతండు బ్రహ్మదండంబున వారించుటయు సంతటఁ గౌశికుం
డు క్షత్త్రియత్వంబునకు రోసి బ్రహ్మర్షిత్వంబునకుఁ దపంబు
సేయుటకు నుద్యోగించుటయుఁ దత్తత్కాలంబునం దపోవి
ఘ్నంబునకు శంకింపక తెంపుచేసి చేసిన క్రియాకలాపంబులు
త్రిశంకుస్వర్గసర్గంబును భాగినేయుం డగుశునశ్శేపునకు నంబ
రీషయజ్ఞసమాప్తియు నాత్మప్రాణసంరక్షణయుం జేయంగల
మహామంత్రం బుపదేశించుటయుఁ బిదప మేనకతోఁ గొన్ని
వత్సరంబులు క్రీడించుటయు రంభను శపించుటయు మఱి
యు నిరాహారుండై ప్రాగాశ నుగ్రతపంబు సేయుటయుఁ ద
త్తపఃప్రభావోపప్లవంబులకు భయమంది తపస్సామర్థ్యంబున

కు సంతసించి బ్రహ్మేంద్రాదిగీర్వాణులు వసిష్ఠు నారాధించి యతనిం గూడుకొని విశ్వామిత్రుచెంగటకుం జని బ్రహ్మర్షిత్వం బొసంగి యరుంధతీరమణసమారాధితుం గావించినం గృతకృత్యుండై వారల ననుపుటయు మొద లగునప్రమేయ విచిత్రప్రభావంబులు వినిపించిన నత్యంతసంతోషతరంగితాంతరంగంబులతో జనకరామచంద్రసౌమిత్రులు నచ్చటిసభాసదులును బహుప్రకారంబులఁ బ్రవిమలచరిత్రుఁ డగువిశ్వామిత్రుఁ బ్రస్తుతించి రంత. 85

క. మునివరుఁ డగుగాధేయుఁడు
జనకప్రభుఁ జూచి రామ ◆ చంద్రుఁడు మదిలో
గనుఁగొన నువ్విళ్లూరెడు
జనవర తెప్పింపు మిపుడు ◆ చాపం బనుడున్. 86

గీ. గట్టుదొరపట్టిఱేఁడును ◆ జట్టువాలుఁ
బట్టుదిట్టయుఁదక్క ని ◆ ట్టిట్టె బొట్టె
లెక్కవెట్టంగ విల్లంత ◆ యెల్లిదంబె
యనఁగ ముని నగి వైసను ◆ గనఁగఁ దగదె? 87

క. అనుడుఁ బదివేలభటులను
బనిచిన విలుదెచ్చి యాస ◆ భాస్థలిఁ బెట్టన్
గని రాముఁ డింత గొనియా
డిన దీప్రాఁజివుకువిల్లఁ ◆ టే యని నగుచున్. 88

ఉ. గ్రక్కునఁ గార్ముకం బెసఁగ ◆ కైఁ గొనియుం గుడికైనినారిపే

రక్కడ మొప్పఁ బైకిఁ దివి ♦ యఁగ వెస విల్మోద లుర్విపాఁతుగా
నొక్కైడనిల్పినొక్కకొన ♦ యుంగొనియుంగొనయుంబు నెక్కిడన్
డక్కన భగ్నమయ్యె గుణ ♦ టంకృతి దిక్కులఁ బిక్కటిల్లఁగన్.

మ. అటులాచాపము భగ్నమైన జనకుం ♦ డాశ్చర్యముం బొందియుం
తటరామున్నుతియించియిచ్చెదను సీ ♦ తన్ మత్సుతన్ వేడ్కని
చ్చటివృత్తాంత మశేష మద్దశరథ ♦ క్ష్మాపాలుతోఁ దెల్పి యా
పటుదోర్విక్రముఁదోడితేఁగలవచః ♦ ప్రాగల్భ్యులన్ మంత్రులన్

సీ. పరికించి పనుపుము ♦ మఱియు విశ్వామిత్రి
మునిజనోత్తమ జగ ♦ ద్వినుతచరిత
చిత్తగింపుము కృపా ♦ యత్తచిత్తత మత్త
నూజ నూర్మిళ లక్ష్మ ♦ ణునకు నిత్తు
మదనుజతనుజల ♦ మాళవి శ్రుతకీర్తు
లను కన్నియలఁ గోర్కు ♦ లొసర భరత
శత్రుఘ్నులకు నిత్తు ♦ సంతసంబున నాఁడు
బొట్టెల కిట్టులు ♦ చుట్టఱికము
పెరటిపట్టునఁ బుట్టినీ ♦ పెట్టుచెట్టు
కట్టడగఁ దెట్టతెన్నక ♦ స్పష్టభవద
నుగ్రహమునఁగదా వేఱె ♦ నుడువనేల?
నిరతి హితకార్యకర్తవు ♦ నీవకావె? 91

వ. అని విన్నవించిన సంతసించి యట్టుల తనువారిం గట్టడ కా
వించిన వార లతిత్వరితగతిం జని యయోధ్యాపురంబుఁ బ్ర

వేశించి పుత్త్రాగమనంబున కెదురుచూచుచున్న దశరథవసుం
ధరాధినాథు దర్శనంబు యథోచితవిధిం గావించి రామలక్ష్మ
ణకుశలవార్త నెఱింగించి మఱియు నిట్లనిరి. 92

చ. దశరథ! నీసుతాగ్రజుఁడు ♦ తాటకనుం బరిమార్చి పిమ్మటన్
గుశికసుతాధ్వరావన మ♦కుంఠితశక్తి నొనర్చి దైత్యులం
గుశలత సంహరించి జన♦కుం గని యచ్చటఁ బూజనీయమై
నశివుశరాసనంబు రఘు♦నాథుఁడు భగ్నము సేయ వేడ్కన్

క. జనకుఁడు తనసుత సీతను
జనవర నీసుతుఁడు రామ ♦ చంద్రునకు ముదం
బెనయఁగ నిచ్చెద నని మము
ననిచెను మిముఁ దోడితెమ్మ ♦ టంచును బ్రీతిన్. 94

గీ. అనుచు వినిపింప దశరథుం ♦ డలరి వారి
కమితదివ్యాంబరాభర ♦ ణాదికంబు
లొసఁగి చాటించె సుతవివా ♦ హోత్సవంబు
పట్టణ మలంకరింపఁగాఁ ♦ బనిచె భటుల. 95

గీ. పదపడి వసిష్ఠముఖభూమ ♦ సర్వవిదులఁ
బిలువ నంపించి కులపాలి ♦ కలును దాను
నందనులఁ గూడి సంతసా ♦ నంద మలర
వరునఁ బెండ్లికిఁ బయనమై ♦ వచ్చి నిలిచె. 96

ఉ. పండితులుం బురోహితులు ♦ బాంధవులున్ సుకవీంద్రులున్ ధరా
మండలనాథులున్ హితులు ♦ మంత్రులు వారసతుల్ మదాంధవే

దండములుఁగాహయంబులుర ♦ థంబులుసేనలుగొల్చుచుండమా
ర్తండకులుండు తూర్యపట ♦ హానకమర్దలకాహళధ్వనుల్. 97

గీ. ఎల్లెడల నుల్లసిల్లంగ ♦ మొల్లముగను
పురము వెలువడి జనము ల ♦ బ్బురము నొంద
జనవరనదీనదాహార్య ♦ వనము లచట
నచటఁ జూచుచుఁ జనఁజన ♦ నంత నెదుట. 98

గీ. మిథిల కన నైన నెమ్మదిఁ ♦ బృథులహర్ష
మలర వీటికుఱంగట ♦ దళము నిలిపె
నప్పు డమరావతీపురా ♦ యాతసామ
జేంద్రుఁడో యంచుఁ జూపఱు ♦ లెంచి చూడ. 99

సీ. జనకుఁడు లగ్నని ♦ శ్చయము చేసి కడంకఁ
బ్రాసాదగోపుర ♦ పణ్యవీథి
కాసభారాజమా ♦ ర్గప్రఘాణాద్యశే
షస్థలంబుల నాణి ♦ చౌలముగ్గు
లామ్రపల్లవతోర ♦ ణావళుల్ మేల్త్రావు
లుల్లసిల్లెడువట్టి ♦ వేళ్లచప్ప
రములు విచిత్రవ ♦ స్త్రవితానములు పుష్ప
మాలికాజాలముల్ ♦ మణికలాప
దీపములు చందనాగరు ♦ ధూపములును
హృద్యశుభవాద్యనాదాది ♦ కృత్స్నమంగ
ళక్రియలఁ బ్రోలు గలయ న ♦ లంకరింపఁ

జేయుతఱిఁ బఙ్క్తిరథురాక ♦ చిత్తగించి. 100

సీ. పటహభేరీశంఖ ♦ పణవకాహళికాది
కల్యాణవాద్యని ♦ క్వణము లొలయ
హితపురోహితబంధు ♦ వృద్ధభూసురమంత్రి
వరు లిరుగెలఁకుల ♦ వరుస నడువ
శృంగారరూపజీ ♦ వాంగనారూఢన
ర్తనకళావైభవ ♦ ప్రతిభ మెఱయ
వంశానుచరితజ్ఞ ♦ వందిమాగధలోక
జల్పితస్తుతికథా ♦ స్వనము లలర
వేణువీణారవంబులు ♦ వెలయుచుండ
నగణితప్రాభవంబున ♦ నగరు వెడలి
వచ్చి క్రచ్చ నెదుర్కొనె ♦ మెచ్చి పఙ్క్తి
రథనృపతివీరు నాపగా ♦ రాడ్గభీరు. 101

ఉ. అప్పుడు గాధిసూనుఁడు మహర్షివతంసుఁడు హర్షవారిధిం
దెప్పలఁదేలుచున్నపది ♦ తేరులతేనితలం పెఱింగి మే
లొప్పఁగ రామలక్ష్మణుల ♦ నొయ్యనఁ గ్రమ్మఱ నప్పగింప లో
ముప్పిరిగొన్న మోహమున ♦ ముద్దుఁగుమారుల నెత్తెఁ గౌఁగిటన్

మ. సుముహూర్తావసరంబు వచ్చె నిఁక ని ♦ చ్చో జాగు సేయంగఁ గా
ర్యము కాదంచు వసిష్ఠకౌశికముఖా ♦ ర్యశ్రేణి వల్కన్ విదే
హమహీనాథుఁడు పెండ్లివారికులుపా ♦ లర్పించి తోడ్కొంచు వే
డ్క మహావైభవ మొప్పవీటికరిగెన్ ♦ త్సాదేవతాయుక్తుఁడై.

చ. తనకులకర్తయౌ దశర♦థప్రభునాతికిఁ బెండ్లియంచు నిం
పెసయఁగ వేడ్కతో దివిష♦దీశ్వరముఖ్యదిగీశులం గ్రమం
బునఁ బిలువంగ నేఁగుగతిఁ♦బూర్వనగేంద్రమునుండి వేగ మ
ద్దినకరమండలం బపర ♦ దిగ్గిరి డగ్గఱఁ జేరె నయ్యెడన్. 104

మ. తమి నిక్ష్వాకునృపాన్వయోద్వహు మహో♦ద్వాహంబు వీ [క్షింపఁ బ
శ్చిమదిక్కాంభ్యుపరిస్థితుం డగుచు ని♦స్సీమప్రమోదప్రపూ
ర్ణమతిన్ వార్ధివిభుండు వచ్చుతఱి చెం♦తం బట్టు భర్తాతప
త్రమనన్ గాజరతార్కబింబమలరెన్ ♦ బ్రాక్ప్యాస్తశైలోపరిన్

ఉ. క్రేవులపైఁ దలంపు లెదఁ♦గ్రిక్కిఱియన్ వెసమోములెత్తి మే
పోపక సంజవేళ గన♦నొప్పె నటంచు ఘటోధ్ని ధేనువుల్
కాపరులం దగం బిలుచు♦కైపడి నార్పులు గొల్పనాలలం
దేపకు నీరువట్టి దగఁ♦దీర్చి మరల్చిరి వారు పుంజలన్. 106

సీ. క్రతుభుక్పురాగత ♦ బ్రహ్మర్షికాషాయ
శాటికాపేటికా ♦ ఛాయ యనఁగఁ
బశ్చిమాశావధూ ♦ ప్రమదవనస్థిత
కంకేళిసుమగుచ్ఛ ♦ కాంతి యనఁగ
నంజనాహ్వయదిశా ♦ కుంజరకటభిత్తి
రచితకుంకుమపత్ర ♦ రుచి యనంగ
వికటార్కకరతప్త ♦ నిష్యందచరమభూ
ధరనభోమణికాంత ♦ ధామ మనఁగ

ధరణి శ్రీమద్రఘూద్వాహో ♦ ద్వాహసమయ
విశ్వధాంధోవియద్వీథి ♦ విఘటితామ్ర
తామ్రకిసలయసందోహ ♦ క్రమతోర
ణచ్ఛవి యనంగ సంధ్యారు♦ణంబు పర్వె. 107

చ. జలరుహముల్ ముడింగెవలి♦జక్కవలంగభవార్తి నెంతయుం
గలఁగఁదొడంగె నింగినుడు♦కాంతిపొసంగెఁజెలంగెఁజీఁకటుల్
గలువల కిం పెసంగె నుప♦కాంతసమాగమవాంఛ నమ్మదిం
గులటలకుం బొసంగె రవి♦గ్రుంకె నడంగె మరీచికాంబుధుల్.

సీ. వినువీథి వెస సంజఁ ♦ జని నీడజంబులు
క్రీడించుఁ గూడుల ♦ జోడు గూడి
కమలముల్ ముకుళింపఁ ♦ దమి మధువ్రతబృంద
మానునన్యప్రసూ ♦ నాసవంబు
కడలందుఁ జీఁకటుల్ ♦ పొడఁజూపఁ గులటలు
విహరింతు రాత్మేచ్ఛ ♦ విటులతోడ
తృప్తిపానలు నీరఁ ♦ గోరి చకోరముల్
భుజియించు రేయెండఁ ♦ బొట్ట నిండ
నహహా! దైవంబు తమిఁ దమ ♦ నగ్గలంపు
వగలఁ బొగులంగఁ జేసెఁగా ♦ తగవు విడిచి
యనుచు మగువలు మగలు న ♦ న్యోన్యగతులఁ
గవలఁ బెడఁబాసి తిరుగు జ ♦ క్కవలగములు. 109

గీ. అఖిలకకుబబ్జలోచనో♦ద్యానవాటి

కాలలితబంధురతమాల ♦ సాలజాల
చారునిస్తంద్రమేచక ♦ చ్ఛాయ యనఁగఁ
గటికచీఁకటి పర్వె ది ♦ క్తటములందు. 110

సీ. స్మరచైత్రయాత్రావ ♦ సరహారిద్యోషిత్క-
రక్షిప్తలాజోత్క ♦ రమ్ము లనఁగ
నానటద్ధ్వజటాం ♦ తస్సంచలద్వియ
ద్గంగాతరంగాంబు ♦ కణము లనఁగ
నంబుదాయనమహో ♦ ద్యానచంచత్ఫుల్ల
నవమల్లికాప్రసూ ♦ నంబు లనఁగ
ఘణదాంబుజేక్షణా ♦ కచభారధృతవిభూ
షణక్లృప్తమౌక్తిక ♦ గణము లనఁగ
నఖిలమఘభుగ్వధూటీవి ♦ హారహారిహ
యాశ్మనిర్మితగగనహ ♦ ర్మ్యాంతరాంత
రస్థగితశుభ్రశుచివిచి ♦ త్రితరవజ్ర
ఫలకము లనంగఁ దారకా ♦ వళు లెసంగె. 111

క. సురరాజవధూసౌధో
పరికీలితకనకకలశ ♦ భాతిమనోజ్ఞ
స్ఫురదరుణద్యుతి మెఱయఁగ
హరిణాంకుఁడు వొడమెఁ బ్రాగ ♦ హార్యమువీఁదన్. 112

సీ. మఘవదిక్స్త్రీహర్మ్య ♦ విఘటితశారికా
సముపేతవజ్రపం ♦ జర మనంగఁ

బూర్వభూభృద్వన • స్ఫురితబంధురపమం
　　చద్భ్రమాస్మల్లికా • స్తబక మనఁగఁ
దారావథగభీర • తపనజానిర్ఝరో
　　ద్భవనమిద్ధ్యుతఫేన • పటల మనఁగ
ఘనదావధూమాలి • కాసమానీతాంజ
　　నలసద్రజతకరం • డం బనఁగ
　నలరి యుభయాభిరుచివర్ణ • మై యనంత
　పుంబదవి నొంది కళలపెం • పుఁ గని విబుధ
　రంజన మొనర్చి యరిభీక • రప్రయుక్తి
　నిందుకొని యుండె ద్విజరాజ • మండలంబు. 113

ఉ. కన్నులపండువై యలరెఁ • గాటుపుసంజ పొసంగ నిర్ల రే
యన్నువవిందు దోఁచె నిఁక • నాఁకలి దూపయుఁ దీఱెఁ గోరికల్
వెన్నెల మెక్కఁ గల్గె నని • నిక్కుచు నంత మిథోనులాపముల్
వెన్నెలపుల్గు లెల్ల వియ • ద్వీథిఁ జరింపఁ దొడంగెఁ బల్కుచున్.

సీ. మణికుట్టిమనట • ద్వ్యాళమంజీరాంఘ్రి
　　ఘట్టనోద్ధతరజః • కాంతి యనఁగ
యామినీకాంతావి • హారార్థకల్పిత
　　హేమోపకారికా • చ్ఛాయ యనఁగ
ఫేలదాకాంబుజా • క్షీలోకకరకిర
　　ద్ఘనసారధూళీప్ర • కాశ మనఁగ
ధ్వాంతభృంగోద్రుమా • వ్యాప్తరత్యుద్యాన

వృతికేతకీపరాగ ♦ ఘృణి యనంగ
నోజ జీవనరాశి పె ♦ ల్లుబ్బఁగను గ
శావిశేమతఁ గువలయా ♦ హ్లాద మగుచు
రోదసీగహ్వరంబున ♦ మేదురముగఁ
బాండురం బగుచంద్రాత ♦ పంబు మెఱసె. 115

క. ధరణి హిమలవము లెనఁగెను
సురతటినీనిర్గతాతి ♦ శుంభద్వియదం
తరసంచరహంసచల
ద్గరుదాగతశీతలాంబు ♦ కణము లనంగన్. 116

సీ. అవుడు వసిష్ఠశా ♦ శ్యవగాధినందన
గౌతమపర్వత ♦ కణ్వగర్గ
నలినజతనయశౌ ♦ నకవామదేవాత్రి
జాబాలిముఖ్యవా ♦ చంయమేంద్రు
లెల్లఁ బంచత్కృపా ♦ హృదయులై దీపింప
వృద్ధధాత్రీసుర ♦ వ్రీడవతులు
హారతు లర్పింప ♦ నార్య లాగమశబ్ద
మలరింప వారాంగ ♦ నలు నటింప
వందిజనములు గీర్తింప ♦ వరుస సుతచ
తుష్టయములోడ దశరథుఁ ♦ డిష్ట మెసఁగఁ
జతురుదన్వత్ప్రియుక్తపా ♦ శధరణి
వచ్చె బలుకేవ జనకని ♦ వాసమునకు. 117

వ. అట్లు మహావైభవంబుగా సమస్తజనపరివృతుండై వచ్చినదశ
రథధరాధినాథమూర్ధన్యునిం గనుంగొని నితాంతసంతోషం
బున జనకరాజచంద్రుండు చతుశ్శాలాప్రాంగణప్రాంచద
భంగశృంగారరంగవల్లికావిచిత్ర నవరంగమందిరాంతరసము
న్నతమంగళాయితనసులలితసముదీర్ణనవరత్నఖచితచామీకర
పరిభావిశోభితపీఠంబులం బెండ్లికుమారులం గూర్చుండం
జేసి వసిష్ఠాదిమహర్షిసత్తముల నర్ఘ్యాసనంబుల నాసీనులం గా
వించి రఘువంశరత్నాకరసుధాకరుం డగుపంక్తిస్యందనోర్వీ
శ్వరప్రియనందనునకు ననర్ఘ్యసింహాసనం బొసంగి తక్కినజనం
బుల నక్కజంపుటక్కటికంబున నక్కజంపుటాస్తరణంబుల
సుఖోపవిష్టుల నొనర్చి యమ్మహోత్సవంబు విలోకించుచున్న
సమయంబున. 118

క. తలయంటె నొక్కయలికుం
తల సంపెంగనూనె రఘువ ♦ తంసున కింద్రో
పలఖచితకనకమయశయ
వలయఝణంఝణర ♦ వంబువలనుగఁ జెలఁగన్. 119

క. నిటలతటవిస్ఫుటపట
త్కుటిలాలక యగుచు నొకచ ♦ కోరదృశ సము
త్కటహర్ష మెసఁగ గందపు
టటకలి వెట్టెం బ్రభాక ♦ రాన్వయమణికిన్. 120

చ. జలక మమర్చె నొక్కజల ♦ జాతవిలోచన యొక్కనీలకుం

తల తడియొత్తె ధౌతవస ♦ నం బిడి నొక్కసుధాకరాస్య వి
చ్చలవిడి పైఁడిగద్దియ నొ ♦ సంగె వెలందుక యోర్తు పన్నె యల్
మెలఁత యొకర్తు దువ్వె నల ♦ మింగొనగోరుల రామమూర్తి కిన్.

సీ. కమనీయనవరత్న ♦ ఖచితకోటీరంబు
శిరమున ఘటియించెఁ ♦ జెలువ యొకతె
వికసితమణిబద్ధ ♦ మకరకుండలములు
వీనులఁ గీలించె ♦ వెలఁది యొకతె
గొనబువన్నియ మీఱు ♦ కనకకేయూరముల్
భుజముల నెలకొల్పెఁ ♦ బొలఁతి యొకతె
రాణించు తెలితళ్కు ♦ టాణిముత్తెపుఁ బేరు
లురమున నొనగూర్చె ♦ సుదతి యొకతె
వీరవిజయాంకమన్నెకు ♦ మారబిరుద
మైనఘనగండపెండేర ♦ మంద మలరఁ
బాదములఁ బాదుకొల్పెను ♦ బడఁతి యొకతె
నిందువేడుక రఘువంశ ♦ మండనునకు. 122

క. మినుకగుకుంకుమ సెన్నొస
లను గళ్యాణంపుబొట్టు ♦ లాలితముగఁ దీ
ర్చెను సుందరాంగి యొక్కతె
కనుపండువుగాఁగ నుష్ణ ♦ కరకులమణికిన్. 123

గీ. నలుఁగెలంకుల మేలిపొ ♦ న్నంపుజవల
మెఱుఁగు లొరయంగఁ దళతళ ♦ మెఱయునట్టి

నిలువుటద్దంబుఁ గొనివచ్చి ♦ నిలిపె నెదుట
దర్పణముపోల నొక్కఁడై ♦ దాశరథికి. 124

క. ఘుమఘుమపరిమళ మొలయుచుఁ
గొమరారెడువువ్వుచెత్తు ♦ కూటువ లామో
దము గ్రమ్మంగ సిగఁ జుట్టెను
భ్రమరామణి యొత్తు రామ ♦ భద్రున కొనరన్. 125

గీ. పచ్చికస్తురితావిక ♦ ప్రమును వలపు
గులుకుతుహినజలమ్మును ♦ గూర్చినట్టి
చందన మలందె నొకయర ♦ విందగంధి
యంద మందంగ దశరథ ♦ నందనునకు. 126

గీ. అటులు రఘువీరుఁ గై సేసి ♦ యతిరయమున
కడమముచ్చర దివ్యమాం ♦ గళికలక్ష
ణములు వెలయంగఁ గైసేయ ♦ నమితహర్ష
మునఁ బురోధోవతంసుఁడు ♦ వినయగరిమ. 127

సీ. శ్రీవినాయకపూజ ♦ చేయించి పుణ్యాహ
వాచన మొనరించి ♦ వలకరమునఁ
గంకణంబొప్పఁగఁ ♦ గట్టించి యజ్ఞోప
వీతధారణముగా ♦ వించి యచట
జలరాశిమేఖలా ♦ సవనాశనుల కెల్లఁ
గర్పూరమృగమద ♦ గంధపుష్ప
తాంబూలముఖ్యస ♦ త్కారంబు లర్పించి

కన్యావరణ యిచ్చి ♦ కానలేయు
ప్రవర వచియించి యున్నంతఁ ♦ బ్రమద నొప్ప
జనకుఁడు కుశధ్వజుండును ♦ సతులతోఁడ
నప్పు డభ్యంగనస్నాన ♦ మాచరించి
రవణములు వల్వలు ధరించు ♦ నవసరమున. 128

చ. తరుణి యొకర్తు వేడ్కవసు♦ధానుతకుందలయుం బెనొక్కసుం
దరి జలకం బమర్చె నొక♦తన్వి తమిం దడియొత్తె నొక్కమం
జరికుచ వల్వ లిచ్చె నొక♦చాన వెసన్ నొసలందుఁ గుంకుమం
బరుదుగఁ దీర్చె నొక్కనలి♦ నావన కాటుక వెట్టెఁ గన్గవన్.

శా. శృంగారాంబురుహాకరంబా వచన♦శ్రీప్రౌఢిమన్ మించు మేల్
బంగారంపు వెలందియో సతనుశం♦పావల్లియో కాక యా
మాంగళ్యాంకము లేరికిన్ మునుపచిం♦పన్ వింటిమే కంటిమే
గాంగేయోదరుసృష్టిచాతురి ధరా♦కన్యావిలాసంబునన్. 130

సీ. అబ్దచంద్రశరాస ♦ నాబ్జాబ్దశష్కులీ
కచముఖభ్రూనేత్ర ♦ గండకర్ణ
హీరకందుకబింబ ♦ కీరచంపకచంద్ర
రదచుబుకోష్ఠవా ♦ గ్ఘ్రాణహాస
దరబిసవల్లవ ♦ ధరతరంగమృగేంద్ర
గళభుజకరకుచ ♦ వళివలగ్న
మహీశరతూణాక ♦ మత్తదంతితారకా
కటినక్రజంఘాంఘ్రి ♦ గమనసన్నిభ

కాంచనశిరీషకుసుమన • కాంతిదేహ
మాంగళికదివ్యలక్షణ • మహిత యగుచు
రఘుకులోద్భవుసామ్రాజ్య • రమ యనంగ
జనకసుత యొప్పెఁ బరిణయ • సమయమందు. 131

గీ. అనుచుఁ జూపఱు లద్భుత • మంద ధరణి
కన్యక కలంకృతి యొనర్చి • కడకనూర్మి
ళికను మాళవీశ్రుతకీర్తు • లకును మాంగ
ళికవిధు లొనర్చి శుభవిత • ర్దికకు నెలమి. 132

శా. శ్రీరంజిల్లఁగఁ బెండ్లికూఁతుల నిటుల్ • చెన్నొందఁ గై చేసి తో
తేరన్ గన్నులఁ గాంచి తజ్జనకు లెం • తే భక్తి హేరంబునిం
గౌరిం గొల్చి ధరానుపర్వులకున • త్కారంబు లర్పింపఁ బెం
పారన్ మైథిలగోత్రవర్గకథన • వ్యాపారులై యుండఁగన్. 133

గీ. వరుల కపు డత్తమామలు • వరుసఁ గాళ్లు
గడిగి మధుపర్కముఖ్యస • త్కార మిచ్చి
పుత్త్రికల దానధారాంబు • పూర్వకముగ
నొసఁగి ప్రతిసీర వట్టి సం • తస మెసంగ. 134

శా. గానం బొప్పఁగ స్వస్తిశబ్దములయర్ • గాణిక్యమాడంగ బ్రి
హ్మానందంబు చెలంగ నాకసమునం • దాదిత్యు లీక్షింపఁగా
సావాఘానురసంచయంబు శుభమం • త్రస్ఫూర్తి శోభిల్ల ల
క్ష్మీనారాయణ సావధానయనుచుర్ • క్షేత్రంబుగాఁ బల్కఁగన్.

గీ. జ్యోతిషజ్ఞాను లుడువీథి • రీతి గని ము

హూర్తసమయం బనుచుఁ దెల్ప • నోజ దంప
తులశిరోధృతగుడజీర • కులుగఁ జేసి
రఖిలజనములు ముదమంది • యరయుచుండ. 136

క. కళ్యాణహారతులతోఁ
కళ్యాణపుఁబల్లెరములు • గ్రన్నన రమణుల్
కళ్యాణంబులు పాడుచుఁ
గళ్యాణవితర్దిమీఁదఁ • గదియించి రొగిన్. 137

శా. శ్రీరామక్షితిమండలేంద్రుఁడు ధరి•త్రీపుత్త్రికంఠంబు సం
దారూఢస్థితిఁ గట్టె నైదువలున•త్యాసక్తిఁ గూర్చంగ నిం
పారన్ మంగళసూత్రమయ్యెడను గో•త్రాదిత్యులెంతే ధ్రువం
తేరాజా వరుణో ధ్రువ మ్మనుచుఁ బ్రీ•తిం బల్కనామోదిమై.

గీ. ఘనుఁడు భరతుఁడు మాళవి • కెనయు వేడ్క
లక్ష్మణుండూర్మిళకు శుభ • లక్షణప్రి
పూర్తి శత్రుఘ్నుఁడును శ్రుత•కీర్తి కొఱపు
గదుర మంగళసూత్రముల్ • గట్టి రంత. 139

క. తరుణులశిరములఁ బతులున్
దరుణులుపతిశిరములందుఁ • దమిమీఱఁగ నిం
చిరి ముత్తెపుఁదలఁబ్రాలను
సిరిమెఱయఁగనఖిలజనుల • చిత్తములలరన్. 140

గీ. అంత నగ్నిప్రతిష్ఠాప • నాదివిధులు
శ్రుతిహితంబుగఁ గావించి • శుచికి మ్రొక్కి

ప్రీతిసప్తర్షులకు గురు ♦ వృద్ధబంధు
జనులకు నమస్కృతి యొనర్చి ♦ సరభసమున. 141

క. దంపతులు పరస్పరముగ
మంపెసఁగఁగఁ జూచుకొనుచు ♦ మక్కువ మీఱన్
ఇంపొదవఁగఁ గూర్చుండిరి
సంపఁగెవిరిముల్కివలఁతి ♦ శరములు నింపఁగ. 142

వ. అయ్యవసరంబున. 143

క. తరుణులు కొందఱు బంగరు
హరివాణములందు రసర ♦ సాన్నము లిడి ముం
దర నిలిచినఁ గొని భుజియిం
చిరి కసిగాటులుగ మదిని ♦ సిబ్బితు లెసఁగఁగ. 144

సీ. శ్రీమీఱ నిటులు లో ♦ కామోద మలర మ
హోత్సాహమున వివా ♦ హోత్సవంబు
గావించి జనకక్ష ♦ మావిభుండు మహర్షి
వరుల కుర్వీసుర ♦ వరుల కెల్ల
సంతుష్టి యొనరించి ♦ సమదమదావళో
త్తుంగతురంగశ ♦ తాంగములను
మణిశిబికానేక ♦ మౌక్తికచ్ఛత్రచా
మరముఖాసంఖ్యస ♦ మస్తవస్తు
దాసదాసీజనంబు ర ♦ త్నములు కాంచ
నాంబరాభరణంబులు ♦ నరణ మిచ్చి

దంపతుల నంపకము చేసి ♦ దశరథునకు
నతనిసతులకు వివిధస ♦ త్కృతు లొనర్చి. 145

వ. మఱియుం దక్కినజనంబులకు నక్కజంబుగాఁ బెక్కువిధంబు లగుసత్కారంబు లొసంగి పంపకంబు గావించి తోన గొంతదవ్వు చని తత్తదనుజ్ఞాతుండై జనకభూవల్లభుండు క్రమ్మఱ నిజనివాసంబునకు వచ్చిన గాధినందనుండు నమందానందంబునం బఙ్క్తిస్యందనుని సపుత్త్రబాంధవంబుగా నభివృద్ధిఁ బొందుచుండు మనుచు నాశీర్వదించి యుత్తరపర్వతంబునకుం జనియె నంత నద్దశరథుండు నత్యామోదంబునం గొడుకులం గోడండ్రనుం దోడ్కొని వసిష్ఠవామదేవప్రముఖబ్రహ్మర్షిసత్తములును, సుమంత్రాదిమంత్రులును, విద్వత్కవీంద్రవందిమాగధమిత్రబంధుసామంతభృత్యజనంబులును, నర్తనకళాప్రవీణగణికాలోకంబును, మత్తమాతంగముఖ్యచతురంగబలంబును బలసికొలువ బలుతేవం జనుచుండ ముందట. 146

క. పతగకులఘోరరవములు
ప్రతికూలసమీరణములు ♦ బహుళరజంబుల్
వితతంబుగ నశుభంబులుఁ
గుతుకమలరఁ గానఁబడియెఁ ♦ గొన్ని శుభంబుల్. 147

వ. కాంచి భయాతురుండై పఙ్క్తిరథుండు వసిష్ఠమహామునికి నెఱింగింప నతండు తచ్ఛుభాశుభంబులు పరీక్షించుచు నరుగుచుండ నొక్కచోట. 148

చ. గురుతరకార్తవీర్యభుజగోత్రపురందరు ధైర్యదేవతా
ధరు నయమార్గతత్పరు మదద్విషదుగ్రభుజంగనీలకం
ధరు గుణబంధురుం బ్రచురధన్వకళాపరిభూతనీలకం
ధరు నృపపద్మసింధురుఁ గుఠారధరున్ ధరణీమరుద్వరున్.

క. కని సాధ్వసంబు మనమునఁ
బెనఁగొన నందఱును మ్రొక్క భృగురామునకున్
వినయమున నర్ఘ్యపాద్యము
లినకులనాథుఁ డగుదశర థేశ్వరుఁ డిచ్చెన్. 150

క. ఇచ్చిన విముఖత భార్గవుఁ
డచ్చోటును గదలి రాఘ వాంతికమునకున్
విచ్చలవిడి చనుదేరఁగఁ
జెచ్చర రఘువరుఁడు పూజ సేయఁగ ననియెన్. 151

గీ. శివునివిల్లు విఱిచి సీతను బెండ్లాడె
రాముఁ డనుచుఁ బ్రజలు ప్రస్తుతింప
నమ్మహేంద్రవర్య తమ్మున విని నీభు
జాబలంబు చూడ సరభసమున. 152

ఉ. వచ్చితి నింక నెందుఁ జను వాఁడవు చాపశరంబు లిచ్చటం
జెచ్చెరఁబెట్టి ప్రోవు మని చేతులు మోడ్చినఁ గాక తక్కినన్
వ్రచ్చెద మత్కుఠారమున వారిచరాంకవిరోధి తద్దయున్
మెచ్చిన విక్రమార్చితు న మేయభుజాబలు నన్నెఱుంగవే.

ఉ. రాముఁడ నేన కాక మఱి రామసమాఖ్య మదన్యు లైనవా

ఏమని తాల్తు? నెట్టులు స♦హింపనగున్? మదలీలవిక్రమో
ద్దామమహోమహామహిమ♦ధన్వికళాఢ్యత గల్గకుండినన్
రామ యటంచుఁబల్కఁగను♦రాముఁడనందగు నేజగంబునన్.

సీ. త్రిపురాసురారాతి ♦ కృప శరాసనకళా
భ్యసనంబు గావించి ♦ నట్టివాఁడఁ
గృతవీర్యనందనో ♦ ద్ధతబాహుసాహస్ర
మాహవంబునఁ ద్రుంచి ♦ నట్టివాఁడఁ
గయ్యంబు మొనకట్టి ♦ ముయ్యేడుమాఱులు
పట్టి రాజులఁ గొట్టి ♦ నట్టివాఁడఁ
బునుక లన్నిట నిలిం ♦ పులమన్కిపట్టుకు
మెట్లు లొప్పఁగఁ గట్టి ♦ నట్టివాఁడ
నగుటఁ బ్రౌఢులు పొగడఁగ ♦ జగమునందు
వినియునీ విల్లు లించుక ♦ వెఱపులేక
రాచపట్టి నటంచు నీ ♦ రమున మ్రోల
నిలిచి పలికెద వీక నైనఁ ♦ దొలఁగవలదె? 155

సీ. సత్కృపాణులైనట్టి ♦ జననాథకులజులు
విబుధసంసేవనో ♦ ద్వృత్తు లగుట
ధార్మికోత్తము లైన ♦ ధరణీతలేశ్వరుల్
స్వస్త్రీసమాగమా ♦ సక్తు లగుటఁ
బ్రధనదానప్రౌఢిఁ ♦ బరగిననరపతుల్
సతతసత్పదవీప్ర ♦ శస్తులగుట

సుశ్లోకవైభవ ♦ శుభులైన రాజులు
విపులాగమాంతప్ర ♦ విష్టు లగుట
చాల విని క్షత్రమును విల్లు ♦ జాతరోష
మును గళాపూర్తి విడువక ♦ ముదము గదుర
నిటలు నాధాటి కెదుట ని ♦ ల్చుటను నీవు
విష్ణుపదవాసి వగుటకు ♦ వింతగలదె? 156

గీ. సురహితుండవు గాని యు ♦ సురహితుఁడవు
గావు కావున నన్నిటఁ ♦ గావు కావు
మనుచు వేడినఁ గాక ని ♦ న్నసురహితునిఁ
జేయుదును గాదె మాటలు ♦ వేయు నేల? 157

గీ. అనిన రఘురాముఁ డల్క ని ♦ ట్లనుచుఁ బలికె
మంచి దీక్ష నీవు గర్వించి ♦ మమ్ము నెంత
యెల్లిదంబుగఁ జూచినఁ ♦ బ్రల్లదములు
బల్లిదులు పల్కుదురఁటయ్య! ♦ బాపనయ్య! 158

క. క్షితి సురవరుఁడవు నయగుణ
హితుఁడవు సర్వజ్ఞబోధి ♦ తేష్వాసకళా
చతురుఁడ వగునీవాత్మ
స్తుతియును బరనిందసేయ ♦ దోషముగాదే? 159

మ. అదిగా కున్నను యోగిపుంగవుఁడ వీ ♦ వయ్యో వయోవృద్ధవు
న్నదవాచాకలితుండ వార్యజనవిం ♦ దానిశ్చయాత్ముండ వే
ను దినేశాన్వయజుండ ధార్మికుఁడ నే ♦ నోధీయుఁడ రాముఁడన్

గదనం బెట్లు ఘటిల్లు నిర్వ్యరకు వా♦క్యాంతేశశంకోత్తమా.

గీ. అనిన భార్గవుఁ డాగ్రహం♦బున వచించె
నెదిరిసత్వంబుఁ దనసత్వ♦ మెఱుఁగనట్టి
బాలిశునిఁ బోలి పలికెద♦ వేల రాచ
బుడుత వినుమయ్య మచ్ఛక్తి♦ జడత విడిచి. 161

శా. సాస్త్రీసాళుగభూపతుల్ రణములో♦నస్మత్కుఠారస్ఫుర
చ్ఛస్త్రచ్ఛిన్నశరీరులై చని దివిన్♦స్వచ్ఛందసంచారులై
ఖస్త్రీసంగతులైరి తద్రుధిరమేఁ♦గావించితింగా యథా
శాస్త్రం బొప్పఁగఁ దర్పణాంజలులు ని♦శ్శంకం బితృప్రీతిగన్.

గీ. తివిరి యయ్యాదిభిక్షుప్రాఁ♦జివుకువిల్లు
విఱిచితి నటంచుఁ గడువిఱ్ఱ♦ వీఁగవలదు
చేవ గలదేని యిపుడు నా♦ చేతిచాప
మెక్కువెట్టినఁ దలఁతు ని♦న్నెక్కుడుగను. 163

క. నావుడు దశరథరాముఁడు
వైవస్వతుకరణి దుర్ని♦ వార్యుఁ డగుచు భూ
దేవునిధనువు వెనం దే
జోవీర్యము లందుకొనెడు♦ చొప్పునఁ గొనియెన్. 164

క. కొని సాహంకృతిఁ దద్ధను
గొనయం బెక్కించి తోన♦ గుణటంకారం
బొనరించి సునిశితవిశిఖము
గొనఁ దీసి శరాసనమునఁ♦ దొడిగి పదంతన్. 165

క. భార్గవ యవితథ మస్త్ర
మ్మార్గణ మిసుమంత దీని ♦ మరలింపఁగ నా
భర్గున కలవియె యిఁక నీ
స్వర్గతినిర్గతిగఁ ద్రుంతుఁ ♦ జరణయుగంబుల్. 166

క. అని రఘురాముఁడు పలికిన
విని భార్గవరాముఁ డతని ♦ విక్రమమునకున్
మనమున వడవడ వణఁకుచు
వినయంబున ననియె విగత ♦ వీర్యుం డగుచున్. 167

క. నాపదములు దెగనేయక
కోపం బుడుగుము మహేంద్ర ♦ కుధరంబునకున్
భూపోత్తమ పోవలయును
శాపంబు ఘటిల్లెఁ దొల్లి ♦ జగతీసురుచేన్. 168

క. కావున నీదగువిక్రమ
మావిష్ణుపరాక్రమంబు ♦ నారయ తుల్యం
బై వెలయుఁగాన మును నేఁ
గావించిననాకపథము ♦ ఖండింపు మిటన్. 169

చ. అనవుడు రామచంద్రుఁడు ద♦యాళుఁడు గానఁ దదుక్తరీతిన
య్యనిమిషలోకమార్గమున♦యంబునఁ ద్రుంచినఁగాంచిభార్గవుం
డినకులవీరుఁ జాల నుతి♦యించి ప్రదక్షిణమాచరించి చ
య్యనఁజనియెన్ మహేంద్రగిరి♦కయ్యెడమెచ్చిరినిర్జరుల్ దివిన్.

చ. దశరథుఁ డంత నెంతయు ము♦దం బలరారఁగుమారకున్నిరం

కుశఘనబాహువిక్రము ర◆ఘుప్రవరున్ సుగుణున్ ధనుఃకళా
కుశలునిఁ జూచి సంతసిలి◆కుమారుని భార్గవుఁ గెల్చి యివ్విప
ద్దశఁ దొలఁగించెనోర! యిఁక◆ధన్యుఁడనైతి ఫలించెఁ గోరికల్.

క. అని మది మెచ్చుచుఁ గడు నం
దను నుపలాలించి జామ◆దగ్న్యంబుధిలం
ఘన మొనరె నింక సబలము
గ నయోధ్యాపురికి నరుగఁ◆గావలె నంచున్. 172

మ. విలసత్కేతనఘంటికానినదముల్◆వేదండతుండస్వనం
బులు వాజిప్రకరారవంబు పృతనా◆భూరిధ్వనుల్ శంఖమ
ర్దళభేరీముఖవాద్యనాదములువా◆రస్త్రీమహానర్తనం
బొలయం బఙ్క్తిరథుండు వచ్చెఁ బురికిన్◆బ్రోత్సాహియై
[యయ్యెడన్.

ఉ. లాజలు నక్షతంబులు వి◆లాసము మీఱ ధరామరుత్పురం
ధ్రీజను లెల్లఁ జల్లుచు న◆తిప్రముదం బొలయంగ భవ్యనీ
రాజన మిచ్చుచుండఁగఁ బు◆రంబునఁ బెండ్లికుమారులర్మిలిన్
రాజపథంబు మించి మది◆రంజిల వచ్చిరి మన్కిపట్లకున్.

క. అంతట నొకశుభదినమున
సంతోష మెలర్ప వృద్ధ◆జనతానుమతిన్
గాంతాజనములు సీతా
కాంతం గై చేసి రపుడు◆కాకుత్స్థుండున్. 175

క. అభ్యంగనాదివిధులు ము

సీభ్యాజ్ఞ నొనర్చి మఱియు ◆ హేమాలంకా
రాఢ్యంచితుఁడై ఘనమృగ
నాభ్యాదిసువస్తువాస ◆ నాకలితుండై . 176

వ. నితాంతసంతోషంబునం జెలంగుచున్న రఘుపుంగవుకుఱంగట
మెలంగుకురంగనయనలు బుధలోకానుమతంబున పవారిధా
రాధరశ్యామాభిరాముని రామునిఁ గైదండ లిడి తోడ్కొ
ని చని కేళికామందిరంబున శయ్యాతలంబునం గూర్చుండం
జేసి సీతాతటిల్లతాంగి నచ్చటికిఁ దోడి తెచ్చుటకు మఱలి వ
చ్చుచుం దద్గృహశృంగారంబున కచ్చెరువందుచుం దమలోన.

సీ. శారికోక్తమనోజ ◆ జయకథాపరిచురంబు
పటువాక్కలితకీర ◆ పంజరంబు
కస్తూరికాగంధ ◆ ఘనసారవిసరంబు
మహనీయగంధసం ◆ పత్కరంబు
మాణిక్యదీపికా ◆ శ్రేణికారుచిరంబు
బహువిధాగరుధూప ◆ బంధురంబు
శ్లాఘ్యవర్ణాంబరో ◆ ల్లాభచిత్రతరంబు
ప్రసవకల్పితతల్ప ◆ భాసురంబు
కుసుమదామసదామోద ◆ గురుతరంబు
బహుళపరిమళసద్వస్తు ◆ పరికరంబు
సుందరంబుల కెల్లను ◆ సుందరంబు
మనుకులస్వామికేళికా ◆ మందిరంబు. 178

గీ. అనుచుఁ బల్మాఱు వర్ణించు ♦ కొనుచు వేగి
సదరహసితాస్యయై సీత ♦ సరస నిలిచి
వేళ యయ్యెను విభునకు ♦ విడె మిడంగఁ
దడవు వల దింక లెమ్ము గ్రొం ♦ దలిరుఁబోఁడి. 179

గీ. అని కరంబు వయోవృద్ధ ♦ యావతంబు
వినిచి కైదండ లిడుకొని ♦ వేడ్క వాడమ
మఱియుఁ గొన్ని మిథఃకథల్ ♦ మంతనముగ
నుడువుచును దావుఁ గదలించి ♦ నడుపునపుడు. 180

గీ. చెలువలజ్జాభరం బను ♦ శృంఖలంబు
దవులుకొని యుంటఁ బదము గ ♦ దల్ప దయ్యె
మేటివల పనుముప్పిరి ♦ త్రాటఁ బట్టి
ముంగలికి లాగఁదొడఁగె న ♦ నంగుఁ డంత. 181

గీ. పట్టి బలుశేవఁ గట్టను ♦ న్నట్టిపెద్ద
యోడఁ గదలించుకొని వచ్చు ♦ నోజ దోఁపఁ
దోడి తెచ్చిరి పుడమిపూఁ ♦ బోఁడిపట్టి
పడకయింటికి సంగడి ♦ పడఁతు లెలమి. 182

సీ. అఱచందురునిదండ ♦ నలరారుస్వాతినా
నొప్పటఁ గుంకుమబొట్టు ♦ పప నెసంగఁ
గుంభిమస్తకచల ♦ ద్భృంభరావళిమాడ్కిఁ
బిఱుఁదునఁ గీల్జడ ♦ మెఱయుచుండ
జలజచంచత్సార ♦ సధ్యానములరీతిఁ

బదముల నందెల • రొదలు గదురఁ
జపలపైఁ గ్రమ్మిన • శరదంబుదము రేవఁ
దనువున ధవళవ • స్త్రము దలిర్ప
లలితవికసితపద్మినీ • కలితమైన
సరసిపోల్కె లసన్ముఖా • బ్జముల నలరి
చెలిమికత్తెలు చుట్టును • బలసికొలువ
జనకసుత వచ్చెఁ గేళికా • సదనమునకు. 183

క. ఆళిజను లొకకొందఱు
మేలంబులు సలుపుకొనుచు • మెల్లన వచ్చెఁ
గేళీవినోద మలరఁగ
బాలామణిసరస నిలిచి • పలికిరి నగుచున్. 184

చ. పదపద చాలునమ్మ! వెనఁ • బానుపుమీఁదికి సిగ్గఁటమ్మ! సాం
పొదవఁగ నాథుఁ గూడుము ము • హూర్తము మించెఁగదమ్మ! [బాగుచే
సెదవపునమ్మ! రేపు మఱి • చెల్వనితో బిగికౌఁగిటన్ సదా
వదలకయుండువారలిటు • వంటిగయాళులుగారె! యారయన్.

మ. విలసద్రూపము విద్యయున్ ధనము దో • ర్వీర్యంబు తారుణ్యముం
గలప్రాణేశుఁడు గల్గినట్టిసతి భా • గ్యంబే యమేయం బిఁకన్
దలఁతు నీసుకృతంబు దెల్పుటకు నీ • కా! మద్గుణైశ్వర్యసం
కలితున్ శ్రీరఘునాథునంతతము తే • ద్కృంగూడి క్రీడింపఁగన్.

క. అని బోధించి లటాలున

వనితం గనుమొఱఁగి చెలులు • వరుసకుఁ దఱిగా౯
గనుఁగిఱిపి యొక్కరొక్కరె
చనినం దలవంచి నాస • నతి యుండంగ౯. 187

ఉ. కొంకక రాఘవుం డపుడు • కూర్మి ధరాసుత కేలువట్టి ప
ర్యంకముపై వసించి నతి • యాత్మకరం బభిరంజిలంగఁ దా
నంకమునందుఁ జేర్చుకొని • హర్ష్యగ వేనలి దిద్ది తద్దయున్
గుంకుమబొట్టు దీర్చి కొన • గోళ్ల చనుంగవ నొక్కెయిట్లను౯.

క. నానయిటు లేల విధుబిం
బానన ! నాపైని బ్రేమ • నాని సుధాధా
రానవమధురోక్తుల మది
నానంద మెలర్పఁ బలుకు • మరమర తొఱఁగ౯. 189

సీ. చంచరీకాలక • చంద్రబింబానన
చాపసుభ్రూయుగ • చంచలాక్షి
చంపకనాసిక • చక్రవాకస్తని
చక్రిరోమావళి • చక్రనాభి
చండికాశ్వవలగ్న • చక్రోపమనితంబ
చటులరంభోరువ • చంద్రగాత్ర
చారుపయోజాంఘ్రి • చక్రాంగగామిని
చందనసౌరభ • చంద్రహాస
చక్రధరనందననిమంగ • జంఘయుగళ
చమరవాలసమానవి • కాలవేణి

చతురవాచావినిర్జిత ♦ శారికాళి
చాటుగాథాకథావృత ♦ సరసహృదయ. 190

సీ. వెడవింటిదంట బ ♦ ల్విడి దారి చూపఁ గ
న్నడ సేయఁదగునఁటె? ♦ పుడమిపట్టి!
విడెము గోకొను మని ♦ బడిబడి ప్రార్థింపఁ
దడవు సేసెదవేమొ? ♦ పడఁతిమిన్న!
మడుపు వినంగఁగో ♦ రెడుచిత్తమింపొందఁ
గడుఁ గూర్మిఁ బలుకవె ♦ న్నఁడు? తెలంది!
వడరేయి పొడమాపఁ ♦ దొడఁగె నీయరమర
విడిచి భోగింపు మి ♦ య్యెడ లతాంగి!
విడిముడియు నాడెమగునట్టి ♦ తొడవు లిడుదుఁ;
బెడమొగము ద్రిప్పి వలపు పెం ♦ పడరఁ బోక
ముడి వదల్చి తట్టాలున ♦ నొడరునడలఁ
గడఁకతో నింకఁ గ్రీడింపు ♦ మదువరాళి. 191

గీ. అనుచు నతిమోహమున నాడి ♦ యనఁగి పెనఁగి
పెదవి చెక్కులు కనుఁగవ ♦ నుదురు మొదలు
గదుర బహువిధచుంబన ♦ గతు లొనర్చి
యతనుకేళికి నొనగూర్చె ♦ నతివ నపుడు. 192

క. కప్పురపువిడెము పడఁతికి
నుప్పన విడి తాను మలఁచి ♦ గొనునానేర్పుల్
తెప్పలు ప్రాల్పక మదనుఁడు

తప్పక కనుఁగొనుచు నుండి ♦ తఱి యెఱిఁగి వెసన్. 193

సీ. గడితంపుహొయలు గు ♦ ల్కాడుచుండఁట సింగాణి
వెరవు బీరములావు ♦ మెఱయఁగేలఁ
బట్టి ప్రత్యాలీఢ ♦ పాదుఁడై నిలిచి తి
య్యని తేనె పొట్టనిం ♦ డారఁ గ్రోలి
మదమునఁ బొదలెడు ♦ కొదమతుమ్మెదనారి
గదియించి టంకృతి ♦ మొదలఁజేసి
హరువుమీఱెడుపువ్వు ♦ టమ్ములు సంధించి
కడఁకఁ బుంఖానుపుం ♦ ఖముగ నపుడు
పుడమిపట్టికి నెమ్మదిఁ ♦ బొడమినట్టి
సిబ్బితిదొలంగ వలపుపె ♦ ల్లుబ్బికొనఁగ
దశరథాపత్యవరునకుఁ ♦ దమిఘటింపఁ
బూని విసువక ♦ నిరువుర ♦ పైవివైచె. 194

చ. కొఱకొఱమంచు నాన విడఁ♦గొట్టి వివేకపుసుద్దు లన్నియున్
మఱవ నొనర్చి మోహముప♦మ్రగముగా నెలకొల్పి మున్నొగం
బెఱుఁగనివారికైన మది♦నెంతయు నిష్టము గల్గఁజేయు నే
ర్పెల మరుఁ డిట్టిధన్యుఁడొ స♦తీపతులం గవగూర్చి పట్టునన్.

వ. అప్పుడు రఘువరుండు. 196

సీ. కలికిగొజ్జఁగి సరం ♦ బుల నించునెపమున
విప్పగునెత్తికప్పు ♦ కొప్పు దువ్వి
కమ్మని తమలంబుఁ ♦ గఱపించునెపమునఁ

బవడంపుఁగెమ్మోవి ♦ పంటనొక్కు
ఘనసారమిళితచం ♦ దన మలందెడులీల
వలుదచన్గవహస్త ♦ ములను నిమిరి
కాలువాౘెములనూలు ♦ సవరించుచందానఁ
దమిమీఱ నీవిబం ♦ ధము వదల్చి
యంతలోఁ గాని యిక్కువ ♦ లంటి మిగుల
వలపుగొలుపఁ బ్రియోక్తులు ♦ వలికికొనుచు
వితతచతురత హితమతి ♦ సతులగతుల
రతులఁ దేలించె సీత నా ♦ రామవిభుఁడు. 197

క. డాసిన నెఱుఁగక చతురతఁ
చేసిన చెయువులకు మఱలఁ ♦ జేయక రతిచే
గాసిలియున్నట్టి నవ్రా
ఘానంగమనుఖము మది దృ ♦ ఢం బయి యెసఁగెన్. 198

గీ. పిదప రఘువీరుఁ డవనిజఁ ♦ బ్రీతిఁ గురువు
నం దునిచి కొప్పు గొనబుగఁ ♦ బొందుపఱిచి
చాలపేరులు సవరించి ♦ చాటువచన
రచన నెఱపుచు సుఖలీల ♦ రాత్రిఁ గడపె. 199

శా. ప్రాతఃకాలవిధాయకక్రియలు ని♦ర్వర్తించి ధాత్రీమరు
జ్జాతాశీర్వచనంబు గైకొని జగ♦త్సంశ్లాఘ్యసమ్యగ్యశ
శ్శ్రీతేజోబలభాసమానుఁ డగుచున్ ♦ శ్రీరాఘవుం డంతయున్
జేతఃప్రీతిగ నుండె సంశ్రితజన♦శ్రేణీమరుద్భూజమై. 200

క. తక్కినముగ్వురు నటులనె
నక్కజ మగులీలనుండి ♦ రతివలతోడన్
జక్కఁగఁ గ్రీడించుచు మది
నెక్కొను మోహమున నిచ్చ ♦ నిచ్చలు సుఖులై. 201

గీ. సుతచతుష్టయ మటుల య ♦ ప్రతిమలీలఁ
దేజరిల్లుచు నుండంగ ♦ దినదినము గ
నుంగొనుచుఁ జాల నాత్మ ను ♦ ప్పొంగుచుండ
ఫలితసుమనోరథుం డగు ♦ పఙ్క్తిరథుఁడు. 202

మ. చతురంభోధిసమేతపాశధరునో ♦ జన్ లోకసంభావ్యుఁ డౌ
చతురంశాంచితశార్ఙ్గిపోల్కెఁ జతురా ♦ స్యబ్రహ్మచందంబునన్
జతురాత్మోద్భవసంయుతుం డగుచు హా ♦ ర్షస్వాంతుఁడై శశ్వదీ
డితభాగ్యోదయవృత్తిఁ బఙ్క్తిరథుఁ డుం ♦ డెన్ ధారణీనాథుఁడై.

శా. ధైర్యావార్యసమగ్రశౌర్యశుభసౌం ♦ దర్యా పయోరాశిగాం
భీర్యా సంతతపాలితార్య దివిజా ♦ మేయాధికోద్యద్భుజా
వీర్యా సద్గుణధుర్య విశ్రుతజగ ♦ ద్విభ్రాజితైశ్వర్య శ్రీ
గీర్యోషేశ్వరముఖ్యకీర్తితరథాం ♦ గీభూతసోమార్యమా!

క. భవ భావజహర భిదురధ
రవినుత భీమ భుజగాభ ♦ రణ భూరథ భే
నవతంస భైరవా భో
గివరశయప్రిదర మాని ♦ కీర్తితనామా. 205

అనంగశాస్త్రమనువృత్తము.

దండితమారా ◆ ధన్యవిచారా
ఖండనభీమా ◆ పర్వతధామా
పండితరక్షా ◆ పాలితయక్షా
కుండలిభూషా ◆ కుక్కుటవేషా. 206

గద్య:—ఇది శ్రీమత్కుక్కుటేశ్వరానుగ్రహప్రభూతకవిత్వ
వైభవ విశ్వామిత్రగోత్రపవిత్ర వారణాసివంశపారా
వారకైరవమిత్ర విద్వన్నుతచరిత్ర కామయార్య
పుత్త్ర సుకవిజనవిధేయ వేంకటేశ్వరనామ
ధేయ ప్రణీతంబైన రామచంద్రో
పాఖ్యానం బనుమహాప్ర
బంధంబునందుఁ ద్వితీ
యాశ్వాసము
శ్రీ.

శ్రీరస్తు.

శుభమస్తు.

అవిఘ్నమస్తు.

శ్రీ రామచంద్రోపాఖ్యానము.

తృతీయాశ్వాసము.

శ్రీసామాగమగీతసు
ధాసారజ్ఞాంతరంగ ♦ ధవళాంగ ద్విదం
తాసురమదభంగా చూ
డాసంభృతగంగ కుక్కు ♦ టపత్రిభులింగా. 1

వ. అవధరింపు మనంతరకథావిధానంబు. 2

ఉ. కూరిమి మీఱ రాము నిదె ♦ క్షోణికి రాజును జేసెదన్ ముదం
బారఁగ నెల్లి తెల్లముగ ♦ నంచును బక్త్రికళత్రాంగరాజకం
తీరవుఁ డొక్కనాఁడు బలు ♦ శేవ హజారమునన్ సుధర్మ బృం
దారకనాథుఁడట్లు సుమ ♦ నస్స్మితుఁడై కొలువుండి పల్కినన్.

క. అవార్త జగత్ప్రథితము
గావింపం జారు లెల్లఁ ♦ గళ్యాణనిమి
త్తావహవృత్తి మెలంగఁగ
నావేళం గైక చేటి ♦ యగుమంథరయున్. 4

క. తత్కాలకల మరసి విన

స్వత్కులనాథుఁ డగురామ ♦ చంద్రునకు సమ
గ్రోత్కలికుఁడు దశరథుఁడు స
ముత్కటపట్టాభిషేక ♦ మొనరించునొకో. 5

శా. కాకున్నం బురమెల్ల నీకరణి మాం♦గళ్యాంకముల్ గూర్పనిం
కేకార్యం బిసుమంత యైనఁ గనరా♦దేదంచుఁదర్కించుచుం
గై కేయీసతిఁ జేరి తద్విధ మెఱుం♦గం జేయ నద్దేవి క్షో
ణీకాంతాగమనాభిలాష యగుచుం♦డెం దద్విఘాతాత్మయై. 6

చ. దశరథుఁడట్లుపల్కియును♦తత్ప్రవరుం రఘురాముఁదత్క్రియా
కుశలత నుండు మంచుఁ గడుఁ♦గూరిమిఁ జెప్పి యరుంధతీసతీ
శు శుభవిధుల్ యథావిధిఁద్రి♦శుద్ధిగఁ జేయుమటంచుఁ దెల్పి పు
ష్పశరశరార్తి వచ్చెఁ బరి♦షత్స్థలి వెల్వడి కైకయింటికిన్. 7

ఉ. వచ్చిననాథుఁ జూచి యని♦వారితకోపముతోడఁ బల్కె నీ
విచ్చటి కేగుదేరఁ బని♦యెయ్యది మచ్చిక నిచ్చకంపు మేల్
ముచ్చట లిచ్చగించికదు♦మోసమునొందితిఁ, బాలునిచ్చలుం
మెచ్చగ వచ్చెఁ జెచ్చెరను♦మేల్గలముద్దియయొద్ద కేగుమీ. 8

క. కుటిలులు పురుషులు వారల
మటుమాయలఁ జెందినట్టి ♦ మగువల బ్రదుకుల్
తటినీనిర్ఝరమధ్య
స్ఫుటనావికముక్తతరణి ♦ పోలికగాదే. 9

క. అనుడు వెఱఁగంది నే నె
గ్గొనరించిన దేది యరయు ♦ మొంటమివారల్

వినఁదగనిముండ్లమాటలు
పెనఁకువ పెనుచుటకుఁజెప్పి ♦ పెట్టిరి నీకున్. 10

క. కల్లరులు మెల్లమెల్లనె
పెల్లలికఁ గల్ల లల్లి ♦ పెల్లుగఁ బ్రమదం
బుల్లమునఁ బల్లవింపఁగ
నెల్లప్పుడు చెప్పుచుందు ♦ రేలిక చెలికిన్. 11

క. అన్యశ్రేయోసహ్యాలు
మన్యుసమేతలు వచించు ♦ మాటలు విని నీ
వన్యాయ మనక యీక్రియ
దైన్యము నొందుట క దెద్ది ♦ తలఁపు తెలుపవే. 12

గీ. అనుడుఁ గేకయరాజన్య ♦ తనయతనయ
భీష్టములు రెండు నతిజగ ♦ త్కష్టములుగఁ
బూర్వదత్తవరద్వయ ♦ పూర్వకముగ
వినిచె నిట్లని యొక్కింత ♦ వెఱపు లేక. 13

క. మునుకొని పదునాలుగు హా
యనములు వనమునకుఁ బనుపు ♦ మగ్రజు; భరతున్
వనరాశిమేఖలాధీ
శుని జేయుము సత్యమునఁ ద్రి ♦ శుద్ధిగ నధిపా ! 14

సీ. అనుడుఁ బఙ్క్తిశతాంగుఁ ♦ డపుడు వ్యాఘ్రిని గన్న
హరిణమాణవకంబు ♦ కరణి విగత
చేష్టుఁడై ధరణి మూ ♦ ర్ఛిలి యున్ననంత ను

మంత్రుఁ జేరెన ♦ మ్మగువ యతని
ననిచి రఘుస్వామి ♦ నచటికి రావించి
పతివచోగతిగ దు ♦ ర్మతి వచించె
వని నుండు మీరేడు ♦ వర్షంబు లన్నన
యాజ్ఞఁ గైకొని కోన ♦ లాత్మజకును
మ్రొక్కి తదనుజ్ఞ సతియుఁ ద ♦ మ్ముఁడును దోడ
రా ధనుర్ధరుఁ డగుచుఁ బు ♦ రమ్ము వెడలి
వనికి మునివృత్తిఁ జనఁ బౌర ♦ జనము గాంచి
యంత నాబాలగోపాల ♦ మార్తి నొందె. 15

గీ. ఏమొకో యంచు వెన్నాడ ♦ ధృతధనుర్ల
తాశరధులు నితాంతకృ ♦ పాశరధులు
దాశరథులు యశోజితో ♦ క్తి శరధులు
వనికిఁ జనుచుండ నిట నంత ♦ జనవిభుండు. 16

ఉ. ఇంచుక తెల్వి వచ్చి మది ♦ నెంతయుఁ జింతిలుచున్ సుమంత్రునీ
క్షించి రఘూద్వహుండు వని ♦ కిం జనుచుండె రథంబుఁ గొంచుఁ బో
మ్మొంచుకొనంగఁ గోమలి మ ♦ హీసుత కాననసీమ నేగ లే
దంచు వచింప నాతఁడుశ ♦ తాంగము వేఁగొనిపోయియిట్లనున్.

చ. దశరథునాజ్ఞచే నిదె ర ♦ థం బిటకుం గొని వచ్చినాఁడ శ
ర్కరవనభూమియాన మతి ♦ కష్టము గాన రథాధిరూఢులై
కుశలత నేగుఁ డన్న నతి ♦ కూరిమి తమ్ముఁడు దాను నెక్క న
ద్యశుఁడు రఘూద్వహుండు ♦ ప్రజనప్పుడు కాన్కలుఁ బంపెఁ గ్రక్కునన్

వ. రథంబు ద్రోలి నిమ్మనుచు సుమంత్రునకుం జెప్పి వనంబునకుం
జనుచుండె నంత నిచ్చట రామచంద్రుఁడు చనిన పిమ్మట న
మ్మన్నుదొరకమ్మవిల్తుండు కౌసల్యాసుమిత్రలకరమ్ము లవలంబ
నమ్ముగా నంతఃపురమ్ము వెడలి చొక్కమ్మగుతమ్మిఱేకుల హి
మకణమ్ములు జాఱుచందమ్మున నేత్రమ్ముల బాష్పంబులు జల
జలం దొరుగ నుమ్మలించుచు రాజమార్గమ్మునం గొంతదవ్వ
చని రఘునందనునిస్యందనమ్మునం గూడనేరక గ్రుమ్మరుచు న
రుంధతీసతీశ్వరనివారితుండై మఱలి యవరోధప్రదేశమ్ము ప్ర
వేశించి మిగులం బొగులుచుఁ దొంటిమునిశాపం బప్పుడు చే
కూఱెఁబోలు ననుచు దైవంబు దూఱుచుఁ గటకటా! యను
చు మఱియు నిట్లనియె. 19

ఉ. హా యను దివ్యమంగళమ ♦ హా యనుసాంబుపయోదరమ్య దే
హా యను శ్లాఘ్యసద్గుణవ ♦ హా యను నిత్యమనఃకృపాపరో
హా యను దండితారినివ ♦ హా యనుఁ బన్నగరాజదీర్ఘబా
హా యను విక్రమప్రతిగు ♦ హాయనుదైత్యమదాపహా యనున్.

క. సకలజనంబులు నిందిం
చికొనంగా నిట్టు లయ్యెఁ ♦ జేసినపని యిం
తకు స్త్రీబుద్ధిఃప్రళయాం
తక మనువచనార్థ మరయఁ ♦ దప్పునె జగతిన్? 21

సీ. నిరతవర్జితభవ్య ♦ తరుఁ డంద్రు గావున
నిరతవర్జితభవ్య ♦ తరుఁడె యయ్యె

సుమనోధిసేవనా ♦ త్సుకుండు గావున
సుమనోధిసేవనా ♦ త్సుకుఁ డయ్యె
గోత్రావనవిహార ♦ కుశలుండు గావున
గోత్రావనవిహార ♦ కుశలుఁ డయ్యె
ధరణికన్యేశతఁ ♦ దనరారుఁ గావున
ధరణికన్యేశతఁ ♦ దనరుటయ్యె
నయ్యయో! యయ్యజుండు మా ♦ యయ్య సేయు
న్యాయ మేమయ్యె నయ్యయో ♦ ధ్యాధ్యతాంత
రాయ మయ్యజుఁ డియ్యెడ ♦ వ్రాయు టరయ
దాశరథికి మహానుకం ♦ పాశరధికి. 22

గీ. అనుచు దశరథుఁ డపరిమి ♦ తాపదబ్ధి
మునుఁగుచును దేలుచును బెను ♦ మూర్ఛ నొందు
చును గళవళించుచును దెల్వి ♦ గనుచు లేచు
చును గటకటా యటంచును ♦ వనరుచుండ. 23

గీ. అంత నచ్చట రఘువరుం ♦ డట్టులరిగి
తమస సరయువు మొదలగు ♦ తటిను లెల్ల
దాఁటి వైదేహియును సుమి ♦ త్రాసుతుఁడును
నిరువురును దోడరా వని ♦ కేగి మ్రోల. 24

గీతాలంబనమనువృత్తము.

సూరాన్వయసాధుఁడు ♦ చూచెను శ్రీ
నారాయణపాదమ్ము ♦ లాళిభవ

గౌరీశ్వరశీర్షని ♦ కాయ్యచరణ
వారాన్నిధిగేహిని ♦ వర్ణ్యగుణా. 25

గీ. చూచి తన్మహనీయవం ♦ శుద్ధజీవ
నమున కబ్బుర మంది యా ♦ నంద మలరఁ
దటవిటపికూటవాటి నా ♦ క్కట నిషాద
వరు గుహుని గాంచి యాతని ♦ వసతి నిలిచి. 26

గీ. అర్ఘ్యపాద్యాదిసత్కార ♦ మంది యతని
కుశల మరసియుఁ దనరాక ♦ విశదముగను
వినిచి రఘువీరుఁ డజ్జాహ్న ♦ వీతరంగి
ణీమచర్చిక నిటులు వ ♦ ర్ణింపఁదొడఁగె. 27

క. క్ష్వేళము గళమున వహ్ని
జ్వాలిక ఫాలమునఁ దాల్చి ♦ శంకరుఁడు తదా
భీలోష్ణంబున కోర్చుట
వాలెము నీచలువఁగద స్ర ♦ వంతివమాన్యా. 28

క. గురుతరతావకరోధ
స్త్రరుకోటరతటకుటీర ♦ సంస్థితఖగముఖ
వర మావేఁదొకచో రా
జ్యరమేశుం డగుటకంటె ♦ స్వర్ద్వీపవతీ! 29

గీ. తుహినమహీభృద్గుహావిహా ♦ రహితహృదయ
చలితరంగత్తరంగపం ♦ కలితగగన
తూళితజగజ్జనాఘుజం ♦ జాలపటల

దివ్యతటిదికాంతి భాగీర • థీసరిద్వంతి. 30

సీ. తలిరువిల్దొరతంటు • బలుసామిసికతు మేల్
గొనబారుమల్లెక్రొ • న్ననలసరము
తరిగట్టుపీఁపునఁ • జాల్పువేలుపుపాద
నాళీకమునకు మ్రొ • గాళవల్లి
మున్నీటిపేరిటి • వన్నెకానికి నిచ్చ
వలపు లీడేర్చుమ • వ్వంపుఁబోలఁతి
రహిఁ మీఱుఁ జెఱగంటి • రాణివాసమునకు
నిచ్చలు నీరాడు • నింగికోలను
పుడమిచేడియ కందంబు • వొలుచుపైఁట
కడఁకముత్తియప్సరిగకు • నిడుపుఁదాప
వగునిను నుతింప నేరికి • నలవి యగునె
ద్వీపినీమాన్య జహ్నుమహా • నీంద్రకన్య. 31

మ. అని భాగీరథి సంస్తుతించి లలితో • ద్యానావనీవాసలీ
లనిషాదాశ్రమ వాటి నిల్చి మది • నాహ్లాదంబు మీఱం దపో
ధనవృత్తిన్ వరవల్కలాజినజటల్ • దాల్చెన్ రఘుస్వామియుం
తనసౌమిత్రి గుహుల్ ధరించిరటులే • తద్వేషముల్ భక్తితోన్.

ఉ. మానవనాథుఁడయ్యెడ సు • మంత్రుని జేరఁగఁజీరి పొమ్మయో
ధ్యానగరావతంసమున • కచ్చటినాతలిదండ్రు లార్తిఁ జెం
తేనియుఁ గుందకుండఁగను • దెల్పుము మత్కుశలం బటన్న న
య్యానతి పూని తేరుగొని • యాతఁడు గ్రమ్మఱ నేగె వీటికిన్.

పంచచామరము.

అహస్కరాన్వయావతంసుఁ ♦ డంత భూమిపుత్రియున్
సహోదరుండు తోడ రాఁగ ♦ జహ్నుమానికన్యకన్
గుహాశ్రపసుం దరించి యాత్మఁ ♦ గొంకు లేక వేడ్క స
గ్గుహాప్రబోధితాధ్వుఁ డౌచుఁ ♦ గోనలోన నేఁగుచున్. 34

శా. ఆయాదోధిగభీరుఁ డంగనకు యా ♦ నాయానముల్ చూపె నా
యాయుత్తాలవిశాలసాలతతు లా ♦ యాకుంజసద్మంబు లా
యాయర్ణఃపరిపూర్ణశైవలిను లా ♦ యాకేకినృత్యంబు లా
యాయబ్జాకరతీరసైకతము లా ♦ యాతావులం జూపుచున్.

క. అడుగడుగునఁ దోడిఁబడు నె
న్నడఁ దడవి కడింద్రియెదరు ♦ నాటుకొనిరె ని
య్యడవి గడచి పడఁతుక యె
న్నఁడు క్రమ్మఱఁ జెడని సుఖము ♦ నం దనియెన్ నాకో. 36

క. అని మనమున నయిపశ్రిమ
మున కెంతయుఁ జింతనొంది ♦ మునుకొని యవనీ
తనయం దనయంతికమున
నెన రొదవగ నదపికొనుచు ♦ నెలఁతుక కనియెన్. 37

మ. ప్రకటించెన్ వివిధాగమాంతవిచర ♦ త్ప్రజ్ఞావిశేషమ్మున
చ్ఛుకముఖ్యద్విజముక్తభాగవతను ♦ శ్లోకప్రయోగార్థధీ
త్రికథాఖ్యానము లాలకింపుము ధర ♦ ద్వ్యాజాక్రిమాధుర్యపూర్ణమా
నిఁక నిస్సంశయ మ్మక్రమం బగుట ర ♦ మ్యం బిందుబింబాననా!

గీ. అనుచు మాటడఁబల్కుచు ♦ నంతనంతఁ
జనిభరద్వాజు దర్శించి ♦ తపదు చంద
మెఱుక గావించి యాతిథ్య ♦ మిడినఁ గొని త
దాజ్ఞ మఱునాఁడు చిత్రకూ ♦ టాద్రి కరిగి. 39

గీ. ఎలమి నాచిత్రకూట మ ♦ హీధ్ర మెక్కి
యచటితాపసవర్యుల ♦ కచలభక్తి
మీఱ జోహారు లొనరించి ♦ వారిచేత
దీవనలు గాంచి సంతుష్ట ♦ భావమునను. 40

మ. అలరుందత్కుధరంబునందుఁ గలనా ♦ నానోకహంబుల్ నికుం
జలతాకుట్మలపుష్పపల్లవవిలా ♦ సంబుల్ ప్రఫుల్లాంబుజో
త్పలచక్రాంగరథాంగభృంగవిలస ♦ త్పద్మాకరంబుల్ విని
ర్మలమాయూరకలాపచిత్రములు గో ♦ త్రాపుత్రికిం జూపుచున్.

గీ. సీతమాతరిశ్వ ♦ పోతవీతాయనా
యాన యగుచు నొకకు ♦ టాంతికమున
విశ్రమించి యుండు ♦ వేళ రఘూద్వహుం
డతివతలఁ బెటింగి ♦ యనుజుఁ జూచి. 42

క. మునివనితలతోఁ జెలిమిగ
జనకజవిహరించుఁ గాన ♦ సౌమిత్రీ! చ
య్యనఁ బర్ణశాల యొక్కటి
యొనరింపుము వేడ్క నిచట ♦ నుండఁగవలయున్. 43

గీ. అనుడు లక్ష్మణుఁ డపుడు ప్ర ♦ హర్షమునను

వాస్తులక్షణ మరసిప్ర ♦ శస్తలగ్న
మెంచి యటఁ బర్ణశాల ని ♦ర్మించె నంత
నుత్సుకత మీఱ నుండంగ ♦ నొక్కనాఁడు. 44

చ. ఒకపలుగాకి కాకి యమి♦తోన్మద మొప్ప ధరాకుమారికం
జకమక నొందఁజేయ రఘు♦శేఖరుఁ డారసి దాని కాత్మలో
నకనక నొంది క్రన్ననఁ దృ♦ణం బొకటేయ మహాస్త్రమైకరం
బొకపరి బీరువోక నక♦లోర్వరఁ ద్రిప్పెనఁ గాకి భీరుతన్. 45

గీ. రామ! రామ! నన్ను ♦ రక్షింపు రక్షింపు
మనుచు బీర ముడిగి ♦ యడుగుదోయి
వ్రాల రాఘవుఁడు కృ ♦ పాళుఁడు గావునఁ
బలికెఁ గాకిఁ జూచి ♦ యలుక విడిచి, 46

క. అవితథ మస్మద్విశిఖము
భవదవయ మొక్కటిడిన ♦ బ్రతికెద వనినన్
దివిరి వెర విరవుకొనఁగా
సవినయమున నయన మొం డొ ♦ సంగి మనమునన్. 47

గీ. ఉసుఱసదు గాదు కానఁ గ ♦ న్నొసఁగ కున్న
మన్నఁగఁ దరంబె కాఁ జేసి ♦ కొన్న దెన్నఁ
డెన్నఁ బోవునె యమ్మన్న ♦ కన్నెపున్న
మెన్న వన్నువయన్నువ ♦ చిన్న లగునె? 48

క. అని మనమున వమకొనుచును
జనియెను జరజీవి జనక ♦ జనపతిసుతయున్

జనువుగఁ దగఁ బెనిమిటితో
వనమున మునివనితనియతి ♦ వలనుగ నుండన్. 49

ఉ. అంత సుమంత్రుఁ డల్లరిగి ♦ యయ్యెడ నయ్యయొ! యయ్య
[యోధ్యకున్
వంతఁ గలంగి పౌరజన ♦ వర్గము చూడ దురంతచింత శు
ద్ధాంతము చేరి తే రుడిగి ♦ దైన్యము దోఁపఁగ లోని కేగి ఘు
ర్ణాంతవిభ్రాంతుభంగిఁ గన ♦ నయ్యెడ పఙ్క్తిరథావనీధవున్.

సీ. కనుఁగొని తెలిచె యో ♦ జననాథ సీతనూ
జుల మహాభుజులధ ♦ న్యుల భవన్ని
దేశంబు గొనిపోయి ♦ త్రిపథగారోధోవ
సతి దించి మఱలి వ ♦ చ్చితిని వార
లాపూఁట మఱుపూఁట ♦ నంతంత నటమటఁ
గుటకూటవాటికా ♦ కటకతటులఁ
గటకటా! యనుచు ను ♦ త్కటచిత్రకూటాద్రి
కేటు లైనఁ జని జటి ♦ పటలచటుల
వచనరచనల ముదమంది ♦ యచట నొకట
నుటజ మొక్కటి యొనరించి ♦ దిటము గదురఁ
బండ్లు దుంప లారగించి తా ♦ పసులపోల్కె
నందు సమయంబు గడుపుచు ♦ నుందు రధిప! 51

గీ. అనుడు నుడుగులు పిడుగులై ♦ తనువుపైని
బడినవడు వైన వివశుఁడై ♦ భూమిఁబడియెఁ

గొడుకు లడవుల నిడుముల ♦ నడలు నెడల
నొడలు విడువఁడె కడుఁగూర్మి ♦ నదరుతండ్రి. 52

క. అటు లపుడపగతచేష్టత
నెటు నెఱుఁగక యుండి మఱియు ♦ కింతతడవులో
నిటునటు మెదలుచుఁ దెలివిఁ
గటకట యనిదైవ మెంత ♦ గావించె నహో! 53

సీ. నెట్టన పట్టంబుఁ ♦ గట్టెద నని సభా
 స్థలి నూరక యె ముందు ♦ పలుక నేల
పలికిన నేమి పా ♦ పపుఁగైక పడకింటి
 కా వేళ దుర్బుద్ధి ♦ నరుగ నేల
యరిగిన నేమి పా ♦ యక తొంటివరములు
 కుత్సితంబుగ నేఁడు ♦ కోర నేల
కోరిన నేమి యా ♦ క్రూరోక్తులకు మాఱు
 చెప్పనేరక యప్పు ♦ డొప్ప నేల
యయ్యయో! రాముఁ డేమని ♦ యాడునొక్కొ!
జనకసుత యింత కెద నెంత ♦ వనరునొక్కొ!
యలుక లక్ష్మణుఁ డేమని ♦ తలఁచునొక్కొ!
పడఁతినుడుగుల మెలఁగెడు ♦ జడుఁడు చెసఁడె. 54

సీ. నిర్జరాధ్వవ్యాప్త ♦ నిర్జలజమూత
 మటవీపరిపూర్ణచం ♦ ద్రాతపంబు
విమనప్రియాంగనా ♦ విమలసౌందర్యంబు

తరళసంశూన్యమౌ ♦ కాసారంబు
మహితతిగ్మమయూఖ ♦ రహితకాసారంబు
ఘనవసంతవియోగ ♦ కాననంబు
జనవిహీనాగార ♦ సంస్థితదీపంబు
ఫలరిక్తసముదగ్ర ♦ పాదపంబు
గాదె విశ్వంభరాకన్య ♦ కాఁపియుండు
లేనియీరాజ్యభోగంబు ♦ లెక్కసేయ
నౌర! దైవంబు నేఁడెంత ♦ యవిధిఁ దెచ్చెఁ
గట్టికుడుపదె తొలుజన్మ ♦ కర్మఫలము. 55

భుజంగప్రయాతము.

మహో హస్కరున్ విక్ర ♦ మక్రాంచవైరిన్
మహోహాహువాహు న్న ♦ మచ్చాత్రివౌఘున్
సహాయార్థితనూజేశు ♦ సౌమిత్రినిం బా
సి హాహా! యశక్యంబు ♦ జీవంబు నిల్పన్. ౫౬

సీ. నెలతాలమిట్లమే ♦ డలమెలంగెడుకొమ్మ
పడుకురాగట్ల నే ♦ పగిది నడచుఁ
గలికిరాచిల్కప ♦ ల్కుల కుల్కుపూబోఁడి
పలుపుల్గులెల్గు లే ♦ భంగి వినును
బ్రమదవనంబునఁ ♦ బగలు వెగ్గలు బాల
రేలు కారడవి నే ♦ రీతి నుండు
లేచిగంతుల కవ ♦ లీల జంకెడులేమ

వ్యాఘ్రములంఘనము లే • వరుసఁ గాంచు
నఖులతో మాఱుసుడువని • చాన లాఁతి
మునిపురంధ్రులతో నెట్లు • ముచ్చటించు
నహహ! కలనైనఁ దహతహ • లరయునట్టి
జనకసుత కెట్టివెత వెట్టె • వనజభవుఁడు. 57

గీ. అనుచు దశరథుఁ డతివిప • ద్వ్యధి మునిఁగి
బురబురం బొక్కి మఱిమఱి • పొరలి పొరలి
రామరామా! యటంచు సు • త్రామసఖుఁడు
గాన సురపురి కరిగి లే • ఖత మెలంగె. 58

మ. అటు లాపఙ్క్తిరథావనీశుఁ డనూ • నార్తిన్ మృతుండైన సం
తట గుర్వాజ్ఞ భటుల్ వెసం జనిమహా • దారుల్ సశత్రుఘ్ను ను
త్కటశీలుల్ భరతుల్ గిరివ్రజపుర • స్థాయుల్ గుమారుల్ హుటా
హుటిఁ దోతేర నతండు ప్రోలుగని వీ • తోత్సాహుఁడై యిట్లనున్.

ఉ. ఏమొకొ వీట నాఁటిసిరి • యిప్పు డొకించుకయైనఁ గానరా
దేమొకొ పణ్యవీథిక ర • హిన్ క్రయవిక్రియరీతి గానరా
దేమొకొ పౌరులెల్ల శుభ • వృత్తి ముదంబున నుంట గానరా
దేమొకొ రాజలక్షణము • లెవ్వియు నెయ్యెడఁ గానరావహో

ఉ. అంచు దురంతచింత వడి • సంతిపురంబున కేగి తల్లి ద
ర్శించి నమస్కరించి నగ • రిన్ శుభలీలలు తొంటియట్లు గా
న్పించ విదేమి యంబ! యవ • నీతనయేశున కగ్గు సేయు నా
హించితివేమొకో దశర • థేంద్రున కింతకు సేమమే కదా? 61

ఉ. నావుడుఁ గైక యిట్లనియె • నందన ముందు వరద్వయంబుఁ బ్రీ
త్రీవరుఁ డిచ్చె నేఁ దడిగితి • నేఁడిది; నట్లనిన న్వివేకహీ
నావరుఁ జేసి దొమ్మిదియు • నాలుగు వర్షము లవని నుంట నీవు స
ర్వావని నేలుకొంట, యన • నట్టులె తండ్రియనుజ్ఞఁ గైకొనన్.

క. వనితయుఁ దమ్ముఁడుఁ దోరాఁ
జనియెను రాఘవుఁడు వనికి • జనపతి యంతన్
దనువు విడిచె రాముని బా
సినదుఃఖంబున నటంచుఁ • జెప్పిన నలుకన్. 63

మ. విని మూర్ఛిల్లి యొకింత సేపునకుఁ దే • ల్చిన్ లేచి తల్లీ! యకటా!
చెనఁటుల్ చెప్పిన నీకు నోరెటులు వ • చ్చెన్ సర్వలోకేశ్వరుం
డనఘుం డైనమహీసుతారమణు రా • జ్యశ్రీవిఘాతోక్తు లా
డిన, దుశ్చిత్తవు భర్తృహంత్రి విఁక సం • దేహింపవే యంతకున్

క. లోకులు నను నిందింపరె
నీకుఁ గుమారుండ నగుట • నిక్కువముగ నో
తాత్రికన్యావరు వనయా
తాత్రికృత్రిమబుద్ధి నామ • తం బనిసతమున్. 65

క. శ్రుతులను స్మృతులను బెండియు
నితిహాసముల న్మనీషి • వృద్ధులసంఘా
పితములఁ దల్లియు దైవం
బితరం బిఁక లేదటంచు • నెఱిఁగినకతనన్. 66

సీ. నీ స్నేహపట్ల కుమిలెఁ గావలసె నిం • తేకాదు నంతటితా

వన్నుండై నరఘువాద్వహుండు విన్యస ♦ ద్భ్రత్తం దతం డల్క న
న్నెన్నాళ్ళమాత్మవిభూతినంచుని కవ ♦ య్యేలా? భళీ! చాలునం
చన్నాతిన్ విడనాడితం డ్రియెడక ♦ త్యంతార్తి శత్రుఘ్నుతోన్.

చ. అరిగి గతాసుఁ బక్త్రిరథు ♦ నారసి దగ్గటి జేవ! వచ్చితిన్
భరతుఁడుఁ బల్కెనేమి? విను ♦ పాపపుఁగైకకుఁ బుట్టి నన్నదు
శ్చరితమె కాని వేరె కలు ♦ షంబిఁకఁ గల్గ దెటైనఁ బెద్ద లో
ర్తురుగద! వీఁడెపిన్న కొమ ♦ రుండుగనుంగొనుమార్యసన్నుతా!

గీ. అని యనేకవిధంబుల ♦ వడలునట్టి
భరతు నరసి వసిష్ఠుండు ♦ పలికె నిట్లు
గుందఁ దగునయ్య! వెన దశ ♦ స్యందనునకుఁ
జరుపవలవదె యనలసం ♦ స్కారవిధులు. 69

క. అని బోధింపఁ దటాలున
జనకున కతినియతి నవల ♦ సంస్కారాదుల్
వినయవిధి నడపి గోభూ
ధనముఖదానములు విప్ర ♦ తతుల కొసంగెన్. 70

క. పదపడి రఘుకులవీరుఁడు
త్రిదశేసపమానభోగి ♦ దీమనిక్రియు నా
పద నడవులలో నుండెన్
గద యని కుందంగ గురుఁడు ♦ గని యిట్లనియెన్. 71

సీ. జగతి యరాజకం ♦ బగుపట్లఁ జ్రీలందు
సకలకర్మంబులు ♦ వికల మగును

దాఁటి తద్దర్శితా ♦ ధ్వమున నేఁగి
యలభరద్వాజునాశ్రమ ♦ స్థలిని నిలిచి
తత్కృతాతిథ్యుఁడై యటఁ ♦ దరలి సంత
తాభిరుచిఫలకూటచి ♦ తాద్రియైన
చిత్రకూటాద్రి కరిగి యా ♦ సేన నునిచి. 78

క. ఉటజపరిస్థితు వల్కల
పటభాసితు ననుజయుతుఁ ద ♦ పస్వినుతు జటా
పటలాంచితు బుధహితు ను
త్కటధనురిషుకలితు నవని ♦ కన్యాదయితున్. 79

గీ. కాంచి పులకించి ప్రణతిగా ♦ వించి కుశల
మొంచి భూపుత్రికి నమస్క ♦ రించి సంత
సించి సౌమిత్రిఁ బ్రీతి భా ♦ షించి పఙ్క్తి
రథుఁడు సమయుట వినిపించి ♦ రాము నెదుట. 80

గీ. నిలిచియుండ నంతఁ ♦ బలుమఱు గుందుచు
దశరథేంద్ర చనితె ♦ దైవలోక
మున కటంచుఁ గరము ♦ మూర్ఛిల్లి లేచి సౌ
మిత్రియును ధరిత్రి ♦ పుత్రికయును. 81

క. కుందఁగ నోదార్చి దశ
స్యందనునకు శ్రుతిహితక్రి ♦ యలు నడపియు భ
క్తిం దవతల్లులకుఁ దెలిపి
బందుగులం గౌరవించి ♦ పరమప్రీతిన్. 82

సీ. కౌశలంబు దెలియుచుఁ ♦ గూర్చుండియున్నంత
భరతుఁ డంజలిఁ జేసి ♦ పలికె నవని
నేలనేరము ! కాన ♦ యేల? నేరముఁ గాచి
మాపై నలుకమాని ♦ మహిమ వెలయు
రఘువర ! రాజ్యభా ♦ రము పూని రాష్ట్రము
రక్షింపుమనుచుఁ బ్రా ♦ ర్థన యొనర్ప
బల్కె రఘునమజ్ఞఁ ♦ బదునాల్గువర్షముల్
వనినుండి క్రమ్మఱ ♦ వచ్చి యపుడ
పట్టభద్రుఁడ నయ్యెద ♦ భరత ! ధర్మ
వృత్తి నందాఁక నీవు భ ♦ రింపు మనుడు
రామ ! మిముఁ బాసి నిముసమా ♦ త్రంబు బ్రదుక
నగునె యనఁ బాదుకల నొసంగి ♦ యాదరించి. 83

గీ. పనిచినఁ జమూసమేతుఁడై ♦ భక్తిఁ బాదు
కలు ప్రతిష్ఠించి భరతుఁడు ♦ కదలి వచ్చి
ఘను భరద్వాజు దర్శించి ♦ గంగ దాఁటి
గుహుని వీడ్కొని యేతెంచి ♦ సహితవృత్తి. 84

శా. నందిగ్రామమునందు నిల్చి ప్రజకా ♦ నందంబు నందిల్లఁగా
విందుల్ ముందగువారలెల్ల సుఖులై ♦ వేమారు గీర్తింప స్వ
చ్ఛందప్రక్రియ రామరాజ్యము గభూ ♦ చక్రంబుఁ బాలించెఁ దాఁ బెం
పొంద న్స్వామి మతాధిపాగమదిశ్య ♦ శ్రీ శ్వాపాచేతస్కుఁడై.

సీ. అంత నాచిత్రకూ ♦ టాద్రి నైదేహిఁ వ

ధూర్గృహమేధివే♦త్రోవిదగుర్వి
లగుతపోనిధులస్నే♦హము మీఱ భాషించి
దండకాటవి కేగఁ♦దలఁచి కదలి
దారానుజన్ములు♦దారానుమోదులై
తోరా నొకించుక♦దూర మరిగి
ప్రతిపాదపానాత♦పద్వీపినీతటీ
వాటి సంతంత న♦ధ్వశ్రమమున
విశ్రమించుచుఁ జనిచని♦విశ్రుతసతి
నైనయనసూయ దర్శించి♦యువనితనయ
కామె యొసఁగినసత్కృతు♦లంది యవల
నొకట నవ్వని నుండఁగ♦నుత్సహించి. 86

క. ఇంచుక దవ్వేగఁగ న
క్తంచరుఁ డాభీలశూల♦ధరుఁడు విరాధుం
డెంచికొనినగతి నెదు రే
తెంచి ధరాపుత్త్రిఁ గొని ధృ♦తిం దివి కెగసెన్. 87

చ. ఎగసిన నంత రాముఁ డెద♦నెంతయుఁ జింతిలి వీని నిప్పుడే
పగిది జయింతు నింతి నెటు♦భద్రముగాఁగయికొందునంచునుం
డఁగ నట సీత తోయదప♦దస్థవిరాధకరప్రబద్ధయై
పొగలుచునుండ జోడువిడి♦పొక్కనుజక్కవపెంటిచాడ్పునన్

గీ. అంత దశరథాధి♦పాపత్యవర్యుండు
కాంచనాంగి సీతఁ♦గాంచి పలికె.

బెగడఁదగదు వేగఁ ♦ బొగడఁగఁ బ్రాఘులు
నసురహితు నొనర్తు ♦ నసురహితుని. 89

క. అని కోపంబునఁ జాపం
బునఁ దూఁపులు దొడిగి వైవ ♦ భూమితనూజన్
దనుజుఁడు డించి తటాలున
మనుకులవరుతోడ ననికి ♦ మార్కొని కినుకన్. 90

ఉ. శూలము వైవ రాఘవుఁడు ♦ శూరత భల్లముతో మతల్పనా
భీలతరంబుగా నసుర ♦ పెల్లున రాముని నూర్మిళావిభున్
వైళమ పట్టి మూఁపుల న ♦ వారితశక్తి భరింప వారలా
వేళ భుజద్వయంబుఁ దెగ ♦ వ్రేసిరి రాఘవుఁ డంతలోపలన్.

క. క్రోధము మీఱ వధించె ధ
నాధిపశాపాప్తబాధు ♦ నయననిరోధున్
సాధుజనతాపరాధున్
యోధున్ జర్జ్రితమునీంద్ర ♦ యూథవిరాధున్. 92

గీ. అటులు రక్కసుఁ బరిమార్చి ♦ యంతసచటఁ
గాఁక మించులవేల్పువం ♦ గడవుతేఁడు
పంటపైదలిగా రాఘుఁ ♦ బట్టియు నను
జన్మఁడును దోడఁ జనుదేరఁ ♦ జనఁగ నొకట. 93

సీ. గొవబుమీఱెడునార ♦ కుబుసంబు పొలఁ జుట్టి
సరిమించుతోవరుడాల్ ♦ జడలు ముడిచి
యొఱపుగా నొసలిపై ♦ నూర్ధ్వపుండ్రము దిద్ది

తెలిబూది నెమ్మేనఁ • గలయ నలఁది
వరయోగదండంబు • వలకేలఁ గైకొని
తొలికొమ్ము వ్రేకఁ జె • న్నలరునీటి
పసఁటి డాఁకైఁ బట్టి • పవడంపుజిగి వ్రేళ్ల
ఘనకుశోర్మికలు చొ • క్కముగ నిలిపి
మహితసచ్ఛాత్రసాపత్య • మాన వేద
శాస్త్రపుణ్యేతిహాసని • స్వనము లొలయ
నెదురుగా వచ్చె నెమ్మది • ముదము గదుర
వినయచతురుండు శరభంగ • మునివరుండు. 94

గీ. వచ్చి సద్భక్తి రఘుకుల • స్వామి కర్ఘ్య
పాద్యమధుపర్కముఖ్యస • పర్య లిచ్చి
వినయగతిఁ జెక్కుభంగుల • వినుతిఁ జేసి
చనియె శరభంగుఁ డబ్జజ • సదనమునకు. 95

క. తదనంతరంబ యచ్చోఁ
గదలిమహీసుతకుదండ • కవనస్థలిన
మ్మదలీలఁ దెరవు గడుపుచు
నెదమెదఁ బొదవంగ నీక • యేఁగఁగ నొకటన్. 96

క. తీక్ష్ణాంశువంశవారాశి సు
తీక్ష్ణమహామానిఁ గని ను • తించి యభీక్ష్ణా
భీక్ష్ణనమస్కృతు లిడి య
శ్లక్ష్ణాశ్రమమున నుండె • సంయమి సరసన్. 97

గీ. అంత మఱునాఁడు కొంత ద ♦ వ్వారిగి యరిగి
పనఁటిపుట్టువు తమ్ముని ♦ భక్తి నరసి
యతనియానతిఁ గైకొని ♦ యంతసంత
మెల్లమెల్లనె చనఁజన ♦ నుల్ల మలర. 98

సీ. ఆగ్రహానుగ్రహ ♦ వ్యాపారనిశ్శేష
పీతోజ్ఝితాపగా ♦ ప్రియవరుండు
వైధేయవింధ్యప ♦ ర్వతజగద్భయపూర్వ
కాఖర్వగర్వసం ♦ హారకుండు
సకలమహర్షిహిం ♦ సాతత్పరస్వాంత
వాతాపిశలభవై ♦ శ్వానరుండు
ప్రతిదినకృతయాగ ♦ భాగసంతర్పిత
హరిహయప్రముఖసు ♦ ధాశనుండు
ఘనతపశ్శంబఖండిత ♦ కలుషశిఖరి
భువనసంశ్లాఘ్యనిర్మల ♦ పుణ్యరాశి
సంయమీశ్వరవర్ణిత ♦ సద్గుణాళి
కలితసుశ్లోకవిభవుండు ♦ ఘటభవుండు. 99

ఉ. చెచ్చెర శిష్యుచేత రఘు ♦ శేఖరురాక యెఱింగి వేగఁ దో
తెచ్చి సపర్య లిచ్చి విను ♦ తించి కృతార్థుఁడ నైతి నంచు లో
నొచ్చెము లేనిభక్తి విన ♦ యోక్తుల నాదరణం బొనర్చి ని
ప్పచ్చరపుం మనుష్యునకు ♦ భాగ్యము గల్గినయట్లు లుబ్బుచుం.

శా. పంకేజాసనపాకశాసనసుధా ♦ భక్తాదు లెల్లం నిరా

తంకస్ఫూర్జితచిత్తులై సతతమున్♦దర్శించి యుష్మత్ప్రభా
వాంకాజ్ఞానతఁగుందుచుండఁగను రా♦మామాదృశుల్ గాంచుటె
ట్లింకన్ వేయును నేల కంటి నిఁక మి♦మ్మేఁ గోరి ముక్తుండనై.

మ. నృపచూడామణులైనమీరిటుమహా♦ర్షిత్వంబునన్ వచ్చుటన్
గృపతోన్ బ్రాహ్మణుఁడనై తిసీప్సితములీ♦డేరెన్ జపంబో వ్రఁతో
పపమోరాశి తరించితిన్ జననమున్♦బ్రఖ్యాతినొందెం బురా
తప మెల్లన్ ఫలియించెనేమికొదవే♦ధన్యుండనై యుంటకున్.

చ. అనవుడు రాఘవుండు విన♦యమ్మున వమ్మునిఁ జూచియోతపో
ధనవర! లాఁతివాఁడనఁటె!♦తావకకింకరకోటిలోన నే
నును నొకరుండఁగా భవద♦నుగ్రహ మెట్లుఁగ నున్న నట్లయొ
వ్వను దగ సర్వమంద్రిదశ♦పూజిత! మాటలు వేయు నేటికిన్.

ఉ. బాలిశులైనమానవు ల♦పస్మృతులై చరియించుచుం దప
శ్శాలులచిత్తవృత్తిఁ గనఁ♦జాలక మోసము నొందుటెంత వా
ణీలలనేశ్వరాదులు గ♦ణింపఁగ నేరక మొక్కపోయి రే
వేళలఁ గానఁ దాపసుల♦విస్మృతి లేక భజింపఁగాఁ దగున్.

చ. తపమునఁ బొందరానిసుకృ♦తంబు జగంబునఁ గల్గనేర్చునే
తపమున గాధిసూతివిబు♦ధస్తుతుఁడై ద్విజుఁడయ్యెఁబోయయుం
దపమున నాకుజుం డగుట♦తథ్యము గాదె తలంపవెండియున్
దపను లనేకు లుత్తములు♦ధన్యులు గల్గుదురెంచిచూచినన్.

సీ. కూళముష్వేటిసోఁ ♦ కుఁడుఁ ద్రుంచినమేటి
కరుదారఁ దరకనం ♦ బయ్యె నెద్ది

గొనబుమీఱెడుపైఁడి ♦ కుబుస మానెడుసామి
కందంపుమేల్పాను ♦ పఱ్చె నద్ది
యిగముగుబ్బలిపట్టి ♦ యెదఁ బాఱి డాఁగని
మ్మగువజ్రిపంజర ♦ మఱ్చె నద్ది
యెల్లజగంబుల ♦ నేప్రొద్దు గాపాడ
నెంతయు జీవనం ♦ బిచ్చె నద్ది
యట్టినారాశిఁ బుడిసిటఁ ♦ బట్టి యొక్క-
తేప నాపోశనము గ్రోలి ♦ తిరుగఁ దొంటి
యట్ల నిండించినట్టిమ ♦ హాత్ము నిన్ను
నలవియె నుతింప నార్యమ ♦ హర్షివర్య ! 106

క. కలశీసంభవ తాపస
కులతిలక నితాంతధైర్య ♦ గురుతరకీర్తి
కులిశధరనుత నీతోఁ
దుల యగుసంయములు గలరె ♦ దురితవిదూరా. 107

గీ. అని యనేకవిధంబుల ♦ నధికభక్తి
నిగమపగరాకొలంపుతేఁ ♦ డిట్లు పొగడఁ
బనఁటిపుట్టువు తపసిన ♦ మ్మనమునందుఁ
బొడముకనికర మిగురొత్త ♦ నుడివె నపుడు. 108

గీ. తెలుఁగనిలకోరు బలారెడు ♦ తరకసంబు
గవయు మహనీయవైష్ణవ ♦ కార్ముకంబు
వీరరిపుమర్దయాయుధ ♦ వినరములును

గాను మొసంగెద రాఘవ ! • మనుకులేంద్ర ! 109

మ. అని బోధించి సమంత్రకంబుగఁ బయో • జాప్తాన్వయస్వామికిం
బెనయుం గుంభజుఁ డిచ్చి పంచవటి మీ • కెంతే వసింపంగ ని
మ్మని పంపన్ ముదమందిసీతయుసుమి • త్రాపత్యముందోడరా
మనువంశ్యుం డరుదెంచెఁ బంచవటికిన్ • మౌనీంద్రులగ్గింపఁగన్.

క. అటుల యరుదెంచి లక్ష్మణుఁ
డుటజం బొక్కటి ఘటించె • నొక్కటను విశం
కటఫలదళకుసుమపరి
స్ఫుటకుటపంచవటి రామ • భూవరునాజ్ఞన్. 111

క. హేమంత మంతసంతత
సామంత మొలర్చ మెఱసి • జగతీస్థలిలో
హ్రీమంతుల ధీమంతుల
శ్రీమంతుల సారెకొక్క • క్రియ వణఁకించెన్. 112

చ. పగ లసదయ్యె రేయి దలఁ • పన్ నిడుపైనవరేన్ జగంబునం
దిగముకరళ్లు జొంపముగ • నెల్లెడ నిండె వణంకుజంకుచేఁ
దొగపగసామి యుత్తరపుఁ • ద్రోవను ద్రిమ్మరఁ జాలఁ డయ్యెసాం
పగుమ నెసంగె నీఁదుచెలి • ప్రాణుల కబ్బలితంపుసీతునన్.

సీ. కమనీయపరిమళ • త్కాలాగరూద్భూత
ధూమప్రసారణో • త్సుక్యకరము
వరశశోదరమనో • హారలోమనిచయకా
రితకంబళపిధాన • హితకరంబు

సీరంధ్రయవనికా ♦ నికరావృతాభ్యంత
రమహీవిహారని ♦ ర్వ్యాజకరము
ప్రహతధూమాంగార ♦ సహితహసంతికా
యంత్రసంసేవనా ♦ హ్లాదకరము
నగుచు మగువలు మగలును ♦ బగలు లేక
ఋతు వెఱఁగి వేట్క మిగులఁగ ♦ రతులఁ దేలి
జగతి నగునగు ననుచును ♦ బొగడ నెగడె
సరసహేమంతసమయవా ♦ సరము కరము. 114

సీ. అనయంబు నగజాత ♦ నెనరొప్ప సామేన
నిడుకొనఁగారణం ♦ బిదియె శూలి
కిచ్చ నిచ్చలు లచ్చి ♦ మచ్చిక నెదమీఁదఁ
గదియించుకొనమూల ♦ మిదియె చక్రి
మొగమాట మెఱుఁగక ♦ మొగమునఁ దనరాణి
నెనయించుకొనహేతు ♦ విదియె ధాత
ఛాయఁ బాయఁగనీక ♦ జాయ నేయెడఁ జాయ
నెనఁగించుకొనఁగార్య ♦ మిదియె తరణి
రమ్యకార్పాసరచితకూ ♦ ర్పాసశతము
వలనఁగాంతాస్తనాశ్లేష ♦ కలన లేమి
నేమిచలి దీఱునే యని ♦ భూమిజనులు
పలికి రతిశీతభీతిని ♦ ప్పట్టునందు. 115

చ. ఘనహిమవారిసేకమును ♦ గంధవిలేపనముం జొకారవు

స్తనలసరుల్ సహింపఁ జెడ ♦ నర్మిలి లేదు కుబేరదిక్ప్రభం
జనుఁడు ఖలుండు వచ్చె నివి ♦ సాగఁగనీఁ డని మాని మానినీ
స్తనగిరిసీమఁ జెందెఁబురు ♦ షప్రకరం బెదలో వణంకుచున్.

క. చలి నిటులు సకలజనములు
నలపున దినదినము జరుప ♦ నంతటను సుశీ
తలశిశిరాగమ మయ్యెను
ములు దొలఁగినఁ గొఱ్ఱుబిగ్గ ♦ మొత్తెనుకరణిన్. 117

సీ. శాలభాగంబునఁ ♦ బ్రాలేయకరపాళి
శీతభీతివహించె ♦ వీతిహోత్రుఁ
పార్శ్వస్థుఁ గావించె ♦ బలభేది సతతంబు
చలిమిరిభయమున ♦ శ్వసనసఖుని
గర్భదేశమునందుఁ ♦ గల్లోలినీశుండు
చలి కుల్కి బడబాగ్ని ♦ నిలుపుకొనియె
సాయంప్రభాతావ ♦ సరములఁ జలిదీఱఁ
బ్రజ్వరిల్లఁగఁ జేయు ♦ యజ్వ జ్వాలను
వారె యిటు లుండిరిం కేది ♦ వల నటంచుఁ
బ్రాహతధూమాంచదంగార ♦ సహితపృథుహ
సంతికాయంత్రసేవనా ♦ సక్తచిత్తు
లైరి ప్రజ లెల్ల నాశిశి ♦ రాగమమున. 118

క. శిశిరర్తు విట్టు లతిశ
ర్కశమై జనములకుఁ దోఁచి ♦ కాలము గడపన్

బ్రాళమితశీతం బగుచును
విశద మగువసంతవేళ ♦ వెస నరుదెంచెన్. 119

ఉ. వానరవల్లభుండు సని♦వార్యగతిన్ సమయంబు దాఁటి వి
శ్వాసము మాని రిక్తపది♦శాగమనోన్ముఖుఁ డయ్యె నంచు లో
గాసిలి దక్షిణాశ వలి♦గాడ్పుల నాస్యముచే వ్యళీకని
శ్వాసముభంగి వీడిచె వ♦సంతసమాగమవేళ నారయన్. 120

గీ. వనరమకు మాధవుండు స ♦ త్వరతఁ దీర్చి
నట్టిపత్రవిశేషము ♦ లట్టికురవ
కములు మధుదానచాతురీ ♦ కలనమధుక
రములకు నితాంతనినదశా ♦ రణము లయ్యె. 121

క. తెలివలకును భయమొదవఁగ
మొలయుచుఁ జరియించెఁ ♦ దేఁటిమొత్తము వని నే
ర్తెల మాధవుఁ డేతేరఁగఁ
బలచి బరాబరు లొనర్చు ♦ భటతతి యనఁగన్. 122

క. కోకిలకులకాకలికా
వ్యాకీర్ణం బగుచు మాధ ♦ వాధీశపురః
ప్రాకటశుభకావాలికా
స్తోకారావమువలె వని ♦ చొప్పడి యొప్పెన్. 123

క. ఘుసృము లధికము లయ్యెఁ ద
మిస్ర లలఁతు లయ్యెఁగడు శ ♦ మించెఁ జలి ప్రవం
తీస్రోతోవేగ మణఁగె

న్ప్రసవదంశువులు సమధి ♦ కోష్ణము లయ్యెన్. 124

సీ. ఘుస్రావసాననిర్గతగంధ ♦ గిరిగంధ
వాహనృత్యాలోక ♦ వాంఛితంబు
కాంతతుపాకాంత ♦ కాంతాశ్మకుట్టిమ
సంచారసమధికో ♦ త్సాహకంబు
తతదివ్యవాసనో ♦ ద్భాసితచందన
శాదానులేపన ♦ సంభ్రమంబు
పరిఫుల్లశతపత్ర ♦ పంకజాకరముఖా
ర్యహారంబు విహరణా ♦ మోదగరిమ
శీతలతుషారనీరాభి ♦ షేకరక్తి
హిమకరాతపసేవనా ♦ భీప్సితంబు
గలుగఁజేయుచు ధారణీ ♦ స్థలి జనంబు
లభినుతింప వసంతర్తు ♦ వలరుచుండె. 125

ఉ. అట్టివసంతకాలమున ♦ నబ్బురపాటుగ నొక్కనాఁడు లోఁ
బుట్టెడుమోహ మేర్పడఁగ ♦ భ్రూయుగలీల దలిర్పఁ జూచుచు
న్నెట్టనరాముకట్టెదుర ♦ నిల్చి యొకానొకదైత్యకాంత పె
న్బిట్టడి గాఁగ శూర్పణఖ ♦ రావణుసోదరి పల్కెఁగుల్కుచున్

శా. ము న్నే నెన్నఁడెఱుంగనిట్టిశుభల ♦ క్ష్మున్ రానుతుంగావునన్
నిన్నుం గోరి వరింప వచ్చితి మదిన్ ; నీ వెవ్వరం చేని య
స్మన్నామాన్వయ మేర్పడన్ వినిచెదన్ ♦ సర్వాభియాత్యబ్జదృ
ప్యన్నాగేంద్రమవింబుశూర్పణఖనా ♦ ఖ్యన్ యాతువంశోద్భవన్

శా. స్వారాజ్యాధిపుఁడై సమస్తవిబుధ♦సంపూజ్యుఁడై వజ్రియై
వీరశ్రేష్ఠుల జంభుఁ బాకు నముచిన్ వృత్రున్ బులోమున్ భుజా
సారం బొప్పఁగ నాజిఁ గూల్చినమరు♦త్స్వామిన్ దిశానాథులం
బోరం గెల్చినపఙ్క్తివక్త్రతనుజున్♦భోగైకపారాయణున్.

సీ. ఒకవేళ వ్యాళబా♦లికలచందము నొంది
లీలతోఁ గేళిదే♦లించ నేర్తు
నొకపట్టున మనుష్య♦యోషాకృతి వహించి
ప్రీతిగా రతులమె♦ప్పించ నేర్తు
నొకతఱి నస్వప్న♦యువతులగాన బూని
సురతచమత్కృతిఁ♦జూప నేర్తు
నొకసారి దనుజభృం♦గకచలచెలువంబు
మించి మాయలను గ్రీ♦డించ నేర్తు
నెటులు కోరినఁ దావకా♦భీష్టమటులు
సలుప నేర్తుఁ దరీవనీ♦శైలవిహర
ణములు నొకపరిఁ గామయా♦నమునఁ దీర్ప
నేర్తు నింకేమికొఱఁత వ♦ర్ణించుకొనుము. 129

మ. అనినన్ నవ్వి పరాంగనావిముఖుఁడై♦నజ్ఞాప్తవంశ్యుండు దా
ని నిరీక్షించి వెడంగునాతివిగదే♦నీవెంచుకొన్నన్ సహం
గను నన్నున్ వరియించు టేమిసుఖమా♦గాంతా! లతాంతా [యుధుం
డనఁ నొక్కండు చరించులక్ష్మణుని సౌ♦ఖ్యం బొందుఁ గాంక్షించి పన్.

క. నావుడు సోఁకుడుపడఁతుక
భావించి సుమిత్రపట్టి ♦ పజ్జకుఁ జనియో
శ్రీవిమలాంబక నాకు మ
నోవిభుఁడవు గమ్మటంచు ♦ నొడివిన నగుచున్. 131

క. పరవన్నరు వరియించిన
తరుణి పరువు డగుట నిజము ♦ తలఁచుకొనిన నా
పురుషోత్తము వరియించిన
వరవర్ణిని లక్ష్మి గాదె ♦ వనితా యనినన్. 132

క. ఆమాటకు మాటాడక
కామాతుర గాన మఱలి ♦ గ్రక్కునఁ జని యా
రామాంకపాళిఁ గొనియెద
నీమాటేమైన విడుతు ♦ నేనే పతనిన్. 133

శా. అంచున్ వచ్చి తటాలునం గదియనా ♦ హా! చూచి తేదీని బా
ధించం గావలె నంచుఁ దమ్మునికి ని♦ర్దేశించినన్ దోన యా
చంచద్వ్రక్రముఁ డగ్రజాజ్ఞఁ గొని నా♦సాకర్ణముం బట్టి ఖం
డించెన్ ముక్కుఁ డినాతియంచునిలఁ బా♦టించంగ నెల్లప్పుడున్

గీ. ముక్కఱ రొనరింప ♦ ముక్కుర రొనరింప
వలను దప్పెఁ గలికి ♦ వలను దప్పె
శ్రుతివిరుద్ధ మైన ♦ శ్రుతివిరుద్ధ మైన
కమ్మవలెన యింకఁ ♦ గమ్మవలెన. 135

క. నానాసామజగమనల

లో నాసాశ్రోత్రములవి ♦ లోపము వచ్చెన్
సేనాసారనబంధుకు
లీనా సాధుత్వ మింత ♦ యెఱుఁగనికతనన్. 136

క. అని మదిఁ దన వైరూప్యం
బున కెంతయుఁ బొగులుచున్ స♦భోవీధి వెసం
జని ముగ్గాలియనుఁగులో
యనఁగ జనస్థానవాసు ♦ లగు బల్లిదులన్. 137

క. ఖరదూషణత్రిశీర్షుల
ఖరదీధితిసుప్రతాప ♦ కలితులఁ గని మా
ఖరి మెఱయ నొడివెఁ దనవై
ఖరియును రఘుశేఖరులప్ర ♦ కారము నలుకన్. 138

క. నుదువ ఖరుఁ డుగ్రుఁడై యో
పడఁతుక విడువు మిఁకఁ గిన్క ♦ ప్రతిన యొనర్తున్
జడులై నిను నెత పెట్టిన
చెడుగుల మడిపెద రణోర్విఁ ♦ జిరయశ మొప్పన్. 139

చ. అని పదునాల్గువేలమను♦జాశనవీరులు గొల్వ దూషణుం
డును త్రిశిరుండునుం గెడలఁ♦దోఁ జనుదేర ఖరుండువచ్చి తెం
పున వనవహ్ని పైమిడుత♦యొత్తము దాల్కొనురీతిఁ దాఁకినన్
గనుఁగొని రాఘవుండు భుజ♦గర్వ మఖర్వముగాఁగ నుద్ధతిన్.

క. ముదితం దమ్ముని నొకచోఁ
బదిలముగా నునిచి తాను ♦ ప్రధనంబునకున్

బెదరక చెదరక పదరక
మదరక భిదురకరసదృశుఁ ♦ డుగ్రత వెడలెన్. 141

ఉ. అయ్యెడ నయ్యమర్త్యవిమ ♦ తాగ్రణి సైనికు లెల్లఁ బెల్లుగా
నయ్యవనీశుమీఁద వివి ♦ ధాయుధవర్ష మఖండభంగిగా
నయ్యమరేశునానతి స ♦ హార్యముపై జలదాళి పెంపుతో
నెయ్యెడ వర్షధార లెన ♦ యించువిధంబున నించి రంతటన్.

క. తారకదారక సైనకు
మారకరాళాసిభంగి ♦ మనుకులుఁ డాజిన్
వారక గోరిక నూరక
సారెకు నతినిశితవిశిఖ ♦ సమితి నిగుడ్చెన్. 143

సీ. బలితంపుగాడు ♦ బారులమీఁదఁ గొఱకొఱఁ
గుప్పించుసింగంబు ♦ కొదమపోల్కెఁ
దివురొప్పఁ దోట్రుకూ ♦ టువులఁ దార్కొని కోర్కె
మెసవెడు చాఱల ♦ మెకముపోల్కెఁ
దొలఁగక తుంగము ♦ స్తులఁ జూచిధారుణీ
స్థలి గ్రుద్దలించెడు ♦ దంష్ట్రిపోల్కెఁ
గినుకతోఁ దగరుల ♦ గని వాని నంజుడు
చెకలించుకొనియెడు ♦ వృకముపోల్కె
నసుఁ డాకరిఁ డిట్టు లీవదు ♦ నాల్గువేల
బల్లిదపుసాఁకుమూఁకల ♦ పైకిఁ గవిసె
ననుచు వెఱగంది ఖరనిర్జ ♦ రారిసైని

కపిప్రవరు లెల్ల పంచబం ♦ గాళమైరి. 144

గీ. అటుకలనఁ బంచబంగాళ ♦ మైనసేన
తోన మరలించి ఖరుఁ డేఁచి ♦ తూఁపు లేయ
ద్యుమణికులుఁడు ముహూర్తచ ♦ తుష్టయంబు
ఘోరనారాచనిచయంబు ♦ గురియునపుడు. 145

సీ. వరుస విశ్వంబు సం ♦ వర్తంబు సేయఁ గా
మారి యిమ్మానవుఁ ♦ డయ్యెనొక్కొ
కనలి ముగ్గాలిసం ♦ గాతు లొండై జగం
బేర్చునిన్నరజన్మ ♦ మెత్తిరొక్కొ
పనిఁ బూని దుంతశా ♦ బాజోదు ప్రాణుల
నడఁగించ మానిసి ♦ యయ్యెనొక్కొ
చెలఁగి శేద్రిమ్మరీఁ ♦ డుల నెల్లఁ బొలియింపఁ
జట్టువాల్ జేఁ డిట్లు ♦ పుట్టెనొక్కొ
కాకయుండిన లోకభీ ♦ కరనిశాట
వీరదోర్విక్రమమునకు ♦ వెఱఁగుపడక
యెదిరి కదనంబు సేయంగఁ ♦ గదియఁదొడఁగ
నితఁడు కేవలమర్త్యుఁడే ♦ యెంచిచూడ. 146

గీ. అనుచు భీతిలి యొకకొంత ♦ యని యొనర్చి
రాఘవామోఘచాపధా ♦ రాధరోద్భ
వాశుగాభీలజలధార ♦ నాఖరాసు
రారిసేనాదవాగ్ని చ ♦ ల్లారె నంత. 147

క. దూషణుఁ డజస్రబుధజన
దూషణుఁ డని సేయఁ దొడఁగి • తోడన త్రిజగ
ద్భూషణరాఘవమార్గ
ణ ఘోషణమున గుండె పగులఁ • గూలెం బుడమిన్. 148

క. త్రిశిరుఁడు సశరశరాసుఁడు
పశుపతిదత్తాస్త్రచయుఁడు • పటుభుజశక్తిన్
దశరథసుతు మార్కొనియెను
మశక మిభేంద్రంబుతోడ • మార్కొనుకరణిన్. 149

గీ. అటులు మార్కొన్న త్రిశిరోసు • రాంశుమత్ప్ర
లావనీజాత మతివిక్ర • మాభిరామ
రామభూమీశ భీమాస్త్ర • సామజేంద్ర
కరసముత్ఖాతమైన న • బ్బురమునంది. 150

క. ఖరుఁ డుగ్రదృష్టి రఘుశే
ఖరుఁ గని యబలల నిరర్థ • కము గారింపన్
బురుషత్వమె నీకయుతో
ఖరకరకులుఁడ నన సిగ్గు • గాదె తలంపన్. 151

క. ఇష్టము దండాదండియొ
ముష్టీముష్టియొ కడంక • మును పటు గురుసం
తిష్టంబు తలాతలియొ
స్పష్టము కోదండకళయొ • సరగున జూపన్. 152

ఉ. రమ్ము దురమ్ము నీమది క • రమ్ముఁ దిర మ్మగునేని కాని వే

రమ్ము భరమ్ము సుమ్ము పరిద • రమ్మునువిల్లును బెట్టి నాదునే
రమ్ముతుమింపుమంచునుగ • రమ్ములు మోదుప్రముకాకయున్నఁ బ్రా
ణమ్ములు గొందు నమ్ముము మ • నమ్మున నాకపుఁ డడ్డువచ్చినన్.

మ. అని బాహాబలగర్వపూర్వముగ వీ • రాలాపముల్ వల్కి గొ
బ్బున సీతాపతిపై ఖరుండు శరము • ల్వారింపఁ బేరల్క నం
తన రామాధికకార్ముకారణిజను • ర్నారాచ ఘోరప్రభం
జనమిత్రుం డుదహించెఁ గ్రూరతరర • క్షశ్శాఖ సత్యుగ్రతన్.

మ. తతి వర్షించెఁ బ్రసూనవృష్టిరణగో • త్రన్ దేవతాదుందుభుల్
మొఱసెన్ గిన్నరగాననాదమెసఁగెన్ • మోదంబుతో నచ్చరల్
నెఱి నృత్యం బొనరించి రధ్వరభుజుల్ • నిత్యోత్సవశ్రీల నే
డ్తై అనుపొంగుచునుండి రవ్వనిమునుల్ • దీవించి రుత్సాహులై.

చ. అటు పదునాల్గువేలదను • జావళితో ఖరుఁ డాజిఁ గూలినన్
దటుకున లేచి శూర్పణఖ • దానవవంశవరున్ దశాస్యు ని
చ్చోటికిని దోడితెచ్చి ఖర • సూదనుఁ డార్తిఁ గృశించునట్లుగాఁ
గుటిలశిరోజ సీత నట • కుం గొనిపోయెడుభంగిఁ జేసెదన్.

క. అని తలఁచి లంక కప్పుడె
చని దశముఖుతోడ జనక • జాసౌందర్యం
బును రఘువరుదౌష్ట్యంబును
దనవైరూప్యమును దెలుప • దర్పోద్ధతుఁడై. 157

శా. ఏమేమీ మనుజుండు పోర ఖరునిన్ • హింసించెనే యారయం
గా మందాత్మ మహీన్ గురంగముహరిన్ • ఖండించు చందంబునన్

హా! మర్త్యుల్ దనుజాళిఁ ద్రుంచిరకటా ♦ యంచున్ విషాదించినా
సామర్థ్యం బిటఁ జూడుమంచు భగిని ♦ స్సంతోషినిం జేయుచున్
శా. మాయోపాయధురీణు సుందతనయున్ ♦ మారీచునిం జూచి ప్రి
జ్ఞాయుక్తిన్ మదభీష్టమేర్పఱిచి త ♦ త్సాహాయ్యసంపత్తి సీ
తాయోషం జెఱఁగొందునంచు మదిలోఁ ♦ దర్కించి యేతెంచె దు
ర్వ్యాయామంబు వినాశహేతువను ప ♦ ర్యాలోచనాహీనుఁడై.
క. ఏతెంచి తాటకేయుని
బ్రీతిం దర్శించి నిన్నుఁ ♦ బృథురాజ్యరమా
పేతుం జేయుదు ఖ్యాతిగ
నాతోఁ బనివినుము చెలిమి ♦ నాటుకొనంగన్. 160
సీ. తెలిగారురాతుతో ♦ బలిమి పోరఁగఁ గాదు
కరువలి చెలిఁ గెల్వ ♦ క్రొచ్చగాదు
జమునితో నాలంబు ♦ సమకూర్పఁగాఁ గాదు
శేద్రిమ్మరీనిఁ గా ♦ రింపఁ గాదు
మున్నీటివారతోడ ♦ మోహరింపఁగఁ గాదు
గాలివేలుపుసత్తి ♦ గలపఁ గాదు
విషిముడిరొంపయునిఁ ♦ బాడిచేయఁగాఁ గాదు
ముక్కంటితోఁ గయ్య ♦ మునకుఁ గాదు
మనజనస్థానమున కొక్క ♦ చెనఁటిచేరి
చెడుగుఁజెయువుల నచ్చట ♦ గొడవ పెట్టె
వానివృత్తాంత మంతయు ♦ వరుస వినుము

దళితమదశాత్రవనికాయ ♦ తాటకేయ. 161

క. సరుఁ డఁట తరణికులుం డఁట
తరుణియుఁ దమ్ముఁడును దాను ♦ దండకవనిలోఁ
దిరుగునఁట ఖరుని బోరం
బొరిగొనెనఁట యరయ భూమి ♦ భుజుఁ డఁటమఱియున్. 162

క. రాముఁడఁట నామ మర్యమ
ధాముఁడఁట తపస్వియఁట వి ♦ దారితవిమత
స్తోముఁడఁట యయోధ్యాపుర
ధాముఁడఁట శరాసతూణ ♦ ధరుఁడఁట వింటే. 163

క. నాసామర్థ్యము తనకున్
నాసంబనియో మదేభ ♦ నాసోరూరున్
నాసోదరి శూర్పణఖన్
నాసాశ్రుతిశూన్యఁ జేసె ♦ నవలా ల్నవ్వన్. 164

ఉ. కావున వాని నెంతయును ♦ గాటియఁ బెట్టెదఁ దద్వధూటిస
ర్వావయవానవద్య నెటు ♦ లైనను దెచ్చెద నింతవట్టు నీ
తో వినిపించి నిన్నటకుఁ ♦ దోడ్కొనిపోవఁగ వచ్చితింజుమీ
నా విని గుండె ఝల్లుమని ♦ నన్ వెఱఁగంది నితాంతఖిన్నుఁడై

ఉ. ఎవ్వఁడు దెల్పె నీకు దను ♦ జేశ్వర కృత్రిమమిత్రుఁడయ్యెమో
క్రొవ్వున త్వేశముందినుట ♦ కొంగున నగ్గి బిగించుకొంటయో
నవ్వసుధేశుదేవి జగ ♦ దంబను దెచ్చెదనంట యారయన్
దివ్వ తొకంబు లాగుటను ♦ దిగ్గున డొంకకదల్పు టేఁజుమీ.

మ. ధనురస్త్రంబులు పూనికయ్యమునకుం దార్కొన్నఁ బద్మాసనే
శనిలింపేంద్రుల కైన మ్రోల నిలువన్ శక్యంబె చర్చించినన్
వనజాక్షుండు రఘూద్వహుండుగ నుదన్వత్కన్య వైదేహిగా
జననం బొంట నిజంబు కేవలమనుష్యవ్యక్తు లిట్లుండునే. 167

గీ. తెలియ రతిబాలిశులు భవాదృశులు మాదృ
శోక్తి సరసత్వమైనబహుప్రకార
ముల భవన్మంగళార్థినై తెలిపినాఁడ;
తన్మహాత్వ మగోచర మున్నదులకు. 168

చ. అది యెటులంటివేని వినుమా రఘువీరుపరాక్రమంబు దె
ల్పెదఁ గుశికాత్మజాధ్వరము ప్రీతిగఁ గాచె; సుబాహు
[ద్రుంచె న
న్నదధిని వైచె; సతుపము నుగ్మలిశాపము వాపెఁ; బన్నగాం
గదఘనచాపము న్విఱిచె గర్వవిహీనుని జేసె భార్గవున్. 169

చ. అనవుడు గాలినెచ్చెలిఘృతాహుతిమండనుమాడ్కి నుగ్రుఁడై
కని పరిభూచిత్త మించుకయుఁ గానక పల్కెద వైన నోర్చితిం
బనితమి నీయలీకకళఁ బాటలసన్మణిబిందుయుక్తకాం
చనహాణింబవై జనకజాతకు మ్రోలఁ జరింపుమీ యనన్.

క. మర్యాదఁ దప్పి కార్యా
కార్యము లెఱుఁగక చరించు ఖలసహవాసం
బార్యులకు హాని యనియెడు
నార్యోక్తి హుళిక్క యగునె శుభహితమగుచున్. 171

వ. అని.

గీ. తాటకేయుండు లేచి ని ♦ శాటనాథుఁ
గూడి దండకవని కేగి ♦ క్రూరబుద్ధి
శాంబరీడంబరం బయ్యె ♦ శంబపాణి
ముఖుల కరిదిగ వైదేహి ♦ మోహిల నపుడు. 172

క. సీత కనుంగొని రఘుకుల
నేత కెఱింగించి దాని ♦ నేర్పునఁ దనకుం
జేతికిఁ దెమ్మని వేఁడిన
నాతఁ డనుమతింప నూర్మి ♦ శాధిపుఁ డంతన్. 173

ఉ. ఇట్టిమృగంబులం దొలుత ♦ నెందును గంటివె వింటివే యయా!
పట్టికొనం దలంచెద వ ♦ పస్మృతి గాదె దొసంగు లెంతయున్
బుట్టవె దీన నిప్డు రఘు ♦ పుంగవ టక్కరిచిల్వ వాతఁ జే
పెట్టఁగఁ జూతురే సతుల ♦ వేఁదుఱుపల్కులు విశ్వసింతురే?

శా. క్రవ్యాదుం డొకఁ డివ్వఁ డోకపటుసా ♦ రంగాకృతి న్వచ్చె మం
తవ్యం బీక్రియ యన్న యన్న నది మి ♦ థ్యాడంబరం బైన హం
తవ్యం బౌను విచార మేల విను నీ ♦ తారతు నీ కిప్డు క
ర్తవ్యం బేనిదె వత్తు నంచును ధను ♦ ర్బాణాచథారేయుఁడై.

శా. అర్ణోరాశిగభీరుఁ డారఘువరుం ♦ డభ్యర్ణముం జేర నా
స్వర్ణైణంబు చరించుఁ బొంచు నవనీ ♦ జచ్ఛాయలం ఘించు నా
కర్ణించుం బరికించు వెన్క కరుగున్ ♦ గ్రాసార్థమై జీర్ణపుం
బర్ణాఘ్రాణము సేయు మేయఁ గడఁగున్ ♦ బొఱుందరిం జూపడున్

సీ. చేపట్టుకొలఁదిగా ♦ జలిబిలినడకల
నందందఁ ద్రిమ్మరు ♦ నంద మొసఁగఁ
బట్టనేగిన రెచ్చి ♦ చెట్టుమాటున నిల్చి
బెదరిపాఱెడులీలఁ ♦ బొదలఁ దూఱు
నెటనుండెనో యంచు ♦ నటునిటు నెమకంగఁ
దటుకున మఱలముం ♦ గటనె యుండు
నబ్బ నింక నటంచు ♦ గొబ్బునఁ గేల్సాఁపఁ
గడుదూరమున నున్న ♦ కరణిఁ దోఁచుఁ
గడలఁ బొడకట్టి క్రీడించు ♦ క్రియ మెలంగు
మాయమగుఁ దోఁనఁ బ్రభవించు ♦ వేయుగతులఁ
దిరుగుహరిణంబు వెనువెంట ♦ నరిగి యొకటఁ
బఙ్క్తిరథధారణీపత్య ♦ పత్యవరుఁడు. 177

గీ. ఏమొకో యంచుఁ జింతించు ♦ భూమిజాత
తమిఁ దలంచు మృగంబుసొం ♦ దర్య మెంచు
మంచి దిఁకఁ బొంచియైన ద ♦ ట్టించియైనఁ
దుమ్రించియైనను నెలఁత క ♦ ప్పించవలదె? 178

గీ. అని మనంబునఁ దలపోసి ♦ హరిణ మనెడు
కోర్కి విడువక క్రమ్మఱఁ ♦ గొంతదవ్వు
చని యలపునొంది యట నొక్క ♦ చక్కి నిలిచి
పట్టువడకున్కి నాత్మ నిం ♦ కెట్టు లనుచు. 179

క. మేయుట కోయుట కాయుట

పాయుట మొదలగుగ రాను • పను లధికముగాఁ
జేయుట యరయ శరమునన్
ద్రేయుట కార్యంబు చాల • వేసటఁ బెట్టెన్. 180

క. అనుజుఁడు చనఁ జన దనుచును
దనుజునిపని యనుచు వినిచెఁ • దథ్య మదియయై
చనె నను నెలఁతుక వేఁడినఁ
బని విన ననుకొనఁగ నగున • పౌరుషనిధినై. 181

క. ఇపుడైన నేమి నిజముగఁ
గపటైణం బైననొక్క • ఖరశరమున దం
డిపురికిఁ బనిచెద నని య
నృపమాయగ నిశ్చయించి • సాయక మేసెన్. 182

క. ఆసాయకమున నమ్మా
యాసారంగంబు భీతి • నవనిం గూలెన్
వేసారి నిజనృశంసత
హా సీతా! లక్ష్మణా! య•టంచుఁ బలుకుచున్. 183

శా. ఆయార్తధ్వని భూమిజాత విని యా•హా! లక్ష్మణా! యింటి నే
యాయాసంబునఁ బల్కె రాముఁడటనీ•వందాఁకఁ బొమ్మన్న నే
మీ యాతం డిదె వచ్చు నమ్ము మటులన్•మిథ్యారవం బౌనహో!
వేయుం జెప్పకు మింక శంక లగునే•యేరుం జితం బందులన్.

క. సింగంబు కురంగముచే
భంగపడున వినుము రాజ • పంచాస్య మతం

డంగీకరింపు దంభకు
రంగంబును ద్రుంచి వచ్చు ♦ రభసము గాఁగన్. 185

గీ. కినిసి ముల్లోకములు పెల్ల ♦ గిల్లె నేని
పాటిసేయనిపోటరి ♦ బల్లిదుండు
తెల్ల మిదిమెల్ల నమ్ము సా ♦ ధ్వీమతల్లి!
తల్లి! నీడెందమునఁ దల్ల ♦ డిల్లవలదు. 186

చ. అదియునుఁగాక భూమితన ♦ యా! వినుమన్నిటికన్నమూలమై
పది యొక టున్న దెట్టు లని ♦ నన్ వినుపించెదఁ గాననస్థలిన్
ముదితల నొంటి డించి చన ♦ మోసము వచ్చునుగాన నీగఁబో
ల దనిన నొక్కచోఁ జదికి ♦ లంబడి సారెకు దుఃఖితాత్మనై.

సీ. సాకేతపురి నున్న ♦ సకలభాగ్యము దప్పి
వనవాస మెవ్విధి ♦ వచ్చెనొక్కొ
వచ్చెఁ గా కిచ్చోట ♦ నిచ్చఁ ద్రిమ్మరుచున్న
కాంచనమృగ మేల ♦ కాంచనయ్యె
కాంచనయ్యెనుగాక ♦ చాంచల్యమున దానిఁ
దెమ్మని పతిని బ్రా ♦ ర్థింపనేల
ప్రార్థించితినిగాక ♦ భర్తమాటాడక
వెనఁ బట్టికొనఁ బని ♦ వినఁగ వలెనె
వినివినియెఁగాక కష్టోక్తి ♦ భంగి నార్త
రావ మాలింపఁబడనేల ♦ దైవమింక
నేమి వెతవెట్టునో యను ♦ భూమిజాత

చాల దుఃఖించి పల్కె ల ♦ క్ష్మణుఁ గాంచి. 188

చ. భరతుఁడు తల్లిచేఁ బురముఁ ♦ బాయఁగఁ జేసెను గాని యిట్టిదు
శ్చరితుఁడు గాఁడు నీగుణము ♦ చాల మదిం దలపోసిచూడ భే
కరవసరీసృపంబుగతి ♦ గానఁగ నయ్యెడు ; సాధ్వి నాట నీ
వరయక పాపచింత బలు ♦ వై చనఁజాలవు ప్రాణఘాతుకా. 189

చ. అని విలపించుచుం గడు న ♦ హంకృతిఁ గర్ణకఠోరవాక్యముల్
జనకజ పల్కినన్ విని ప ♦ లంతులు సాహస లింకఁ జెప్పఁగాఁ
జనదు సమస్తభూతములు ♦ సాక్షిగ నామదిఁ బాపచింత లే
దనుచుఁ జనంగ నంతటఁ ద ♦ శాస్యుఁడు వచ్చె మృషాయతీంద్రుఁడై.

సీ. సప్తసప్తిగభస్తి ♦ సాంగత్యమబ్బక
కుందెడు పద్మిని ♦ చందమునను
హరిణాంకరహితయై ♦ యపరిమితార్తి కా
ర్ణ్యంబునఁ గనుపట్టు ♦ రజనికరణి
మాధవురాక నె ♦ మ్మదిఁ గోరి మాటికి
శ్లథపర్ణ యగువన ♦ లక్ష్మిపోల్కె
వారివాహము వాసి ♦ వాసి దీసియుఁ దల్ల
డిల్లుసౌదామినీ ♦ వల్లిపగిదిఁ
బక్షిరథధారణీపత్య ♦ పత్యవరుకు
శాభిగమనావలోకనా ♦ యత్తచిత్త
యగుచు నుటజాంతరంబునఁ ♦ బొగులుచున్న
జనకనృపజాతఁ గని పల్కె ♦ దనుజనేత. 191

క. ప్రతిలేనివ్రతిని సుమతిని
నతి నియతిని యతినికృతిని ♦ నతిధిని నతివా!
యతులితమతి చతురత శ్రుతి
హితగతి నతిఁ జేసిభికిర ♦ మిడి నుతి గనువిూ. 192

ఉ. ఎవ్వరిదానవో శశిము♦ఖీ! పురుషోత్తముకూర్మిపట్టపున్
జవ్వనివై జనంబులకు ♦ సంపద లీఁగలచిన్నె లొప్పనీ
కవ్విధి యొవ్విధిం దగని♦యుంగదవెట్టనో చూడనైననేఁ
డివ్వని నొంటి నీవు చరి♦యింపఁగఁ గారణ మేమి చెప్పుమా!

క. అని యడిగిన నవనీసుత
తనవృత్తాంతంబు సత్య ♦ తాపసి యనుచున్
వినిపించిన విని ముదమునఁ
దనచందము దెల్పఁ దొడఁగె ♦ దశముఖుఁ డంతన్. 194

సీ. అఖిలలోకారాధ్యుఁ ♦ డగునగేష్వాన నుం
డిష్టదైవము మాకు ♦ హీరరదన
సకలజగత్స్రష్ట ♦ చతురుఁ డౌచతురాస్యుఁ
డన్వయస్వామి మా ♦ కబ్జవదన
కడలేనివిడిముడి ♦ గలయలకేశ్వరుం
డగ్రజన్ముఁడు మాకు ♦ హరిణనయన
స్వారాజ్యపతి యగు ♦ జంభాసురారాతి
పరమభృత్యుఁడు మాకుఁ ♦ బద్మగంధి
తొల్తదనతేనితోడుకు మా ♦ దొడ్డిగిడ్డి

పెట్టుఁజెట్టు తలంప మా ♦ పెరటిచెట్టు
కనకసాలాంక లంక మా ♦ కసికిపట్టు
పొలఁతి నీయాన నాయాన ♦ భువనములకు. 195

చ. పవడపుఁగంబముల్ మిసిమి♦బంగరుగోడలు పుల్గురాచరా
గవనులు వజ్రకుట్టిమము♦గల్గి చొకారము మీఱు మేలిమా
డువులఁ జరింపవచ్చునుగ♦దుర్ వనిఁ గుమ్మర సేల నావధూ
టి వగుము లెమ్మురమ్ముపరిక♦టించితినాదగుభాగ్యమంతయున్.

క. కొఱఁతయొకించుక యెందే
తెఱఁగునఁ గనరాదు గాన ♦ స్థిరమతి నన్నుం
బెఱవానిగఁ జూడకు మిఁక
నుఱుసిరి గలవాఁడఁ బొందు ♦ ముగ్ధలి నన్నున్. 197

క. కుహనామునినై వచ్చితి
గహనావని కిల్లు నీకుఁ ♦ గలభాగ్యము పా
కహనారికైనఁ గలదే
స్పృహ నాపై నుంచి నను వ♦రించితివేనిన్. 198

క. అనుక్రూరోక్తులు జనకజ
కును గళపెళ నుడ్కునానె ♦ నూబల కంటన్
మునుకొని వీనులలోఁ బో
సిన తెఱఁగుగ నుల్కిపడి వ ♦ చించెం గినుకన్. 199

ఉ. కూళ సహింపరానివలు♦కుల్ పలుమాఱును బల్కె దేల దు
ర్లీల లెఱుంగలేక సద♦శీకమునీంద్రుఁడ నంచుఁ బల్కితే

తాళుము రాఘవాస్త్రఘృణి♦దత్తహాలాహలశైత్య మిచ్చు నీ
వేళ భుజింతు గాని రఘు♦వీరుఁడు వచ్చినదాఁక నిల్వుమీ.

క. పులిమీసంబులు గొని యు
య్యెల లూఁగఁగ నాత్మ నుత్స♦హించుట హాలా
హల మానఁ గోరుట దవా
నలము మొసవఁ దివురు టిదియ♦నమ్ము నృశంసా. 201

మ. అని వైదేహి మహార్మహాశ్శ్రుతికటు♦వ్యాహారముల్ ప
[ల్కుచుం
దనప్రాణేశు భజించుచున్ వనరుచు♦న్నం జూచి దుస్సాధ్యగా
దనుజాధీశ్వరుఁ డూహఁ జేసి యుచటం♦దరోద్ధతిన్ శాంబరీ
మునివేషంబుఁ బరిత్యజించి మొగముల్♦మూఁడా ఱొకం
[డొప్పఁగన్. 202

క. పెటపెట దంష్ట్రలు గొఱుకుచు
స్ఫుటకుటిలాకృతి వహించి ♦ భూసుత కెదుటన్
గటకట యని పెనుభయమున
నటమట నొందంగఁ గాన ♦ నయ్యెఁ దటుకునన్. 203

క. తాదృగ్విధవికృతాకృతి
భూదుహిత పరీక్షఁ జేసి ♦ భోరున మూర్ఛన్
మేదిని వ్రాలిన నయ్యెడ
నాదశముఖుఁ డెత్తి యునిచె ♦ నరదము మీఁదన్. 204

గీ. అట్టిలోకత్రయాతిఘో ♦ రావసరము

సందుఁ దప్పెఁ బయోజబం ♦ ధ్వాందుగతులు
తారకలు రాలెఁ గూలె ది ♦ గ్దంతు లచల
ములు కదలె నుర్వి కంపించె ♦ మొలిచెఁ దమము. 205

గీ. రావణుం డంత నరదము ♦ భ్రగతివేగ
నడపికొనుచుఁ జనంగ జా ♦ నకి యొకింత
మూర్ఛఁ దెలిసి కనుంగొని ♦ మొఱ్ఱవెట్టె
జోడు విడికుందుజక్కవ ♦ చేడకరణి. 206

ఉ. ఓనరులార! యారయుఁ డ♦యో! యడవిన్ సతి నద్వితీయ నే
జానకి రాముపత్ని నట♦జస్థిత నైన నన్నుం దశాస్యుఁ డెం
తే నయహీనుఁడై కొని య♦తిత్వర నేగుచున్నవాఁడు లం
కానగరంబుఁ జొచ్చునఁట♦కావరె న న్విడిపింపరే కృపన్.

సీ. దివిషదీశ్వరముఖ్య ♦ దిక్పాలవరులార
రఘువీరుఁ జీరరే ♦ రభసముగను
దీనరక్షణకళా ♦ ధిపజగత్పతులార
రక్షింపరే నన్ను ♦ రాముపతిని
దండకాటవిచర ♦ త్తాపసోత్తములార
విడిపింపరే పుణ్య ♦ వృత్తి మొఱయ
మహనీయబలభిల్ల ♦ మల్లతల్లజులార
ఖండింపరే వీనిఁ ♦ గలుషకర్ము
మృగములార పవిత్రప ♦ న్నగములార
నగములార మహోదగ్ర ♦ నగములార

ఖగములార కడిఁదివాఁ ♦ కగములార
కావరే మీర లియ్యెడఁ ♦ గరుణమీఱ. 208

గీ. అనుచు నాక్రందనము సేయ ♦ విని జటాయు
వడ్డు దాఁకెఁ దటాలున ♦ నసురవరున
కార యుఁక నెందుఁ బోయెద ♦ వనుచు గాంగ
రథమునకు సేతువట్టులు ♦ సాహసమున. 209

క. బలశాలి యగుజటాయువు
బలశాసనముఖులు మెచ్చఁ ♦ బక్షిగ్రీవుఁ
జాలకఁగ నదలిచి ముంగల
నిలిచి తెలది పలికె మేది ♦ నీనందనతోఁ. 210

శా. అమ్మా నెమ్మది నమ్ము మిమ్మెయి లవ ♦ మ్మైనన్ భయ మ్మేల నే
నిమ్మాయావిని గ్రమ్మి నెమ్మి నిడె ఘు ♦ ర్నేశాన్వయస్వామికిన్
మిమ్మర్పించెద నమ్మహద్వరుఁడు సం ♦ ప్రీతిన్ నుతించంగఁ జి
త్త మ్మేకాగ్రముఁ జేసికన్గొనుము మ ♦ ద్బాహాబలంబెంతయున్.

క. అని యనితరచింతనుఁడై
మనమున నతివినయ మొసర ♦ మధురోక్తుల న
జ్జనకతనయ నూరార్చిచి
దనుజపతిం జూచి పలికె ♦ దర్ప మెలర్పన్. 212

ఉ. ఓరిదురాత్మ! యింతవని ♦ కొప్పెన భూసుత లక్ష్మి రాముఁ డం
భోరుహనేత్రుఁ డిట్లు భువిఁ ♦ బుట్టిరి భూజనరక్షకై యయో
త్పాతరతిఁ దెచ్చినాఁడ వికఁ ♦ గొబ్బునఁ గ్రమ్మఱ నిమ్ము నీకు వె

ర్యాళులు చెప్ప నేటికి దు♦రంతముచు మ్మిది నీకు రావణా.

ఉ. ప్రత్నపరాక్రమంబు లిటఁ♦బల్కుటఁ జెప్పకుమా. విరాధభి
త్పత్నిని డించు మూరక స♦పత్నత దెచ్చుకొనంగ రాదు ద్యో
రత్నకులీనుఁ డైన రఘు♦రాముఁ డలంతియె? చూడ నీదుదు
ర్యత్నము లింక సాగవు ఖ♦రాదులు చచ్చుటనీ వెఱుంగవే?

మ. దనుజాధీశ్వర! మామకోక్తి విను చి♦త్తమ్మేకతానమ్ముగా
ననహంకారతఁ గోసలక్షితిపక♦న్యాశుక్తిముక్తామణిం
గని పార్థింపు కృతాపరాధి ననుచుఁ♦ క్ష్మాపుత్త్రి నర్పింపుమం
తనె నేరంబు క్షమించి నిన్ మనుచు లే♦దా యల్కఁ జంపుం జుమీ.

క. వసుసదృశుం డగు దశరథ
వసుమతిపతి సుతవరుండు ♦ వైదేయవిభా
వసునిభధాముఁడు విదళిత
వసుదసుహృద్ధన్వి యనెడు వార్తలు వినవే? 216

గీ. అనుచు నెల్లిదముగ ♦ సరిశిరశ్శితకుంత
మగుశకుంత మంటఁ ♦ దగిలి పలుకఁ
దోఁకఁ ద్రొక్కఁబడిన ♦ దుష్టాహివడువునఁ
గినుక వొడమ నుడివె ♦ దనుజవిభుఁడు. 217

క. రాముఁడు భీముఁ డటంచును
వేమరు పామరతఁ బలుక ♦ వెఱతునె దివిష
ద్గ్రామణిఁ బౌలస్త్యసుధాం
ధోమండలి నోర్చి నట్టి♦దోర్బలుఁడ నెకా. 218

సీ. బలపాకజంభుల • గెలిచినవజ్రియో
యంటఁ బట్టఁగరాని • యనిలసఖుఁడో
ప్రాణికోటికిఁ గ్రియా • ప్రభుఁ డైనశమనుఁడో
కులపాలకుం డైన • కోణపతియొ
సకలరత్నాకరే • శ్వరుఁ డైనవరుణుఁడో
భూరిసత్త్వుఁ డగున • మీరణుండో
రాజరాజాఖ్యచే • రంజిల్లుశ్రీదుఁడో
ప్రళయకారుం డగు • భద్రపదుఁడో
విక్రమంబున వీరిలో • వినమునకుఁ
జాలఁగలఁడేమొ తలపోయు • సరసముగను
మనుజభక్షుఁడ నగునాకు • మనుజుఁ డొకఁడు
మేటి యనిపల్కెద వదేటి • మాట? పక్షి! 219

మ. మనుజేశాదిహరిద్వయుల్ సతతము • న్మద్భృత్యు లైయుండరే
నను ఁ డొక్కండు ధనుఃకళాఢ్యుఁడు జగ • న్నాథుం డటంచున్ [మహా
దరతం బక్షివి గాన వాని గని చి • త్త భ్రాంతి నీ వెంతయున్
వరభాగ్యాఢ్యుఁడ నైననాకొలకు గ • ణ్యుండే ప్రలాపించినన్.

క. పక్షీ నీ విటు పల్మరు
నక్షీణబలుండు రాముఁ • డనిచెప్పెదవా
సాక్షాద్ధరి యైనను న
న్నీక్షింపంగలఁడె? వినుము • నే హరిణాక్షీ. 221

క. శకునమ నీ విది యొకయప
శకున మనితలంచి యెదురఁ ♦ జాలమురుక్తుల్
ప్రకటించిన నాబాహా
ప్రికరపరాక్రమము కొఱఁతఁ ♦ బడునే యింతన్. 222

గీ. అని తృణప్రాయముగ నిశా ♦ టాధిపుండు
వలికిన నిజంబు నీయంత ♦ కలుషకర్తృ
నకుఁ దొరకు నెట్లు రాముబా ♦ ణహతి యరయ
నాదుపాదాహతియె కాక ♦ నయవిహీన. 223

మ. అని సంపాత్యనుజన్ముఁ డాగ్రహముతో ♦ నద్దానవాధీశుఁ గ్రొ
క్కునఁ బాదంబులఁ దన్నె నౌదలలపైఁ ♦ గోటీరరత్నంబు లె
ల్లను రాలన్ బెనుఁగిన్క సారథిని బ ♦ ల్మాఱున్ బడ న్మోది కే
తనమున్ ముక్కలు సేసి వారువములం ♦ దార్మాఱుగావించుచున్

క. అక్కు పెనుగోళ్ల రక్కన్
జెక్కున్ ముక్కునఁ గరంబుఁ ♦ జెక్కులఁ బెట్టున్
స్రుక్కించు నౌదలలపై
కెక్కం బడఁద్రొక్క నిక్క ♦ నెక్కుడు బలిమిన్. 225

వ. మఱియు నవ్విభావరీచరవరునురంబు కరంబు రుధిరంబు దొరుఁగఁ గులిశసదృశఖరనఖరంబులఁ గొఱగాని కొఱకొఱం జిరంబిరం జీఱియు నిజతుండాగ్రంబున ధ్వజపటంబు గజిబిజిగావించియు విచిత్రం బగుసితచ్ఛత్రం బిణుమాత్రంబున ధాత్రిం బడ వైచియు వేమఱుం జామరంబులు భూమిపైం బార వే

సియు బహువిధంబుల సారథి ననపథిగా నవిధి నొందించి వ
ధించియుఁ జిత్రరంపుఁగత్తులానుల నొత్తి నెత్తుటుల జొత్తిల్ల
నత్తిమీఱ మొత్తి మిత్తి నత్తించియుఁ జెక్కుగతుల నెక్కు
డుగఁ జిక్కుపఱిచి టక్కున విరథుం గావించి చికాకునొందిం
చినఁ జేయునది లేక వితాకు పడియున్న యన్నరఘున్నరు దశశి
రంబులు పఱియులై కీలాలంబులు కాలువలై పాఱ సారంబున
ఘోరంబుగా సారెసారెకు ఝుంకారంబు సేయుచుం బడ
మోదిన డిమ్ముఁదిరిగి విఱిగిపడి పరవశుండై యొట్టకేలకుం దె
ప్పిరిలి లేచి యుద్ధానవాగ్రణి యుదగ్రుండై యాగ్రహంబున
నగ్గరుత్మద్గ్రామణితో విగ్రహం బొనరింప సమకట్టి కట్టెదుర
దిట్టతనంబున నున్నట్టి యప్పిట్టకోలంపుఁదలకట్టుం జూచి వో
రి పక్షి నీయట్టుల మిట్టిమిట్టిపడ్డట్టి యడిగొట్టులఁ గట్టలుగాఁ
గన్నట్టి జగజట్టి నైనన న్నెట్టు దట్టించెదవు నీ వింక నిట్టి నో
టిరొట్టపుమాట లాడితి వేని చట్టుపలు వెగఁగొట్టి జగముచు
ట్టంబుపట్టి మసికపట్టునకుఁ బట్టిపనిచెదం జుమీ యైనను మఱి
యు నొక్కటి వినుము నీ కిత్తఱి నాతో రిత్తయొంటమి యే
ల భూసుత విడిపింతు ననెడునడియాసల వేసరిలక యోసరిలి
తి వేని మోసంబు వాసి సుఖంబున మనియెద వనిన మనంబు
నఁ జెనఁగినుక జనించి కడువడిఁ బిడుగువడువున నొడలిపైఁ
బడిన నప్పు డన్యోన్యంబు మన్యుపూరితచిత్తత ననన్యసామా
న్యం బైనజన్యం బతిదైన్యశూన్యంబుగాఁ జెద్దయుం బ్రొద్దు

సేయుచు నుండఁ బక్షికంధరుం డంతకంత కధిక బలుండై.

చ. జనకజ నొక్కచో నునిచి సాహస మొప్పఁ గులాయజన్ముఁ గ
క్కునఁ దన కేలఁ బట్టి పెనుగుబ్బలి చెట్టుప లాదితేయనా
థునికరణిం గఱుల్ విఱుగఁ ద్రొక్కి తటాలునఁ బక్క యెమ్ము లె
ల్లనువడిఁ బిండిగుండఁగఁ జలంబు బలంబలరంగఁ గ్రమ్మియున్.

క. ప్రాణావశిష్టుఁ జేసి కృ
పాణుసమేతాత్ముఁ డై వి హంగమవర్యున్
క్షోణిఁ బడవైచి రఘువరు
రాణిం గొని దంభరచిత రథ మెక్కి వెసన్. 228

మ. వినువీథిం జనుచుండఁగా నొకట నుర్వీపుత్రి పాదస్ఫుర
ద్ఘనమంజీరము జాఱి వచ్చె నిలకుం గాకుస్థవంశ్యేశుతో
జనకక్ష్మాపతికన్యకామణి నెఱింగించన్ దినేంద్రుండు కాం
చనపత్త్రంబున లేఖ వ్రాసి వెసఁ గ్రచ్చంబంపినాఁడో యనన్.

చ. మఱియుఁ జనంగ నొక్కట మహాద్రిపయిం బ్లవగేంద్రపంచకం
బఱమరలేక త్రిమ్మరఁగ నారసి చీరచెఱంగు చించి యే
డ్రెఱ మణిభూషలన్నియును దీసి తటాలున మూటగట్టి వే
మఱుఁ బతిసంస్మరించుచు క్ష్మాసుత వైచె దదంతికంబునన్.

క. హా మాత! ధరణి! కావవె
హా! మైథిలజనక! హా! మ హావిక్రమ! హా!
రామా! హా! లక్ష్మణ! హా!
సౌమిత్రీ! ప్రోవరే యుశం బలరారన్. 231

గీ. అనుచు విలపింప లంకకుఁ ♦ జని యశోక
వనములో నుంచె మేదినీ ♦ తనయ నపుడు
కీలికీల నవస్మారి ♦ తూలరాశి
లోన నునిచినపగిది న ♦ ద్దానవుండు. 232

శా. వృద్ధస్త్రీల నిదేశబద్ధమతులన్ ♦ వీక్షించి ధాత్రీసుతన్
శ్రీద్ధాబుద్ధులఁ గాచియుండుఁ డనియా ♦ జ్ఞాపించి యత్యుద్ధతిన్
సిద్ధించెన్ మదభీష్ట మింతకనుచున్ ♦ జేతఃప్రమోదంబుగా
శుద్ధాంతంబున కేగె రావణుఁడు ర ♦ క్షోభామినీయుక్తుఁడై.

గీ. అంత నచ్చట రఘువరుం ♦ డడవిలోన
శాంబరీశంబరము వెంటఁ ♦ జాలదవ్వు
చని దనుజమాయ యనియొక ♦ శరము వైచి
త్రుంచి వచ్చుచు లక్ష్మణుఁ ♦ గాంచి యపుడు. 234

ఉ. ఏమి సహోదరా! యిటుల ♦ యీడకు రాఁ బనియేమి? కానలో
భూమిజ యొంటి నుంట యప ♦ బుద్ధిగ నెంచుకోనంగనైతి వ
చ్చో మతి యెవ్వ రేదిగతి? ♦ చూడఁగఁ జుట్టము మ్రొక్క [దైవమున్
వేమరు గల్గనట్టియట ♦ వీస్థలి మోసము నొందెనో కదా. 235

మ. అనినన్ లక్ష్మణుఁ డన్నకుం దెలచిరా ♦ మావించె వాక్రుచ్చెదన్
వని మాయాహరిణార్తరావము భవ ♦ ద్ధ్వానంబుగా సీతకున్
విననైవన్ మదిఁ దల్లడిల్లుచు ననున్ ♦ వేవేగఁ బొమ్మన్న నే
ననుమానించితి నంతలో శ్రితికఠో ♦ రారావముల్ వల్కుటన్.

క. విని యూర్వ్యాత్మజ వచ్చితి
యనవుడు రఘువరుఁడు విన్న ♦ నై వెతఁబడుచు౯
వనితలమాటలు గణ్యమె?
చను దెంచుట చనునె? బుద్ధి ♦ శాలివి గదవే? 237

*గీ. అకట! లక్ష్మణ! మనలఁ గా ♦ నక మహీజ
యెచటి కరిగెనో? యాశరు ♦ లీరసమున
నేమి చేసిరో? పన్నగ ♦ మృగఖగాది
దుష్టదుర్బాధ నెందులఁ ♦ గష్ట పడెనో. 138

గీ. అనుచుఁ బలుమరు విలపించు ♦ కొనుచు వేగఁ
బర్ణశాలకుఁ జనుదెంచి ♦ పడఁతి యచటఁ
గానరాకుంట కెంతయుఁ ♦ గటకటపడి
వివశుఁడై లేచి యందంద ♦ వెదకి వెదకి. 239

క. వెఱవు దఱిగి నెఱి చరుల౯
దఱుచగు దరిదరులఁ దరుల ♦ దరులం గిరుల౯
తెఱవున మఱువుల నిరవుల
మఱి మఱి గుఱివఱల సరసి ♦ మఱుగుచుఁ దిరుగు౯. 240

ఉ. రా యను సబ్జసన్నిభక ♦ రా యను నెచ్చట దాఁగియుంటి దా
రా యను నెంత యయ్యె నవు ♦ రా యను నీ వెతఁ బావువారు శే
రా యను మానసంబు పెను ♦ ఆ యను వాక్ప్రతిక్లు సేఁతమే
రా యను విందు లెల్ల వగ ♦ రా యను నీగతి సోదరా యను౯.

గీ. చమరవాలకశోజసం ♦ చముఖవాధక్ష

కుంభికుంభసమానవ ♦ క్షోజయుగ్మ
హరిణసన్నిభలోచన ♦ యైనకతన
భామినీమణి మృగమైన ♦ దేమొ యకట! 242

సీ. అదె పువ్వుబోఁడిచె ♦ న్నొందవుక్రొవ్వెద యంచు
డంబారుశిఖికలా ♦ పంబుఁ జూచు
నదె బాలికాలోక ♦ నాలోకములటంచు
బెదురుసారంగదృ ♦ గ్గుములు చూచు
నదె వాలుగంటిసాం ♦ పాఱుపాలిండ్లంచు
సమదభద్రేభకుం ♦ భములు చూచు
నదె భామినీమంద ♦ యానమటంచును
గమనీయకలహంస ♦ గతులు చూచుఁ
జూచి యుస్సంచు వెతఁ గుందు ♦ సోలు డొంగు
నింగిఁ జెంగట ముంగిట ♦ నెమకుఁ జెదరి
నట్టి తాల్మిని హా! యంగ ♦ నా యటంచు
బెంగఁ గొనియుండె నారఘు ♦ పుంగవుండు. 243

సీ. ఫాలభాగస్ఫుర ♦ జ్జ్వాలికానిలమిత్ర
సహసాంకవామోద ♦ చండి యనుచు
రాహుగ్రహాన్వయ ♦ రాజవిభూషణ
హరిదశ్వసుతదర్ప ♦ హరణ యనుచుఁ
జంపకసుమగంధ ♦ చంచఝ్ఝరీజాట
హిమశైలపూజ్యగా ♦ రీశ యనుచు

మరుదంబుపర్ణభు • క్సానీంద్రరతుక
శరదభ్రనిభగాత్రి • గిరిశ యనుచుఁ
గలఁగు మలఁగును దొలఁగు ను • మ్మలికఁ బలుకు
సీత వాక్శ్రోత్రముఖకచ • శ్రీఁ దలంచి
సూనశరశశ్యాళిపయోద • శుకవికసిత
కుముదరాజీవచంద్రికి • సమితిఁ దలఁచి. 244

వ. పదంపడి పర్ణశాల వెడలి తమ్ముఁడుం దానును బుడమిపట్టిఁ గా
డ లెడనెడ నడుగుచుం గడువడి నరిగి గిరిదరీఝరీసరస్తరుప్ర
కరంబు లరయుచుం గొంతదవ్వు చని జస యవసాస్వాదనం
బు మాని మేదినీనందనఁజాడఁ దెల్పుగతి మోము లెత్తి త
న్నుఁ గనుంగొను హరిణసంచయంబులం గూర్చి యిట్లనియె.

గీ. గంధవహునకు నెన్నఁడు • సైంధవమ్ము
లగుట నాతనితో మీకు • నరయనట్టి
తావు లారయ జగముల • లేవు గాన
మేదినీసుతఁ గానరే? • మృగములార! 246

చ. తెలివ తనర్చు కన్నుఁగవ • తేఁటమెఱుఁగులు మిమ్ముఁ గెల్వనం
చలమఱ మాని తెల్పుఁ డచ • లాత్మజజాడ మృగంబులార! మీ
రెఱుఁగుదు రుర్వి సర్వము న • దెట్లన మీకుఁ గొలంపుఁజుట్ట లి
ద్దఱు శశిమండలంబున స • దాశివపాణి నెసంగుచుండుటన్.

గీ. అనుచుఁ గలశజచరితది • గభిముఖముగఁ
జన నొకట సీత తురగమున • దాఁటినట్టి

ననలు నొకటఁ బదభ్రష్ట • కనకకటక
మరసి మఱికొంతదవ్వేగి • యనుజుఁ జూచి. 248

చ. సితగరుదేణపల్లవపి • చిత్రివిలాసము నుద్యోన్నస
ద్గతిక చనేత్రమధ్యకరకంఠరవంబులు గెల్చె వెండియున్
క్షితిధరచక్రకీరముల • చెల్వ మణంచెఁ దలంచి చూడ న
య్యతిన నితంబదంతసము • ద్రగకుచాననవాక్యగంధముల్.

చ. వనశుకరాజిపల్కులన • నద్యములై శ్రుతిసమ్మతంబులై
జనకతనూజపంజరవు • శోకవచస్థితి నొందియుంట ఘా
తనయ వనిం జరించుచు య•థావిధి శిక్ష యొనర్చె నేమొ కా
వునఁ బరికింపుమీ సదరు•వుల్ మఱువుల్ తెరవుల్ సహోదరా

శా. కాంతారాంతరసంచరజ్జనకరా•ట్కన్యామణీవిస్ఫుర
త్కాంతశ్యామలకేశపాశవిలస • త్కాలాంబుదాలోకనా
త్యంతామోదనటత్కలాపిచయకే • కారావసంపూరితా
శాంతం బయ్యెను వింటెకాని యొకఁ గే•క్యోఘంబులిట్లుండునే.

మ. కలహంసల్ ఘటసంభవస్థితిహరి•త్కాసారకంజాతిఖం
డలసంచ్చంచుపుటంబులై వెడలి వే•డ్కన్ వచ్చె శ్రీదాశకుం
డలఁపం దత్సలిలాశయాంతికచర•ద్వైదేహిచంచత్కచ
చ్ఛలనీలాభ్రవిలోకనాధికభయ•స్వాంతంబులై కంటివే. 252

వ. అని మఱియుం జనిచని 253

క. వీధ్రపరిత్రుఁడు కనుఁగా
సద్రీచీనాత్ముఁ జూచి • సంభవుఁ డొకచో

గృధ్రవరు భిదురనిపాతమ
హీధ్రగతిని నున్నవాని ♦ నీక్షించి మదిన్. 254

క. ఖగముఁగ నున్నది కనుఁగొన
ఖగము లిటుల యునికి వినికి ♦ గలదే మును భూ
జగమున సమీరణాశన
జగమున యోగాశనేంద్ర ♦ జగమున నైనన్. 255

చ. తఱచగుమాయచే నిటులు ♦ దానవుఁడెవ్వఁడో భూమికన్యకన్
వెఱవక యెక్కి పక్కికర ♦ ణిం బడియుండినవాఁడు వీని ను
క్కుఱుగఁగ నొక్కకోలఁదును ♦ మాడెదనన్న జటాయువంతలో
నెఱిఁగి మహీజవృత్తమును ♦ రేశునివృత్తము నార్తిఁ జెందుచున్.

క. వినిపించి చనియె దివికిన్
జనకునిసఖుఁడనుచు నగ్ని ♦ సంస్కారం బా
తని కొనరిచి పదపడి మఱి
జనకసుతను వెదకికొనుచుఁ ♦ జనిచని యొకచోన్. 257

క. బంధురయశుఁ డవ్విష్టప
బంధుకులీనుఁడు వధించెఁ ♦ బ్రకటితభుజగ
ర్వాంధు న్మునిశాపప్రీతి
బాధప్రాగ్జన్మకర్మ ♦ బంధుఁ గబంధున్. 258

వ. పిమ్మట నక్కబంధుండు విముక్తభవబంధుండై సుధాంధోలో
కంబున కేగుచు సజ్జగద్బంధువంశావతంసులం జూచి చతు
స్సింధుసంగతుం డగుపాశహస్తుగతి వానరచతుష్టయంబులో

సుగ్రీవుండు ఋశ్యగ్రావంబున నగ్రజాపహృతరాజ్యకళత్రుం
డై యున్నవాఁ డతండు భవదనుగ్రహంబునఁ గృతార్థుండై
మీకు సహాయం బొనరించి కార్యసిద్ధి సేయంగలఁ డచటికిం
జనుఁ డనిన విని మఱికొంతదవ్వు చని. 259

క. ద్యుమణికులీనులు నొకయా
శ్రమసీమం గాంచి రంతఁ ◆ బ్రణమితదివిష
ద్బ్రిమరీకబరీ సద్గుణ
సముదయజాలాహృతాఘ ◆ శఫరీ శబరీ. 260

గీ. తత్సమర్పితపూజావి ◆ ధాను లగుచుఁ
గాంచి రాత్మీయఘనసవీచి ◆ కాకలాపి
హృతనిఖిలలోకకలుషద ◆ ర్వీకరంబు
శ్రీకరం బగుపంపాంబు ◆ జాకరంబు. 261

గీ. కాంచి వర్ణించి తత్తీర ◆ కలితసకల
ఫలితకుసుమితపాదప ◆ ప్రకర మచట
నచటఁ జూచుచు ఋశ్యమూ ◆ కాచలాభి
ముఖులగుచు నేగుచుండ నా ◆ మ్రోల నంత. 262

సీ. లలితాంబుజాతకే ◆ లన్మరాళాళిచే
మందయానవిలాస ◆ మహిమ నేర్చి
కమలగర్భభ్రమ ◆ ద్భ్రమరచలద్గరు
న్మరుదంకురములతో ◆ మైత్రి సలిపి
లతవీధికాసము ◆ ద్ధతశీతలాంభఃక

ణంబులఁ జల్లఁద • నంబు నొంది
కమనీయపరిఫుల్ల • కైరవశ్రేణుల
రాణించువాసనా • ర్భటి నెసంగి
వీచె రఘువీరులకు శుభ • సూచకముగ
సారపంపాసరోవర • తీరచారు
భూరుహాలతాంతసౌరభో • దీరణాతి
కారణం బగుబాలస • మీరణంబు. 263

శా. అర్కేందుజ్జ్వలనాంబకా ధృతకురం • గా భక్తమందార హే
మాద్రీష్వాస దయాసముద్ర శ్రితచే • తోంభోరుహేందిందిరా
కద్రూసంభవవర్య కార్ముకగుణా • కాత్యాయనీనాథ భ
ద్రదామ్రిఘిష్టతురంగ పీఠపురస • ద్మా తామ్రచూడామణీ. 264

క. దిక్పాలకాభినందిత
వాక్పతివృషముఖ్యవిబుధ • వందితపాదా
దృక్పరిహృతదర్పక స
మ్యక్పాలితలోక రక్షి • తాశ్రితలోకా. 265

ఉత్సాహము.
కాశఫేనఫేనతార • కాశతారతారకా
కాశనిమ్నగాశశిప్ర • కాశపాండురాంగకా
భూశతాంగ మారభంగ • భూరిశైలకార్ముకా
కోశదాప్త స్కందవప్త • కుక్కుటేశ్వరా భవా. 266

గద్య:—ఇది శ్రీమత్కుక్కుటేశ్వరానుగ్రహప్రభూతకవిత్వ
వైభవ విశ్వామిత్రగోత్రపవిత్ర వారణాసివంశపారా
వారకైరవమిత్ర విద్వన్నుతచరిత్ర కామయార్య
పుత్త్ర సుకవిజనవిధేయ వేంకటేశ్వరనామ
ధేయ ప్రణీతంబైన రామచంద్రో
పాఖ్యానం బనుమహాప్ర
బంధంబునం దరణ్యకాండ
మనుతృతీయాశ్వాసము
శ్రీ.

శ్రీరస్తు.

శుభమస్తు.

అవిఘ్నమస్తు.

శ్రీరామచంద్రోపాఖ్యానము.

చతుర్థాశ్వాసము.

శ్రీమద్భద్రితురంగా
భూమాలంకృతభుజంగ ♦ భూమిశతాంగా
తామరసాశుగభంగా
కోమలకరుణాంతరంగ ♦ కుక్కుటలింగా. 1

వ. అవధరింపు మనంతరకథావిధానంబు. 2

చ. విపులయశఃప్రతాపు రఘు♦వీరు సలక్ష్మణు జంభదైత్యభే
ద్యుపలవినీలవిగ్రహు స♦ముద్యదమగ్రహు దుష్టనిగ్రహుం
గపివతి చూరి గాంచి భయ♦కంపితుఁడై కొలఁగానిదీనతఁ
ద్విపరిపుఁ గన్న యేణముగ♦తింబరతెంచియమాత్యయుక్తుఁడై.

క. భూరుహము లెక్కి చూరెకు
వారలఁ గని వాలియాజ్ఞ ♦ వచ్చినవారిం
గా రూఢిసేయ నప్పుడు
ధీరుఁడు సామీరి పలికె ♦ దినకరసుతుతోన్. 4

క. సుత్రామతనూజాజ్ఞా

మాత్రాగతనరులు గారు ♦ మది నరయ జితా
మిత్రులు మిత్రద్యుతులు ప
విత్రులు సత్సఖులు వాలి ♦ విజయసహాయుల్. 5

ఉ. నావుడు సూర్యసూనుఁడు మ♦నంబున హర్షము నొంది పావనీ
నీవచనం బమోఘ మగు♦నీవ గుణుండవు గూర్మిమంత్రివిం
గావున వారి నేకరణిఁ♦గాంచెదొ యేగతిఁ బల్కరించెదో
తేవ దలిర్ప సఖ్యము ఘ♦టింపుము వారలతోడ ధీరతన్. 6

వ. అనిన నాతఁడంబ సమయోచితవిహితక్రియాగోపాయనమ
హోపాయుండును, స్వచ్ఛందరూపధేయుండును, నగునాంజ
నేయుండు. 7

శా. మిథ్యాసంయమినై రఘుప్రవరసౌ♦మిత్రుల్ భళీ దేవతా
రాధ్యుం డీయతి యెవ్వఁ డీడ కరుదే♦రం గార్య మేమంచు నెం
తే ధ్యానింపఁగ వారిఁ జేరఁ గని ప్రీ♦తిం గాంచి నిస్వందు సే
వధ్యాలోకనహర్షితాత్ముఁ డగుచే♦వం గుల్కె వల్కెన్ ధృతిన్.

క. ఎటనుండి యొటకుఁ జనియెద
రిట కరుదేరంగఁ గర్జ ♦ మెట్టిదొ మీయు
త్కటకులగోత్రము లెట్టివొ
స్ఫుటముగఁ బ్రకటింప శ్రవణ ♦ పుటమోదముగన్. 9

క. అనిన సుమిత్రాతనయుఁడు
వినయము వెనగొనఁగ రామ ♦ విభునాజ్ఞాభా
జనుఁడై మాయామానికి

వినిపింపఁగఁ జొడఁగెఁ బూర్వ ♦ వృత్తం బంతన్. 10

సీ. సకలకర్మములకు ♦ సాక్షి యాదినమణి
యన్వయస్వామి మా ♦ కమితపుణ్య
పవిపాణిదత్తాస ♦ నవిభాగుఁ డగుపఙ్క్తి-
రథుఁడు మజ్జనకుండు ♦ ప్రీతిఁగల్గ
సిరిమించుసిరులకా ♦ కరమైనసాకేత
పురము మాసింద్రకాఁ ♦ పురము మాకు
శ్రుతులు శస్త్రాంగముల్ ♦ స్మృతులు ధనుశ్శ్రుతుల్
సహజవిద్యలు మాకు ♦ సత్యవచన
నిగ్రహానుగ్రహాచణుండు ♦ విగ్రహాన
హాయశూరుఁ డమేయబా ♦ హాబలసము
దగ్రుఁ డీరామవిభుఁడు మా ♦ కగ్రజుండు
లక్ష్మణుఁడ నేను విబుధసం ♦ శ్లాఘ్యచరిత. 11

ఉ. తండ్రియనుజ్ఞ నేను వసు ♦ ధాసుతయుం దనతోడ రాఁగఁ జె
క్కం ద్రిది యేటిమాట యవ్వఁ ♦ గాదనుచున్నదిలోఁ బురీజనుల్
గుండ్రిల నల్కలాజినము ♦ లుం జట లక్షసరంబు లూర్ధ్వపుం
బుండ్రము దాల్చి ధన్వియయి ♦ ప్రోలటు వెల్వడిదండకాటవిన్

ఉ. పంచవటీతటంబునఁ ద ♦ పస్వివిధంబునఁ బర్ణశాలఁ గా
వించి యటన్ వసించి సుఖ ♦ వృత్తిఁ జరింపఁగ నొక్కనాఁడున
క్తంచరభర్త రావణుఁడు ♦ గ్రన్నన మమ్మును గన్నొలంగి జం
కించుక లేక రామసతి ♦ నెత్తుకపోయె విషాదనుండఁగన్. 13

ఉ. ఏమ్మట నేను వచ్చుటకు • నెగ్గిలుచుం జనుదెంచి సీత యు
య్యమ్మునఁ గానరాము కెవ • నెంతయుఁ జింతిలి కాననమెల్లయుం
ద్రిమ్మర గృధ్రరా జొకటఁ • దెల్పె నొకించుక జాడ యొక్కెడన్
నమ్మికబంధుఁ డర్కభవు • నేస్త మొనర్చె సమస్తకార్యముల్.

క. సమకూరు ననిన నటకుం
దమి నరిగెద మోమహాత్మ • తావకవృత్తాం
తము వినఁ గోరెద మనవుడుఁ
బ్రమదంబుగ మాయతపసి • పలికెన్ భక్తిన్. 15

గీ. దేవ యీచంద మెల్లను • దెలియుటకును
కైతవతపస్విశైలూషుఁ • డైతి నింకఁ
బ్రకట మగునట్లు యానుపూ • ర్వ్యకముగాఁగ
వినుఁడి వినిచెద మత్పూర్వ • వృత్తమంత. 16

సీ. అఖిలస్థలవిహారుఁ • డగుజగత్ప్రాణుండు
జనకుండు మాకు న • జ్జనగరిష్ఠ
వ్యాఃపార్కనుతు లైన • వాలిసుగ్రీవులు
కులముసాములు మాకు • గోత్రధీర
ప్రాగస్త్రహిమపటీ • రగ్రావగహనంబు
లాటపట్టులు మాకుఁ • బాటిపారి
జేనిమానతి మెచ్చు • రీతి గాఁకృట వెన్న
తోఁ బెట్టినది మాకు • దురితదూర
సూర్యనందనుప్రియువయ • స్యుఁడను భవద

నుగ్రహార్హుఁడ స్వచ్ఛంద ♦ విగ్రహుండ
నంజనీగర్భజనితుఁడ ♦ నద్రిచరుఁడ
హనుమదాఖ్యుఁడ రామచం ♦ ద్రావనీంద్ర. 17

ఉ. వృత్రహపుత్త్రిసంహృతప ♦ విత్రిచరిత్రకళత్రుఁ డాట మీ
మైత్రికిమైత్రిపాత్రుఁడను ♦ మానము మానుము మానసంబునన్
శాత్రవజైత్రవృత్తికృపను ♦ సాఁకి కృతార్థుఁగఁ జేయు దేని యా
రాత్రిచరేంద్రుఁ ద్రుంచి వెసఁ ♦ గ్రమ్మఱ భూసుత మీకొసంగఁ జే.

చ. అన విని యట్లు సేయు మన ♦ నంజలిఁ జేసి ప్రమోద మొప్పన
య్యనసుతుఁ జేరి వారివిధ ♦ మెల్లను మెల్లన తెల్పి సాఁకి దో
డ్కొని చని వహ్ని సాక్షిగ న ♦ కుంఠితసఖ్య మొనర్చె భూసుతా
వనచరరాట్పుర్వారులకు ♦ వామవిలోచనముల్ స్ఫురింపఁగన్.

సీ. ఖలతారకపలాశ ♦ కాందిశీకతమహా
సేనుఁ జేరినసునా ♦ సీరుకరణిఁ
బత్రవిచ్ఛేదేంద్ర ♦ భయమునఁ బాథోధిఁ
జెందినమైనాక ♦ శిఖరిరీతి
దండభృద్భీతిచేఁ ♦ జండీశ్వరునిదండ
మనినమార్కండేయ ♦ మౌనిభంగి
గ్రాహసంగ్రాహసం ♦ త్రాసతశ్రీహరి
ప్రాపుఁ గాంచినగజ ♦ రాజుపగిదిఁ
గనకకశిపునిసాధ్వసం ♦ బున నృసింహు
నలఘు భజియించినట్టిప్ర ♦ హ్లాదుపోల్కి

వాలిపీడితుఁడై రఘూ ♦ ద్వహునిసరస
నొంది తత్కృప సుగ్రీవుఁ ♦ డుండె నెలమి. 20

చ. పదపడి రాముకౌశలము ♦ పరీక్ష యొనర్చి కటా! యిటయ్యెనే
ప్రిదిలినధైర్యవృత్తి మది ♦ బెగ్గిల నేల మహీజజాడఁ దె
చ్చెదఁ ద్రిజగంబులు న్నమకు ♦ చెచ్చెర రాఘవునమ్ము మెన్నమా
కిది పథి గాదె భృత్యుఁ డిల ♦ నేలికకుఁ హితకారిగాఁడొకో.

చ. కలవొకమాట వింటె దశ ♦ కంధరుఁ డెత్తుకపోవునాఁడు మై
థిలి రవిఁ బాసి శీతకర ♦ దీప్తిముడుంగుసరోజినీగతిన్
గలఁగుచు మమ్ము నిచ్చటను ♦ గన్గొని చీరచెఱంగునందు భూ
షలు బిగియించి వైచె రమ ♦ సంపద భక్తుల కిమ్ము కైవడిన్. 22

గీ. అనుచు నగ్గిరిగుహ డాఁచి ♦ నట్టితొడవు
లినసుతుఁడు దెచ్చి రామున ♦ కిచ్చె నాత్మ
భావివాసరరాజ్యాధి ♦ పత్యనియతి
కరము కరము సమర్పించు ♦ కరణిఁ దోఁప. 23

తరళ. అటు లొసంగినఁ గొడవులందుక ♦ యాఁగరానివెతంగనన్
డిటము బెంగ మనోవికారగ ♦ తిం గటా యనురాఘవుం
గుటచరేంద్రుఁడు సేదఁ దేరిచి ♦ గుంభితేష్టకథల్ శ్రవః
పుటవినోదముగాఁగఁ దెల్పుచుఁ ♦ బొందెలర్పఁగనుండఁగన్.

శా. అంతన్ వాలిపరాక్రమంబు నిజవృ ♦ త్తాంతంబు నాద్యంతమ
త్యంతార్తిన్ రవినందనుండు రఘునం ♦ దాధీశుతోఁ దెల్పి వా
క్కాంతుం డెంతయుసామకాఁపహృతవి ♦ ఖ్యాతాగమ్రకీరుఁడై

వంతన్ శ్రీహరి కాత్మదుర్వ్యథవడిన్ వాక్రుచ్చు చండంబుగన్.

ఉ. ప్రత్యయహీను వాలి నొక బాణముచేఁ బరిమార్చి నెమ్మదిం
బ్రత్యయ మొప్ప నిచ్చి నిరపాయముగాఁ గపిరాజ్యలక్ష్మి నీ
వ్రత్యయ మే నొనర్చెదఁ బ్రభాకరనందన చింత యేల నే
బ్రత్యయ మిట్లు చేసితి విపర్యయ మించుక గల్గ దెల్లెడన్.

తరళ. అనుచు నక్కటికం బెలర్పఁగ నప్పు డెంతయు రాఘవుం
డినతనూజుఁ గలంక దేరిచె నేవపుం బెను వేఁకిఁ జి
క్కినమనుష్యుని ప్రోవ వెజ్జు చికిత్సచే సుఖఁ జేయుచా
డ్పున నహోయరయంగ నిశులు ప్రోతురార్తులసత్కృపన్.

వ. తదనంతరంబ. 28

క. నందితవిక్రముఁ డారఘు
నందనుఁ డాందోళితాత్మ నలినాప్తజను
స్సందస్మితహరిపరిహత
దుందుభిమెయి కాలివ్రేలఁ దోలఁగఁగ మీటెన్. 29

ఉ. వెండియు రాఘవుండు నిజవిక్రమ మేర్పడ సౌరి నెమ్మదిన్
నిండినశంక వాయ నొకనిష్ఠురసాయక మేసి కూల్చె నా
ఖండలవిక్రముండు త్రిజగద్విదితోన్నతసప్తతాళముల్
దండిపురామదాతులఁ జలమ్మునఁ ద్రుంచినరుద్రుకైవడిన్. 30

ఉ. అప్పుడు సూర్యసూతి వెఱఁగంది మహాత్మ భవత్పరాక్రమం
బప్పరమేష్ఠియైనఁ గొనియాడఁగలండె కృతాపరాధుఁడన్
దప్పు క్షమింపుమార్య! చరితంబు లెఱుంగని మొక్కలీఁడు నేఁ

జెప్పెడిదేమి నీదుపద • సేవకుఁగాఁ గృపఁ జూచి ప్రోవవే. 31

వ. అనిన రామచంద్రుండు. 32

క. మనమున వగవకు సంతస
మునఁ బురమున కరుగుము దుర • మునకు మఘవనం
దనుఁ గడు దృఢముగ రమ్మను
మనయము శుభద మగు మన క • హఃప్రభుతనయా. 33

వ. అని సుగ్రీవునిఁ బుటకొల్పి వాలిపాలికిం బనిచి తా మంతంత
వెనుకొని. 34

శా. శుష్కీభూతపరాలి వాలిఁ దునుమన్ • క్షోణీతలేంద్రుల్ సమి
న్నిష్కంపప్రతిభాప్రభావు లసురా • నీకాటవీదావశో
చిష్కేశుల్ కరుణాధురీణు లమర • క్షేమప్రదుల్ రాఘవుల్
కిష్కింధాపురి కేగ నంతటను సు • గ్రీవుండు నుద్గ్రీవుఁడై. 35

గీ. ప్రళయకాలమహాగ్రహ • భైరవార
వంబుగతి భూనభోంతరా • ళంబు వగుల
నార్చి పిలిచిన విని వాలి • యబ్బురపడి
యనికిఁ జనుదెంచె మనమునఁ • గినుక వొడమ. 36

వ. అట్లు చనుదెంచినపురందరనందనుం గనుంగొని సుగ్రీవుం డ
ట్టహాసంబు సేయుచుం దాఁకె నప్పు డయ్యిరువురు గొంత
గాని కొలకొలం బోరిపోరి పెనంగి చరణముష్టిఘాతంబుల
నొంచుచు భంజించుచు సునిశితంబు లగునఖంబులం జించు
చు మత్సరంబు పెచ్చుపెరుగ నిచ్చలం బచ్చుపడ నితరేతర

మర్మకర్మంబు లుచ్చరించుచు విచ్చలవిడిం గ్రచ్చుకొంచు నన్యోన్యవిజయం బపేక్షించుచు నెల్లజగంబులు తల్లడిల్లఁ బెల్లుగా నార్చుచుఁ బేర్చుచు వ్రేటులు నాటినం బాటిసేయక నానాఁటికిం బోటరితనంబులు తేటపడ నూటిమాటలు పాటించుకొనుచుఁ బేరానిక నేనికదాయమెకపుదాయలచాయం బాయని వైరంబునం బోరాడుచున్నం జూచిచూచి తమ్మివిందుకొలంపుబలియుండు వాలిసుగ్రీవులరూపులు చూపున నొక్కటిగా లెక్కించి వారి నేలీరున వేఱువఱుప నేరక యూరకున్నంతం బ్రొద్దువట్టి గట్టులచట్టుపలు కట్టలుకం దట్టించు జగజట్టికిం జాలి యగువాలిచేఁ గొట్టువడి బిట్టుబెగడి దిట్టతనంబు మిట్టువిడి గుట్టుచెడి కట్టా! యిప్పట్టు నన్నెట్టొకదే యిట్టివెడఁగువుడమిరొండయనినుడువులం గడిదేఱ కడలేనిగాడవం బడితి ననుచుం గెంజాయనీటిసెలయేటికూటము జలజల వెలలెడుబలుమలతలకట్టుచాద్పునం నెత్తురులు జొత్తిల్లుగడితంపుబడుగుటొడలితోడం బాఱి భోరున రఘువీరుం జేరి కన్నీరు మున్నీరుగాఁ బాఱ వేమారు మొఱవెట్టుచుఁ దనదైనగాసి రోసితే యనుచు నెన్నరానివిన్నఁదనంబును నానలేనినానయుం గానిపింప విన్నవించిన మన్నించి జానకీజాని యిట్లనియె.

క. శిరములు స్వరములు కరములు
నురములు కంధరము లరయ నొకతీరుగ నీ
యిరువుర భేద మెఱుంగమి

నుఱుశరమవు జేయునైతి ♦ నోర్చి కపీంద్రా. 38

మ. అని సుగ్రీవునికొండలం బుడుప నె ♦ య్యంపుంగనిష్ఠన్ వెసం
గని కుంభద్దజపుష్పమాల యఱుతం ♦ గైసేయు మీవానవా
లొనరన్ పోరి కటన్న నట్లుసలుపం ♦ బ్రోత్సాహియై రామచం
ద్రు ననుజ్ఞన్ రవిసూనుఁ జేరి హరిపీ ♦ రుం గ్రమ్మఱం బోరికిన్.'

మ. పిలువం గ్రక్కున వాలి తొంటియటులే ♦ భీరంబుమై నేగఁగాఁ
గలనన్ బోరికిఁ బ్రాపు గల్గెనిను మై ♦ క్ష్వాకుండు వింటన్ జనన్
వల దంచున్ నిజదార తారక డిందన్ ♦ వాక్రువ్వ సర్వాక్షుఁడై
పెలుచన్ వెల్వడి వచ్చి తాఁకెకదునో ♦ ప్పించెన్ దినేంద్రాత్మజున్

క. అప్పుడు రఘుపతి యది తన
నొప్పిగ భావించి మది స ♦ నూనక్రోధం
బుప్పతిలఁ జాప మెక్కిడి
తప్పక సుగ్రీవుగెలువుఁ ♦ దలఁచి పలుమఱున్. 41

సీ. కడమూలడాఁగె న ♦ క్కడుభీతి ముక్కంటి
మహిజముల్ మొదలంట ♦ మ్రానుపడియె
బయలూని వెలవెలఁ ♦ బాఱెఁ గల్వలఱేఁడు
గట్టులు కదలక ♦ చట్టుపడియెఁ
బాథోధి కొలఁగాని ♦ భంగసంగతమయ్యె
సర్పముల్ దలవాల్చి ♦ సాఁగఁబడియెఁ
జెట్టాకపిట్టయై ♦ చెదరెఁ బక్షికులంబు
దిగ్గజంబుల పెంపు ♦ మ్రొగ్గఁబడియె

వేఁడివేల్పుకోలంపుబ ♦ ల్విరుఁ డటులు
కినుక నొకమ్రాఁకుమలువఁ ♦ గను మొఱంగి
కఱుకగుల కోరి గుఱిగ సిం ♦ గాణిగూర్చి
గాటముగ వాలి నేయంగఁ ♦ గడఁగుతఱిని. 42

•గీ. అట్టిభువనభయంకరం ♦ బగుశరంబు
రఘువరుఁడు వ్రేయ వ్రేటున ♦ రణముఁడక్కి-
సమరజయశాలి నిర్జిత ♦ శాత్రవాలి
వాలి ధృతిఁ దూలి కడు సోలి ♦ నేలఁ గూలె. 43

ఉ. కూలిన వాలిచెంతకు ర♦ఘుప్రవరుం డరుదేరఁ గాంచి య
వ్వాలి యనేకభంగుల శ్ర♦వఃపరుషోక్తులు పల్కెయక్కటా!
పాలితసర్వలోకుఁడ వ♦పారకృపాహృదయుండ విద్యసం
శీలివి ధర్మమూర్తి వని ♦ చెప్పట నమ్మితి మోసపోయితిన్. 44

కం. ఐనం గానిమ్ము మదీ
యైనోన్యం బగణితం బ ♦ హా! యూరియ ల
క్ష్మీనాథమూర్తి వగునీ
చే నీక్రియ ముక్తిఁ గనుట ♦ శ్రీరఘురామా! 45

గీ. జనుఁ డసారతరాజవం ♦ జనసుఖార్థ
నిత్యకృత్యాగతైనోబ్ధి ♦ నిస్తరింప
సాధనం బొందు గలదె యు ♦ ష్మత్పదాబ్జ
యుగళసేవాతరీవర ♦ మొకటి దక్క. 46

శా. దేహం బస్థిర మాజవంజవ మఘా♦ధీనంబు కాంతాసుత

వ్యూహాంబై హితబాంధవంబనుచుఁ దా◆నూహించి శ్రీకుంజతు
ర్యాహార్యా నిన్నుఁ దలంచి తావకపదా◆బ్జద్వంద్వసంసేవనో
త్సాహుండై ననరుండు పొందుఁగద మో◆క్షం బెమ్మెయిన్
[రాఘవా!

చ. వినుము కులాలకీటకము◆వృత్తిఁ జరించుచు నాజవంజవం
బునఁ దరుణీతనూజపరి◆పోషణతత్పరుఁ డయ్యు మోహపా
శనిరవబద్ధుఁడై తమి న◆జస్రము తావకపాదపద్మసే
వన మొనరించుధన్యుఁ డప◆వర్గము చూఱకొనండె రాఘవా!

క. అని యిట్లుపలబ్ధి వెనం
గొన నాకిసుతానుజులర◆ఘుస్వామికిఁ జ
య్యన నప్పగించి కపిపతి
తనువు విడిచె నంతఁ దార ◆ తద్విధవిదయై. 49

గీ. ప్రియునికడ కేఁగి విలపించెఁ ◆ బెక్కుగతుల
రవిజు నిందించి సఖ్యమై ◆ వివశ యయ్యె
భాస్కరవియోగజనిత తా ◆ పప్రకాంత
కమలినీయుక్తసారసా ◆ కరముకరణి. 50

గీ. అంత దశరథసూనుఁ డ ◆ త్యాదరమునఁ
దార నూరార్చి కరుణపెం ◆ పార నవుడు
సారి నగచరరాజ్యాధి◆కారి గాఁగ
నంగదుని యువరాజుగా ◆ నానతిచ్చె. 51

క. తామ్ము నిజపురికిఁ గ్రమ్మఱ

రమ్యశరత్సమయమున ధ • రాతనయాన్వే
షమ్ము ప్రచరించు కపిసై
న్యమ్ము బలసి కొలువ రిపుభ • యంకరలీలన్. 52

వ. ప్రావృట్కాలంబు మేఘమాల్యవద్గిరిందరంబున నుండెద
మని సుగ్రీవునిం బనిచి తమ్ముఁడుం దాను నయ్యచలంబునం
దు వసియింప నంతట. 53

శా. పాంథాభీలము వారిఘూర్ణపత • త్పాథ్రాపగాకూలముల్
గంధేభేత్యసభోభ్రమాలము మరు • త్ప్రాక్షిప్తకీలాలముల్
సింధుస్వాపనహర్షితాచ్యుతమహా • శీలమ్ము సారంగతృ
డ్గ్రంథిభేదనశక్రజాల మగువ • ర్షాకాల మేతేరఁగన్. 54

సీ. సతతత్రివర్ణమం • డల మర్ణవము గాఁగ
లలితసౌదామని • లక్ష్మి గాఁగ
జంభశాసనశరా • సనము శార్ఙ్గము గాఁగ
స్తనితంబు కంబునా • దంబు గాఁగ
గర్భస్థసలిలంబు • కరుణారసము గాఁగ
రవిరోచికౌస్తుభో • స్రంబు గాఁగ
లాస్యత్కలాపిజా • లముభక్తతతి గాఁగ
ద్రుతహంసము లరాతి • తతులు గాఁగ
సవిధగతచాతకావళి • దివిజరాజ
గాఁగ సలరారుకాలాభ్ర • కమలనయనుఁ
డఖిలలోకమహాతాప • హరణసమధి

కోర్కిలితఁ జాచు వపుడుసా ♦ తూర్కించె. 55

సీ. అఖిలబీజావాప ♦ నారంభనమయంబు,
తోయదచ్ఛన్నవి ♦ హాయసంబు,
పరిపక్వఫలరుచి ♦ స్ఫురదరణ్యామ్రంబు,
శమితోగ్రదావవై ♦ శ్వానరంబు,
హాలికశ్రేణికా ♦ వ్యాపారజనకంబు,
ఘనశిలీంధ్రాంకూర ♦ కారణంబు,
సకలలోకాద్భుతా ♦ సారభూయిష్ఠంబు,
నీరపూరితధార ♦ ణీతలంబు,
ఖగకులకులాయసంకులా ♦ గమచయంబు,
తాండవప్రోత్సుకనీలకం ♦ ధరచయంబు
నగుచుఁ బొగడిక నెగడ నా ♦ జగతి నపుడు
వాసి మీఱంగ వార్షిక ♦ వాసరంబు. 56

సీ. ఘనముక్తజలకణ ♦ గ్రహణచాతురి మీఱు
చాతకవ్రాతముల్ ♦ సంతసించె
విమలమానససరో ♦ గమనకౌతుకమునఁ
గలహంసపఙ్క్తులు ♦ కదలి నడచె
గర్భభృత్కేత్యామోద ♦ గణనాధికమృణాల
కంటకశ్రేణులు ♦ గట్టి పెరిగె
పటనకేళీనము ♦ ద్భటమయూరసమూహ
ములు శైలవనములఁ ♦ జెలఁగియాడె

మించుమించులు మొయిలపై • మించి మించెఁ
గాలధారాధరచ్ఛాయ • కదల నెగడెఁ
బథికబిసరుహముఖులకుఁ • బ్రమద మొదవె
జగతిఁ బొగడొందువర్షర్తు • సమయమందు. 57

గీ. నవరసాన్విత మాగుచునుం • దరమనోజ్ఞ
తరళజలధరలక్షణో • దారవృత్త
మై ప్రబంధలీలఘనశ • బ్దప్రయుక్తి
మహిమ నలరారె వర్షాగమంబు • మహిని. 58

చ. గుఱిగ నకారణం బొకల•కోరి నిజాత్మజు వాలిఁ ద్రుంచె నా
కొఱకొఱ దీఱ మీ రిట స•కుంఠితవృష్టి రయింపర్చి రాము ను
క్కఱుగఁ గలంచుఁడంచునమ•రాధిపుఁడానతియిచ్చెనో యనం
గురిసె ఘనాళి రాఘవుఁడు•కుందఁ దదద్రి నఖండవర్షముల్.

క. స్థిరతరరఘువరకరుణా
పరిలబ్ధార్యమతనూజ • భాగ్యశ్రీచ్ఛాం
బరచరదమరసతీసుం
దరతను రుచు లన నిరమ్మ • దమ్ములు మెఱసెన్. 60

ఉ. రావణమర్దనప్రియత•రామనృపాలకృపావిశేషసం
భావితలోకబాంధవకు•మారవలీముఖరాజ్యసంప్రతి
ష్ఠావనసజ్జవజీవచ•నానుగపుంస్కృతభవ్యవాద్యస
ద్రావములో యనంగ స్తని•తస్వనముల్ చెలఁగెన్ సభస్థలిన్.

చ. తనమణివంశకర్తనను•ధాతఁ దేఁ ద్రుఁ దన ప్రభాఁ బుఁగ

దనమునిసూను వానరుఁ బు♦నటకిరాజ్యసనాథుఁ జేసి మే
లని మదిఁ బొంగి వింగి కుశ♦లార్థము ముత్తెప్రసేన లత్తఱిఁ
బనివడి తాను జల్లె నవ♦భాసిత వృష్ట్యుపలంబు లెల్లెడన్. 62

గీ. అట్టిదుర్ధర్షవర్షాగ♦మావసరము
నందు సీతావియోగదు♦ఃఖతాప
విచలితస్వాంతుఁడై రఘు♦వీరుఁ డంగ
భవముఖులఁ గూర్చి నిందించి♦ పలికెనిటులు. 63

సీ. అబ్జశబ్దాకర్ణ♦నాసహిష్ణుత్వంబు
చక్రిలేకునా♦ సహ్యబుద్ధి
హరిపాదసంసేవ♦ నానభిరుచియును
ఘనలింగపదయోగ♦ కౌతుకంబు
వన్మండలప్రభా♦ సంహరణోత్సాహ
మత్యంతబుధవిరో♦ధాభిమతము
సకలవియోగిహిం♦సాసమాసక్తియుఁ
గుజనులకభివృద్ధిఁ♦ గూర్చువృత్తి
తలఁచి చూడ నిశాచర♦త్వంబు సహజ
మైనదుష్టాత్ము నిను శంక♦ రావతంసుఁ
డనుదినము పూర్వపక్షమై♦ యొనరకున్న
కాముకాభీలరేఖుఁడు♦ ధా[illegible] 64

సీ. అనిమిషాంకక్షితి♦ సలుపుమాత్రమె కాని
సాంగళావణ్యము♦ పొందఁగలదె?

విషమాంబకనమాఖ్య ♦ వెలయుమాత్రమెకాని
శంకరవ్యాపార ♦ మంకఁగలదె?
హరిహయప్రఖ్యాతిఁ ♦ బఱఁగుమాత్రమెకాని
కృపవియోగుల నాద ♦ రింపఁగలదె?
కమలోదయప్రౌఢి ♦ కలుగుమాత్రమెకాని
జీవనాస్పదవృత్తిఁ ♦ జెందఁగలదె?
ప్రచురతరసుమనోధర్మ ♦ పరత గలుగు
మాత్రమేకాని మాను నె ♦ మధువగుణము?
కటకటా! మర్మ మెంచిన ♦ ఘనత చెడదె?
స్థిరపవిత్రచరిత్ర ర ♦ తీశశత్రి! 65

ఉ. మారుదురంత వేదనల♦మ్రగ్గుచు నిగ్గిరి నున్నవన్ను వే
మారు నలంచె దేల పెర♦మానిపిగానిశ్వతుక్క మారుఁడా
మారుతి మద్భటుం డగుట♦ మానుగ నీవును విండ వాఁగదే
మారుత సర్వజంతుగణ♦మానవవర్తన లోకకీర్తనా. 66

సీ. ఎక్కడి దిది యొకో ♦ లెక్క కెక్కుడు రాదు
తనగుడ్డు గా దని ♦ తలఁచి తలఁచి
కుజ్జనాఁ డహహా! క ♦ న్నెత్తిఁ జేయఁ దోడంగెఁ
కొంచుకోటికటంచు ♦ నెంచి యెంచి
యొరసి చూచిన నెందు ♦ నొకదృష్టి యుండదు
పొం దింక వల దని ♦ పొగిలి పొగిలి
కావు కావు మటంచుఁ ♦ గడఁగి పల్కుచుటన్న

కుహూకుహూ యని నని ♦ కుంది కుంది
కలరవం బెంచి తనకూఁత ♦ గాకయున్న
నిలువెడలఁ ద్రోయఁ దనకూఁత ♦ యిదియె యనుచుఁ
గాకి యేకాకిగా నిన్నుఁ ♦ గడకు నొత్తెఁ
దలఁచుకోయిలఁ గోయిలా ♦ యలఁతి బ్రదుకు. 67

సీ. పెఱవారినిసువుల ♦ బిఱబిఱఁ గొనివచ్చి
మాఱురూ పిడుదోస ♦ కారి వగుట
గడిదేఱి మధువాని ♦ చెఱుగుచండాలినీ
సంగతి నుండుపి ♦ సాళి వగుటఁ
గుటిలవేషము పూని ♦ కుజనులహత్తి పాం
థుల నెల్ల హింసించు ♦ ద్రోహి వగుట
ప్రకృతి కుప్రకృతిసేయు ♦ చునుబంకజాతాప్తిఁ
బ్రాబలి వాపోవు బే ♦ రజము వగుటఁ
దుష్కృత వటంచుఁ దొలుత నె ♦ త్తమ్మిచూలి
ప్రవవనమయంబులం దంఘ్రి ♦ పముల నునిచి
నీకనంగగుణత్వంబు ♦ నిర్ణయించెఁ
గనుఁగొను మటెల్లఁ ద్వల్లీల ♦ కరటితేఁటి. 68

క. పవమా నీ కిది నాయీ
పవమాన్వక యేల నెగసి ♦ పడిపోయి పెదు ప
ట్టుదమా పదమా కేగమ
పదమా రయావలికి విష్ణు ♦ పదమార్గమునకా. 69

క. చిలుకా మానుతుఁడై రం
జిలుకాముని తేజి వయ్యెఁ • జెలిమి చెడ నహో
జిలుకఁ దగునఁటవె రోషము
చిలుకులగతిఁ బైని నాటఁ • జీకాకుపడఁగ. 70

గీ. అని యిటులు చంద్రమదనమం • దానిలాస్య
భృద్భ్రమరకీరములఁగూర్చి • వెక్కుచంద
ముల నుపాలంభన మొనర్చి • కలఁగుచున్న
తఱి శరత్కాల మరుదెంచె • ధరణి నిటులు. 71

శా. పూసెం గాశము తెల్లవెల్లనగుడా • లొప్పెల్లొప్పఁగాఁ జంద్రికల్
గాసెం బేశలభంగి నింగిఁ బుడమిం • గాంతిచ్ఛటల్ మీఱఁగాఁ
బాసెం గేశవభోగయోగనిబిడప్ర • స్వాపకాలం బటన్
మ్రోసెం దేశములందుఁ గ్రందుగఁ గరం • బుంజైత్రయాత్రా
[ర్భటుల్.

సీ. కాలాంబుధరగతా • గతపద్ధతు లడంగెఁ
గలమ ధూర్వ్యాహత భూ • స్థలిఁ గడంగె
శాలిపాల్యంగనా • సంగీతము మెలంగె
నిర్మలద్యుతి సుధా • నిధి చెలంగె
సితగరుత్తతి మంద • గతి వైఖరి నెసంగెఁ
దమిఁ గ్రౌంచికగీ • రము పొసంగె
వాగ్వధూపూజన • వైభవంబు చెలంగె
బర్హికేకారవా • స్ఫూర్తి దొలంగెఁ

గడిఁది నెత్తమ్మితావు లెల్లెసఁ ♦ జెనంగ
ఘనతరధునీప్రవాహావే ♦ గంబు క్రుంగ
మదనునకు జైత్రయాత్ర నె ♦ మ్మదిఁ దొడంగ
భాసురంబుగ శారద ♦ వాసరమున. 73

శా. ధాత్రిన్ సర్వజనోత్సుకం బగుశర ♦ త్కాలంబు వ్యాపింప స
న్నిద్రుండై నమరుత్సుతుం డవనిజా ♦ న్వేషప్రమత్తోష్ణరు
క్పుత్రుం డగ్గతి తత్ప్రయోజనము సంబోధింప నెంచు నా
ఘతోత్రత్తంవసతిగవేషమునకై ♦ సైన్యాధిపగ్రామణిన్. 74

ఉ. నీలుని నీతిశీలుని వ ♦ నేచరవీరుని నారి చీరి సీ
తాలలనం గనం బ్లవగ ♦ దక్షులఁ బంపుమటంచుఁ జెప్పి ప్రో
యాలిని గూడి వేడుకల ♦ నర్మిలి నుండఁగ నంత రామభూ
పాలుఁ డనంతకంతుశర ♦ బాధను జింతిలుచుండెయిట్లనున్. 75

సీ. చిరకాలసంప్రాప్త ♦ తరుణీలలామసం
శ్లేషసంభావనా ♦ చిత్రరతుల
యావనారూఢకు ♦ ద్ధాంతాంగనారత్న
సహితవార్కేళికా ♦ విహారణముల
కామినీప్రోత్సాహ ♦ కల్పితద్యూతాద్య
నేకచేతోభీష్ట ♦ కృత్యగతుల
సరసవాక్ప్రథమో ♦ పానముక్తితమ
నోజాతశాస్త్రవి ♦ నోదకథలఁ
దనిసి సంభోగచతురతాం ♦ తామణిని

కాంతసాంగత్యపరవశ ♦ స్వాంతుఁ డగుచు
సూర్యనందనుఁ డాత్మమ ♦ త్కార్యసరణి
మఱచెనో కాక యిచటికి ♦ మఱలిరాక. 76

గీ. ఐనఁ గానిమ్ము భ్రాత నీ ♦ వటకుఁ బొమ్ము
మఱచియున్నట్టిరవిసూతి ♦ కెఱుకపుట్టి
వడి నరుగుదెంచుకరణి నా ♦ వచనసరణి
గా హితోక్తులు బోధింపు ♦ శాంతినింపు. 77

క. అతఁ డంతకుఁ దమసౌఖ్యమె
మతిఁ దలఁచిన వాలియటుల ♦ మర్దించెద నం
చతిభయదంబుగఁ బలుకుము
ప్రతిన యొనర్చితి నిజంబు ♦ భవ్యవిచారా! 78

సీ. అన శుభలక్షణుం ♦ డైనట్టిలక్ష్మణుం
డాక్షణం బక్షుద్ర ♦ కక్షమూల
మున విల్లు దవిలించి ♦ ఘనతరాశుగయుక్త
తూణీరము ధరించి ♦ పాణియుగము
ముకుళించి యగ్రజు ♦ నకు నతి యొనరించి
యాతని వీడ్కొని ♦ యాగ్రహమునఁ
గిష్కింధ దర్శించి ♦ కీశుల ధాటిచేఁ
దూలఁగించి తత్పుర ♦ తోరణమునఁ
దగఁ బ్రవేశించి భావించి ♦ తనదు రాకఁ
గంపకులఁ బంచి యెఱుకగా ♦ నించి యటకు

సౌరి రావించి తత్కృత ♦ జ్ఞతకు సంత
సించి కొఱకొఱడించి భా ♦ షించి యపుడు. 79

శా. సీతాన్వేషణ మాచరింపవలదే ♦ శ్రీరాముకార్యం బనన్
వాతూలాత్మజ వింటివే చతురుడ♦న్వాస్మద్ధ్యభూసంస్థిత
ఖ్యాతాశేషకపీంద్రసైన్యముల వే♦గం బిల్వఁగాఁ బంపు ము
ద్ధూతారాతిరఘూద్వహాజ్ఞ మనకెం ♦ దున్ ముఖ్యమై
[యుండుటన్. 80

క. అని సుగ్రీవుఁడు చెప్పిన
విని పవనతనూభవుండు ♦ వేగమె కిష్కిం
ధను గలవార్తాహరులన్
బనిచి రఘుస్వామికార్య ♦ పరతఁ దదాజ్ఞన్. 81

సీ. నేల యీనిన రీతి ♦ నిఖిలవానరసేనఁ
బిలుపింప మఱునాఁడు ♦ జలరుహాప్త
తనయుఁ డంగదము ♦ త్రసయునీలగవాక్ష
జాంబవన్ముఖకీశ ♦ సైన్యపతులు
గొలువంగ సౌమిత్రిఁ ♦ గూడి పంతసమున
మాల్యవద్గిరి కేగి ♦ మహితభక్తి
శ్రీరాము దర్శించి ♦ సేవితతత్పాద
వనజుఁడై రఘుపతి ♦ స్వాంతె మలర
వినయగతి మధురోక్తులు ♦ వినిచి కినుక
వలను కరుణింపు మఖిల ది ♦ గ్వానకేశ

సేన లోనఁగూర్పఁ దడవయ్యెఁ ♦ జిత్తగింపు
మనుచుఁ దగువారి నరసి త ♦ దాజ్ఞనపుడు. 82

చ. వినయధురీణు లైనకపి ♦ వీరులు వీరని నించి సత్కృతుల్
వినతసుషేణులన్ శతవ ♦ లిన్ వెస రమ్మని ప్రాక్ప్రతీచ్యుద
గ్జనపదపూర్వనాబ్ధిగిరి ♦ కందరసాధుధునీసరోవరా
దినిఖిలభూములన్ వసుమ ♦ తీసుత నారసి మీరు క్రమ్మఱన్.

క. మాసమునకు రాకుండిన
శాసించెద ననుచుఁ బనిచి ♦ సామీరి నలున్
వాసవపౌత్రుం గజుఁ గవ
లాసననుతు నీలు మఱియు ♦ నగచరవరులన్. 84

గీ. కాంచి దక్షిణదిశ కన్పఁ ♦ గడఁగి వారిఁ
బెక్కు దలపోసి సామీరిఁ ♦ బెద్దఁజేసి
రామునకుఁ జెప్ప నాతఁడు ♦ ప్రమద మొప్ప
ముద్రిక యొసంగి చనుమన ♦ మ్రొక్కి నింగి. 85

సీ. అట్లు లంపఁ దనవెంట ♦ నడవి ద్రిమ్మరి దంట
దళములు చనుదేర ♦ వలనుమీఱఁ
జనిచని నెమకిరి ♦ జనకజఁ గపులెల్లఁ
బురముల జనపదం ♦ బుల సరోవ
రములఁ గూపములఁ ద ♦ రంగవతుల వాలు
కలఁ బల్వలంబులఁ ♦ గాననములఁ
దరుల శాఖల మహా ♦ దరుల నద్రుల మప

త్యకల సానుల పథి ♦ త్యకల మఱియుఁ
గలనెలవు లెల్ల విసువక ♦ కాంచి కాంచి
సీతఁ గానక యొక్కెడఁ ♦ జేరి ప్లవగ
వీరు లందఱుఁ దమ కేది ♦ వెర వటంచుఁ
దలఁచి రపుడాత్మ నపబుద్ధిఁ ♦ దలఁకి తలఁకి. 86

సీ. కలగన్నయటుల యె ♦ క్కడనుండియో రఘు
స్వామి యిచ్చటి కేల ♦ వచ్చె నొక్కొ
వచ్చెఁ గా కేమి భా ♦ స్వత్సూతి కతనిఁబోఁ
గడలేని పొందేల? ♦ కల్గెనొక్కొ
కలుగఁగా కేమి వి ♦ క్రమశాలి యగువాలి
సమరంబులో నేల ♦ సమసెనొక్కొ
సమసెఁ గా కేమి య ♦ జ్జనకజ నెమకంగ
మనల నేటికి సారి ♦ పనిచెనొక్కొ
కటకటా! గాసి కోరిచి ♦ గళ్లు దెగిన
దవ్వరుగుదెంచి చొరరాని ♦ తరులు గిరులు
చొచ్చి నెమకితి మారాము ♦ సుదతి జాడ
చూడఁబడదయ్యె నింకెందుఁ ♦ జొత్తు మనుచు. 87

గీ. ప్రకటసుగ్రీవుదండన ♦ వికృతిఁ దలఁచి
సంగతమహామనోగదుం ♦ డంగదుండు
పవనజాసీతవిశ్రుత ♦ ప్రకృతి నపుడు
చెంది ప్రాయోపవేశంబు ♦ సేయుతఱిని. 88

క. సవిధస్థితుఁ డగుసంపా
తి వలీముఖకృత్య మరసి ♦ ధృతి జాసి తదీ
యవచఃకలనాలబ్ధస
దవయవ్రుఁడై సంతసించి ♦ యతఁ డిట్లనియెన్. 89

మ. వినుఁ డుర్వీసుత రావణాపహృతయై ♦ విశ్వేశ్వరుల్ రాముఁ జే
ర్కొనుచున్ లంకకు నేగి యున్న దచటన్ ♦ రూఢం బఁట [న్నం గవుల్
సుసయుజ్ఞుల్ వెసఁ బోవుచో నెదుర నా ♦ లోకించిరుత్కంఠ మీ
అనిజాభంగతరంగసంకలితతా ♦ రావీథిఁ బాథోనిధిన్. 90

శా. ఆలోకించి తదున్నతత్వమున క ♦ త్యాశ్చర్యులై వానరుల్
వేలాసంస్థితులై తరించుగతికిన్ ♦ వేర్వేఱ బాహాబలం
బాలోచించి దశాదిగా నవతిప ♦ ర్యంతంబు వాక్రుచ్చుచో
బోలన్ వాలిసుతుండు యోజనశతం ♦ బున్ సత్వ మేపాఱఁగన్.

క. దాఁటెదను మగుడివచ్చుట
గాటముగాఁదోఁపదనినఁ ♦ గని భల్లుకరా
జేటినుడువు లివి యిది మన
బోఁటుల కలవియె వినుండు ♦ భుజబలఘనుఁడై. 92

క. ఈమారుతి మనకుండఁగ
వేమారుఁ దలంక నేల ♦ వేధోమధుజి
త్కామారు లడ్డినం బ్రో
ద్దామారుణతేజుఁ డబ్ధి ♦ దాఁటెడుఁ గంటే. 93

వ. అని హనుమంతుదిక్కు మొగంబై. 94

మ. స్వరిలాన్వృత్ప్రతిలోకలోకపటలీ♦సంస్తూయమానార్హవి
స్ఫురతేజోబలకీర్తిసంయుతుఁడవై♦శోభిల్లుబాల్యంబునం
దరుణాంభోరుహమిత్రబింబకబళా♦ద్ధత్యంబుఁ జూపింపవే
పరిపక్వారుణకామనీయకఫల♦భ్రాంతిన్ మరున్నందనా. 95

గీ. శక్తివంచన గాకుండ ♦ స్వామికార్య
మరసి సమకూర్చి స్వజనావ ♦ నానురక్తి
గలిగి ఘనబాహువిక్రమా ♦ కలన నెసఁగు
వాఁడు బుధలోకసంస్తుతి ♦ వఱలుఁగాదె? 96

క. కావున నీ వీకార్యముఁ
గావింపు ముదగ్రశక్తి ♦ గలవాఁడవుగా
భావించి భానుసూనుఁడు
భూవరునకు నిన్నుఁ జూపె ♦ మున్నుగ ననుచున్. 97

ఉ. భల్లుకనాథుఁ డిట్లు బహు♦భంగులఁ బ్రస్తుతిసేయ సప్ఫ సం
ఫుల్లమనస్కుఁడై పవన♦పుత్త్రుఁడు కీశులకెల్లఁ గోర్కె సం
ధిల్ల నగాధిరోహణ మ♦తిస్థిరశక్తి నొనర్చె నాసరి
ద్వల్లభలంఘనోద్ధతజ♦వంబున వాలము మిన్నుముట్టఁగన్.

వ. అట్లు మహేంద్రపర్వతాధిరోహణంబు చేసి. 99

శా. జంఘల్ దగ్గఱఁబట్టియంఘ్రులొరయన్♦సంధించుచున్ రోదసీ
సంఘట్టోద్భటసింహనాదుఁ డగుచున్♦సంరంభియై యాగభు
క్సంఘంబాత్మభుజాబలంబు పొగడన్♦గల్లోలినీవల్లభో

ల్లంఘోత్సాహ మెలర్పఁగా నగస్వైరిం జెంతయుం గ్రుంగఁగన్.

వ. అ ట్లెగసి గగనగతిం గడచి దూరం బరిగి పరిద్వారప్రేరితం
బై సమైనాకశైలేంద్రంబు నుపలక్షించి నిజగమనావరోధిగా
భావించి యించుక విచారించి నిజనతుఃపీఠపీడితుం గావించిచ
న నుద్యోగించి తదీయసాంత్వనోక్తు లాలించి తదాగమన
బాంధవంబునకు సంతసించి కొండొకతడవు విశ్రమించి క్ర
మ్మఱం జనఁజన ముండట. 101

మ. నలినాప్తాధ్వము శీతశైలముగతిన్ సాటూరిమార్గంబు కుం
డలిపంకేసుహానేత్ర యాసురస యడ్డం దాని నిర్జింప నా
జలరాశిస్థితపాదయుగ్మను వియచ్ఛాలినీపీచికా
స్థలితాంభఃకణమాల్యభృచ్ఛిరము గాఁ గన్పట్టి శీఘ్రంబుగన్.

గీ. అంగ మంగుష్ఠమాత్రమై యులరఁ జేసి
సురసజఠరంబుఁ జొచ్చి సత్వరత వెడలి
తదబిలాగతవృత్తాంత మిదుఁడు నగుచు
వినయమున దానిఁ జను మని విజయుఁ డగుచు. 103

చ. అరుగఁగ నంప నొక్కెడ ననాతపసంగ్రహణాప్తమన్యుఁడై
నరహరిరంహుఁడై నిజకనన్నఖపాటితసింహికాంగుఁడై
శరనిధిపారశైలపరిసర్పితదభ్రశరీరుఁడై వడిన్
సురరిపుపట్టణోత్తరసుశోభితగోపుర మెక్కి యాత్మలోన్.

శా. ఈయాదోనిధి నెట్లు దాఁటెదరొ యీ యంద్రద్వీప స్థానమే
బాధ్యం డాయఁగవత్తు రక్కపు లహో వర్ణించుకొన్న న్నదీ

యామాసంబు నిరర్థకం బగునొకో యంచుం గడుం దీనుఁడై
సేయుంగాఁ గలకార్యమెద్దియనుచుం జింతించి ధైర్యంబునన్.

మ. జనకక్ష్మాధిపుఁ గన్యఁ గాంచుటకుఁ బ్రచ్ఛన్నప్రచారంబు మే
లనుచున్ శర్వరినాత్మఁ గోరనపుడయ్యర్కుండు నాత్మాన్వయో
త్తుని కార్యంబు జగద్ధితం బని మదిం దూష్ణుండు హర్షింప న
స్తనగాభ్యర్ణము చేరెనారయ రయన్ సాధుల్ పరాభీష్టదుల్.

గీ. సవిధలబ్ధదినేశ్వరో న్ప్రతప్త
వితతనిష్యందపశ్చిమోర్వీధరస్థి
తప్రభాకరకాంతతామ్రప్రదీప్తి
మొందుకొనెనో యనన్ ధాత్రి మెఱసె సంధ్య. 107

గీ. మిత్రుఁ డవసుత్వమున నస్తమింప నపుడు
సరసు లప్రఫుల్లజీవనజాతములు ర
జోవిహీనతసత్వసంశూన్యతఁ గదు
విన్ననై యుండ నావిర్భవించెఁ దమము. 108

ఉ. తారకరాజి రాజిలె నితాంతపరిస్ఫుటదీప్తి దద్ద సాం
పార నిజప్రియాగమనహర్షితయామవతీవిలాసిని
స్ఫారవిసీలకమ్రకచభారవిచిత్రపరీతసాంద్రశ్యాం
గారితమల్లికాసుమనికాయ మనంగ విహాయసంబునన్. 109

క. ఆవిర్భవించెఁ బూర్వ
గ్రావమునఁ దమస్తమాలగహనకుఠారం
బై విశదభంగి యామవ

తీవల్లభబింబ మఖిల♦దిక్శోభనమై. 110

గీ. అంత సామీరి లంకిణి ♦ యనుపురాధి
దేవతను గెల్చి దానిచే ♦ భావికార్య
రీతి సర్వముఁ దెలిసి సం ♦ ప్రీతిఁ జని మ
హీజ నెమకంగ నొకసౌధ ♦ మెక్కి పిదప. 111

మ. ప్లవగేంద్రుఁ డరయంగడంగెఁ బ్రఘుణ♦ప్రాకారహర్మ్యాళిమా
డువలన్ మందురలం గుటీరముల నే♦డూకంబులం గంజలన్
సవనాగారములం బ్రతిశ్రయములన్♦క్షౌమంబులం గేళికా
భవనంబం దెకరాల గోష్ఠముల సో♦పానప్రదేశంబులన్. 112

మ. రభవం బొప్పఁగ దేవళంబులమహా♦రామంబులన్ వెల్గులన్
సభలం గ్రొంతల రథ్యలన్ విపణులం♦జైత్యంబులం బద్మసా
రభకాసారతటంబులన్ మునము మిం♦అం గాంచి సీతన్ జగ
త్ప్రభుదేవిం గనలేక యొంతయునుజిం♦తంబోవనాముంగటన్.

సీ. పగడాలకంబాల ♦ జిగిసీలభిత్తుల
సఘనసౌదామనీ ♦ సౌరు దేరఁ
జవులఁ దీర్చినముగ్గు ♦ చాయరత్ననిబద్ధ
ధరభర్మపాత్రికుం ♦ దగతి గనురఁ
గెంపులపలభికా ♦ ఘృణివిధూపలవేది
వెండిపళ్లెపుదివ్వె ♦ విధము దోఁప
మరకతద్వారదీప్తి ♦ మగజాలతలుపుల
నిలువుటద్దపుజవ ♦ పొలుపుఁ దెలుప

సలిసరాగపుబొమిడికం ♦ బులమెఱుంగు
లలితవైడూర్యసోపాన ♦ ములమహాస
రోంబురక్తాబ్జముకుళపు ♦ హరువు నెఱప
హవణఁ బెంపొందుశయ్యాగృ ♦ హంబునందు. 114

సీ. రమ్యరత్నప్రకీ ♦ ర్ణసువర్ణకోటీర
సహితోత్తమాంగద ♦ శక మెసంగఁ
గజ్జలాహార్యకే ♦ ఖాచిత్రవిస్ఫూర్తి
నాఘళించెమదేహ ♦ యష్టి మెఱయఁ
బరిసవాశుగాసనేం ♦ ద్రపరిస్తరవితర్ది
కరణి విశాలవ ♦ క్షము దలిర్ప
గౌరీశ్వరసమేత ♦ కైలాసశైల మె
త్తినబాహువింశతి ♦ గొనబు పెనుప
వలపుతావి గుబాళించు ♦ కలవ మలఁది
సరవి నిద్దంపుటలరుల ♦ శయ్యమీఁద
సొంపు రాణింపఁ గడిఁది ని ♦ ద్రింపుచున్న
జంభభిత్సము రాక్షస ♦ సార్వభౌము. 115

క. చూచి తలయూఁచి యాతని
ప్రాచుర్యమనోజ్ఞభాగ్య ♦ రాజ్యసుఖం బా
ప్రాచీనబర్హి కైన మ
హాచోద్యముగాదె యనుచు ♦ నబ్బురపడుచున్. 116

వ. కొంతతడ వుండి యచ్చటం గదలి క్రమ్మఱ నమ్మహీవల్లభుపల్ల

వాధరిం గనుంగొనుట కచటనచటం ద్రిమ్మరి యొచ్చోటం
గానరామికి నెమ్మనంబున. 117

మ. అకటా యిచ్చటఁ బత్త్రికంఠఘటక ◆ ర్ణాహార్యభిజ్జిన్నరాం
తక దేవాంతకశోణితాక్షవికటో ◆ న్మత్తప్రహస్తాతికా
యకటాగ్నిధ్వజరశ్మికేతుఘనధూ ◆ మ్రాక్షాశ్వకర్ణాట్టహమ
స్తకభీమాక్షవిభీషణాదిపలభు ◆ క్సందోహగేహంబులన్. 118

ఉ. కంటిని గాని జానకిని ◆ గానఁగ నైతిఁ బ్లవంగసేనలో
దంటనటంచు నేగు మన ◆ దర్ప మెలర్పఁగ వచ్చి లచ్చివు
ట్టింటిదరిన్ మదాగమన ◆ మెన్నుచు నున్నకపీంద్రకోటికిం
బంటవలంతిజేనికిఁ బ్ర ◆ భాకరసూతికి నేమిచెప్పుదున్. 119

క. అని మనమునఁ జింతించుచుఁ
జన నెదుట నశోకవనము ◆ సంభ్రమ మెసయం
గన వచ్చిన నచ్చో న
జ్జనకజఁ గన నోపు నిఁక ని ◆ జం బనుచు ధృతిన్. 120

వ. మత్కార్యసిద్ధిఁ గావింపుం డనుచు నిష్టదేవతలం బ్రార్థించి
యయ్యుద్యానవనంబుఁ బ్రవేశించునవసరంబున. 121

క. ఇమ్ముఱువునం దశోకవ
నమ్మున నమ్మహిపుసతి క ◆ నంబడు నిటురా
ర మ్మని పిలుచువిధమ్మునఁ
గమ్మని తెమ్మెరలు వీచెఁ ◆ గపివరు నెదుటన్. 122

వ. అదియొకశకునమ్ముగా నెమ్మదిం దలఁచుచుఁ దదుద్యానవనంబు

పొత్తెంచి శింశుపానోకహారూఢుండై కలయం గనుంగొనుచు
న్నతఱి నొక్కతరుమూలంబున నతిభయంకరాకారరక్షస్సతీ
పరివృతయై పాదపస్కంధసంభ్రష్టపరిమ్లానలతగతి నతిభీతిఖి
న్నయై యున్నయన్నరనాథుదేవి సీతం గనుంగొని పరమానం
దంబు నొంది తదీయమహాయాసంబునకు నత్యంతచింతాక్రాం
తుండై యంతర్గతంబున. 123

క. జానో కాదో యిట ని
మ్మానినివృత్తాంత మంత • మఱువునవిందున్
బూని యని వితర్కించుచు
నానగమున దళపిధానుం • డై యుండంగన్. 124

ఉ. ఆత్తఱి భూమినందన నిజాధిపుతో నెడఁబాసి యుండుటం
జిత్తము దూల నెంతయుఁ గృశించి మదిం దగులొంది పేరెలుం
గెత్తుక రామ రామ యను • చేమియుఁ దోఁచక కుందికుంది పే
రెత్తినదుఃఖభారమున • నేడ్వఁ గనుంగవ నశ్రులొల్కఁగన్.

క. ఈవిధమున శోకింపఁగఁ
బావని గని సీత యంచు • భావించి మదిన్
దావచ్చుటఁ దెలుపుటకును
గావలిరక్కసులు మేలు • కని రరయంగన్. 126

వ. ప్రత్యూషావసరంబై తోఁచుచున్నయది క్రమ్మఱ రాత్రి వ
చ్చునందాఁక నిందేకతంబుగా నుండుట కార్యం బని నిశ్చ
యింప నంతట. 127

చ. చదలు వెలుంగుమానికము ♦ సంతమసంబణఁగించు వేల్పు స
మ్మదమునఁ దమ్ములందినము ♦ మ్లానత మాన్పవలంతి కల్వఫ్రా
ముదితసిరుల్ హరించుదొర ♦ ముప్వురుసాములకున్కిపట్టు ప్రాఁ
జదువులగబ్బిమండనము ♦ జక్కవకిందుదయించెఁ దూర్పునన్.

చ. అపుడు ప్రభాతకాలవిహి ♦ తాఖిలమంగళవాద్యనాదముల్
రిపునృపలోకభీకర ప ♦ రిస్ఫుటకాహళికానినాదముల్
విపులయశఃప్రతాపకుల ♦ విశ్రుతవందివచోనినాదముల్
కపిపతికిన్ వినంబడియెఁ ♦ గర్ణకఠోరములై పురంబునన్. 129

వ. అట్టిసమస్తభవ్యలక్షణంబులు చెలంగం బురాణగీర్వాణులు
ప్రబోధితనిద్రాణులై కాల్యకరణీయంబులు దీర్చి నిజకులా
చారధర్మంబు లగుదివసక్రియాకలాపంబులం బ్రొద్దుపుచ్చుచు
లంకాపురవాసు లెల్ల నిరాయాసంబున యథేచ్ఛాసుఖంబు
లనుభవించుచుండ నంతట. 130

చ. తరుచరవీరుఁ డుర్విజకుఁ ♦ దాఁ జనుదెంచుట విన్నవింప రా
తిరి తతి యంచు నుండుట మ ♦ దిం దలపోసి బుధుండు గానన
త్వరగతి నేగనో యనఁగ ♦ వారుణదిగ్గతుఁ డయ్యె భాస్కరుం
డరయఁ బరేంగితజ్ఞత మ ♦ హాత్ములసొమ్మగుఁ జుమ్మ యెమ్మెయిన్.

మ. ఫలమోహంబునఁ బిన్ననాఁడె కబళిం ♦ పం జూచె నీక్రొంతిస
ద్బలుఁడై రామునివార్త సీత కెఱిఁగిం ♦ పన్నేఁడు రేఁగోరి నం
దులకైనం జనకున్నఁ దన్నెలుక నెం ♦ తో సేయునంచల్కచే
నలినాప్తుం డపరాబ్ధిఁ గ్రుంకెఁగనఁ బ్రా ♦ ణంబెంత తీపో నటన్.

వ. అంత. 133

ఉ. సీతతోఁ బుట్టువు కాంచనాచలధను◆శ్శృంగావతంసంబు తా
మరపత్రీలహరించుకల్లరి నిలిం◆పశ్రేణిపాలింటి యో
గిరిపుంబుట్టిక కైరవంబులకుని◆క్షేపంబు వారాశి వె
న్నరథాంగంబులనూఁడు చందురుఁడుగ◆న్పట్టెందు రాపాడిశన్

వ. తదనంతరంబ. 134

చ. మదనుని శాతబాణపరి◆మర్దితుఁడై నడురేయి వేళ దు
ర్మదమున నిద్ర మేల్కనియు◆మర్షము దోఁప తమాకుమారికన్
మదిఁ దలపోసి మేలిరవ◆ణమ్ములు చెల్వగు వల్వ లెత్తులన్
మదమునఁ దాల్చి దైత్యకుల◆ముఖ్యుఁడు కేళిగృహంబు వె
[ల్వడెన్. 135

సీ. పలలభుక్తరుణులు ◆ కలుషశాతకృపాణ
పాణులై వెనబరా ◆ బరులు సేయ
ఫణిసతుల్ నిజఫణా ◆ మణికాంతివిస్ఫుర
త్కరదీపికలు వట్టి ◆ నడువ రాఁగఁ
గిన్నరకన్యకల్ ◆ గీతచాతురివిపం
చికలు వాయించుచుఁ ◆ జెంత నడువ
బర్హిర్ముఖాంగనల్ ◆ భరతవిద్యాప్రౌఢి
నృత్యంబు సలుపుచు ◆ నెమట మెలఁగఁ
బురపురంధ్రీజనంబు క ◆ ప్పురపుహార
తులు తళుకువైఁచివారివాణ◆ముల నొసంగ

నోజఁ గనుఁగొంచు బలుశేవ♦రాజసరణి
సంతసంబునఁ జనుదేర♦నంత నిచట. 136

క. కరువలిశోమరుఁడు రక్కసి
వారవచ్చుటఁ గాంచి వీఁడు ♦ దుర్భరనిశిత
స్మరశరబాధఁ గలంగుచు
సరుదెంచుచునుండె నిచటి ♦ కతిమత్తుండై. 137

గీ. వచ్చి యేమిదురోక్తులు ♦ వదరునో వి
సంగ వలె నంచు విటపివ ♦ ర్ణముల మఱువుఁ
జేసికొనియుండె నంత నా ♦ సీత సరస
కసురపతి చేరవచ్చి యి ♦ ట్లనుచుఁ బలికె. 138

చ. చెలియరో దర్పకుండు వెడ♦సింగిణిఁ దాలిచి తేఁటినారి బె
గ్గలముగ మ్రోయఁజేసి కణఁ♦కన్ విరితూఁపులునాటసేయనే
తలఁకుచు వంత నిస్సభయ♦దానము వేఁడఁగ వచ్చినాఁడ ని
చ్చలముగ నేలికొమ్ము మరు♦సాయకముల్ దునుమాడిచూపులన్

క. అడవుల నిడుమలఁ బడియెడు
జడనరుపై వలపు విడిచి ♦ సరసుఁడ నంప
న్నుఁడ నగునను గలిసినఁ గడుఁ
దొడవులు విడిముడియు నిడుదుఁ♦దోయజవదనా. 140

సీ. అవబుద్ధిఁ దపసినై ♦ యుపవాసములఁ బొద్దు
లెసయించువాఁ డబ్ధి ♦ యోట్లు దాటు
దాఁటుఁగాకేమి ప♦ద్మభవాద్యభేద్యమై

మొసఁగులంకాపుర • మెట్లు చొచ్చెఁ
జొచ్చెఁగాకేమి వి • స్ఫురదస్త్రశస్త్రస
మేతాసురాళితో • నెట్లు పోరెఁ
బోరెఁగాకేమి వి • స్ఫారవింశతిబాహు
వృత్తిజిహ్మయును న • న్నెట్లు గెలుచు
నేల నీ కిట్టిదుర్భ్రాంతి • యెంచుకొనుము
విడువు మడవులఁ గూరలు • గుడుచుహీన
మానవునిమీఁదియడియాస • మానసమున
వినుతతారుణ్యలావణ్య • జనకకన్య. 141

గీ. నిన్నుఁ గన్నట్టిజనకాన • నీతలేంద్రు
విశ్వవిశ్వంభరాధీశ • విభునిఁ జేతు
రత్నభూషణకనకవ • స్త్రములు నీకు
నిచ్చి భోగింతు నింక న • న్నేలుకొనుము. 142

సీ. క్రీడింపదే శర్వ • రీవల్లభునితోడ
నార్యనన్నుత సురా • చార్యభార్య
భోగింపదే సుధా • భుజ్నాథుతోడ గౌ
తమతాపసోత్తము • ధర్మపత్ని
రమియింపదే వేడ్క • రత్నాకరునితోడ
హరకపర్దాంతస్థ • హరి గంగ
వరియింపదే ఉమా • వరశిరోలంకార
ఘనదానకావని • మునివనితలు

వారలెల్ల మహీపతి ♦ వ్రతలు గారె
సరససౌభాగ్యసౌందర్య ♦ పురుషుఁ గనిన
సంచలింపదె భువినెట్టి ♦ సాధ్వి యైనఁ
జాలు నీనిష్ఠ లేల న ♦ న్నేలు మబల. 143

మ. వనజాతేక్షణ వేయు నేల వినుమా ♦ వాలెంబు మందోదరీ
వనితారత్నము నీకు నెప్పుడును సే ♦ వల్ చేసి నీయాజ్ఞఁ జే
కొని వర్తింపఁగఁ జేసెదన్ మఱియుఁ గో ♦ ర్కుల్ నిండి దైవారమ
ద్ఘనలంకాపుర మేలుకొ మ్మొసఁగెదం ♦ దథ్యంబుగా నిచ్చటన్.

తరళ. అనుచుఁ గర్ణకఠోరవాక్యము ♦ లాడినన్ భయచిత్తయై
జనకపుత్త్రిక రామచంద్రు ని ♦ జప్రియున్ మదిలోనఁ జే
ర్కొనుచు నొక్కతృణంబుచేతను ♦ గొంచు సద్దమువట్టియి
ట్లనుచుఁ బల్కె దశాస్యుతో సమి ♦ తార్తిగద్గదకంఠయై.

మత్తకోకిల.

అయ్య నీవు పులస్త్యవంశము ♦ నందుఁ బుట్టినవాఁడ విం
తయ్యయో కులనాశకారణ ♦ మన్యకాంతలవాంఛ నీ
కియ్యెడన్ జనదీశ్వరుండు మ ♦ కీశుఁ డింతకు నీప్రజల్
నెయ్యపుందనయుల్ దలంచిన ♦ నిక్కువం బిది రావణా. 146

మత్తకోకిల.

ఏల పేర్చెదు నాముంగల ♦ నింతపాపపువాక్యముల్
చాలుఁ జాలు భవత్ప్రతాపము ♦ నయ్యెన న్నను రామభూ
పాలుఁ డారయకుండఁ దెచ్చిన ♦ పౌరుషం బిఁకఁ జెప్పఁగా

నేల లక్ష్మణుఁడైనఁ జూచిన • నెంత నిన్ను వధింపఁడే. 147

మహాస్రగ్ధర. జనకోర్వీనాథుపుత్త్రి౯ • జలజహితకుల
• స్వామియౌ రాముభార్య౯
నను నీవర్పించి వేఁడ౯ • మనుచుఁ గరుణ నె
• న్నంగఁ గాదేని యుం ద
ద్ధనురుద్యద్బాహులూరా • ద్భవశరభయకృ
• త్సర్పముల్ నీయసుప్ర
ర్యసముల్ భక్షించి దైత్య • ప్రకరములను ఘో
• రంబుగా మ్రింగు వెన్క౯. 148

స్రగ్ధర. శ్రీరాముఁ౯ లోకనాథుఁ౯ • శ్రితజనవరదుం
• జేరి నన్నిచ్చి తమ్ముల్
దారల్ పుత్త్రాప్తబంధుల్ • దళములు గొలువ౯
• లంకఁ బాలింపు మీ విం
పార౯ హృద్యంబు కాదే • నసురకులవసం
• బమ్మహాహ్వానుఁ డల్క౯
నారాచవ్రాతగాఢా • నలమువలన దం
• దహ్యమానంబు సేయు౯. 149

భుజంగప్రయాతము. వివేకంబుతో నేగి • విశ్వేశు వేఁడ౯
గ వేగం గృపం బ్రోచుఁ • గాదేని కాకు
త్స్థవీరాతిఘోరాస్త్ర • సంఘాగ్ని చేత౯
భవత్పట్టణం బెల్ల • భస్మంబు గాదే. 150

అనవుడు రావణుండు కర • మాగ్రహియై కరవాల మెత్తి యు
జ్జనకతనూజ నిప్పు డిదె • చంపుదు నంచుఁ జనంగ ధాన్యమా
లిని చెయివట్టి యంత మఱ • లించినఁ గావలివారిఁ జూచి నే
ర్పునసమకూర్పుఁడీ వెలఁతిఁ • బొందిక రెన్నెలలోఁ దనొయ్యనన్

క. అటకును ఘటనకు నోడఁబడ
కటునిటు వారయుచు నున్న • నసురసతుల్ మి
క్కుటముగ మెసవుఁ డటంచుం
గుటిలత వచియించి దనుజ • కుంజరుఁ డరిగెన్. 152

వ. అంత నచటం గావలియున్న పొలసు మెసవుపొలంతు లగ్గోత్రా
పుత్త్రిం డగ్గఱి దిగ్గున నిగ్గిరిభేదనారి నెగ్గులాడక తగ్గుగాఁ జూ
డక కవగూడి సుఖలీలలం దేలు మనుచు నయ్యసుర నిగ్గు దే
రినపగ్గె లుగ్గడించి బోధించినఁ బరాఙ్ముఖయై యుంటకుం గో
పించి వెక్కుభంగులం బాధింపం దొడంగిన భూమిజ యేమి
యుం దోఁచక రామలక్ష్మణులం దలంచుచుం గౌసల్యాసుమి
త్రలం బేర్కొనుచుం గటకటం బడి మిమ్ముం బాసి గాసి కో
ర్చి యేకాకినై యెంతకాలంబు జీవింపుదు ననుచు నేడ్చుచు
న్నతఱి నావరి నిద్రించుత్రిజట మేల్కని యక్కఱకురక్కసు
లం జాఱచుఱం జూచి మీరింక దౌష్ట్యంబు సేయక చాలించి
యియ్యమ్మకు నోసరిలి యుండుఁడు. నే నొక్కకలఁగంటి న
ద్విధంబు వినుఁడు. రామచంద్రుండు వానరవాహినీపరివృ
తుండై లంకానగరంబు సొత్తెంచి యశేషదోషాచరులం బి

లుకుమార్చి సపుత్త్రబాంధవంబుగా రావణు సంహరించి లంకారాజ్యంబు విభీషణునకు నభిషేకంబు గావించి సీతయుం దానునుం దమ్ముఁడునుం జయజయధ్వను లెసంగఁ బ్లవంగబలంబులతోఁ బుష్పకారూఢుండై యయోధ్యాపురంబు ప్రవేశించి నట్లయ్యె నయ్యెనిమిత్తంబు లెల్ల నరసిన దాశరథికిజయంబును దశశిరోధికిఁ బరాజయంబునుం దోఁచుచున్నయది. కావున సీత జగన్మాత యనియును రఘువరుండు భువనగురుం డనియుఁ దలంపవలయు మనల మనుపం జాలుదు రనుచుం జెప్పిన విని నివ్వెరపడి దనుజవనితలు ధైర్యంబుఁ దక్కి చేతులు మొగిచికొని సమ్రలై యుండ నంత సజ్జనకనందనయుం దన్ను రెన్నెలలమీఁద రక్కసులమెక్కుఁ డని యప్పత్రికుముఖుండు చెప్పినపలుకులు తలంచి శోకించుచు నప్పుడు దనకు వామాంగంబు లదరిన నది యొకశుభంబుగా నెంచుకొంచు నూఱడిల్లి యున్నంత. 153

శా. ఉత్సాహంబునఁ గేలుమోడ్చుకొనియు ♦ య్యుర్వీజముండిగ్గి భా
న్వత్సంతానవరేణ్యుకౌశల మొగిన్ ♦ వాక్రుచ్చుచున్న న్నభ
స్వత్సూనుం గని సీత దంభకపిగా ♦ శంకింపఁ దా జానకీ
హృత్సందేహము మాన్పఁ దెల్పఁ దొడఁగెన్ ♦ వృత్తాంతమా
[ద్యంతమున్. 154

సీ. సరయూధునీతటాం ♦ చలమందు సాకేత
పట్టణాధీశుండు ♦ పఙ్క్తిరథుఁడు

వెలయుఁ దత్పుత్త్రులు ♦ నలువు రందగ్రజ
న్ముఁడు రాముఁ డంగనా ♦ నుజసమేతుఁ
డై తండ్రి యానతి ♦ నతిభక్తి దండకా
టవి కేగి యొకట హా ♦ టకకురంగ
మును గాంచి వెసఁ బట్టఁ ♦ జన నంత దశముఖుఁ
డవనిజ మ్రుచ్చిలె ♦ నత్తఱింగు
ఘనజటాయువువలన సా ♦ కల్యముగ నె
ఱింగి కుంది కబంధోక్తి ♦ రీతిఁ బంపఁ
గడచి శబరిఁ బ్రశంసించి ♦ గాడవ కోర్చి
యవరజుఁడుఁ దాను ఋశ్యమూ ♦ కాద్రిఁ జెంది. 155

ఉ. అర్కజుచెల్మి సేసియుఁ ద ♦ దగ్రజు వాలి వధించి ప్రేముడిన్
మర్కటకోట్ల నల్దెసల ♦ మైథిలిఁ జూడఁగఁ బంప నేను నిన్
బేర్కొనుచున్ మహాంబునిధి ♦ వెల్లున దాఁటితిలంకఁ జొచ్చితిం
గోర్కె ఫలింపమిమ్ముఁ గనుఁ ♦ గొంటినిజంబుగ నమ్ము మింతయున్.

క. వాతూలసుతుఁడ రాముని
దూతను సుగ్రీవుమంత్రి ♦ ద్రుమచరకులపం
జాతుఁడ హనుమదభిఖ్యుఁడఁ
జేతస్సంశయము వాయఁ ♦ జెప్పితి నీకున్. 157

క. అమ్మా యుంగర మిదె కై
కొమ్మా తగ నానవాలు ♦ కొనివచ్చితి సేఁ
దమ్మానవపతి నిన్ సే

మమ్మా యని యడిగె సేమ ♦ మా నీకిచటన్. 158

గీ. అనుచు నుంగర మొసఁగఁ గై ♦ కొని మది రఘు
వీరుమాఱుగ నరసి ప ♦ ల్మారు గుందు
చును బరవశాత్మయై నేల ♦ చూలి కేల
నిడుకొనుచు మోహవిభ్రాంతి ♦ నొడివె నిటుల.

శా. ఛాయేశాన్వయనాథుఁ డార్తినతికా ♦ ర్శ్యంబొందుటన్నీ వ్రగై
వేయాఁ బైకివా కంకణం బయితో భా ♦ వింపఁగఁ గార్యంబు కే
ల్పాయం గానఁగరాదు మద్విభుఁ డిటు ♦ ల్గాదేనియుం బ్రేముడి
న్నాయాపద్దశ మాన్పఁబంపఁడుగదా ♦ నాయొద్దకున్ ముద్రికా

గీ. అనుచు నతిమోహవిభ్రాంతి ♦ నంగుళీయ
కముఁ బరీకించి పదపడి ♦ కపివరేణ్యు
రాకకు ముదంబు నొంది య ♦ నేకగతులఁ
బ్రస్తుతించిన నప్పుడ ♦ ప్పవనసుతుఁడు. 161

క. తల్లీ! సెల వి మ్మింకను
గల్లోలవతీశుపరిని ♦ గపివరసంఘం
బెల్లమదాగతమునకై
యుల్లము పల్లడిలుచుండు ♦ నొగి వనివిందున్. 162

గీ. నీమనోహరుఁ డైన శ్రీ ♦ రాముమదికి
నమ్మకము గాఁగ నానవా ♦ లిమ్మటంచు
విన్నపము సేయ నద్దేవి ♦ యన్నగాట
రత్నమున కంత నిజశిరో ♦ రత్నమిచ్చె. 163

ఉ. నా పడుబాధ లాధరణినాథున కేర్పడఁ జెప్పి బేలనై
పాపపుమాట లెంతయును బల్కుఫలం బిటఁ గంటినంచుగా
రావుమఱందికి న్వినిచి ప్రాణము లేగతి నైన రెక్కలన్
సైఁపుదు నంచుఁ దెల్పుమిఁక శైలచరాన్వయవార్ధిచంద్రమా.

మ. అని చింతించుచు నున్న యజ్జనకకన్యం జాల మాశ్చర్యశ్రీ
న్నన సామీరితదాక్షుఁ బూనిమదిలో నా రాముపాదాబ్జముల్
దనరం నిల్పి ప్రయాణకౌతుకమునం దానూరకే పోవ నే
లని యుద్యానవనంబు సొచ్చె దశకంఠాలోకనోత్కంఠుఁడై.

గీ. కుటములు గదల్చి వనపాలకుల నదల్చి
విరులు పడరాల్చి ఫలములు దుదుత డుల్చి
గవఁకులు పెగల్చి పసిఁడిమాడువులు గూల్చి
యెదిరిననిశాటులను గెల్చి ధృతిని నిల్చి. 166

గీ. వన మిటుల లూటి గావించి వనచరుండు
తోరణారూఢుఁడై వేల్పుతోవ పగుల
నార్చె నత్తఱినచ్చటి యసురసతులు
గాంచి బెగడొంది దశకంఠు కడకుఁ జేరి. 167

మత్తకోకిల.

కోఁతి యొక్కటి వచ్చి భూమిజకుం హితంబులు సెప్పి యా
నాతిచేత ననుజ్ఞఁ గైకొని నమ్రుఁడై చనుచో భవ
చ్చ్వాతముఖ్యకుజాతజాలకసుశోభితోపవనంబు ని
ర్భీతి లూటి యొనర్చె సత్వము పెంపుమీఱఁగ నక్కటా.

గీ. ఆగ్రహంబునఁ బంచసే ♦ నాగ్రణులను
సప్తమంత్రితనూజుల ♦ సరగఁ బనిచి
వనచరుని ద్రుంచి రమ్మన ♦ వారనేక
బలముతో వచ్చి యక్కపి ♦ ప్రవరుఁ జూచి. 169

మ. సముదోత్సాహ మెలర్ప నేర్పు మెయిర ♦ క్షస్సైన్యనాథుల్ నిశా
తమహాస్త్రప్రకరంబు లేయుచు భుజా ♦ దర్పంబుఁ జూపింప దు
ర్దముఁడై యాహనుమంతుఁ డంతటను సం ♦ రంభంబుతో జం [బుమా
లిముఖేంద్రారులఁ దోరణస్థగదచే ♦ ల్సెసెన్ నిమేషంబునన్.

శా. ఆవార్తల్ హత శేషు లేర్పఱుపఁదై ♦ త్యాధీశుఁ డాలించి యే
మీ వింతయ్యెను గీశుఁ డొక్కఁడనిలో ♦ నింద్రారిసైన్యేశులన్
దేవాధీలుర మంత్రినందనుల మ ♦ ర్దింపంగ సత్యాధ్యుఁ డే
హా! వాఁ డెవ్వఁడొ యిట్టివానిఁ గనమ ♦ న్నంచున్ విషాదించుచున్

శా. అక్షున్ దగ్గఱఁ బిల్చి నీవు చని బా ♦ హాశక్తి యొప్పార నా
వృక్షాటాధముఁ ద్రుంచి రమ్మన నతఁ ♦ డంతేని బీరంబుమై
నక్షీణప్రథితాస్త్రశస్త్రనవర ♦ త్నాంచత్ప్రతాకాఘన
త్న్యక్షుద్రాశ్వతురంగయుక్తరథసీ ♦ మస్యందనారూఢుఁడై.

ఉ. వేగి కఠోరసాయకము ♦ లేసిన నక్కపివీరుఁ డాత్మలోఁ
గ్రాఁగి కొంత గానికను ♦ కన్ గదఁ జేకొని తన్ను నెల్లెడన్
మూఁగి కలంచు దానవచ ♦ మూపతులం బరిమార్చి వానికిన్
వేఁగక సంగరోత్సుకత ♦ వెన్నడి భగ్నశతాంగుఁ జేసెనన్. 173

ఉ. అంత సహాయశూన్యుఁడయి • యాసురరాజతనూజుఁడాహనూ
మంతుపయిం గరాళముగ • మార్గణముల్ వడినింప వానికా
వంతయుఁ గొంకు లేక వెస • నాతనిఁ గైకొని చిల్వతేనినా
గాంలికుఁ డెత్తుకొంచుఁ జను • నట్లుగ నింగికి నేగెఁ గ్రిమ్మఱన్.

క. ఎప్పటితోరణమునకుం
గుప్పున దిగి తనమగబ్బి • కురువులనత్వం
బొవ్వ నిఱికించి రక్తము
చిప్పిలఁ గేల్ద్రోయి వాని • శిర మడఁచి వెసన్. 175

క. అక్షుని రక్షస్సేనా
ధ్యక్షుని సంగ్రామదక్షు • సస్త్రివిచక్షున్
వృక్షాటనహార్యక్షుం
జాక్షణ మక్షునవ్రిశక్తిం • బవనిన్ వైచెన్. 176

వ. అట్లు వైచిన గతప్రాణుండై పడియున్న రావణిం జూచి హత
శేషదోషాచరులు పాఱి దశకంఠోపకంఠంబుఁ జేరి కుంతితో
త్క్రంతులై యక్షునిపాటు నాటించిన. 177

శా. సాహంకారభయంకరభ్రుకుటిధూ • మాంతర్జ్వలద్రూక్షువి
ర్వ్యాహావిర్భవవిస్ఫులింగచయముల్ • రాలంగఁ గ్రవ్యాదసం
దోహంబెల్లవడంకఁ జూచుచును బు • త్త్రా సారెవాక్రుచ్చుచున్
హాహాకారము సేయుచున్ దనుజవం • శాధీశ్వరుం డత్తఱిన్.

క. నాదాయు వధింపమి పవ
నాదాయతభుజ యశోధ • నాదాయూదా

నాదాయాదులలోఁ దగు
నాదాయాదవర మేఘ • నాదా యనుచున్. 179

క. తండ్రి కెరఁగి తన తేజునఁ
దీండ్రించుచుఁ గడిమి మెఱయ • దితిసుతవనికిన్
జండ్రిసెక యసఁగఁ గొఱకొఱ
గూండ్రిలుచున్నట్టిప్లవగ • కుంజరుఁ డాఁకెన్. 180

వ. అట్లు తాఁకి తేఁకువ మీఱ సోఁకుమూఁకలం బురికొలుపుకొ
ని ఘోరనారాచపరంపరలు నిగుడించిన. 181

క. తత్సాయకములకు నభ
స్వత్సూనుఁడు సరకుఁగొనక • నగుచున గిరిభి
జ్జైత్రౌగ్యముఁ గలఁపన్ సమ
రోత్సాహ మెలర్ప నసుర • యుద్ధతుఁ డగుచున్. 182

క. దిక్ప్రకముఖనిఖిలాధ్వర
భుక్ప్రసకరంబు గాఁగఁ బూనికెనఁ జతు
ర్వక్త్రాస్త్రమేసె సద్బశ
వక్త్రిసుతప్రవరుఁ డలుక • వాయుజుమీఁదన్. 183

క. ఏసిన నప్పుడ తోయజ
హాసనుకృప బంధముక్తుఁ • డై దశముఖుతో
మోసాలఁ గొన్న నుసఁగులు
బాసించెద నంచుఁ గట్టు • వడి న ట్లుండెన్. 184

వ. అప్పు డయ్యింద్రజిత్తుండు తనబలంబుతో నక్కపివీరుం జుట్టు

కొని. 185

క. పట్టికొని మెడకుఁ గాళ్లకు
గట్టిగఁ దనబండిఁ ద్రాళ్లఁ ♦ గట్టించి కడున్
ధట్టించుచుఁ గట్టెదుటం
బెట్టించినఁ దండ్రి గని క ♦ పిప్రవరునితోన్. 186

క. ఎవ్వఁడవు నీవు జనకుం
డెవ్వఁడు నీవంశ మెద్ది ♦ యెవ్వఁడు నీరా
జన్వన మేటికిఁ బెఱికితి
వెవ్వఁడు ని న్ననిచె నిచటి ♦ కిన్నియుఁ జెపుమా. 187

చ. అనవుడు నాతఁ డిట్లనియె ♦ నాసురరాజ పరాకు లేక నే
వినుము హనూమదాఖ్యుఁడను ♦ వృత్తచరాన్వయుఁడన్ మరు [త్సుతుం
డను రవిసూతికిన్ సచివుఁ ♦ డన్ రఘువీరునిబంట భూసుతం
గనుఁగొనవచ్చితిన్ మకి ♦ కాంచితినిచ్చటఁ గోర్కె మీఱఁగన్.

క. పనివినుచు మఱలి నీద
ర్శనమునకే వనము పెఱికి ♦ రక్షోవరులం
దునుమాడితి నాయెఁగదా
విను మిఁక నొక టేర్పడన్ వి ♦ వేకముతోడన్. 189

గీ. పరసతీవాంఛ పాతక ♦ మరయ మఱియు
జనకకన్య జగన్మాన్య ♦ జనుల కెల్లఁ
దల్లి యగుఁ గాన నీచెడు ♦ తలఁపు లుడిగి

సీత నర్పించి రఘువీరుఁ ◆ జేరి మనుము. 190

క. హాస్యం బని చూడకు పం
చాస్యాస్త్రసనవిభేది ◆ యగుచెలుఁగవె వై
రస్యము నీకేలా ప
ఙ్క్తిస్యందననందనుండు ◆ తెలియుఁగ నరుఁడే. 191

క. హస్త్యశ్వశతాంగభట
స్వస్త్యంచత్ప్రాజ్యరాజ్య ◆ సంపద లిటఁ బౌ
లస్త్య చెడనేల తీక్ష్ణగ
భస్త్యన్వయదేవి నిచ్చి ◆ బ్రదుకుము సుఖివై. 192

గీ. వలదు వైరంబు జానకీ ◆ వరునితోడఁ
గ్రొవ్వి కోటివిని దల గోఁకు ◆ కొనఁగ నగునె
వినుము నామాట వైదేహి ◆ వెస నొసంగి
మనుపు మనుము దయాళుండు ◆ మనుజవిభుఁడు. 193

వ. అని యనిలతనయుఁ డల్కు లేక చుల్కనగాఁ బల్కినం గ
నలి దనుజవల్లభుండు దనభటులం జూచి యాక్రోఁతి రఘునే
తకు దూత నంచు నిర్భీతి నేతెంచి సీతకుం జేతఃప్రీతిగా భా
షించి మాతో నీతీరున వదరం బోడంగెం గావున. 194

క. తలఁ గొట్టి శాంకరికి వెస
బలిపెట్టినఁ గాని పీఁడు ◆ బ్రతికిన మీఁదన్
సెలకట్టి లంకలో దను
జులఁ బట్టివధించుజాడఁ ◆ జూచుచు నుండున్. 195

గీ. అనుచు నాగ్రహియై యున్న ♦ యన్నతోడ
నాదరంబుగఁ బలికెఁ ద ♦ త్సోదరుండు
ధన్యజనభూషణుండు స ♦ ద్భాషణుండు
ద్వేషికులభీషణుండు వి ♦ భీషణుండు. 196

క. దూతం జంపఁగఁ దగ దతి
పాతక మన దశముఖుండు ♦ ప్లవగులకు మహా
ప్రీతి యగుఁ దోఁకఁ గావున
ఖ్యాతిగ వాలంబుఁ గాల్చి ♦ యనుపుఁ డటన్నన్. 197

క. మూఁకలుగా రాకాసులు
వీఁకం జనుదెంచి పట్టి ♦ వృత్తచరుని వెం
దోఁకకు నూనెం దడిపిన
కోఁకలు కడవెళ్లఁ జుట్టి ♦ కొన నలిపి వెసన్. 198

గీ. అనల మంటించి తమపుర ♦ మంత ద్రిప్పి
కట్లు విడఁ దీసి పొమ్ము మ ♦ ర్కట యటన్న
నంత నామాట పంటవ ♦ లంతిపట్టి
విని మనంబునఁ దలఁకుచు ♦ ననలుఁ దలఁచి. 199

క. వైశ్వానర యస్మత్ప్రా
ణేశ్వరదూతకు భవత్సు ♦ హృత్పుత్త్రునకున్
విశ్వజగదద్భుతంబుగ
శశ్వచ్ఛీతలుఁడ వగుము ♦ సౌఖ్య మెలర్పన్. 200

క. అని జనకతనయ మనమున

ననలుని వినుతింప నిచట ♦ ననిలజునకుఁ జ
ల్లని హల్లక వల్లరిచా
ద్భ్వన నున్నముదంబు నొంది ♦ పొంగుచు నంతన్. 201

ఉ. గుళ్లెగఁ బ్రాఁకి యున్నగర♦గోపురశృంగము లెక్క నిక్కియుం
గళ్లకు దాఁటి సౌధముల♦గంతులు వైచి పసిండికొల్వుసా
వళ్ల నటించి యట్టముల♦వ్రాలి చొకారపుటోడుబిళ్లలం
ద్రుళ్లి మహోపకారికలు♦దూరిగృహంబులనిల్చి వెండియున్.

క. ధనధాన్యరత్నభూషణ
ధనురస్త్రాయుధసమగ్ర ♦ ధామంబులు స
ర్త్నకేళీగంజామ
జ్జనశాలలు గలయఁ దిరిగి ♦ సంతస మెసఁగన్. 203

క. అనలున కేకాహుతిగా
దనుజపురము నింపఁ జిచ్చుఁ ♦ దరికొల్పిన గా
ఢ్బున మండఁజొచ్చె ననురే
ఖున కెంతయు భావ్యనర్థ ♦ సూచక మగుచున్. 204

క. ఆయెడను బౌరు లందఱు
హా! యెక్కడిక్రోఁతి వచ్చె ♦ రా పక్షిముఖుం
డా యమ్మ సీతఁ దెచ్చుట
నే యింతయ్యెఁగద యింక ♦ నేమగునో కదా. 205

గీ. అనుచు గృహములు విడిచి బ ♦ యల్లువట్టి
రంత దశకంఠుఁ డత్యంత ♦ చింత నగరు

వెడలి కడ నిల్చి నప్పు డా ♦ వృత్తచరుఁడు
సీతఁ గ్రమ్మఱ నరసి సం ♦ ప్రీతి నెరఁగి. 206

గీ. అనఁ గొని వార్ధిఁ జిచ్చార్చి ♦ పూనికొనిన
లీల నుడుపథిఁ జని యుద ♦ గ్వేలఁ జెంది
కంటి వైదేహి రఘువీరు ♦ కాంత ననుచు
నచటికపులకు వినిచె వృ ♦ త్తాంత మంత. 207

మ. కుతుకం బొప్పఁగ నమ్మరుత్తనయుఁ జే ♦ ర్కొంచున్ స్వరా
[ట్పుత్రినా
సతి భూభృచ్చరు లర్కసూనువధుకాం ♦ తారంబు సొత్తెంచి
[వాం
ఛితముల్ దీర ఫలాదు లామనిగ భ ♦ క్షింపంగఁ దత్పాలకుం
దతిభీతిన్ గపిసూతి కేర్పఱుపఁ గో ♦ పాశ్చర్యహర్షాత్ముఁడై.

శా. సీతాదర్శనకాతురోద్ధతిన్ చ ♦ ర్చింపంగఁ గాదేని ని
ర్భీతిన్ మద్వన మట్లు సొచ్చెదరె వా ♦ రిన్ వేగ దోతెమ్మనం
జేతఃప్రీతిగ నంత మర్కటభటుల్ ♦ చేరంగ నేతెంచి ప్ర
ఖ్యాతుండై సమరుత్సుతుండు పలికెం ♦ గాకుత్స్థునిన్ మ్రొక్కు
[చున్. 209

శా. కంటిన్ జానకి నీదుకాంతఁ ద్రిజగ ♦ త్కల్యాణి నాయమ్మచే
వింటిం దొంటివిధఃకథల్ మఱి శిరో ♦ విన్యస్తరత్నంబుచే
కొంటిం గ్రమ్మఱ నానవా లిదియె కై ♦ కొమ్మంచు నర్పింప వా
ల్గంటిం జూచినయట్లు చూచికొనియెం ♦ గాకుత్స్థుఁ డానందియై.

మ. కాని యొక్కించుక సేవ చూచి సతిఁ జేకొంచుఁ విషా
[దించుచుఁ
హనుమద్భాషిత మొల్లఁ గల్లయని మోహభ్రాంతిఁ బల్కంగఁ జ
య్యన సుగ్రీవుఁడు లక్ష్మణుండును ముదం బారంగ నారార్పవం
తన వృత్తాంతము దెల్పె సర్వము జగత్ప్రాణాత్మజుం
[డంతయున్. 211

వ. అటు లనిలతనయసమావేదితసకలవృత్తాంతుండై రఘువరుం
డు లక్ష్మణసుగ్రీవాంజనేయాదులం గూడుకొని ప్రమోదంబు
న నుండె నప్పుడు. 212

శా. అంభోజాసనసంభవాదిమునిలోకానీకహృద్యప్రదా
కుంభిక్రవ్యభుగుగ్రజీవనమరుద్గాఘాంఘ్రిరూపాంచితా
జంభారాతిముఖామృతాశనసదాసంపూజ్యపాదాంబుజా
కుంభీపాకవిలుంఠనాఢ్యభగదక్షుద్రాభిధానాత్మ రా. 213

క. షడ్జపనజనక వృషసా
ద్రమాఙ్లాంఛన వీతనగర మందిర సరసీ
రుడ్లోచనాస్త్ర రజనీ
రాడ్లోకహితానలాత్మ ప్రమథాధ్యక్షా. 214

మాలినీవృత్తము. దివిషదవనతోషా దీపితాంగార్థయోషా
కవిగురుసుతభాషా ఖండితాశేషదోషా
సవనహరణరోషా సాధుచిత్తాబ్జపూషా
కువలయహితభూషా కుక్కుటాధీశ వేషా.

గద్య:— ఇది శ్రీమత్కుక్కుటేశ్వరానుగ్రహప్రభూతకవిత్వ
వైభవ విశ్వామిత్రగోత్రపవిత్ర వారణాసివంశపారా
వారకైరవమిత్ర విద్వన్నుతచరిత్ర కామయార్య
పుత్త్ర సుకవిజనవిధేయ వేంకటేశ్వరనామ
ధేయ ప్రణీతంబైన రామచంద్రో
పాఖ్యానం బనుమహాప్ర
బంధంబునందుఁ
జతుర్థాశ్వాసము
శ్రీ.

శ్రీరస్తు.

శుభమస్తు.

అవిఘ్నమస్తు.

శ్రీ రామచంద్రోపాఖ్యానము.

పంచమాశ్వాసము.

శ్రీమద్గిరివరధామా
సామజదానవవిరామ ♦ సన్నుతసుగుణ
స్తోమా సంభృతమిహికా
ధామా కృకవాకురూప ♦ దైవలలామా. 1

వ. అవధరింపు మనంతరకథావిధానంబు. 2

ఉ. వానరవల్లభుండు కపి♦వాహిని సర్వముఁ జూపి వీరలా
దానవనాథసంహరణ♦దక్షులు లోకము లెల్లఁ బుక్కిటం
బూనుబలాఢ్యులింక జయ♦ముంగొనమంచిముహూర్తమిప్పుడే
మానవనాథ లెమ్ము హను♦మంతునిఁ గైకొనువాహనంబుగన్

క. భవదవరజుండు తారా
భవుపైఁ రాఁగలఁ డటన్నఁ ♦ బరమోత్సుకతన్
దివిరి నలనీలశతబలి
గవయగవాక్షానువింద ♦ గజులున్ మఱియున్. 4

క. భరత ప్రజంఘ దధిముఖ

శరభ కుముద మైంద వింద ♦ జంఘు పనస కే
సరిముఖ సేనానాథులు
తరణితనూజాజ్ఞ బాహు ♦ దర్ప మెలర్పన్. 5

క. ముందటను వెనుకఁ గ్రేవల
పందడి నరుదేరఁ బవన ♦ సంభవతారా
నందనుల నెక్కి పజ్జఁ
స్యందనసూనులు చనంగ ♦ సంతస మెసఁగన్. 6

సీ. నిర్భరభేరికా ♦ నిర్ఘోషనిర్గళ
త్కకుబంతగజఘటా ♦ కర్ణపుటము
స్ఫుటపదఘట్టనో ♦ ద్భూతధాత్రీరజః
కర్దమితాభ్రగం ♦ గాఝరంబు
వాలచాలనజాత ♦ వాతాహతోద్ధూత
విభ్రమత్కాంతార ♦ వృక్షచయము
హేలాసముల్లాప ♦ కోలాహలారవా
త్యంతపూరితభూన ♦ భోంతరంబు
యాతువధహేతుగమనకృ ♦ చ్ఛాత్రిమన్యు
జనితహుంకారభయచల ♦ ద్వనకుభృద్బి
లాంతరవిలీనకంఠీర ♦ వాదిమృగము
నగుచు నడిచెను గపిసైన్య ♦ మధిపుఁ బ్రోల. 7

క. వడి చిత్ర మొప్ప నీటు లది
నడిచి పృథులసహ్యమలయ ♦ నగరాజంబుల్

గడిచి మహేంద్రాద్రీంద్రము
విడిచి రఘువరాజ్ఞ నరిగె ♦ వేలావనికిన్. 8

వ. అవ్విధంబునం జని తద్వనజాతనానావిధమధుమధురఫలాదిక
పరిశమితక్షుత్తృష్ణాఘం బగువానరబలస్తోమంబు పరివేష్టింపఁ గౌ
సల్యానందనుండు సలక్ష్మణుండై యొక్కరమ్యప్రదేశంబున
విశ్రమించి యిష్టకథాలాపంబులం బొద్దుపుచ్చుచున్నంత. 9

చ. మనరిపుఁబట్టికంటునని ♦ మన్యుత రాముఁడుదుంచునిప్పుడం
చును బలభేది సింధువిభుఁ ♦ జూడఁగ రమ్మనికాన్కగాఁగఁగాం
చనవలయంబు ఘృస మను ♦ చారుని చేతను బంపెనో యనం
గను జరమాద్రిచెంతకు జ ♦ గద్ధితబింబము సేరె నయ్యెడన్.

క. సంధ్య దనర్చెను సురపరి
పంథ్యున్నద మఱచు భువన ♦ పతి కృపఁ దమి ని
ర్బంధ్య మగు ననుచు నెత్తిన
కంధ్యధిపునిమణిపతాక ♦ కాంతిరయి యనఁగన్. 11

శా. ఖద్యోతాత్మజముఖ్యవృక్షచరసం ♦ ఘాతంబుతో రాముఁడు
ద్యద్వాద్యదోధి తటస్థుఁ డయ్యె నని వీ ♦ తోత్సాహులై శాంబరీ
విద్యన్ వారలఁ జిక్కసేయఁ గ్రతుభు ♦ గ్విద్వేషి నీలాంగపూ
ర్వద్యోసంచరపఙ్క్తు లంపె ననుశే ♦ వం బర్వెఁ బెంజీఁకటుల్.

శా. వేలాసంస్థితుఁ డైనరాఘవవిభున్ ♦ వీక్షింప దేవాంగనల్
పౌలోమీధవనీలజాలఖచిత ♦ ప్రాసాదకుడ్యంబులన్
బోలన్ సోరణగండ్లు ద్రవ్వి ముకురం ♦ బుంబిళ్లలందందులన్

వాలాయంబుగ నిల్చిరో యనఁగఁ గ • న్పట్టెన్ దదీయాంబుధిన్.

క. సకలహరిద్వ్యాప్తభయా
నకగాఢధ్వాంతమత్త • నాగాధిపమ
స్తకవిన్యస్తామలవ
జ్రకృతాంకుశ మనఁగఁ • జదలశశధరుఁ డొప్పెన్. 14

వ. అంత. 15

క. చారులచే రఘువీరులు
వారిధితీరమునఁ బ్లవగ • వాహినితోడన్
ధీరత డిగి రని విని లం
కారాజు భయానకప్ర • కంపితమతియై. 16

వ. సత్వరంబుగా నొక్కగోపురం బెక్కి. 17

క. వేలారణ్యపరిస్థిత
గోలాంగూలాధినాథ • కోలాహలముల్
వాలెం బాలించి మహా
దోలితహృదయుఁ డయి గతకు • తూహలవృత్తిన్. 18

వ. సరభసంబుగా సభామండపమునకుం జనుదెంచి. 19

శా. ఆస్థానస్థితమంత్రిబంధుసుత సై • న్యాధీశులం జూచి ధై
ర్యస్థైర్యంబులు మీఱ మీ రరసితా • రాలోచనల్ పంగర
ప్రస్థానంబు దొలంగునట్లుగ రిపుల్ • రాకుండునట్లు న్నితాం
తాస్థం జేయుఁ డటన్న వారలు సము • ద్యద్దర్పసంభిన్నులై.

ఉ. ఉన్నసుధామయూఖుల ని • జోద్యదనుజ్ఞఁ జరింపఁ జేయు నే

కృష్ణగళాగ్ర మెత్తవె ధనేశుఁ డయింపవె కింకరాళిగా
జిష్ణుముఖామృతాశనులఁ జేయవె యీగతి బాహుసత్త్వవ
ద్ధిష్ణుఁడ వైననీ కిపుడు దీనత యేటికి రాక్షసేశ్వరా. 21

ఉ. రాఘవు లెంతవారు కపిరా జన నెంతటివాఁడు దక్కుకీ
శ్లాఘము లెంత దానవసుధాశనకిన్నరసిద్ధసాధ్యసం
శ్లాఘనవిక్రమంబులఁ జెలంగెడుమ మ్మనుపన్ భయానకా
మోఘశిలీముఖంబులను మంతుము ద్రుంతుము చింతు
[మెంతయున్. 22

గీ. అన విభీషణుఁ డపుడు కట్టలుక నిట్టి
పెడఁగునుడువుల రిపులు చేట్పడిరె చాలుఁ
గపి యొకటి వచ్చి పుర మెల్లఁ గాల్చువేళ
నచట నుంటిరి సిగ్గుగా దేమి మీకు. 23

మ. అని వారిం జెనకాకి యగ్రజుకుఁ గంబై వీరివీరోక్తులన్
మనకార్యంబులు చక్క నౌనె దశకంఠా ధర్మవాక్యంబిఁకన్
విను మవ్వానరులున్ రఘుప్రవరులున్ విచ్చేయకుండంగ భూ
తనయం గ్రమ్మఱ నిమ్మనం బలుకఁ గంఠన్ లేచిపోయెన్ వడిన్.

వ. అంత మఱునాఁడు విభీషణుండు సభామండపంబున సింహాస
నాసీనుం డై యున్న యన్న కడకుం జనుదెంచి నమస్కారపూ
ర్వకంబుగాఁ బూర్వగీర్వాణసార్వభౌమునందర్శనంబు గావిం
చి తదభ్యర్హితరత్నప్రకీర్ణసువర్ణపీఠికాసముదీర్ణుం డగుకుంభక
ర్ణునకు నతిభక్తి నతి యొనర్చి తత్తదాజ్ఞ నర్హాసనంబునం గూ

ర్భుండై నవ్వు దప్పి జిక్కి కంఠుండు కృతోత్కంఠుండై ప్రసం
గవశంబున. 25

క. జిఘ్రమతి నరుఁగ శూర్పణ
ఖా ఘ్రాణశ్రుతులు దెగుట ఖరుపాటు రఘు
వ్యాఘ్రాంగనఁ దెచ్చుటయును
శీఘ్రముగా వినిచెఁ బసఁటి చెవ్వులబలియుల్కేఁ. 26

చ. వినిచినఁ గుంభకర్ణుఁ డతి విస్మితుఁడై దశకంధరా పరాం
గన నెనయం దలంచుట యఘంబు జగంబున కంటకైన రా
మునిసతిఁ బొందఁగోరుదురె మున్నుగ దైత్యులసంహరించిన
న్నినిఁదునువాడఁ డేరఘుకులాధిపుఁ డారయ మర్త్యమాత్రుఁడే

క. నిన్నన్న నేమి యున్నది
ము న్నన్నలినాసనుండు మువ్వురున లిఖం
చె న్నన్నెన్నసల న్నతిగా
కున్న న్నీకిట్టిబుద్ధి యుదయించునొకో. 28

వ. అని పలికి యగ్రజుమొగంబుఁ జూచి తనవచనంబులకుఁ గో
పోద్దీపితహృదయుం డగుట యెఱింగి క్రమ్మఱ నతనికి శ్రవణా
నందంబుగా నిజవిక్రమాటోపం బేర్పడ నిట్లనియె. 29

క. మద్భుజవీర్యము మెఱయ జ
గద్భయదంబుగ రణోర్విఁ గాకుత్స్థుల న
త్యద్భుతముగఁ ద్రుంచి ఖరాం
తోద్భవముఖకవుల మెసవి యొప్పెద బలిమిన్. 30

వ. అని యఖర్వగర్వసంభృతుండై మహోత్సాహంబునం బలు
కుచున్నంత. 31

గీ. పసఁటిపినులరాకాసి • పలుకు లలుక
నాలకించి విభీషణుం • డలుకు లేక
యీరుచౌశంచ మొగముల • పేరిపోఁకు
మూఁకదౌరఁ జూచి వల్కెఁజీ • కాకు నొంది. 32

క. ప్రముచ్చిలి రఘువరుదేవిం
దెచ్చినయటఁగోలె వీటఁ • దీఅనిదోసఁగుల్
విచ్చలవిడిఁ బుట్టెం జుమి
చెచ్చెర నపరాధి ననుచు • శీలము వెలయన్. 33

గీ. మానవతి నిమ్మ యతఁ డన • మానబలుఁడు
మానవేశుండు సత్కృపా • మానసుండు
మాననీయుండు నీయను • మాన మేల
మానఁ దగు నైర మాలింపు • మా నయోక్తి. 34

క. ఈకరణి నిపుడు వేఁడిన
నేకీమను రాము మీఁద • నిటకు మిగిలినన్
వీఁకం జెయిపెక జెందిన
నాకులు దెమ్మన్నరీతి • యమరారాతీ. 35

ఉ.-తోఁకను జుట్టపెట్టికొని • తోయధిలోపలఁ బెక్కుమార్లు నీ
వీఁకను ముంచినట్టివారి • వీరు సురేంద్రతనూజుఁ దుంచి యా
చీఁకటిగొంగపట్టిఁ గపి • సేనకు రాజును జేసెఁ గాన బల్

తేఁకువ రాముతోఁ బగఁ♦దెచ్చుకొనం దగదంచుఁ జెప్పినన్.

వ. ఇంద్రజితుం డప్పుడు లాంగూలసంఘట్టనసముద్భూతక్రోధ
ప్రపూరితాంతరంగముక్తకంచుకకరాళకాలవ్యాళ భూత్కా
రంబుపోలికను హుంకారంబు సేయుచు విభీషణుం జూచి ప
రిభవవ్యాహారంబుల నిట్లనియె. 37

ఉ. పందవు గాన నీవిటు వి♦పక్షులు దక్షు లటంచుఁ బల్కి మ
మ్మందఱుఁదూలనాడినభ♦యంబెదఁ బుట్టును పోర మున్ను నం
క్రందనుఁ గెల్చినట్టియతి♦గాఢభుజాబలశాలి నైననా
ముందర మర్త్యులంగపిస♦మూహములంగొనియాడఁ బాడియే.

క. ఇంటిబలంబును దెగడుచు
నొంటిమివారలను బొగడు♦చుంటయు వింటే
కంటిమి యిటుఁ గుసి గుద్దలి
నంటిన వనమెల్లఁ జెఱుచు♦నంటకు గుఱిగాన్. 39

మ. అని దైత్యాధిపుసగ్రసూతి పరిభా♦షాలాపముల్ పల్కు నం
తన దేవాంతక శోణితాక్ష వికటో♦న్మత్తప్రహస్తాసిరో
మ నికుంభాది సురారిసైన్యపతు లా♦త్మస్వామికిం బ్రీతిగాఁ
గినుకం బల్కిరట న్విభీషణు నధి♦క్షేపోక్తు లొక్కుమ్మడిన్

మత్తకోకిల.

ముజ్జగంబులు గెల్చె వాసవు♦మోసపుచ్చె దురంబులో
గుజ్జువేలుపుఁదండ్రి కిల్లగు♦కొండ యెత్తెను జాలువా
బొజ్జసామికొలంబునందునఁ♦బుట్టినట్టిసురారితో

నొజ్జరికిని బజ్జఁ జేరి దు♦రోక్తులాడఁగఁ బాడియే. 41

వ॰ అనిన నవ్విభీషణుండు. 42

ఉ. నాన యొకింత లేక తగు♦ నా నయశాలులయట్లు పల్కఁగా
నాన యటున్న దీపతికి♦ నానదు పీనులయందు మున్న నే
నానలినానన ల్మురల♦ నానరనాథున కిమ్మటన్న నా
నానతరత్తు వేఁదుఱుత♦ నాన నలంతిగఁ జూడఁ బాడియే. 43

మ. అని సైన్యేశుల ధిక్కరించి దనుజా♦ధ్యక్షుం బరీక్షించి రా
మనృపాలాగ్రణి సర్వ మీ వెఱుఁగవే♦ మారీచుఁ జక్కాడె శూ
ర్పణఖన్ ముక్కు విరూపిఁ జేసె ఖరుఁ బో♦రంగిటఁ ణంగించెఁగా
విను మట్లే చెడనేల పొమ్మనిను ను♦ర్వీపుత్రి నర్పించినన్.

క. శిష్టజనరక్షకుండును
దుష్టధ్వంసకుఁడు గానఁ♦ దొలుతను నీదు
శ్చేష్టలు విడిచియు రామున
కిష్టముగా సీత నొసఁగు♦ మిటుగా కున్నన్. 45

ఉ. వేఁడి వెలుంగువంగడవు♦ పేరునివి ల్కడలిం జనించు పె
న్వ్రేఁడిలకోరి గాలి చెలి♦ వావిరి రక్కసి మ్రాఁకుమూఁకతోఁ
గాఁచినలంక యన్ వెడఁద♦ కోన దహింపక యున్నె యక్కటా!
వేఁడుము మామకోక్తి విని♦ వేరము మానుము నీవు నావుడున్.

క. ఇచ్ఛ గలదేని మదిని భ
వచ్చరణమునందుఁ బొగడ♦ వలెఁ గాక సభన్
దుశ్చేష్ట లేల సేసెదు

మచ్ఛక్తి యెఱుంగలేవు • మతకరి వగుటన్. 47

క. పొంగుచు వెంగళివలె నా
ముంగల రఘుపుంగవులను • మురియుచుఁ బల్కా
రుం గొనియాడెద విఁక నా
కుం గూడదు నోరుమూసి • కొనుము సహింపక్. 48

వ. అనిన విభీషణుండు. 49

ఉ. నే నిపు డెన్నిభంగులను • నీ కిటు దెల్పినఁ జీమకుట్టిన
ట్లైనను గాక యుండె నిఁక • నారఘువీరుని శాతఘోరబా
ణానలకీలలక్ మిడుతయట్లు • లడంగఁగ నీకుఁ దోఁయరు
ద్యోని లిఖించెఁ బూర్వకృత • యోగముతప్పనె యెట్టివారికిన్.

వ. అని హితోక్తులు పెక్కుభంగులం బోధించినం బరాఙ్ముఖుం
డగుటకుం గోపించి. 51

సీ. వెండియు నిట్లను • వివిధభూషణమణి
ప్రకరముల్ కాన్కలు • పట్టి నీవు
మనఁగఁ గోరితివేని • మహిసుత నర్పించి
విశ్వేశు రఘువీరు • వేఁడుకొనుము
నావుడుఁ బక్కికం • ధరుఁ డాగ్రహోగ్రుఁడై
మెఱుగారుకరవాల • మొఱలు బెఱికి
కేలఁ గీలించుచు • క్షితి తల్లడిల్లంగ
దిగ్గన గద్దియ • డిగ్గ నుఱికి
తోఁది పదఁదోఁచి కొలికొల్లఁ • జూచి యంచట

తేచిపో ష్మింకఁ బ్రాణముల్ • గాచికొనుచు
ననిన నిర్వైరపడి వాని • యపరిమితస్వ
శంసతకుఁ జాలఁ జింతించి • చనఁ దలంచి. 52

శా. అన్నా లీకహితాస్వయేశ్వరుని బా • హాశక్తిసామాన్యమే
యన్నా! యెన్నివిధంబులన్నిదుపా • యం బేయుపాయంబునీ
కన్నా! కూడ దటన్న నాఫలము ల • భ్యంబయ్యె నీచెల్మిఁ జే
య న్నాకుం బని లేదటంచు నునిజా • ప్తామాత్యసంయుక్తుఁ డై.

పంచచామరము.

విభీషణుం డహంకరించి • వేది డిగ్గి నిల్చి యా
సభాసదుల్ వినంగ నగ్ర • జన్ముతో వచెన్ జగ
త్ప్రభుం శరణ్యునిం దయాంబు • రాశి భక్తవత్సలుం
బ్రభాకరాన్వయేశు రామ • భద్రుఁ గొల్వ నేగెదన్. 54

క. అని డిగ్గన సభ వెల్వడి
చని జననికి విన్నవించి • జనయిత్రిని పీ
డ్కొని వేగమె గగనపథం
బున నరుదేరంగఁ దపన • పుత్త్రుం డచటన్. 55

క. కని వారిఁ బత్త్రికంఠుఁడు
పనిచిన దూత లని తలఁచి • [illegible]టులకున్
గినుకం జూపి వధింపుం
డని పలుక విభీషణుఁడు భ • యాతురుఁ డగుచున్. 56

చ. వనచరవీరులార దశ • వక్త్రసహుం డగ నీతి చెప్పఁ బో

యినఁ గడు నల్గి తన్నె వెసఁ♦డింక విభీషణుఁడన్ సురారి కే
ననుజుఁడఁ గాన భీరుఁడ మ♦హాత్ముశరణ్యుని విశ్వవంద్యుఁ బా
వను రఘువీరునిం గొలువ ♦ వచ్చితిఁ దెల్పరె నన్నుఁ గావరే?

మానినీవృత్తము.

నావుడు భాస్కరనందనముఖ్యులు♦నమ్మకయా రఘునాథునితో
భావమునందలఁపంగ నిజంబు వి♦పన్నుఁడుగాఁడతిపాపులు మా
యావులు దానవులాదరణంబున♦కర్హులుగా రనవద్యుఁడ న
ప్పావని యాతఁడు భక్తుఁడె యంచు నృ♦పాలున కేర్పడు నవం
[గృపతోన్. 58

ఉ. ఏఁడి విభీషణుండు వడి♦నీడకుఁ దోడ్కొని రండు భీరుఁడై
వేఁడినఁ బ్రోవకుంటతగ♦వే మఱియాతఁడు కాదు నెమ్మదిన్
నూఁదు దలంతు నే శరణుఁ♦జొచ్చిన రావణు నైనఁ బ్రోచెదన్
వాఁడి యడంగి పోవుమని♦నన్ రఘువంశ్యులు ప్రోవరే తగన్.

వ. అని పలుకు రఘువరుపలుకుల కపరిమితానందంబు నొంది. 60

క. విద్వక తెచ్చిన సరసీ
రుద్భవభవనయాదికపిప♦రుల్ వేగ తురా
షాడ్వైరిసోదరున్ గ్రిహ
తాద్యంశ్యుని మోళ్ళ నిలుపఁ♦ బ్రమదం బొదవన్. 61

వ. రఘువీరునకు సాష్టాంగదండప్రణామం బాచరించి విభీషణుం
డిట్లనియె. 62

ఉ. దేవ భవత్కటాక్ష శుభ♦దృష్టికి బాత్రుఁడ నైతి నింతయుం

దావక పాదపద్మయుగళ ♦ దర్శన మబ్బెఁ గృతార్థి నింక నీ
సేవకుఁ గాఁగఁ బ్రోవు మనఁ ♦ జిత్తమునన్ ముదమంది నీవిఁకన్
రావణువిక్రమంబు సను ♦ రవ్రిజదర్పము తెల్పవే యనన్. 63

మ. సమరాభీలునిఁ బక్షిపక్షరథుఁ దెలుపన్ ♦ శక్యంబె తత్సోదరుం
డమితోద్యద్భుజదర్పశాలి ఘటక ♦ ర్ణాఖ్యుం డజేయుండు వి
క్రమసంపూర్ణుఁడు మేఘనాదుఁ డనిదు ♦ ర్వారుండు సేనాధిప
ప్రముఖుం డైన ప్రహస్తు గెల్వఁగలరే ♦ బ్రహ్మాదులాలంబునన్.

క. తక్కనరక్కసిగములం
జక్కలదారదారి తేరి ♦ చూడఁగలఁడె? నీ
శౌక్కునికిఁ గాక యొరులకుఁ
జక్కడఁగ నిక్కువముగ ♦ శక్యమె యనినన్. 65

క. పాలించెద నినుఁ జెలిగా
నేలించెద లంక నీవె ♦ యేలిక గాఁగన్
గాలించెదఁ గనుఁద్రొక్కినఁ
గూలించెద వాని దనుజ ♦ కోటులతోడన్. 66

గీ. అని విభీషణుఁ జేపట్టి ♦ యనుజుఁ జూచి
భ్రాతృలంకాపురీరాజ్య ♦ పదవి కితని
నొనర నభిషిక్తుఁ జేయుము ♦ యనిన నటులె
చేసె సురదుందుభులు మింట ♦ మ్రోసె నంత. 67

సీ. ప్రొద్దుకొమరుండు కరువలి ♦ ముద్దుపట్టి
యును విభీషణుననుమతిఁ ♦ గొని రఘూద్వ

హుని సరిద్వరలంఘనం • బునకుఁ బ్రీతి
వార్థిఁ బ్రార్థింపవలె నన్నఁ • బార్థివుండు. 68

వ. రమణీయం బగునొక్కవాలుకాతలంబున దర్భశయనంబున స
ముద్రప్రార్థనాయత్తచిత్తుండై నితాంతనిష్ఠ నుండె నంత లం
కాపట్టణంబున శార్దూలుం డనువేగువాఁ డొక్కరుండు వ
చ్చి వానరవాహిని కలయం గనుంగొని చని దనుజవల్లభుని
సందర్శనంబు యథోచితవిధిఁ గావించి విభీషణుండు యాతు
ధానరాజ్యాధినాథుండగుటయు దైత్యసంహారంబు సేయుదు
నని రామచంద్రుండు ప్రతిజ్ఞ సేయుటయు సుగ్రీవాంగదప్ర
ముఖవలీముఖసైన్యంబు సమరసన్నద్ధంబై యుండుటయు
మొద లగుసమస్తవృత్తాంతంబు విన్నవింప నతకుపితుండై
కొంతతడవు విచారించి భేదోపాయంబు దలంచి యొక్కదూ
తం బిలిచి యిట్లనియె. 69

మ. శుక నీ వేగి వృథా విరోధ మిటులో • సుగ్రీవ మారాజుతో
నొకమర్త్యాధముఁ గూడి నీకుఁ దగునే • యూహించిరమ్మున్లం
కకుఁ దోఁబుట్టువు గావె రావణునకుం • గాదేని కిష్కింధ క
ర్కకులాధీశునిఁ బాసిపొమ్మనుముస • ఖ్యంబేని నామారుగాఁ.

క. కాదేనియు లంకాపుట
భేదన మగచరులు నరులు • భేదింపంగా
రా దిఁకఁ జంపెద మను మీ
మీఁదటిపని తెలుగుఁ గాంతు • మిక్కిలిరైనన్. 71

గీ. అన శుకుఁడు కీరమై చని • యగచరేశుఁ
గాంచి రావణుఁ డన్న వా • క్యములు వినిచి
మఱల రవిజాజ్ఞ మర్కటుల్ • పఱచి వానిఁ
బట్టి కట్టల్కఁ గొట్టిన • నిట్టు లనియె. 72

క. పడమొత్తి గదరా రామా
పడిఁ గరుణం జూచి వీరి • వల దని కన్నుల్
విడిపింపుము దూత ననన్
గడఁకన్ విడిపించి చనుము • క్రన్నన ననినన్. 73

క. గగనపథంబున నుద్ధతి
నెగసి నిలిచి రవిజుఁ జూచి • యే మనవలె మా
దుగచావంచమొగంబుల
మగనికి మార్మాటఁ జెప్పుమా • చనెద ననన్. 74

మ. నయిదోర్దైనము వాలిఁబోలునమియా • త్మాపుత్త్రికం దెచ్చుటన్
వ్యయ మొందుర్ దనుజాళి నిక్క మనుమియా • యాదోధి [లంఘించి వ
న్నియమియాఱిన్ వెనలంకఁ గెల్తుమనుమియా • నీవింకఁ బోపొమ్మనన్
రయమారం జని తెల్పెసంతయుసురా • రాతీశుతోఁ బంతటన్.

పంచచామరము.

జనాధినాథుఁ డల్లు దర్భ • శయ్యపై మహోగ్రతన్
దినత్రయంబు నిష్ఠనుండి • తేరి చూచి యంతకున్
ఘనీశుఁ డప్రసన్నుఁ డయ్యె • ఘూర్ణుఁ డాట మచ్చరా

ననంబుఁ దెమ్ము వీనిఁ ద్రుళ్లు సంహరింతు లక్ష్మణా! 76

మ. అని విల్లందుక యెక్కుపెట్టి చటులజ్యావల్లికోద్భూతభీ
ష్మనినాదార్భటి విష్టపత్రయము కంపంబొందఁ జేరల్కతో
ననలాస్త్రాదిమహోగ్రమార్గణము లేయన్ సింధుమధ్యస్థజం
తునికాయంబులు చూర్ణమై జలధి తోడ్తో మండఁగాఁ జొ
[చ్చినన్.77

గీ. అగ్రజుని జూచి లక్ష్మణుం డనియె దేవ!
యింతయాగ్రహమున కితఁ డెంతవాఁడు
నీకృపకుఁ బాత్రుఁ డదియును గాక మనకు
హితుఁడు భృత్యుఁడు కరుణింప వే మహాత్మ! 78

వ. అని సుమిత్రాపుత్త్రుండు పెక్కువిధంబులం బ్రార్థించినం
గౌసల్యానందనుండు. 79

క. అప్పటికి శాంతి నొందక
గుప్పున బ్రహ్మాస్త్రమందు గొని యడిఁ బోయన్
దప్పెను దరణీందుగతుల్
గప్పెను దమ మవని వడఁకెఁ గదలెఁ గులగిరుల్. 80

గీ. అప్పు డతిభీతి జహ్నుక న్యాదిపుణ్య
నదులతో మేనఁ దూఁటులు వొడల రక్త
ధార లొలుకంగఁ గేల్దోయిఁ దద్ద మొగిచి
వార్ధి యేతెంచె నారఘు స్వామికడకు. 81

క. ఏతెంచి రాముపాదా

బ్జాతంబుల కొఱఁగి మ్రొక్కి ♦ సమ్యగ్భక్తిన్
ప్రీతి వొడమ సామోక్తుల
నాతత దైన్యంబు దోఁప ♦ నతఁ డిట్లనియెన్. 82

గీ. దేవ యొకకొండఁ దెచ్చి మ ♦ థించి తేని
వాదుపట్టిని నీ కిచ్చి ♦ నాఁటినుండి
కడుపులోఁ బెట్టుకొంటిని ♦ గాదె మున్ను
మిమ్ము మఱతునె నేను తృ ♦ మింపు మిఁకను. 83

క. శ్రీరామచంద్ర నీకుఁ గు
మారిక యగుఁగాదె నాఁడు ♦ మానిని యీభా
గీరథిని జూచి వైనను
గూరిమి మనుపఁగదె కినుక ♦ కుం బాత్రుఁడనే. 84

చ. కొఱకొఱ మాని నాపయిని ♦ గొబ్బున నీనలునిన్ నగాళిచేఁ
బఱపుగ గట్టు కట్టుటకుఁ ♦ బంపవె యీపెనుమొల్కి వేగ ను
క్కఱుగఁగ దృశ్యగుల్మమున ♦ నస్మదరుల్ గలరించి వారిపైఁ
బఱపి వధింపవే యన నృ ♦ పాలకుఁ డట్టులె చల్పి పిమ్మటన్.

క. వినుమానికంబుపట్టిని
గనుఁగొని నీ వింక గట్టు ♦ కట్టుము నలుఁడి
వ్వననిధి చెప్పినకరణిన్
వనచరులను బనువు గిరులు ♦ వడిఁ దెచ్చుటకున్. 86

క. నావుడు మొద మందుచు రా
జీవాప్తసుతుండు ప్లవగ ♦ సేనాధిపులన్

రావించి మీరు సేతువు
గావింపఁగఁ దరులు గిరులు • కడుఁ దెమ్మనుడున్. 87

గీ. జాంబవద్గంధవహపుత్త్రి • శరభనీల
దధిముఖాంగదగంధమా • దనసుషేణ
మైందకేసరివింధాను • వింధముఖ్య
భూధరాటనప్రతనాధి • నాథు లవుడు. 88

ఉ. లెక్కకు మిక్కిలయ్యెడు వ•లీముఖకోటులఁగూడియార్పులన్
జుక్కలతోఁ బ్రివ వ్రక్కటిల•క్షోణిచలింపఁగదిక్కులన్నియున్
గ్రక్కున నొక్కపెట్టుగను • గ్రమ్మక నుక్కున వేలువేల నొ
క్కొక్కఁడు పెక్కుకొండలొక•యుర్విధరంబున నేకకీశులున్.

ఉ. తోఁకలఁ జుట్టుచుం దలల•దొంతులు పెట్టుచు నొక్కఁ డొ
[క్కఁగన్
గూఁకలు వైచుచున్ నడుమ•గొబ్బునగుబ్బలులందిపుచ్చుచున్
దేఁకువ మీఱ నొక్కపెనుఁ దివ్వెఁ బెకల్చుచునూఁదిచూచిబ
ల్ఢాకను మార్కొఁ దెల్లఁ బడ•లాగుచు మూఁపులఁ బెట్టి
[మోయుచున్. 90

ఉ. తెచ్చిన నత్తఱి న్నలుఁడు•తేరి కనుంగొని రాఘవేశ్వరుం
డిచ్చినయాజ్ఞఁ జైకొని ధు•నీశునను జ్ఞను విశ్వకర్మకున్
హెచ్చిన భక్తి మ్రొక్కి మఱి•యాప్సితదేవతలన్ గణేశునా
కుఱిచ్చి నమోనమోయనుచు•గొబ్బునగుబ్బలిమైచెసంబుధిన్

క. వ్రేయు రసాతలమునకుం

బోయి వెసం దేలి జలధిఁ ♦ జూడకట్టెఁ దదీ
యాయతసత్వమునకు నో
హో యని కపు లెల్లనార్చి ♦ రుత్సుకత దగన్. 92

మ. పిదపన్ ధారణిలోనఁ గల్గినమహీ ♦ భృత్సాలపాషాణముల్
పదులున్నూఱులు వేలులక్షలును వా ♦ లాయంబు వాలంబులన్
బదహస్తంబులమూఁపులన్ శిరములన్ ♦ బంధించికీశౌఘముల్
మదమొప్పన్ వెసఁదెచ్చియీయవలకే ♦ లండాకయింగైకొనన్

సీ. పృథులశీతనగంబు ♦ పెకలించి తెచ్చినఁ
బగలు దీఱనివణం ♦ కగు నటంచు
హాటకాహార్యంబు ♦ మీటించి తెచ్చిన
లేఖకోటుల కిమ్ము ♦ లే దటంచుఁ
కైలాసశైలంబుఁ ♦ గదలించి తెచ్చిన
భూతేశుఁ డుగ్రతఁ ♦ బూను నంచు
మందరగ్రావంబు ♦ బంధించి తెచ్చినఁ
దొలుతరీతి మథింపఁ ♦ గల దటంచుఁ
గడమకులగోత్రచరితముల్ ♦ గణనగొనక
నుదయచరమగిరీంద్రముల్ ♦ మొదలవిడిచి
మఱియుఁ గలకొండ లెల్ల నే ♦ మఱక తెచ్చి
నలున కొప్పించి సేతువా ♦ నర్చి రపుడు. 94

క. పదునాలుగిరువదా రేఁ
బది పదియామడలు గాఁగ ♦ బంధించిరి స

మ్రదమున నూఱామడయును
వదలక నలుదివసములకు ♦ వరుసం బ్లవగుల్. 59

ఉ. అంత నలుండు రాఘవున ♦ కంతయుఁ దెల్పిన నీలుఁ జూచి నీ
వెంతయు సేన సేతువుప ♦ యిఁక నడిపింపు మటంచుఁ జెప్పియు
తొంతకు నెక్కి తాఁ గదలె ♦ నంగదుపై ననుజంచు రావెనం
జెంత విభీషణార్కజులు ♦ సేనలముంగల నేగ నయ్యెడన్. 96

సీ. ధృతి విచ్చు మతి వచ్చు ♦ నతిఁ దెచ్చుఁ బతి కిచ్చు
నల ముద్రిచ్చయని మెచ్చుఁ ♦ బలుకువారుఁ
దగు కింక నొగిలంక ♦ సొగ సింక జిగి గుఱింక
నగువంక నిజ మింక ♦ ననెడువారు
మనగండు పెనుదండు ♦ దనుజుండు గని రొండు
పని మెండుకొనకుండు ♦ ననెడువారుఁ
దొలి వేలుపులపోలు ♦ ఫుల నేలుఖలశీలు
నిలు గూలు నని మేలుఁ ♦ బలుకువారు
గట్టుగట్టెడుతఱిఁ గొన్ని ♦ గట్లు మునిఁగెఁ
దెత్తు మిత్తఱి ననుచుఁ బం ♦ దెములు వైచి
నుదధి గుభెలు గుభేల్లున ♦ నుఱికి రోల
లాడుచుండెడువారునై ♦ రద్రిచరులు. 97

క. ఈరీతిం గౌతూహల
మారన్ వాధాశిమీఁద ♦ నవనీభృత్సం
చారచమూపులు మూఁపుల

వారిధి నెగఁబ్రాఁకఁ జనిరి ♦ వసుధేశ్వరుతోన్. 98

వ. ఇట్లు ఖర్వగర్వపూర్వకంబుగాఁ బూర్వగీర్వాణసార్వభౌముసధి
క్షేపించుచుఁ దనవెంట నరుదెంచువానరవాహినిం గలయం
గనుంగొనుచు నత్యంతసంతోషంబునం జని చని రఘువరుండు

క. ఆలోకించెను దాలర
సాలతమాలామ్లసరళ ♦ సాలాదిమహా
సాలావృతాబ్ధిదక్షిణ
వేలాభ్యర్ణోజ్జ్వలత్సు ♦ వేలాచలమున్. 100

ఉ. కాంచి తదీయశృంగకట ♦ కంబుల సైన్యము నిల్వఁగా నియో
గించి రఘూద్వహుండు కటఁ ♦ గీశులుగొల్వఁగనుండెనంత రా
త్రించరనాథుఁ డావిధ మె ♦ ఱింగి యమాత్యులఁ జూచి కా
[ర్యమున్
మించెను వానరుల్ నరులు ♦ నీరధిఁ గట్టిరి వింటిరే భరే! 101

చ. అనవుడు మేఘనాదుఁడు మ ♦ హాగ్రహుఁడై రజతాద్రి నెత్తి శ్రీ
దునిఁ గడకొత్తి నిర్జరులఁ ♦ దోలి పురందరు ధిక్కరించి త
క్కినదిగధీశులం గెలిచి ♦ కీర్తిఁ జెలంగిననీకు నింత నె
మ్మనమునఁ జింత యేటికిఁ గు ♦ మారులుమంత్రులు సేనగల్గఁగన్

చ. ఇది మనకెంతలాఘవ మ ♦ హీనపరాక్రము నన్నుఁ బంపినన్
జదివెద మర్త్యులం బ్లవగ ♦ సైన్యములన్ వెస నన్న నంత బ
ల్లిదుఁడు ప్రహస్తుఁ డిప్పలుకు ♦ లే తగు నంచు నకేంద్రము
[ఖ్యులన్

దుదిననైన గెల్చెదరె ♦ త్రుంచెడు కొంతయుఁ జింత యేటికిన్.

గీ. అన మహోదరుఁ డాగ్రహం ♦ బున దశాస్యుఁ
గని రఘూద్వహు ననిఁ గెల్తు ♦ మనెడుబుద్ధు
లేల క్రమ్మఱ నయ్యమ్మ ♦ నిమ్మటన్నఁ
జెంత వినుచున్న యతికాయుఁ ♦ డంతలోన. 104

ఉ. ఏల వృథావిరోధము సు♦రేశ్వర సామముతోడ రామభూ
పాలున కిప్పు డప్పడమి♦పట్టిని గ్రమ్మఱ నిచ్చి పుచ్చుటే
మేలగుఁగాక యిట్లు చెడు♦మేరతలంపు జయంబు గాదు నీ
వాలము చేసి గెల్తునన♦నాతఁడు కేవలమర్త్యమాత్రుఁడే.

శా. ఇక్ష్వాకాన్వయపత్ని చాపదళనో♦త్కృష్టోగ్రదోస్సారు న
య్యిక్ష్వాకాన్వయు నల్పుఁగాఁ దలఁచి నీ♦ వెంతేనియుం శాంబరీ
భిక్షాకారము పూని జానకిని ని♦ర్భీకుండవై తెచ్చి త
ద్యోగ్యక్ష్వేళంబు భుజింపఁ గోరుటచుమీ♦యూహింపు మా
[త్మం గడున్. 106

క. సీతను గ్రమ్మఱ రాము
క్ష్మాతలపతి కిచ్చి నీవు ♦ మనుమన నీదు
కీర్తి విడదే మహో చెడు
హేతువుగాఁబోలు నింక ♦ నే నే మందున్. 107

క. చెప్పితిని బిడాలమునకు
ముప్పున నడినెత్తిపైఁ జ ♦ మురువడుటకుమీ
నిప్పు లొడిఁ గట్టుకొను టగుఁ

దప్పదు నామాట వినుము ♦ దానవనాథా! 108

క. అన నలిగి దనుజపతి గొ
బ్బున శుకసారణులఁ బిలిచి ♦ భూపతిపంతం
బును గపిసైన్యము వెంపును
వననిధి దాఁటినవిధంబు ♦ వారిబలంబుఁ. 109

సీ. వలనొప్పఁ గైతవ ♦ వనచరరూపముల్
ధరియించి మీ రతి ♦ త్వరితగతిని
గపిసేన పొత్తెంచి ♦ కలయ నిరీక్షించి
ప్రత్యయ ముంచి కా ♦ ర్యము తలంచి
క్రమ్మఱఁ జనుదెంచి ♦ కలరూపు వినిపించి
తివిరి మాయక్కఱఁ ♦ దీర్పఁ దనినఁ
బనివిని వా రట్లు ♦ పరికించుచుండంగ
నంతటఁబక్ష్మీకం ♦ తామజుండు
కాంచి మిథ్యాప్లవంగమా ♦ కారు లైన
రావణునిదూత లనుచు నే ♦ ర్పాటొనర్చి
పట్టి కట్టలుక్క ధట్టించి ♦ కట్టి రాము
నెదుటఁ బెట్టించి యాచంద ♦ మెఱుఁగఁ జేసె. 110

గీ. అంత నాదూత లతిభయ ♦ స్వాంతు లగుచుఁ
గేల్మొగిచి దేవ! మారాజు ♦ కీశసేన
పెంపుఁ గలయఁగనుంగొనఁ ♦ బంపె; నేము
వేగువారము కరుణింప ♦ వే మహాత్మ! 111

చ. అన విని నవ్వి రాముఁడు దయ♦ర్క విడిపించి దశాననానుజ
న్మునిఁ గని వీరి కిక్కపి చ♦మూస్థితిసర్వము నిచ్చ దీరఁగాఁ
గనుఁగొనఁజేసి వేగ దశ♦కంఠున కంత నెఱుంగఁ జేయఁగాఁ
బనుపు మటన్న న ట్లనుపఁ♦బారి దశాస్యునిఁ జేరి నమ్రులై.

సీ. దేవేంద్రభీకర ♦ సావధానుండవై
యాలింపుమయ్య నీ ♦ యాజ్ఞఁ బడసి
కపటశాఖామృగా ♦ కారముల్ ధరియించి
యా సేనఁ గలయంగ ♦ నరయుచున్న
తఱిని విభీషణుఁ ♦ డెఱిఁగి రఘూద్వహు
మ్రోలఁ బెట్టింపఁ గృ ♦ పాళుఁ డగుచు
నమ్మహావీరుండు ♦ మమ్ము విడిచి పంప
వచ్చితి మంతయు ♦ నిచ్చఁదీర
మున్నె కన్గొంటి మది నీకు ♦ విన్నవింతు
మస్త్రకౌశలమునను బా ♦ హాబలమున
నధికదయ రామునకు సాటి ♦ యైనశూరుఁ
డవనిఁ గనరాఁడు లక్ష్మణుం ♦ డంతవాఁడు. 113

గీ. తపనసుతుఁ డమేయ ♦ దర్పోజ్జ్వలుఁడు వానిఁ
దెలుపనేల నీల ♦ నలసుషేణ
జాంబవత్సమీర ♦ సంభవాంగదమైంద
ముఖులు ప్రళయరుద్ర ♦ మూర్తు లని 114

క. దశదశయోజనదీర్ఘము

దశయోజనవిస్తృతముగఁ ♦ దగ సేతువుఁ గ
ట్టి శిఖరిచరసైన్యం బడె
జలధి తరించియు సువేల ♦ కంధరముఁ జెందెన్. 115

గీ. తద్బలము రాఘవార్యమి ♦ త్రభవవిభీష
ణాభిరక్షిత మగుచు సు ♦ రాసురాదు
లకు నజేయంబు గాన జా ♦ నకి నొసంగి
మనుము పగ వల దనవుడుఁ ♦ గినుక నతఁడు. 116

క. మిక్కిలి ప్రోడ వగుసాధం
బెక్కియు సారణుని బిలిచి ♦ యీకపిబలమం
దొక్కొక్కని పేర్వారం
జక్కఁగఁ జెప్పు మన నన ద ♦ శగ్రీవునితోన్. 117

సీ. పాలపంచరసైన్య ♦ పాలుండు విక్రమ
శీలుఁ డాఖీలుండు ♦ నీలుఁ డతఁడు
సంగరాభంగప్ల ♦ వంగమసంగుఁడై
పొంగుచుండెడునతం ♦ డంగదుండు
కులశైలధీరుండు ♦ కలనదుర్వారుండు
జలధిఁ గట్టినవాఁడు ♦ నలుఁ డతండు
కందువల్ పలుకుచు ♦ విందులు గొలువ నా
నందించుపోటరి ♦ మైందుఁ డతఁడు
శ్వేతుఁ డాతండు లోకవి ♦ ఖ్యాతబలుఁడు
దధిముఖుఁ డతండు రణరంగ ♦ మథితరిపుఁడు

కుముదుఁ డాతండు విమతాబ్జ ♦ కుముదహితుఁడు
పనసుఁ డాతండు కంటివే ♦ దనుజనాథ! 118

చ. అతఁడు ఘనుండు,రంభుఁ డతఁ, ♦ డాతఁడు కేసరి, గంధమాదనుం
డతఁడు, గజుం డతండు, మతి♦యాతఁడు విందుఁ, డతండు [విక్రముం
డతఁడు గదుం, డతండు బలుఁ, డాతఁడు జంఘుఁ, డతండు [ధూమ్రుఁ, డ
ల్లతఁ డనువిందుఁ,డాతఁడుగ♦వాక్షుఁడు కంటె నిశాచరాగ్రణీ.

గీ. వినుతగవయప్రజంఘులు ♦ వేగదర్శి
శతవలిసుషేణశరభులు ♦ పృతనతోడఁ
గాలఁ ద్రవ్వుచున్నారు ♦ కయ్యమునకు
వారిఁ జూచితె రాక్షస ♦ వంశనాథ! 120

క. ముల్లోకంబుల శూరుల
కెల్లను మల్లనఁగఁ గోటి ♦ యెలుఁగులు గొలువన్
బల్లిదుఁడై తగునాతఁడు
భల్లుకవల్లభుఁడు కంటె ♦ పఙ్క్తిగ్రీవా! 121

మ. దనుజాధీశ్వరవానరప్రతతితో ♦ దర్పంబుతో నొప్పుచున్
మునులంకాపురిఁ గాల్చి యక్షుననిలోఁ ♦ బోకార్చి యొక్కండగా
వనధిం దాఁటినసత్వశాలి రణదు♦ర్వారుండు శ్రీరామచం
ద్రునకున్ నమ్మినబంటు దంటహనుమం♦తుం డాతనిం జూచితే.

శా. వాలిం గూలఁగఁ జేసి రాఘవుని చే♦వాలెంబు కిష్కింధకుం

జోలం దానుగఁ బట్టభద్రుఁ డయియా ♦ స్ఫోటించుచుం లంకపై
గోలాంగూలబలంబుతోఁ దొఁగరుచూ ♦ దుష్కల్ సూచునా
[తమ్మిరా
మాలిం మేటిబలిం గనుంగొనుమయా ♦ సుగ్రీవునిం రావణా!

సీ. గాధేయఘనసమంత్ర ♦ గాథాపరిబోధన
తత్పరుం డసకృ ♦ న్నమత్పరుండు
కుండలిమండనో ♦ ద్దండధనుర్దండ
ఖండనుం డమరారి ♦ దండనుండు
వాతాపిజీమూత ♦ వాతర్షిలబ్ధాస్త్ర
జాలకుం డాశ్రిత ♦ పాలకుండు
లేఖనాథకుమార ♦ శాఖామృగేశాబ్జ
సింధురుం డురుకీర్తి ♦ బంధురుండు
నశరకోదండఖలచతు ♦ ర్దశసహస్ర
రాత్రిసాధ్యత్వఖర్వదైత్య ♦ శిక్షకుండు
నందితార్యుండు దశరథ ♦ నందనుండు
రాముఁ డాతఁడు కంటె సు ♦ త్రామభీమ. 124

తే.గీ. కాయ మొక్కటె బంగారు ♦ ఛాయగాని
శౌర్యగాంభీర్యధైర్యసాం ♦ దర్యమహిమ
నన్న కైన యును నాచెంత ♦ మున్నయట్టి
లక్ష్మణాఖ్యుఁ డతండు పౌ ♦ లస్త్యకంటె. 125

గీ. లంకమర్త్యంబుఁ దెలుపుచు ♦ శంకలేక

మును రఘూద్వహుకారుణ్య ♦ మునఁ జెలంగి
దైత్యరాజ్యాధినాథుఁడై ♦ తనరినట్టి
మనవిభీషణుఁ గంటివె ♦ దనుజనాథ! 126

సీ. ప్రళయదావాగ్నిపి ♦ ల్లలుమనోవేగులు
కల్పాంతరుద్రులు ♦ కామరూపు
లుదుటుబంగరుచాయ ♦ నొప్పనొప్పలకుప్ప
లాలముల్ గెలిచిన ♦ వాలుమగలు
సంవర్తసమయభీ ♦ షణదండధారులు
పగతురసమయింప ♦ బ్రహ్మకాయు
లక్షీణభుజసత్త్వ ♦ లసహాయశూరులు
నిర్జరవిమతుల ♦ నెత్తిపిడుగు
లుక్కుతునుకలు కడు వన్నె ♦ కెక్కువారు
మేటిమల్లులు మీఱిన ♦ పోటుబంట్లు
దిట్ట లైనట్టియులప్రొద్దు ♦ పట్టియూల
బలమువారలు గంటివె ♦ పఙ్క్తికంఠ! 127

గీ. అనుచు నున్నతెఱం గెల్ల ♦ వినిచి మఱియు
నిట్టు లనె వారితోఁ బోర ♦ నెంతవాఁడ
వీవు మనఁగఁ దలంచితి ♦ వేని పుడమిఁ
బట్టి నిమ్మన్న గినుక నా ♦ పఙ్క్తిముఖుఁడు. 128

గీ. కోఁతిరూపులఁ గని జంకి ♦ కులము దక్కి
వారిఁ గైవార మొనరించి ♦ భూరిబలుని

నన్ను నిందించి పలుకుట ♦ తిన్నయింటి
కఱుదలంచుట యన్నట్టు ♦ లయ్యెఁబమ్మ. 129

గీ. అరయ నింటికి జ్యేష్ఠయుఁ ♦ జొరుగు కెపుడు
శ్రీమహాలక్ష్మి యనుమాట ♦ సిద్ధమయ్యె
నహహా ! యిట లేచి పొ మ్మావ ♦ టంచుఁ బలికి
మఱియుఁ దగువారిచే వారి ♦ మర్మ మెల్ల. 130

క. విని కనలి దనుజవీరులఁ
గని మీా సైన్యములతోడఁ ♦ గదనంబునకుం
జనఁ బయనంబై యుండుం
డని యంతఃపురికిఁ జని ర ♦ హస్యము గాఁగన్. 131

క. విద్యుజ్జిహ్వునిఁ గ్రూరవ
విద్యుల్ నృపశిరము విల్లు ♦ వెసఁ జేసి యశో
కోద్యానమునకుఁ దెమ్మని
సద్యఃకాలమున నటకుఁ ♦ జన నుత్సుకుఁడై. 132

సీ. ముందెట్టులో యని ♦ నందియ మందుచుఁ
బందరీతిఁ గడింది ♦ డిందుపడుచు
విందులనందఱఁ ♦ బొందుగావించుచు
నిందునకాళివదార ♦ విందములకు
డెందంబులోఁ జాల ♦ వందనం బొనరించు
చందంద మెలఁగుచు ♦ నెందుఁ బోడము
నందనికులుకు మఁ ♦ బందశవందరఁ

బొందుచుఁ గొఱగాని ♦ కొందలంబు
కంపళింపఁగఁ గడు నిరా ♦ నందుఁ డగుచుఁ
దుందుడుకుఁ జెంది మాటికి ♦ గ్రిందుఁ గనుచు
మందగతి నేగి పతిఁ జూసి ♦ కుందువడమి
కందుఁ గని పల్కె నిక్కువుఁ ♦ బందమునను. 133

ఉ. మైథిలి వింటె రాఘవుఁడు ♦ మర్కటకోటులతో సువేలధా
త్రీధరమందు నుండఁగను ♦ దేఁకువ పోకుఁడుమూఁక లెల్ల నా
యోధనమందు వానరుల ♦ నోర్వఁబ్రహస్తుఁడు రాముఁ ద్రుంచె నీ
నాథుధనుశ్శిరంబు లవె ♦ నమ్మికకుం గనుమన్న నత్తఱిన్. 134

గీ. వాఁ డటులు దెచ్చినన్ దాన ♦ వప్రభుండు
ధరణిసుతమ్రోలఁ బెట్టింపఁ ♦ దద్ధనుశ్శి
రములు గని మూర్ఛచే ధాత్రి ♦ వ్రాలి కొంత
తడవునకు లేచి విలపింపఁ ♦ దొడఁగె నిట్లు. 135

క. నీగురుపాదరజస్సం
యోగంబునఁ గడుఁ జెలంగు ♦ చుండుశిరం బి
చ్చోఁ గరిమ చెడి యసురచే
నీగతి రేణువుల బ్రుంగి ♦ యిటు లుండెఁగదే! 136

ఉ. వాలిని గూల్చి సత్కరుణ ♦ వానరరాజ్యము సూర్యసూతికిన్
శ్రీలు చెలంగున ట్లొసఁగెఁ ♦ బ్రేమ ననన్ వెదకంగ మేటికే
శాఖి సమస్తదిక్కులకు ♦ నంపె నటంచును జెప్పఁగాదె వా
తూలతనూజుఁ డంతయును ♦ దొల్లియుఁ గేగతి సైఁతువక్కటా!

ఉ. సంయము లిచ్చుదీవన లసత్యము లయ్యెనె ధాత్రిగోత్రభి
త్సంయుతనిర్జరాళికి నసాధ్యుఁడ వందురు తుచ్ఛదైత్యుచే
సంయుగమందుఁ జేవ చెడిచచ్చుటకే విధి నీకు వచ్చె వా
చంయమయజ్ఞవిఘ్నకరసంహరణా ఖరకంఠలుంఠనా. 138

వ. అని యనేకవిధంబుల నవధి లేనియవిధి నధిగమింప విధివిధం
బంబోలు ననుచు శోకించుజనకతనయం గనుంగొని సీతా
యింక రఘువరుమీఁదియడియాస వీడుకొని నేఁడైన నాడెం
బుగా వేడుకం గవఁగూడి క్రీడింపుట పాడి యౌ ననుచుఁ
బలుకు చున్నదశాస్యుం జూచి యోరి క్రూరాత్మా దారుణో
రగంబును గంఠహారంబుగా ధరియింపం గోరెదుతీరున దు
రాలాపంబు లేల ప్రేలెదు చాలుఁజాలు నింతకన్న నీకరవా
లంబున నన్ను ఖండతుండంబులుగాఁ జెండుట నీకుఁ బుణ్యం
బగు నంచు దుఃఖంచు చున్నంత నొక్కపణిహారి యేతెంచి
వింశతిబాహు నీక్షించి దేవా ప్రహస్తుం డతిత్వరితగతి ని
మ్ముం దోడ్కొని రమ్మని పుత్తెంచె నని బెదరి బెదరి పలికినం
బఙ్క్తికంధరుండును నుదరిపడి మది వెఱపుచోర మఱుఁగుచు
బిరబిర నరుగుచున్నంత నిక్కడ దద్దనుశ్శిరంబు లదృశ్యంబు
లయ్యె నప్పుడు. 139

క. అత్తెఱఁ గరసి మహీసుత
తత్తఱిలఁగ నరమ వచ్చె తల్లి యిది దై
త్యోత్తమునమాయ యని త

ద్వృత్తాంత మంత దెలిపి ♦ దృఢముగఁ బలికెన్. 140

ఉ. నీవిభుఁ డాసువేల ధర ♦ ణీధరమం దనుజుండు కీశసై
న్యావళి గూల్వ నుండెను ద ♦ శాస్యువధించుట కేగుదెంచు ని
చ్చో విజయంబుఁ గైకొని వి ♦ శుద్ధచరిత్రను నిన్ను నయోధ్య కి
చ్ఛావిధిఁ గొంచుఁ బోవును వి ♦ చారము మానుము చూచి
[వచ్చితిన్. 141

గీ. అని పరమ సీత నోదార్చి ♦ నంత నిచట
రావణుండు ప్రహస్తుచే ♦ రామవిభుని
కతలు విని కుంది తనచమూ ♦ పతుల నెల్ల
యుద్ధసన్నద్ధు లగుఁ డన ♦ నొక్క మొగిని. 142

క. దిగ్భిత్తులు పగులఁగ స
మ్యగ్భేరీశంఖకాహ ♦ ళారవము సమి
త్ప్రాగ్భద్రిసరణికై మఘు
భుగ్భయదము గాఁగ దనుజ ♦ పురి విన నయ్యెన్. 143

గీ. అంత మంత్రుల రావించి ♦ యందు నొక్క
వృద్ధసచివునిఁ గని యింక ♦ బుద్ధి యెట్టు
లేమయా తాత! మాతామ ♦ హా! మహాత్మ!
మహితగుణవంత! ధీ ♦ మంత! మాల్యవంత! 144

క. తాతవు, నయశాస్త్రములకు
ధాతవు, బహురాజకార్య ♦ ధర్మార్థపరి
జ్ఞాతవు, రాక్షసవంశ

త్రాతవు, మదభీప్సితార్థ ♦ దాతవు తలఁపఁగ. 146

చ. అన విని మాల్యవంతుఁ డసు ♦ రాధిపుఁ గన్గొని దేవ నీవెఱుం
గనినయశాస్త్రముల్ గలవె ♦ కార్యవిచారము లింక వేర క
ల్గునె జగదంబ సీతను ద్రి ♦ లోకశరణ్యుఁడు భక్తవత్సలుం
డనుపమశౌర్యశాలి యగు ♦ నారఘురామున కిచ్చుటే చుమీ.

సీ. గాధినందనమహా ♦ క్రతువిఘ్నకరనృశం
సాసురగర్వసం ♦ హారకుండు
చిరతరోపలరూప ♦ ధరమౌనివరదార
దారుణైనఃపుంజ ♦ దారకుండు
ద్విరదపూర్వాసుపర్వ ♦ పరిపంథిమహనీయ
చాపనిర్భేదభు ♦ జాబలుండు
కృతవీర్యతనయాంస ♦ కృంతనోగ్రకుఠార
భృచ్ఛ్లాఘ్యఘనధను ♦ ర్వేదవిదుఁడు
పితృనిదేశప్రవర్తనో ♦ ద్ధతగుణుండు
ఘటభవాదేశితాశుగ ♦ కౌశలుండు
సమరరంగాహతాఖిల ♦ శాత్రవుండు
తలఁప సామాన్యుఁడే రఘూ ♦ ద్వహవిభుండు. 147

క. రక్షోధిప ! శ్రీరాముని
సాక్షాద్విష్ణుఁడుగ సీత ♦ జలనిధిసుతగా
వీక్షింపు మ దెట్లనఁ బ్రి
త్యక్షు ముదధిఁ గట్టి దాఁట ♦ నన్యులవశమే. 148

శా. వేధోదత్తవరంబు లిప్పుడు వృథా • వీర్యంబులో విద్విష
ద్భేదాకారింతము లయ్యె నర్థములు భా • వింపంగ నెంతేభవ
ద్బాధాముక్తమఘాంశులై దివిజు ల • బ్జాశాతు వేడ న్నిను
న్బాధింపక రఘునందనుండయి రమా • నాథుండు పుట్టెంజుమీ.

సీ. అసదుగానిపనంటి • నెనరెక్కువగఁ బెట్టి
పెనుచిచ్చు దరికొల్పి • మునుకొనంగఁ
గళవళ నుడికెదు • కణముండఁ గైకొని
పదనుచూడక వార్చు • పాటివిడిచి
చిమడఁ బెట్టినయోగి • రము మఱి బిరుసుకు
రానియ ట్లయ్యె నే • ర్పఱుతు వినుము
చెల్లెలిమాటలు • చెవియొగ్గి వినుట మా
రీచోక్తిఁ గనరుగాఁ • జూచుకొనుట
మాయచే సీతఁ దెచ్చుట • వాయుసుతుని
తోఁకఁ గాల్చుట తమ్మునిఁ • దొలఁగిపోవ
నిచ్చుట నృపాలుతో సంధి • కెనయకుంట
తఱి మిగిలె నింక జయ మెట్లు • దనుజనాథ! 150

శా. గర్వం బేటికి మర్త్యులుం గపులు సం • గ్రామోర్వి నెంతేభవ
ద్దోర్వీర్యం బణఁగించి త్రుంచెదరు నీ • దుర్నీతి పోనాడి యా
గీర్వాణుల్ వినుతింప రాముసతి భ • క్తిన్ సీత నర్పించి నా
సర్వజ్ఞుం డగుటం గృప న్మనుచు నై • తన్వోకుండు నేఁ జెప్పితిన్.

గీ. అనుచు నయమార్గమునఁ జెప్పి • యాతని మొగము

దెసఁ గనుంగొని క్రమ్మఱఁ • జొనఁగఁ బలికె
వృద్ధదశఁ జెందె యిది మంచి • బుద్ధి యగునొ
కాదొ నీచిత్త మెట్లొ యా • గతియ శుభము. 152

శా. తాతా రమ్మని చేరఁ బిల్చుటనొ యా • ధర్మార్థ మేర్పాటుగా
మాతోఁ గొంకక చెప్ప నాఁగితివి నీ • మంత్రాంగ మిట్లుండెఁబో
సీతం బుత్తున మర్త్యులం గపుల నా • జిం గీటణంగింతు నా
చేతోవృత్తి యెఱుంగ వింక నిట భా • షింపంగ నీ కేటికిన్.

వ. అని సచివునిం గసటునం గసరి వైచి యసురవరుండు సమరోత్సుకుండై నిజభుజావిక్రమతిరస్కృతకులిశహస్తుం డగు ప్రహస్తుఁ బూర్వద్వారంబునను మహోదరమహాపార్శ్వులఁ గీనాశదిశాద్వారంబునను నింద్రజిత్తుఁ బశ్చిమద్వారంబునను నడుమ విరూపాక్షునిం గట్టడచేసి శుకసారణులుం దాను నుత్తరద్వారంబున నుండుటకు నిశ్చయించుకొని యంత నంతఃపురంబునకుం జని కుధరశిఖరపరివృతవిద్యోతమానవిద్యుల్లతాన్వితసజలనీలాంబుదంబుచందంబున నొక్క సముత్తుంగగోపురవిరాజితసువర్ణపీఠికాసమాసీనుండై వానరసేనావలోకనాసక్తుండై యంత నిచ్చట విభీషణుండు తత్ప్రవర్తనంబు వార్తాహారులవలనఁ దెలిసి రఘూద్వహునకు విన్నవించిన మన్నించి సుగ్రీవాంగదాంజనేయాదికపియూథపరిజనంబులును దశాననానుజన్ముండును దోడు రా సువేలాచలాగ్రంబున కెక్కి లంకాపురీపరీక్షాసముత్సుకుండై కౌసల్యానందనుండు విభీషణుం బి

లిచి యాతుధానరాజధానీవృత్తాంతం బంతయుఁ జేటతెల్లం
బుగాఁ దెలుపు మనిన వినయవినమితశరీరుండై చేతులు మో
గుచుకొని యిట్లనియె. 154

మ. త్రిజగత్పూర్వరదివ్యసుందరము నీరేజాసనాఖండలా
ద్యజరాభేద్యము హేమరత్నఖచితోద్యత్సౌధసంబాధమున్
గజగంధర్వశతాంగవీరభటసంఘాతావృతంబున్ సమ
స్తజనాభీలము లంక యన్పురము చిత్రంబయ్యెడుంజూచితే.

క. ఇరువదివే లశ్వంబులు
మఱియుం బదివేలు మేలు మదగజములు ము
య్యిరువదివేలరథంబులు
గరగరికలు లక్షభటులు గవఁకుల నుండున్. 156

చ. అరుదుగ షష్టిలక్షలు బలాఢ్యులు మూలబలంబు వారలా
దొరలు లయాంతకప్రతిమ దుస్సహమూర్తులు వన్నె కెక్కు వా
రిరువదివేల సైన్యపతు లెన్నికశూరులు లక్షపుత్త్రికుల్
పరఁగుదు రప్పురిం దదధిపాలుని వైభవ మిట్లు చెప్పెదన్.

మ. తనుయష్టిస్ఫుటమేచకద్యుతులతోఁ దచ్ఛీర్షకోటీరగుం
భనరత్నాంశువు లెంతయున్ మెఱసి భూమధ్యాంతచం
[చద్వినూ
తనఖద్యోతవిజృంభణంబుగతి నుద్యద్దీప్తిఁ జెల్వారఁగాఁ
గనుపట్టున్ దశకంఠుఁ డాడ నతనిం గంటే ఖరధ్వంసనా!

గీ. అని విభీషణుఁ డెఱిఁగింప నచట నున్న

యట్టిసుగ్రీవుఁ డనురేఁడు ♦ వరసి వాని
వైభవంబున కిటు రఘూ ♦ ద్వహునివ్యథకుఁ
బొగిలి యుడె వీనిపోఁడిమిఁ ♦ బొగుడు ననుచు. 159

ఉ. మత్తగజంబుపైకి హరి ♦ మాణవకం బవలోకనంబుచే
నెత్తినయట్లలో నుతికి ♦ హెచ్చినబల్మిని నొంచుమాడ్కి దై
త్యోత్తముపైకి బిట్టెగసి ♦ యోరి దురాత్మ పొసంగ విట్టులొ
లత్తుక నీ కటంచును ద ♦ లల్పదియుం బగులంగఁ దన్నినన్.

క. ఆలీలఁ దన్న దబదిబ
నూలెం దశదివ్యహేమ ♦ కోటీరంబుల్
రాలెం జలజల మగరాల్
సోలెన్ వడి దిమ్మ దిరిగి ♦ సురరిపుఁ డంతన్. 161

సీ. నీ వెవ్వరంటివే ♦ నియుఁ బఙ్క్తికంధర
వినుమేను సుగ్రీవుఁ ♦ డనుప్లవంగ
రాజ్యాధినాథుఁడఁ ♦ జ్ఞబలత వినుము వార్ధి
ముంచినవాలి త ♦ మ్ముఁడనుకలన
వీరులఁ బదునాల్గు ♦ వేలరాక్షసులఁ
జదిపినరఘువరు ♦ మొదలిబంటు
నని పల్కి యోరి దు ♦ రాత్మ నీవున్నము
నమ్మహోఘనవైభ ♦ వమ్ము లెల్లఁ
దగవు విడఁజిమ్ముకొని నీకుఁ ♦ దగవుసుమ్ము
నీదుపినతమ్ముఁ డెదుటనొమ్ము ♦ మీఁదికమ్ము

పడదళీకమ్ము చదికిలఁ ◆ బడకి లెమ్ము
కలన కీటు రమ్ము వదలెనే ◆ తలలదిమ్ము. 162

వ. అప్పుడు. 163

శా. ఉగ్రుండై వడిలేచి కన్గొని దశా ◆ స్యుం డట్టహాసంబునన్
సుగ్రీవుం గరమెత్తి నెత్తిచరువన్ ◆ ఘూర్ణిల్లుచుం దోనఁ బ
జ్జిక్కి గ్రీవాస్యములందు నెత్తురులుజా ◆ ఱిల్లం బడన్ మొత్తి సన్
దృగ్రాజిన్ మిణుఁగుర్లుబిట్టగయదై ◆ త్యేశుండు దాఁకెన్ ధృతిన్.

వ. అప్పుడు. 165

క. పదరక చెదరక బెదరక
గదియుచుఁ గంఠీరవంబు ◆ కంఠీరవమున్
గదనంబు సేయుపగిదిని
వదలక సుగ్రీవపజ్జి ◆ వదనులు కదిమిన్. 166

శా. వీరావేశము మీఱఁ జేసుచును బృ ◆ థ్వీన్ సోలుచున్ లేచిపై
మారుం దాఁకుచుఁ దన్నుచుం బొడుచుచున్ ◆ మర్మంబు లం
[టంగ లా
వారంగ్రుద్దుచునొంచుచున్ విజయమ ◆ న్యోన్యంబపేక్షించుచున్
ధీరత్వంబునఁ బోరుచున్నలితి దై ◆ తేయుల్ విజృంభించుచున్.

క. ఇతఁడఁట సుగ్రీవుండఁట
పతియఁట కోఁతులకు రాము ◆ బంటఁట వీనిం
జతనమునఁ బట్టి గట్టిగ
వెతఁబెట్టినఁ గొట్టుఁబడదె ◆ వేలమ్మల్లన్. 168

క. అని కదియుతఱిఁ దటాలునఁ
జెనఁటులతోఁ దడవుపోరఁ ♦ జెల్లదు నేఁడ
చ్చినపని యయ్యెను జనియెద
నని తరలి సువేలశిఖరి ♦ కరిగి వినయతన్. 169

క. ఒడయుని చరణంబులపైఁ
బడినం గౌఁగిటను జేర్చి ♦ భానుసుతా యి
క్కఁడ నిటు చనఁదగునే యని
బడలిక విడ గారవించి ♦ పలికెం బ్రేమన్. 170

క. వనచరనాయక నీ విం
కను మర్కటకోట్ల లంక ♦ గవఁకులచుట్టుం
బనువుము ముట్టడి వెట్టఁగ
వనుము నటు లొనర్చె రాఘ ♦ వాజ్ఞావశుఁడై. 171

వ. అప్పుడు రామచంద్రుండు రాజధర్మపరిజ్ఞానుండును లోకవ్య
వహారలక్షణుండును సర్వభూతహితవ్యాపారుండును దయా
పరుండునుం గావున నంగదుం బిలిచి లంకానగరంబునకుం
జని రావణునితో నకారణవైరం బేల బేలవై చెడుగునడవడి
విడువక గొడవఁ బడి చెడుట మేలు గాదని బడిబడి నొడివి క
డువడి రమ్మనుచుం జెప్పిపంపిన. 172

ఉ. పంపిన నంగదుం డసురపాలకుఁ జూడఁగ వేగ మేగి వీ
క్షింపుచు వాని కేర్పడ వచించె జగజ్జనభీకరా! యిటా
లింపుము నిక్కి విక్కక నిలింపులు మెచ్చఁగఁ జెప్పెమంచున

న్నంపె విరాధభేది యది♦యంతయు నీ వెవ రంటివేనియున్.

ఉ. వాలమునందుఁ జుట్టుకొని♦వారిధులన్ నిను ముంచినట్టియు
వ్వాలితనూజుఁడన్ దనుజ♦వర్గములం బదునాల్గువేలఁ జే
తాలములోనఁ గూలిచి ఖ♦రాసురుఁ ద్రుంచినయట్టిరామభూ
పాలునిబంటు సంగదుఁడఁ♦బక్షిముఖాయికనాలకింపుమా.

సీ. సీతాత ధాతయై ♦ నిఖిలజగత్సృష్టి
కార్యధూర్వహతాంశ ♦ కర్త యయ్యె
నీయయ్య యయ్యెడ ♦ నిరవద్యజపతపో
నిష్ఠాగరిష్ఠుఁడై ♦ నెగడె జగతి
నీయన్న యన్నఁగ ♦ నిగమాశ్వమిత్రితఁ
బాయనిసిరుల ది ♦ క్ప్రభుతఁ గనియె
సీతమ్మఁ డిమ్మఁగ ♦ సీతామనోహరు
కరుణ లంకానాయ ♦ కత భజించె
నౌర యిటు చెప్పఁదగిననీ ♦ వారిలోనఁ
బెరుకగుచు నుంటి మొఱకవై ♦ బిరుసు దొఱఁగి
ఋజు వెఱుంగుట మనుట నీ ♦ కెఱుఁగఁబడదె
పాపచింతామహోత్కంఠ ♦ పక్షికంఠ. 175

ఉ. క్రించుఁదనంబు మాని పలి♦కింపుము పఙ్క్తిరథాత్మజుండు వే
యంచులవాలుఁబూనుదొర♦యంచుఁ దలంపుమిలాతనూజశ్రీ
యంచు భజింపు మీవె గతి♦యంచుఁదదంఘ్రులఁ బ్రాలిసీతన
ర్పించికృతాపరాధ నిఁకఁ♦బెంచుమటంచును రాము వేఁడుమీ.

మ. విను మారావణ రాఘవుండు కలనన్ ♦ విల్లమ్ములుం బూని ని
ల్చిన నీ వెంతటివాఁడ వారయఁగ న♦జ్జేజేలతోఁ గూడ న
న్ననవాలంటినదంటకంటుదొరకై ♦ సంక్రందశక్యంబె ముక్
వనజాతాసనుఁ డిచ్చినట్టివరముల్ ♦ వమ్మాఁజుమీ నీ కిటన్.

గీ. పేర్మి మున్నిడె లంక వి ♦ భీషణునకు
వేఁడరా దిది నీవు వి ♦ వేకి వగుచుఁ
దప్పు చేసితి నని మహీ ♦ తనయ నిచ్చి
యడిగిన నొసంగు నీకయో ♦ ధ్యాపురంబు. 178

గీ. అఖిలలోకకర్త ♦ యగురఘూద్వహునితోఁ
గదనమునకు నీవు ♦ గడగు టరయ
నిన్నుఁ గట్టుత్రాళ్లు ♦ నీవె కోరిక మీఱఁ
దెచ్చుకొనుట సుమ్ము ♦ దితిజ యనుఁడు. 179

మ. అపు డామాటల కుల్కి దానవకులా♦ధ్యక్షుం డురక్రాంతుఁడై
కపినిం గట్టుఁ డటన్న నల్వురసురల్ ♦ గర్జించుచుం బైఁబడం
గుపితుండై హరి వారికంఠములలాం♦గూలంబు బంధించి నే
రుపుమీఱన్ వడిఁ ద్రిప్పికొట్టినసురా♦రుల్ గూలి రొక్కుమ్మడిన్.

వ. అంత నయ్యంగదుండు. 181

గీ. వీటఁ బొడ వగునొకమేడ ♦ విఱిచి తెచ్చి
వానిమకుటంబులను వాఁడు ♦ దానఁ గూల
వైచి నీకర్మ మిట్టుల ♦ వ్రాసె నింక
ననుభవింపు మటంచు ద ♦ శాస్యు విసిరె. 182

చ. దినకరవంశ్యపాలి కరుదెంచి నమస్కృతిఁ జేసి దేవ నే
విను మన నొల్లఁ డాఖలుఁడు వేమఱుఁ జెప్పితినన్నసంగడున్
మునుకొని మెచ్చి రక్కసుల మూఁకలత్రుళ్లడఁగింపుఁ డింకనం
చును బలుకన్ వెసం బ్లవగ శూరులుపొంగి చెలంగియుంతటన్.

ఉ. కట్టలుకం గరంబులను గట్టులు చెట్టులకట్ట లూని క
న్పట్టినదిట్టరక్కసులఁ బట్టుఁడు కట్టుఁడు కొట్టుఁ డంచు న
ప్పట్టణ మెల్ల చుట్టుకొని పట్టుగ రట్టడి నొక్కపెట్టుగా
ముట్టడి వెట్ట దైత్యకుల ముఖ్యుఁడు బిట్టు దలంకియిట్లనున్

శా. విస్ఫారా కపిసేనఁ గూడుకొని పృథ్వీనాయకుం డాజికిన్
సన్నద్ధుం డయి వచ్చి చుట్టుకొనియెన్ సైన్యేశులారా సమి
త్సన్నాహంబున నేగి వానిఁ గలనం జక్కాడి రండంచు ను
త్పన్నక్రోధమనస్కుఁడై ప్రధనయాత్రాభేరి వేయించినన్.

మ. వసధుల్ ఘూర్ణిలె మేరుమందరగుహల్ వాపోయె బ్రహ్మాండభాం
డనికాయంబులు మ్రోసె నాకసము బీటల్వాఱె సంక్షోభించె ఫ
ణి నిలింపౌఘము దిక్కరుల్ బెదరె ధాత్రీచక్ర మల్లాడెఁ ద
ద్ఘనకూజద్రణభేరికాభయదభాంకారైకనాదార్భటిన్. 186

ఉ. ఆసమయంబునందుఁ గరు లశ్వములున్ రథముల్ పదాతులున్
మీఱవరమైనదర్పమున మేదురమై వెడలం దదీయఘో
రావహపాదఘట్టనకు నాఁగక ధారుణి నింగి కేగనో
గాసిలి గుండమై యనఁగఁ గానఁగనయ్యెఁ బరాగమయ్యెడన్.

గీ. అట్లు వెడలి తత్సైన్య మత్యద్భుతముగ

ముద్గరాసిగదాకుంత ♦ ముసలపరశు
చక్రతోమరపరిఘాది ♦ సాధనములు
పూని భీకరముగ వచ్చి ♦ పొదువ నపుడు. 188

గీ. తరులు గిరులు శిలలు ♦ తమమీఁద వానరుల్
గురియ వాని నెల్ల ♦ గుండసేయ
నంత నుభయబలము ♦ లలుకమైఁ దలపడి
చిదిమి పొడిచి వ్రేసి ♦ చించి మఱియు. 189

క. ఇతరేతరవిజయేచ్ఛా
మతిచే నాదైత్యబలము ♦ మర్కటబలముం
బ్రతిలేనిబీర మొప్పఁగ
వితతముగాఁ బోరుచున్న ♦ వేళం గడిమిన్. 190

క. కరుల మహీధరములచే
హాకులం గ్రావములచేత ♦ స్యందనచయముల్
ధరణీరుహములచేతను
గరమరుదుగ మోఁది పిదపఁ ♦ గపివరు లెల్లన్. 191

సీ. మది నుప్పతిల్లిన ♦ మర్షితవాలంబు
ఉప్పరం బంటఁగఁ ♦ ద్రిప్పికొనుచు
నిడుదలై గదలక్రై ♦ వడిఁ బొల్చుమ్రాఁకులు
మొదలంటఁ బెకలించి ♦ మోఁచికొనుచుఁ
కొండ్లాడుగలి గబ్బి ♦ గుండ్లు కేల్గవ నెత్తి
యెగురవైచుచు వేగ ♦ మగుడఁ గొనుచుఁ

దబ్బిబ్బుపడి లోకు ♦ లబ్బురంపడ నొక్క-
పెట్టున బొబ్బలు ♦ పెట్టికొనుచుఁ
బక్షికరథతనూజు ♦ పాఱిపుగల్గుట నుబ్బి
పక్షికంఠసైన్య ♦ పతుల నెల్లఁ
బిల్చి నల్చి యొల్చి ♦ మల్చి కూల్చి యదల్చి
పట్టి కట్టి కొట్టి ♦ మట్టి రవుడు. 192

క. చెల్లాచెదురుగ దానవ
మల్లులు కను నుక్కుఁ దక్కి ♦ మతిచెడి పాఱన్
విల్లెత్తి వారి నిశిచర
వల్లభసుతుఁ డుఱక భయము ♦ వాపి మఱల్చెన్. 193

క. ఆరీతి మఱల్చినా
సీరజిదాజ్ఞను సమస్త ♦ సేనాధిపతుల్
ధీరత బారులు దీరిచి
దారుణముగ నార్చి రమిత ♦ దర్పోజ్జ్వలులై. 194

వ. ఆసమయంబున. 195

చ. దినకరవంశనాథఘన ♦ దివ్యశరాసనఘోరటంకృతుల్
వనచరసింహనాదముల ♦ వారితదైత్యచమూరవంబు పెం
పెనయ మదేభవాహరథ ♦ బృంహితహేషితనేమిఘట్టన
స్వనములు శంఖభేరిపణ ♦ వధ్వను లెల్లెడ మ్రోసె బిట్టుగన్.

వ. ఇవ్విధంబున నుభయబలంబులు నతిభయదంబుగాఁ గోలాహ
లధ్వనులు చెలంగ నుప్పొంగుచున్న యవసరంబున. 197

సీ. కపిరాజతనయుఁ డ • సురపవంశపతిసూను
నర్కజుండు ప్రహస్తు • ననిలసుతుఁడు
జంబుమాలిఁ బయోజ • సంభవపుత్త్రుండు
మకరాక్షు రఘువంశ • మండనుఁడు
సుప్తఘ్ను ననలధ్వ • జుని యజ్ఞకోపుని
రశ్మికేతుని నల్వు • రను సుమిత్ర
కొడుకు విరూపాక్షుఁ • గుముదుఁ డకంపను
గదుఁడు మహానాదు • గజుఁడు మఱియు
రావణావరజుండు మి • త్రఘ్ను వేగ
దర్శి కుశు విశ్వకర్మనం • దనుఁడు తపను
వినుతుఁ డతికాయు జంఘుఁడు • వికటుఁ బిలిచి
ద్వంద్వయుద్ధంబు సేయంగఁ • దాఁకుటయును. 198

మ. శతపత్త్రేక్షణమిత్ర శాసితసుమా • స్త్రాశిష్టలోకావన
వ్రత శీతాంశువతంస శుభ్రరుచిగా • త్రా శూర్పకర్ణానిశా
ర్చిత శేషాహిపభూష శైలగృహ శో • చిష్కేశవక్త్రాభివం
దిత శౌర్యాగ్రహఖండితద్విరదదై • తేయాంగకా శంకరా.

క. అతులశూలాగ్రహవి
ర్భుతకవిస్ఫారహేతి • రాజిముహుస్సం
ధుక్షణవితతఘృతాంధక
రక్షోనృక్షత్రవణభుజగ • రాజాభరణా. 200

స్రగ్విణీవృత్తము.

యక్షరాణ్ణందితా • యాగభుగ్వందితా
శిక్షితేభాసురా • శిష్టలోకావనా
పక్షిపాశ్వాంబకా • భాస్కరేంద్వంబకా
దక్షకన్యాపతీ • తామ్రచూడాకృతీ. 201

గద్య:—ఇది శ్రీమత్కుక్కుటేశ్వరానుగ్రహప్రభూతకవిత్వ
వైభవ విశ్వామిత్రగోత్రపవిత్ర వారణాసివంశపారా
వారకైరవమిత్ర విద్వన్నుతిచరిత్ర కామయార్య
పుత్త్ర సుకవిజనవిధేయ వేంకటేశ్వరనామ
ధేయ ప్రణీతంబైన రామచంద్రో
పాఖ్యానం బను మహాప్ర
బంధంబునందుఁ
బంచమాశ్వాసము
శ్రీ.

శ్రీరస్తు.

శుభమస్తు.

అవిఘ్నమస్తు.

శ్రీరామచంద్రోపాఖ్యానము.

షష్ఠాశ్వాసము.

శ్రీదశరథసుతాసంగా
యాదోధివిషంగ రవిహి • మాంశుధరాంగా
వేదార్థంగతురంగా
పాదాయుధరూపలింగ • భవ్యాపాంగా. 1

వ. అవధరింపు మనంతరకథావిధానం బట్లు జోదులై తలపడి పె
ద్దయుం బ్రొద్దు పోరాడుసమయంబున. 2

ఉ. అంగదుఁ డింద్రజిత్తురథ • ఖార్శ్వయులం దెగటార్చి సూతుఁబ్ర
ఖ్యాంగముఁ ద్రెళ్లనేసి వెస • వృక్షము చేతను వానిఁ దూలనే
యంగఁ బ్రభంఘు నుబ్బణఁచె • నాతఁడె పోటరిడంబుమాలినన్
గ్రుంగఁగఁ జేసె వాయుజుఁడు • కోర్కె విభీషణుఁ డంతలోపలన్.

శా. మిత్రఘ్నుం జదివెన్ నలుండు తపను • స్మీటించె సౌమిత్రియ
స్త్రాత్రేయాస్త్రము చేఁగలంచె నువిరూ • పాక్షున్ రఘుస్వామియుం
జిత్రంబొప్పఁగ నగ్నికేతుముఖులం • జేట్పాటు నొందించె నా
మిత్రప్రోత్కృష్టుఁడుం బ్రహస్తుఁ బొడిచెం • బెల్లార్చె మూఁకల్ గనన్.

గీ. జాంబవంతుఁడు మకరాక్షుఁ • జదిపె భిన్న
గజుఁడు తూఁటాడెఁ గుముదుఁ డ • కంపనునిజ
దిమెను ధూమ్రుండు కుంభుని • తేజ మడఁచెఁ
గేసరియును ధూమ్రాక్షుని • గీటడంచె. 5

క. పనసుండు నరాంతకుపైఁ
గినిసెను శరభుండు త్రిశిరు • గీటడఁచెను ; వై
కొనియె వృషభుండు నారణు
వినతుం డతికాయుఁ బొడిచె • వీరరసమునన్. 6

మ. హరివీరుల్ మఱికొందఱయ్యెడను బా • హాశక్తి వాహంబులం
గరులం దేరుల దైత్యులం బొడుచుచున్ • ఖండించుచుం గ్రు
[ద్ధుచుం
గరఘాతంబులనొంచుచుం జిదుముచుం • గంపంబునొందింపఁగా
సురవైరుల్ గడు నొక్కపెట్టుగ శర • స్తోమంబుచేఁ గప్పినన్

ఉ. మర్కటవీరు లద్దనుజ • మార్గణజాలము లెల్లఁ ద్రుంచుచుం
గర్కశశైలసాలములు • గ్రావములుం గొని మోఁదుచుండఁ దో
దర్కముఁ గోరి పోరుతఱి • దానవవీరులు రేయిఁ గోరఁగా
నర్కుఁడు పశ్చిమాబ్ధికి ర • యంబున నేగెనుగ్రమ్మెఁ జీఁకటుల్.

గీ. అపుడు రావణి పురికేగి • యనలు వేల్చి
తత్కృపనువర్ణహాయరథ • ధన్వసాయ
కములు గైకొని క్రమ్మఱఁ • గదనధరణి
కరుగుదెంచెను విక్రమం • బచ్చుపడఁగ. 9

క. ఆరీతి వచ్చి దానవ
నీరుఁడు రాఘవులు కవులు • వెఱఁగందంగా
వారక గురియించె న్నృపా
నీరదములవలన ఘోర • నిశితాస్త్రంబుల్. 10

ఉ. ఆనిశితాస్త్రముల్ రఘుకు•లాగ్ర్యుఁడు దివ్యశిలీముఖంబులన్
దో నడఁగించి రక్కసులఁ•ద్రుంపఁగఁజొచ్చినఁ దల్కనొందియా
దానవనాథనందనుఁడు•దారుణభంగి మహాంధకారముం
గా నొనరించి సాయకని•కాయము లేసె నపారసత్వుఁడై. 11

వ. మఱియు నొక్కదిక్కునం దళుక్కునం బొడసూపుచు నొక్క వంక ధనుష్టంకారంబు సేయుచు నొక్కచక్కిఁ బిడుగులవడువున బెడిదంపుటంపగములు వైచి ప్లవంగపుంగవుల రూపుమాపుచు నొక్కత్రోవ నదృశ్యుండై రామలక్ష్మణుల నిశాత ఘోరనారాచజాలంబుల మర్మంబు లంట నొంచుచు బహుప్రకారంబుల మారిమసంగినట్లు సమయించుచున్న నందఱునుం జేయునది లేక నిశ్చేష్టులై శేఱి చూడరాకయుండ నప్పు డయ్యపారగాఢాంధకారంబున నారఘువీరుం డత్యంతదైన్యంబున నోహో సుగ్రీవా! మనవా రందఱు లెస్సగా నున్నవారుగదా! విభీషణుం డెచ్చట నున్నవాఁ డనిన నట్టన విభీషణుం డెదుటం జేకట్టి దేవా! మహానుభావా! ఏమి కార్యం బనవుడుఁ గౌసల్యానందనుండు విభీషణా! వీఁ డెవ్వండు? క్రొవ్వున నిన్నటిల్లి నవ్వుచున్నవాఁడు చివ్వఁదివ్వన నన్ను

నొవ్వఁ జేయుచున్నవాఁ డనుటయు రావణానుజుండు రామ
చంద్రా! వీఁ డింద్రజిత్తుం డనువాఁ డగ్నివరగర్వంబున నం
తరిక్షంబున నంతర్ధానుండై ఘోరంబు లగునారాచంబు లే
యుచున్నవాఁడు గావున వీని నతిప్రయత్నంబున సాధింపవ
లయు ననుచు వినిపించిన విని కాకుత్స్థవీరుండు మహాహుంకా
రంబున నాపురందరారినందను ననేకదివ్యాస్త్రంబులు వింట
సంధించి కంటికిం గానరాకుంట మింటి కేయం దొడంగిన నవి
యమ్మాయావారిదంబుల భేదించి వానిమేను దాఁకిన నా
సోఁకుమాఁకలయేలికకొమరుండు వారనిపేరంబు మీఱఁ జే
రలుక నలుగడలం దాసయై ఘూర్ణిల్లుచు భువనభయంకరం
బు లగుశరపరంపరలు వఱపిన. 12

సీ. పదములు చిదురులై • చెదరిపోయెడువారు
  మోకాళ్లుదునియలై • మ్రొగ్గువారు
దొడలును నొడలు బ • ల్విడిఁ దూలఁబడువారు
  నడుములు విఱిగి చే • ట్పడెడువారు
భుజములు తెగిపడి • గజిబిజి యగువారు
  వక్షముల్ వగిలిన • వ్రాలువారు
కుంఠితకంఠులై • కూలిక్రుమ్మరువారు
  శిరములు వ్రయ్యలై • సొరలువారు
ఘ్రాణసంశూన్యులై మఱిఁ • గ్రాఁగువారు
రిక్తకర్ణతఁ గడుఁబడి ఘూ • ర్ణిలెడువారు

నయిరి యవ్వీరవరులరా ♦ హతిరణోర్వి
వీరు వా గన శయ్యగ ♦ చారభటులు. 13

గీ. ఇట్లు వానరవాహిని ♦ యేపు మాపి
రాఘవులఁ దీవ్రఘోరనా ♦ రాచపీడ్య
మానులుగఁ జేయ నెంతయు ♦ దీనదశకు
వచ్చి నిశ్చేష్టులై కడు ♦ వంత నొంది. 14

క. ఉల్లం బవియఁగ రఘుకుల
వల్లభుఁ డాపద్గభీర ♦ వారధిలోనన్
వి ల్లూఁతగ నిలువంబడి
తల్లడపడుచుండఁ జూచి ♦ తమ్ముఁడు వలికెన్. 15

మ. మనకై వచ్చి యనేకవానరులు రా♦మాయిచ్చటంజచ్చుట
ల్పనుసే లంకయు దైత్యయైయొనరఁగాఁ♦జక్కాడెదంగాక యో
ర్తునె బ్రహ్మాస్త్రము వైచియున్న నరయం♦దోషంబు పెక్కండ్రనో
క్కనికై త్రుంచుట పాడియే యనుచు నై♦ తన్వాకుండు వా
[రించుచున్.

గీ. అంగదర్క్షభశరభగ ♦ వాంజనేయ
ముఖుల నీక్షించి యాదైత్యు ♦ మురియడంపుఁ
దనిన వారలు వినువీథిఁ ♦ జని తదీయ
ఘోరశరహతులై నేలఁ ♦ గూలి రంత. 17

గీ. ఉరగశర మరి నమరిచి ♦ యుటుక నసుర
యన్నదమ్ములపై నేయఁ ♦ బన్నగములు

దవులుకొని కాళ్లుకేళ్లు మ ♦ ధ్యములు కంఠ
ములును బంధించెఁ గాకుత్స్థ ♦ కులతిలకుల. 18

శా. అంతన్ వానరరాడ్విభీషణులు బా♦ష్పాసారముల్ గ్రమ్మ మదిన్
సంతాపించుచు రామలక్ష్మణుల రా♦జశ్రేష్ఠులం జూచి వాఁ
డెంతే వీరల మోసపుచ్చెనుగదే♦యింకెట్టులో యంచు శ్రీ
కాంతుండేకలఁడంచు ధైర్యమున వీఁ♦కం దండుఁ గాపాడఁగన్

చ. ఫణిశరబద్ధులై ధరణి♦పైఁబడి మూర్ఛిలి యున్న రామల
క్ష్మణులను జూచి నిక్కముగఁ♦జచ్చిరటంచును శక్రభేది రా
వణునకుఁ బోయి తెల్పవిని♦వాఁడు జయధ్వనులొప్ప మందిరాం
గణమున కేగి యంత జన♦కప్రభుపుత్త్రిఁ దలంచి చెచ్చెరన్.

మ. త్రిజటం బిల్చి సురేంద్రభేది య[illegible]గ్రనాథులం జచ్చె భూ
మిజకున్ వారలఁ జూపి యింక [illegible]గైకొనం జేయుమం
చు జగత్కంటకుఁడంపఁ బుష్పకముపై♦శోకార్తయై యున్న ధా
త్రిజ నెక్కించుక పోయి వారిరుపురం♦దెల్లంబుగాఁ జూపినన్.

గీ. చూచి యుల్లము ఝల్లన ♦ సొమ్మసిలి యొ
కింతతడవునకును లేచి ♦ యంతయుం ది
రకొనఁ గనుఁగొని యమ్ముద్ద ♦ రాలు మిగులఁ
జింతిలుచు నాత్మఁ దహతిపాఁ ♦ జెంది యపుడు. 22

గీ. హా! రఘూద్వహ! హానాథ! హామహాత్మ!
నేర మెంచక ననుఁ గన్ను ♦ లారఁ దేటి
చూడవే నాఁడు నిను మాయ ♦ లేడి కనుపు

ఫలముఁ గుడిచితి నపరాధి • నలుక దగునె? 23

మ. అకటా! వానరాళి కీప్లవంగములచే • నంభోధి గట్టించి యీ
సకలామర్త్యవిపత్తులన్ రణములోఁ • జక్కాడి నీవిట్లు నేఁ
డొకదైత్యాధము చేతఁ జిక్కువడితే • యో నాథ! యో రామ నే
నికనేరీతి సహింతునో రఘువరా! • యిక్ష్వాకువంశాగ్రణీ!

శా. కానీ సూర్యాన్వయనాథ! యీపలుక యో • ధ్యన్విన్న నీతల్లి యా
కౌసల్యాసతి ప్రాణముల్ నిలుపునే • గాసిల్లదే యాసుమి
త్రాసాధ్వీమణి తల్లడిల్లవె సుహృ • ద్వ్రాతంబు లొక్కుమ్మడిన్
వ్రాసెంగా మన కింత కైకపగ దీ • ర్చన్ దైవ మీరీతిగన్. 25

వ. అని దుఃఖించుచు లక్ష్మణుం జూచి. 26

ఉ. అనఁ దగ నట్టిమాట లపు • డాడితి నజ్ఞత నిన్నుఁ దత్ఫలం
బనుభవ మయ్యె నా కిచట • నప్పటినేరము లెంచ కియ్యెడన్
నన్నుఁ గను విచ్చి చూడఁగదె • నా మొదలన్ దయ లేదె నేను సీ
తను వనుఁగన్నతండ్రి! ఘన • ధార్మిక! ముద్దుమఱంది! లక్ష్మణా!

గీ. అనుచు విలపింపఁ ద్రిజట భూ • తనయఁ జూచి
తల్లి నీనాథుఁ డగురఘు • వల్లభుండు
జీవితుం డింక వేఱొక్క • చింత విడువు
మనుచు సౌమిత్రి నప్రాణుఁ • దరయు మిపుడు. 28

క. కాకుండినఁ గవిసేనా
నీకం బీతెల్వి నుండు • నే వృతసేనల్
కాకుత్స్థులదరి నుండుదు

కే కల దిఁక నొకటి వినుము • పృథ్వీతనయా! 29

గీ. పుణ్యసతులకుఁ గాని యీ • పుష్పకంబు
కదల దిది దీనిమర్మంబు • గాన మదిని
నమ్ము మనుచు నశోకవ • నమ్మునందు
నాప్తతను దెల్పి వసియించె • నంత నిచట. 30

క. శ్రీరామచంద్రుఁ డెంతయు
ధారుణిఫణిపాశబద్ధ • తనుఁడై దండన
గారియుఁ బడియుండుటిమ్మని
ధీరతఁ గన్గొని యొకింత • దెలివిం బలికెన్. 31

చ. దశరథుమాఱుగాఁగ ననుఁ • దప్పకభక్తిని గొల్చుచుండి క
ర్కశవనవాస మొంది సమ • రంబున దైత్యులసంహరించి దు
ర్దశ నొకతున్నచోఁ దుదిని • బ్రాణము గోల్పడితేని నేను దు
ర్యశమున కోర్చి ని న్విడచి • హా మన నేరుతునే సహోదరా!

శా. ఈవీరాగ్రణి మత్సహోదరుఁడు దే • వేంద్రారిచే నొచ్చె నా
శ్వైదేహీయుఁ కేల నాతను విఁ కే • లా కుత్సితు కెట్లోర్తు ను
గ్రీవా వానరసేనఁ గూడుకొని పో • కిష్కింధ కేకేల యా
యీవుంబొమ్ము విభీషణాయన్సృతమ • య్యెన్నా దుపల్క్రయ్యెడన్

వ. అని రఘువరుండు సహోదరుంగూర్చి విలపించుచున్న విభీష
ణుండు. 34

గీ. అవుడ గదఁ దాల్చి వరుస దం • డరసికొనుచుఁ
దిరుగఁ గనుఁగొని శత్రుశే • డెసె యటంచుఁ

గవులు పసుగులు వెట్టుచుం ♦ గనుఁడు నే వి
భీష ఖండ నిలుండుచుఁ ♦ బిలుచుకొనుచు. 35

చ. జనపతి చెంత నున్న రవి♦సంభవుఁడగ్గలుఁ జేరి యానయా
యని విడువం బనేమి యన♦సంగదుఁ డిట్లనియె విభీషణా
మన మిపు డేగు పూర్వహరుల♦మానక రక్ష యొసర్చుచున్న వే
గిన దశకంఠుఁ దత్సుతుల♦గీటణఁగింపఁగ వచ్చు మెచ్చుగన్.

గీ. అనుచుఁ బల్కు సుషేణుఁ డ♦ట్లనియె మును సు
రాసురాహవమున నిట్టు ♦ లైన నపుడు
గురుఁడు సంజీవిచేఁ బ్రోచె ♦ సురలఁ గాన
మానుగుం దెవ్వరైనన ♦ మందగతిని. 37

వ. అనక్రివిక్రముం డగువాఁ డేగి యం దౌషధలతలరసి తెచ్చి
న సర్వంబు శుభం బగు ననుచుం జెప్పిన నిం దెట్టివాఁడెవ్వం
డు గలండో యని [illegible] సంతయు వితర్కించుచు గుసగుసలఁ
బోవు నవసరంబున [illegible]సనసంభవుం డగు జాంబవంతుం
డు ప్రసంగవశంబుగా వనౌకసు లెల్ల వినంగ నిట్లనియె. 38

సీ. రామభద్రార్కజ ♦ పరిణయనిదానంబు
భుజసత్త్వలంఘితాం ♦ భోనిధానుఁ
డచలరాజతనూజ ♦ రచితసపర్యుండు
లంకిణీదర్పాని ♦ లద్విజిహ్వుఁ
డవనీసుతాయాస ♦ హరణజీవాతువు
దనుజేశ్వరాశోక ♦ వనకుఠారు

మకరక్షోధ్యక్షు • శిక్షణదక్షుండు
బ్రహ్మాస్త్రనిబంధని • ర్గళితధన్యుఁ
డహితలంకాపురీదాహ • దహనమూర్తి
రామకార్యవిధానధు • రంధరుండు
నాహవావనిసంహృతి • యాతుధానుఁ
డహహా! సామాన్యుఁడే గంధ • వహసుతుండు. 39

వ. అని వినుతింపనవసరంబున. 40

క. నారదుఁడు సతతగానవి
శారదుఁడు తిన్నాగ్రసవిజిత • శారదవిలస
న్నారదుఁ డరుదెంచెఁ గ
న్నారద మునుకన్న నృపాలు • నారయుకోర్కెన్. 41

క. వచ్చి కని రామచంద్రున
కిచ్చఁ బ్రదక్షిణముఁ జేసి • యీభుజగంబుల్
విచ్చలవిడి విడి చనియెడుఁ
జెచ్చెర నిశ్శేషఁ గనుఁడు • జీవము చేరన్. 42

క. అని విన్నవించి నారద
ముని చనియెను రాఘవుండు • మోదముతో నా
వినతాతనయుని వినయితఁ
దనమనమునఁ దలఁచుకొనినఁ • దత్క్షణమాత్రన్. 43

క. తామ్రగరుదంచితుఁడు ఖగ
సమ్రాణ్మణి బాహుసత్త్వ • సంపన్నుండున్

గ్రమనఖరుండు గరుడుఁడు
స్త్రముండై వచ్చి నిలిచి • సం గని భీతిన్. 44

క. ముడిచెం దలలుం దోఁకలు
కుడిచెం గడుఁ గోడు కోల్లు • కుతలాధిపులన్
విడిచెం బదపదమనుచున్
నడిచెన్ వడి నచోటు వాసి • నాగము లెల్లన్. 45

ఉ. అప్పుడు వైనతేయగరు•దంచలవాయువు ధారి సాక్షి చే
నొప్పఁగఁ బోర నీల్గిన వ•నౌకసు లెల్లను లేచి రా నృపుల్
దెప్పిటి రంత రాముఁడు బి•లేశయశాత్రవప్రోచితోమమున్
మెప్పుల కేమి మజ్జనకు•నిం గనుఁగొనఁగఁ జూచెద న్నినున్. 46

చ. అన విని తాతనూభవుఁడు•హర్షసమగ్రమనస్కుఁడై నృపా
లుని గని దేవ నీవఖిల•లోకవిభుండవు గావె నేను బం
టనుగదె యిట్లనం దగునె•నాకు ననుజ్ఞ యొసంగుమంచు పే
ర్కొని చనె నంతఁ బక్షిహితుఁ•డుం గనకాన్యఖండదీధితిన్.

వ. అత్తఱి నత్తిరుచరవరు లసురపురంబుఁ గ్రమ్మఱం జుట్టుముట్టి
సింహనాదంబులు చెలఁగ దగ్గున లగ్గలు వట్టి దనుజభటుల
ఘట్టింపం దొడంగిన. 48

మ. అపు డారావము రావణుండు విని యా•శ్చర్యాస్యుఁడై రాఘవుల్
గవులుం గ్రమ్మఱ నెట్టులో బ్రతికిరే•కా నాక జేయుల్ గదే
రిపులం గెల్వఁగ లేక నట్టి తఱి వా•రిం బోరఁ జక్కాడి వై
ద్యపురిన్ నన్గొని యూపవత్సునిఘూ•ర్ణమానుండు శాత్రమానుఁడై

క. చతురంగబలయుతుండై
దితిజుం డేతేరఁ గపులు • తేఁకువఁ బ్రతినా
తతి దునిమిన నంత మరు
త్సుతుఁ డొక పెనుఁగొండ వైచి • త్రుంచెన్ వానిన్. 50

గీ. అపుడు హతశేషు లేగి ధూ • మ్రాక్షుపాటు
వినిచిన దశాస్యుఁ డతికోప • వివశుఁ డగుచు
వజ్రదంష్ట్రుని యోగింప • వచ్చె వాఁ డ
పార సైన్యముతో నుద • గ్ద్వారమునను. 51

శా. ఆకీతిం జనుదెంచి వానరుల నా • నాస్త్రప్రహారంబులం
గారింపం గపివీరు లాబలము స్రు • క్కుం జేసినం బీరమే
పారం గేలను వజ్రదంష్ట్రుఁ డడిదం • బంకింపఁగా నంతటం
దారేయుం డది లాగికొంచు నఱికెన్ • వానిన్ నిమేషంబునన్.

క. ఆవార్తలు దశముఖునకు
దేవారులు కొందఱేగి • తెలిపిన విని కో
పావేశుఁడై యకంపను
నావైరులఁ దుంచి రమ్మ • టన్నన్ వచ్చెన్. 53

క. వచ్చినయకంపనుని గని
దచ్చి కడలు పగుల నార్చి • దాఁకి నగముచేఁ
జెచ్చెర వధించి వానిం
బుచ్చెన్ యమపురికిఁ బవన • పుత్త్రుం డంతన్. 54

వ. హతశేషదోషాచరులవలన నకంపనునిపాటు విని రావణుండు

మ. కుటిలభ్రూకుటిదుర్నిరీక్షవిలస♦త్క్రోధాత్ముఁడై నీవు మ
ర్కటకోటిం బరిమార్చి రమ్మని మహా♦కాయున్నియోగించినం
దిట మొప్పం గజతురగసైన్యయుతుఁడై♦దిక్కుల్ చలింపన్ విశం
కటఘంటారవ మొప్పఁ దేరుపయి వే♦గం బెక్కె నుగ్రాకృతిన్

గీ. రుధిరపవనాశనులు దుర్ధ♦రుండు కాల
కల్పగతమాయులును ధూమ♦కాలదంష్ట్ర
వజ్రనాభులు ననుమంత్రి♦వరులు తమ్ముఁ
డగుమహానాదుఁడును గొల్వ♦నరుగునపుడు. 57

క. పెక్కుమహోత్పాతంబులు
నక్కజముగఁ దోఁచుచుండ♦ నవి దైత్యవరుల్
లెక్కగొనక నలుదిక్కులు
పిక్కటిలం బేర్చి యార్చి♦ పెలుచం గదియన్. 58

ఉ. దోఃకలితాద్రికూటములఁ♦దోఁ గపివీరులు పెల్లుగాఁ గ్రుధాం
తఃకరణంబు లొప్ప వడి♦ దానవసేనలఁ గండడంపఁ జ
క్షుఃకలుషాసిశూలపర♦శుప్రముఖాయుధపాణులై నరాం
ధకకులవీరు లాగ్రహము♦నం గదనం బొనరించుచుండఁగన్.

శా. అంత్రం బంటఁగఁ గర్ణముల్ వెడలి బా♦హాశక్తి యొప్పారఁ ద
న్మంత్రివ్రాతములం బ్లవంగులు వధిం♦పన్ ధీరతన్ గ్రవ్యభు
క్సంత్రాసంబుగ వాలిపుత్త్రుఁడు మహా♦కాయున్ మహానాదును
ర్యంత్రంబుల్ గొనసాగనీక చదిపెన్♦రక్షోవరుల్ భీతిలన్.

శా. ఆమాటల్ విని రావణుం డదరిపా♦టాకారముం జేయుచున్

మోహముల్ వంచియు బాష్పధార లొలుకన్ ♦ శోకించి రా
[క్రాంత ధై
ర్యామర్షంబులతోఁ బ్రహస్తుఁ గని సే♦నకుం భకర్ణుండు సు
త్రామద్వేషియుఁ గుంభుఁడీవు వెలిగాఁ♦బ్రత్యర్థులం ద్రుంతురే

ఉ. కావున నీవు మద్రిపుని♦గం డడఁగింపుము లెమ్ము చెచ్చెరన్
నావుడుఁ దూర్యనాదములు♦నల్లడలం జెలఁగన్ రథాగ్రసే
నావృతుఁడై స్వమంత్రియుతుఁ♦డై బలుఁదీవిగ వచ్చె నాజికిన్
రావణుఁ డీతఁ డేమొ యని♦రాఘవు లద్భుతమందఁ జూడఁగన్

వ. అట్లు వచ్చి ప్లవంగపుంగవులం జుట్టుముట్టి కట్టల్క నొక్క పె
ట్టునఁ బట్టి సాసిగదాఖడ్గకుంతప్రాసపరశుపరిఘాదివివిధాయు
ధంబులు వఱపి పరిమార్పం దొడంగిన మోహరించి సంరంభ
విజృంభితులై. 63

ఉ. పర్వతపాదపాయుధు ల♦పారబలాన్వితు లాప్లవంగముల్
దోర్విజయం బెసంగ సుర♦దుర్వ్రాదసేనల నే పఱంచి గం
ధర్వమదావళోన్నతర♦థంబుల నుగ్గుగఁ జేయుచుండినన్
బూర్వసుపర్వ లుగ్రముగఁ♦బూనికెఁ బీనుఁగుపెంటఁ జేసినన్,

గీ. తవిలి ద్వివిదుఁడు వడి నరాం ♦ తకుని దుర్ము
ఖుఁడు సమున్నతుఁ డాతుఁడు ♦ కుంభహాసుని
గడు మహానాదు జాంబవం ♦ తుఁడును గూల్చి
రంతఁ గొందఱు పఱచి ర ♦ య్యనికిఁ దొలఁగి. 65

వ. అప్పుడు. 66

క. తనమాత్రివరులు పడుటయు
దనుజులు పాఱుటయుఁ జూచి ♦ దారుణపటహ
ధ్వను లులియఁగఁ బ్రహస్తుం
డని సేయఁగఁ దలఁచి క్రోధ ♦ మగ్గలమందన్. 67

శా. వచ్చెన్ భీతిఁ దొలంగి పాఱుదనుజ♦వ్రాతంబులం గ్రమ్మఱం
దెచ్చెం జివ్వకు విక్రమం బెసఁగ మం♦త్రించెం గపిశ్రేణులన్
మెచ్చెన్ జెక్కొని మెక్కె జన్యభుజఁ డా♦నిందారుపారత్తతిన్
జచ్చెన్ నీలకరాళహస్తపతిత♦క్ష్మాభృత్తుచేఁ జూర్ణమై. 68

శా. అంతన్ రావణుఁ డవ్విధంబు విని సై♦న్యాధీశుఁ డింద్రాదిది
క్కాంతారాతి ప్రహస్తుఁ డాలమున వీఁ♦కం గ్రోతిచేఁ జచ్చెనే
యెంతయ్యెన్ దన కింకరాముసనిలో♦ నేగ్రమంతుఁగాకంచుదు
ర్దాంతక్రోధనిమగ్నుఁడై పరిధనయా♦తార్భేరిఁ వేయించినన్.

క. ఢక్కల్ తూలెన్ నగముల
ముక్కల్ రాలెన్ ధరిత్రి ♦ మ్రొగ్గె నభంబున్
బ్రక్కల్ వాసె దివిఁ గ్రిత
ఘుక్కల్ సొలిసె తకీయు ♦ భూరిధ్వనిచేన్. 70

శా. బుగ్గల్ తగ్గనివారిబుగ్గలగతిం ♦ బొంగారఁ జూపం గడున్
జగ్గై తూఁడులతోడఁ జొప్పడువయో♦జవ్రాతియన్ సొన్నపున్
హెగ్గాళెల్ పెనువాతలన్ నిలిపి మో♦యింపన్ సురాళుల్ వడిన్
మొగ్గిం దిగ్గజముల్ తదారవదళ♦చ్ఛ్రోత్రంబులై బల్విడిన్.

ఉ. అత్తఱి మత్తవారణము♦లశ్వములున్ రథముల్ పదాతులున్

మొత్తములై యమాత్యులు చ • మూపతిసంపన్నముఖ్యముప్రభు
కృత్యము లెల్ల నత్తఱిని • చక్కియులందునఁగొల్చుచుండఁగా
నుత్తరవుంచువారిమున • హొంబపతేరొక టెక్కెటెక్కునన్.

సీ. జంభారిపిభవకా • సారసాంద్రాతప
శోభియశోఃకౌముదీ • చిత్రకీర్ణ
దండభృద్దోర్గర్వ • చండాంశుజీమూత
యాతుధానప్రతా • పార్థవాత
పాథోధరాణ్మోద • పవనకుంభినస
• పవమానబలగాఢ • పదనయోగ్ర
శ్రీదసంపన్మహా • శిఖిశేఖరవసర
యీశరోషశరత్క • కేశయహీను
రాక్షసేశ్వర సురభీక • రా దశాస్య
స్వామి దేవ పరాకు హె • చ్చరిక యనుచు
బిరుదుఁబాటలనెల్లను • బేరుకొనుచు
వందిమాగధు లిరుకేలన • లందు నడువ. 73

సీ. పృథులనిర్ఘరసమి • ద్భేరీపరంపర (భయంకర)
ఘాంకార మభ్రంబు • పగులఁజేయ
స్ఫుటనినదత్సము • త్కటపటహాభీల
ఢాంకారమబ్జజాం • డములు నిండ
ముఖగంధవహముఃహు • ర్ముఖరితాబ్ధికాళ
భుంకార మెదురను • బోగులొసఁగఁ

చాటవకోదండ • బద్ధమౌర్వీలతా
టంకారమరిరాజి • జంకువఱుప
గండు మీఱితియుఁ దండోప • తండముగను
దండు దండిగ దండను • ద్దండ చండ
ఖండనోద్ధతిఁ జను దేర • దండనాథ
మండలము గొల్వ దానవా • ఖండలుండు. 74

క. పురపుణ్యాపతులు మంగళ
కర మగుహారతులు పట్టఁ • గైకొనుచుఁ బ్రభా
కరకులనాథజిగీషం
గరముసుముగఁ బురము వెడలెఁ • గదనోన్ముఖుఁడై. 75

వ. అప్పుడు. 76

క. పిడుగులు రథములపైఁ బడె
నడి నెత్తురువాన గురిసె • వారిద మొసరెన్
సుడిగాలి వీచె వఱదులు
కడుఁ గూసెన్ వానికాల్కఁ • గలఁగిక నచ్చెన్. 77

ఉ. వచ్చుచునున్నవాసిఘన • వైభవ మారసి రాఘవుండు లో
నచ్చెరువంది చెల్మి యల • నార విభీషణుఁ బిల్చి విక్రమం
బచ్చుపడంగ సైన్యయుతుఁ • డై చనుదెంచెడు జెవ్వఁ డెవ్వఁడో
చెచ్చెర వాని శౌర్యకుల • శీలవిశేషముఁ దెల్పవే యనన్. 78

గీ. అనిఁ బ్రహస్తుఁడు చచ్చుట • విని దశాస్యుఁ
డాతురంబున మాతులవధాగ్ని • భూతమనరథి

మానసమానసుండై కల ♦ సేనతోడ
వచ్చె నని సేయ నట నున్న ♦ వారి వినుము. 79

ఉ. మేచకనీరదంబు నుప♦మింపఁగఁ జాలెడుదేహ మొప్పఁ దా
రాచల మెత్తినట్టిసుభు♦జావళి చెన్నలరార రత్నభూ
షాచయ మాతపత్రములు♦ చామరముల్ విలసిల్లఁగాఁ దమి
స్రాచరవంశనాథుఁ డగు♦రావణుఁ డాతఁడునుమ్ము రాఘవా!

గీ. వార లందఱు సమ్ముఖ ♦ వర్తులైన
దొరలు సేనాధిపతు లమా ♦ త్యులు కుమారు
లు పరిచారులు బాంధవు ♦ లు మఱి మూల
బలమును మ్మది కనుఁగొంటె ♦ పార్థివేంద్ర! 81

వ. అనిన విని తేఱిచూచి విస్మితుండై రఘువీరుండు. 82

క. ఆపుత్త్రికు లాభాగ్యం
బాపుర మాసైన్య మామ ♦ హాతేజ మహో
పాపుఁడయి చెఱుచుఁకొనెఁ గా.
కీపృథివిస్థలి యితండ ♦ యేలం దగఁడే. 83

మ. అని సౌమిత్త్రియుఁ దానునుంగడఁగిది♦వ్యాస్త్రప్రధానాజిసా
ధనముల్ పెక్కుగఁబూనియున్నతఱిదై♦త్యస్వామియాత్మీయసే
నను నిల్వ న్నియమించి తాను గపిసే♦నందోలఁగాఁ జొచ్చినం
గినుకన్ వానిపయిన్ మహీధరమును♦గ్రీవుండువై చెన్ ధృతిన్

వ. అప్పుడు దశకంధరుండు. 85

ఉ. తోడన దాని నస్త్రములఁ♦దూలఁగఁ జేసి శరాసనంబునన్

వాఁడి శరం బమర్చియు ది•వాకరపుత్త్రుని వైవమూర్ఛితోఁ
వేఁడిమి నంత నద్రిచర•వీరులు కొందఱు వచ్చి తాఁకినన్
వాఁ డవు దుర్గబాణములు•వైచి కలంచెను వారి నయ్యెడన్.

వ. సుమిత్త్రాపుత్త్రుండు రామచంద్రు నవలోకించి. 87

గీ. అసురవరుఁ డ్రుంతు నా కాజ్ఞ • యొసఁగు మనఁగఁ
బోర మున్ను మూకాఁకలఁ • దేరినాతఁ
జేమగక నీవు నని సేయు • మీ యటన్న
యుద్ధసన్నద్ధుఁడై చను • చుండ నపుడు. 88

క. ఆతని కష్టముగాఁ జని
వాతూలసుతుండు పక్షి • వక్త్రాస కెనియోఁ
దైతేయనాథ రణమున
కేతెంచితివీవటోయి • యింత యొయ్యఁగదా! 89

గీ. గృహాము లారాముములు పున • స్సులక్షి యయ్యె
నా? కుశలమా కులమ్ము ప • రాకు వచ్చె
నా? భవత్పుత్త్రినతుఁ జ • క్కాడినట్టి
వాఁడ; హనుమంతుఁ డనునట్టి • వాఁడ వినుము. 90

మ. అనుచున్ దక్షిణహస్త మెత్తి మును స•ర్వాశాధిపాలాదిదే
వనికాయంబు నలంచితి న్నను జయిం•పన్లేరొ రల్లాక మ
ద్ధసనుష్టింగొనుమన్న వాయుతనయుం•డై దైత్యేశ్వరుండల్కతో
ముసఁ గేలం బోషపంగఁ గన్నఁగవ కెం•పుల్ మీఱఁ దా
[నయ్యెడన్. 91

చ. వడి నరదంబుపై కెగసి • వాసవవైరియురంబు దాఁక కే
ల్దొడరిచిపట్టి గుద్దిన బా • ఘుక్కున నెత్తురు గ్రక్కి తేరిపైఁ
బెడతల గాఁగ మూర్ఛను గు • భేల్లునఁ గూలి యొకింత సేపులో
పడఁబడఁబోయి లేచి పిద • పన్ హనుమంతునిఁ జూచియిట్లనున్.

క. ఔరా! నీపోటునకు స
మీరసుతా! మెచ్చితిం జు • మీ యనఘా నీ
వీరతి బ్రతికి మెచ్చినఁ
పౌరుషమే నాకు సిగ్గు • పడుచుంటిఁగదా! 93

గీ. అనుచు నిడె యొక్కపోటు గొ • మ్మనిన వాఁడు
నగసిపడి యుగ్రుఁడై వడి • మగులఁ బవన
పుత్త్రుఁ బిడికిటఁ బొడిచిన • ధాత్రిమీఁద
బోరగిలఁబడి మూర్ఛను • బొందె నపుడు. 94

మ. దనుజాధీశుఁడు నీలుపైఁ గవిసెనం • తన్ వాయుసూనుండు లే
చి నగాటాధిపుఁ జెంత నిల్చె నటు నా • జన్ నీలుఁ డాపఙ్క్తివ
క్త్రునిపైఁ బాదపజాల మేయ దశకం • ఠుం డన్నిటిన్ ద్రుంచియ
స్త్రనికాయంబులు కిన్క వైవ దిశలం • టం బెల్లుగా నార్చుచున్.

గీ. నీలుఁ డల్పాంగుఁడై దైత్య • పాలు తేరి
పై కుఱికి నెత్తి పడమొత్తి • పడగ విఱిచి
నోరువడి నొక్కి ముక్కెక్కి • నుదురు నొక్కి
గొడుగు విడఁజించి పిడికిటఁ • బొడిచె మొదల. 6

వ. అప్పు డప్పఙ్క్తికంధరుండు దెప్పరంబుగా నప్పతిల్లోకంబు

న నిట్లనియె. 97

క. నీలా నీలా వెఱుఁగుడు
నేలా యీలీల మెలఁగ • నెక్కువగుదువే
నీలో నాలోచింపుము
చాలం జికిలింతయేపు • సామ్యముగాదే. 98

క. అనుచు ననలాశుగముఁ గై
కొని కొఱకొఱ నేయ మూర్ఛఁ • గొని పడియె వడిన్
దనుజేశుఁ డంత సౌమి
త్రిని బిలుచుచు నురువణించెఁ • దీవ్రస్ఫురణన్. 99

గీ. ఇట్టు లురవణించి • యేడమ్ములను సుమి
త్రాతనూజు నేయ • నాతఁ డలుకఁ
బెక్కుసాయకముల • రక్కసిదొర నేయ
గ్రుక్క కతఁడు మఱియు • నుక్కు మిగిలి. 100

క. కనకోదరదత్తాశుగ
మున నాసౌమిత్రి నొంప • మూర్ఛాలసుఁడై
కినుక వడి లేచి రావణు
ధనువు నఱికి తిగశరములు • తనువున నేయన్. 101

గీ. ఉలికి చతురాస్యదత్తమ • హాగ్రశక్తిఁ
గేలఁ గీలించి యిదె నిన్ను • గీటడంచు
నంచు సౌమిత్రి నేసిన • నతఁడు దాని
చే మహీస్థలి వ్రాలి మూ • ర్ఛిల్లె నపుడు. 102

గీ. దశముఖుఁడు తేరు డిగి సుమి ♦ త్రాతనూజుఁ
గొన దుమికి విష్ణుతేజమం ♦ దునికిఁ జేసి
కేలఁ గదలింపఁ జాలక ♦ శూలికొండ
కన్న బరువయ్యె నహహా! నా ♦ కరములకును. 103

వ. అనుచుం జేతులు నులుపుకొనుచుం జేయునది లేక వికాకు
పడి యుండ నత్తఱిమరుత్తనయుండు బిరబిర నరుదెంచి య
సురవరుని వీక్షించి. 104

గీ. తొలఁగఁ ద్రోచెదు రాత్మ నీ ♦ త్రుళ్లు త్రుంగ
నంచుఁ జెయ్యూఁచి గ్రుద్ది రా ♦ మానుజన్ము
నెత్తుకొని భక్తిఁ జని యార ♦ ఘూత్తమునిప
రస వెసను డించె; నయ్యెడ ♦ నసురవరుఁడు. 105

ఉ. పావని గ్రుద్దునం బుడమి ♦ పైఁ బడి నెత్తురు గ్రక్కి లేచి ధై
ర్యావహుఁడై వెసన్ రథము ♦ నందు వసించి కడంగెఁ బోరికిన్
భూవిభుఁ డంతటం బవన ♦ పుత్త్రునిమూఁపున నెక్కి గ్రక్కునన్
రావణుఁ దుఱింతు నింకఁ గల ♦ నన్ విధిశంకరు లడ్డువచ్చినన్.

మ. అని మౌర్వీరవటంకృతుల్ చెలఁగ దై ♦ త్యాధీశు వీక్షించి యో
రి నృశంసా! యిఁక నెందుఁ బోయెదవు గా ♦ రింతున్ నినుం [బోరిలో
మును నీవా రఘునాథరాదులబలెన్ ♦ మోసంబునం బొందెదీ
వనిన్ రాము నలంతిగాఁ దలఁచి కో ♦ పావేశుఁడై యిట్లనున్

సీ. చెనఁటి నిశాచారి ♦ మినుకులు పచరించి

నడుదారిఁ బడఁతుక ♦ మడిపినట్టి
జగములఁ బొగడిక ♦ నెగడినతిగకంటి
దొరఁబల్లిదపువిల్లు ♦ విఱిచినట్టి
మన్నింపఁదగియున్న ♦ జన్నిగట్టడుగులు
కుమతివై తెగ్రవేయ ♦ దుమికినట్టి
యిచ్చ నాకిలిఁ జేర ♦ వచ్చినమాత్రి రా
కాసిముక్కుం జెవుల్ ♦ గోసినట్టి
దోనకారిని నిమ్ముఁ గట్టి ♦ గాసి పెట్టి
యీసురారులతమి మీాఱ ♦ నీసు దీఱఁ
బాసిపోనీక కలనకు ♦ డాసి భీక
రాసి ఖండింతు వన్నాయు ♦ వాసి గాంతు. 108

సీ. ఫలమూలముల మెక్కి ♦ మెలఁగఁగ వని గాదు
దారుణాయోధన ♦ ధరణిగాని
మురియుచు నాలింప ♦ మునులపల్కులుగావు
రణభేరికారవా ♦ ర్భటులుగాని
ద్రుమదింధనముల బం ♦ ధింప సింధువు గాదు
అమిత్రదైత్యసే ♦ నాబ్ధిగాని
మఱువుగా వధియింప ♦ మర్కటపతి గాఁడు
జనభయంకరదశా ♦ ననుఁడుగాని
మొవిరి కదనంబు సేయ నీ ♦ వెంతవాఁడ
వరయ నలినాసనసగాతు ♦ గానసబల

శాసనుల కైన నిలువంగ • శక్య మగునె
వనికిఁ గ్రమ్మఱఁ గాకుత్స్థ • చనుము చనుము. 109

వ. అని యనేకప్రకారంబులం దిరస్కారపూర్వకంబుగా వీరాలాపంబు లాడుచుం దాడిసేయుచు నారి మ్రోయించుచుం గయ్యంబునకుఁ బిఱుతివియక దవానలంబు చేరంబోవుచు మిట్టిమిట్టిపడుమిడుతవడువున మిడిసిపడుచుఁ గడలేనికడిమితుఁగడిమి యడర నప్పు డప్పుడమిఱేఁడయనిశాటుం బెట్టిదంపుటంపగములు నింపిన. 110

ఉ. అంతట ఘూర్ణహుండు మది • నల్కఁ గనుంగవఁ గెంపులొల్కఁ బి
ల్లింతయు నెక్కు వెట్టి సిశి • తేషుపరంపర నించి కూలిచెన్
యంత్రపతాక చక్రకవ • చాశ్వములన్ మఱియుం గిరీటమున్
బంతులు దుల్పి యర్ధశశి • బాణము వైచి కపంగి వెండియున్

గీ. భిదురసదృశమైన • బెడిదంపుటమ్ముచేఁ
బోరఁ దూల నేయఁ • బోఁడి మడఁగి
కొమ్మ తెల్ల నఱికి • కొనిపోవ నిల్చిన
మోనుపగిది నుండె • మోము వంచి. 112

గీ. అపుడు రాముఁ డసుర • నరసి యోరావణ
యెంతయుసిగ్గి వచ్చె • నింటి కరుగు
మొల్లి వత్తు గాని • యిఁక నీవు బవరము
సేయలేవు తూలి • పోయినావు. 113

వ. అని పరమకృపాళుండైన నృపాలుండు పలికినం బరాభవ

ఖిన్నుండై. 114

క. ఆరక్కసి దొరగ్రక్కున
వేఱొక్కని యరదమెక్కి • వీటికి మరలెన్
శ్రీరాముఁడు చని తమ్ముని
గారవమున సేదదేర్చెఁ • గౌతుకం మలరన్. 115

వ. నీలుండు నంతకుమున్న సేదదేరి సేదదేరుచు రఘువీరుం జేరియుండె. 116

క. అప్పుడు కపులొకకొందఱు
గుప్పున నరదంబు చుట్టు • కొని నవ్వుచు నీ
కొప్పునె యిటు చన నప్పటి
తప్పట లెటుపోయె నోరి • దానవ చెపుమా. 117

గీ. అనిన మాఱ్మాట లేక దుః • ఖాంబురాశి
మునుఁగుచును దేలుచును బురం • బునకుఁ బోయి
నగరివాకిట నరదంబు • డిగి యమాత్య
పరివృతుండయి కొలువుండె • పఙ్క్తిముఖుఁడు. 118

ఉ. కొండొకసేపు చింతిలి య • కుంఠితవిక్రమశాలి కుంభక
ర్ణుండు మదీయసోదరుఁ డ • మానభుజాబలుఁ డింద్రభీకరుం
డుండఁగఁ జింత యేల యతఁ • డుక్కడఁగింపఁడె శత్రులన్ వడిన్
లెండు చనుండు మీరతని • లేపుఁడు పాపుఁడు నిద్ర యంతయున్.

వ. అని పనుప యూపాక్షాదిరాక్షసవీరు లసంఖ్యభక్ష్యభోజ్యాది బహుపదార్థంబులు గొని చని తదీయశయ్యాగృహద్వారం

బు చేరంబోయి. 120

ఉ. ఆసయంబునందుఁ బల♦లాశులు కొందఱు తద్భయంకరో
చ్ఛ్వాసనమీర మెత్తి పడ♦నైచిన ముక్కులుముక్కలైకడున్
గాసిలువారుప్రక్కయెము♦కల్ నడుముల్ నడునెత్తి వ్రక్కలై
పాసినవారు కాళ్లుపడి♦ప్రాఁకెడువారలు నైరి చూడఁగన్. 121

క. క్రమ్మఁ గొందఱు నిశ్వా
సమ్మునఁ దద్బిలము సొచ్చి ♦ శ్రవముల వెంటన్
నెమ్మి వెడలి తలదెస వెసఁ
గ్రమ్మి యినుపగుదెలఁ గ్రుమ్మి ♦ కదలకయున్నన్. 122

క. కళవళ నుడికెడు తైలము
బలితపుఁబనఁటులను దెచ్చి ♦ పలుమరు పెన్వీ
నుల నిండఁబోసి ముకుబోరి
యలు మూయ నొకింత తెలివి ♦ నలవు గొలుపఁగన్. 123

మత్తకోకిల. వారి నారసి నన్నె లేపిన♦వార్త దెల్పుఁడు దేవతా
వైరివీని దేశలంఘన♦వర్తనోత్సుకులై సునా
సీరముఖ్యహరిద్వరుల్ సుర♦సేనతో మనలంకపైఁ
బోరొనర్పఁగ వచ్చిరా మఱి♦భూరివిక్రమశాలులై.

ఉత్సాహము.

అనిన యాతుధాను లెల్ల ♦ నల్లనల్లన కరజీ
వనజయుగము దోయిలించి ♦ వరుస నిలిచి వార్ధిఁ గ
ట్టినది మొదలుగాఁగ నాఁగ♦డియవలెను దశముఖాత్మజాం

డును గపులును బొనరిచినప ♦ నులు వచింప దీనుఁడై. 125

పంచచామరము.

అహో తుహోధిపాత్మజా ♦ ద్యహార్యసంచరావళీ
సహాయుతా సమగ్రబాహు ♦ శక్తిబద్ధవార్ధియై
మహామహోగ్రుఁడై తనూకు ♦ మారికావిభుండు నా
గ్రహించి విగ్రహంబు సేయు ♦ కచ్చ లంకఁ జొచ్చెనే. 126

తరళ. అనిమిషేంద్రముఖామరావళి ♦ కాత్మహర్షము పుట్టఁగా
వనచరేంద్రులు పాదపాద్రులు ♦ వైచి వార్ధిని గట్టఁగా
మనుజఘస్మరచక్రవర్తికి ♦ మర్త్యచే సని గిట్టఁగా
వనజపీఠి లలాటపట్టిక ♦ వ్రాసె నట్టన గట్టిగాఁ. 127

తోటకవృత్తము.

అని యెంతయుఁ జింతిలి ♦ యప్పుడు తెం
పున లేచి పసాదము ♦ మున్నుగ మె
క్కి నిశాంతము వెల్వడెఁ ♦ గేసరి మేల్
కని కందర వెల్వడు ♦ కైవడిగాఁ. 128

గీ. అటులు వెల్వడి సర్వాంగ ♦ హాంతరితు
మానదండస్థితిఁ దనర్చు ♦ మనుజఘస్మ
రాధిపానుజుఁ గాంచిభ ♦ యాత్తు లగుచుఁ
బఱచి రక్కోటవెలుపలి ♦ ప్లవగభటులు. 129

గీ. అంత ఘటకర్ణుఁ డొలుక ద ♦ శాస్యుకడకుఁ
జని యథోచితవిధి గాంచి ♦ వరగఁ దత్ప్ర

బోధితాఖిలవృత్తాంతుఁ ♦ డై ధనేశ్వ
రావరజదుర్నయంబున ♦ కాత్మఁ దలఁకి. 130

చ. వినయము దోఁపఁగాఁ బలికె ♦ వేమరు రావణుఁ జూచి దేవనే
మును రఘువీరుతోడఁ బగ ♦ మానము వచ్చునటంచుఁ దెల్పనే
జనకతనూజఁ దెచ్చుటను ♦ జచ్చుట నిక్కువ మంటిఁగాదె ని
న్ననఁ బనియేమి కాల మిపు ♦ డందఱకుం సమకూరెనీగతిన్.

ఉ. భూమిజ యాదిలక్ష్మి రఘు ♦ పుంగవుఁ డామురవైరి వానర
స్తోమము దేవతాగణము ♦ దుర్నయవృత్తిఁ జరింపనీ కయో
సేమముగాదు నారదుని ♦ చే మునువింటి యథార్థమింతయున్
సామముతో మహీసుత నొ ♦ సంగుము మేలగు నెన్ని భంగులన్

మ. అనినన్ బక్తిశిరోధి క్రోధమున నా ♦ హా చాలు నిర్భీతి ని
ట్లనుటల్ నీవు విభీషణుల్ మిగిలిన ♦ ట్లై తోఁచెఁగానిమ్ము భూ
తనయారాములు శ్రీమురారు లగుచే ♦ తథ్యంబు పంకేరుహా
సనుఁ డీశ్వరికి వారిసెనో యవియున ♦ శ్యంబుల్ లభించుంగదా.

క. అనఁ బనఁటిచెవులరక్కసి
మనమునఁ బరితాప మేల ♦ మన్నించి ననున్
బనిచినఁ జని రఘువీరుల
ననిఁ దునిమెదఁ గపులఁ దినెద ♦ నాఁకలి దీఱన్. 134

మ. అని హర్షం బొదువంగఁ బల్కి దశకం ♦ ఠానుజ్ఞచే భేరికం
ఖనినాదంబు లెసంగ వారణతురం ♦ గంబుల్ రథంబుల్ భటుల్
దనుఁగొల్వంగఁ గరాళశూలముఖ కే ♦ లంబూనిదివ్యాస్త్రముల్

గాని యేతేరఁగ వానిఁ గన్గొనిప్లవం♦గుల్ పాఱఁగాఁ జొచ్చినన్

గీ. అపుడు పరమావిభునిరాముఁ ♦ డరసి యిటులు
పుడమి కాకసమున కొప్పు ♦ పొడవుగలుగు
వాఁడు వీఁ డెవ్వఁ డన్న రా ♦ వణునితమ్ముఁ
డగ్రజుఁడు నాకుఁ గుంభక ♦ ర్ణాహ్వయుండు. 137

చ. ఇతఁడు జనించినప్పుడు మ♦హింగలజంతుల మ్రింగఁ జొచ్చినన్
శతసవనుం డెఱింగి తన♦శస్త్రము వైచిన లెక్కసేయకే
సితకరిదంతముల్ వెఱికి♦ చేకొలఁదిన్ బడమోఁది జంభభి
ద్ధృతిఁ దూలఁగింప ధాత కడిఁ♦దిన్ శపియించె నుదగ్రకోపుఁడై.

గీ. దాన నీతఁడు నిద్రించు ♦ మ్రానుపగిది
నాఱునెలలకు లేచి యా ♦ హారము గొను
విజయుఁ డగునొక్కనాఁడు నా ♦ వేళ నైన
బలిమి మేల్కొన మృతి యని ♦ యజుఁడు పలికె. 138

క. అన నివ్వెఱపడి వానిం
గనుఁగొనుచుండంగ నంతఁ ♦ గదియఁగ నేతెం
చినకుంభకర్ణుపై న
వ్వనచరు లురుతరులు గిరులు ♦ వైచిన నవియున్. 139

ఉ. అతని రొమ్ముఁ దాఁకఁ బొడి♦యై చనఁ గ్రమ్మఱఁ బాదపాద్రిసం
ఘాతము లొక్కపెట్టుగను♦గప్పిన వానిని నుగ్గుఁ జేసి వె
న్వ్రాతను వానరావళిని♦ వైచిన గొబ్బున ముక్కలాఁగలం
దాతురి మీఱి వెల్వడ ని♦శాచరవీరుఁడు గాంచియుగ్రుఁడై

గీ. దండుపైఁ బడి కదువడి • రెండుచేతు
లను బొదివి పట్టివానరు • లను గరంబు
నులిమి ముద్దలు గావించి • పెలుచ వదన
నుషిరమున వైచి మ్రింగఁగాఁ • జొచ్చె నపుడు. 141

గీ. పెనుమలలు వైచి పడమోఁది • కినుక వొదల
ద్వివిదహనుమద్గజగవాక్ష • గవయముఖ్య
కపివరులు వానిమే నెల్లఁ • గలయఁ బ్రోఁకి
కఱచి ముక్కలులాగఁ జి • కాకునొఁది. 142

క. ఝూళించి మేని నెంతకుఁ
దూలక క్రమ్ముకొని నొంచు • ద్రుమచరవరులన్
గాలన్ నేలం జమరుచుఁ
నేలం బడమోఁది మిగుల • గీటణఁగించెన్. 143

ఉ. ముక్కలు ముక్కలై వెతల • ముక్కుచు మూల్గుచు నెల్లు [లొప్పఁగాఁ
బ్రక్కలు వ్రక్కలై పొలుసు • బల్విడి వెల్వడ వాతనెత్తురుల్
గ్రక్కువఁ గ్రక్కుచున్ దలలు • గంట్లయిబంట్లగురక్కసుల్ నగన్
జెక్కులు చెక్కలై కవులు • చిక్కిరి సొక్కిరి కొందఱందులన్.

క. ఉఱుగ నిటు లసుర వెఱవక
తఱుఁగని బీరమునఁ బోఱఁ • దరిమినఁ గని యు
త్తటి ఖరకిరణునికొమరుఁడు
కొఱకొఱ నొకతరువు పెఱికి • కొని మురిపెఱలన్. 145

క. రక్కసిదారపై వైచిన
మిక్కిలికోపమున మనసు • మెండుకొన హరి
ర్యక్కుల లడరుశూలము
గ్రక్కున సుగ్రీవుసేయఁ • గని యనిలజుఁడున్. 148

గీ. ఉలుక నద్దము చని దాని • నొడిసిపట్టి
బిట్టులావొప్ప మోఁకాలఁ • బట్టివిఱువఁ
గనలి ఘటకర్ణుఁ డర్కజుఁ • గదిసి మోఁది
వివశుఁ డగువానిఁ గొని తన • వీటి కరిగె. 149

గీ. కపు లపుడు కుందఁ బావని • గాంచి చక్క
[illegible] యాదైత్యు • వికృతరూపుఁ
జేసి యిదెవచ్చెఁ గాకున్న • నే సురారిఁ
దునిమి మనదొర విడిపింతు • కొనన యనుచు. 148

చ. అటు తనమూఁపుపై నిడుచు • నయ్యమరారి చనంగ వీంద్రుఁడం
తటఁ దెలివొంది యేమొకొ వి • తాకగుచున్న దియెందునుండి నే
నెటు చనుచున్నవాఁడ నొకొ • యెక్కడివాఁ డితఁ డెవ్వఁ
[డొక్క మ
ర్కటబల మిందు లేదు ఘట • కర్ణుఁడు నన్నిట కెత్తితెచ్చెనో.

క. అవుఁగాక వీని నిదె త
క్కపటించెద ననుచు వాని • గూబల కంటం
జెవు లెక్కలాగి ముసుము
క్కు విడలాచికొని బలిముఖుల్ • పెల్లార్వన్. 150

క. కడువడి నరుదెంచి ముదం
బడరఁగ రఘుపతికి మ్రొక్కి • నయ్యెడ దనుజుం
డడుగడుగునఁ దనపోఁడిమి
చెడుట కుడికి తడవు మిడికి • చిడిముడిపడుచున్. 151

చ. మునుపటు చెల్లెలుం జెవులు • ముక్కును వోయినలజ్జ బ్రుంగియుం
డను రఘువీరులం గలన • నేఁ బరిమార్చెద నంచు వచ్చి నేఁ
డినసుతుచేత భంగపడి • యీవికృతాకృతితో నిశాచరేం
ద్రునికడ కేగరా దని గి • ఱుక్కునఁ దామగుడెం బురంబునన్

చ. మగుడి బలంబు గూడుకొని • మచ్చర మెచ్చఁగ వచ్చి పోరిలో
నగచరులన్ నిశాచరుల • నందఱఁ గన్పడువారి నెల్ల మ్రిం
గఁగఁ దలపడ్డ వానరులు • గాసిలి రాఘవుమఱువు సొచ్చినన్
మగఁటిమి మీఱ లక్ష్మణుఁడు • మార్కొనె నద్దశకంఠుసోదరున్.

సీ. సప్తబాణములవ • క్షము గాడనేసెను
రాముఁ డంతటను నా • రాచసమితిఁ
బౌలస్త్యు నెమ్మేనఁ • గీలింప వాఁ డవి
పరకుసేయక నద్రి • చరుల మ్రింగ
నపుడు గదాధరుఁ • డై విభీషణుఁ డరు
దేరఁ గూరిమి మీఱఁ • దేఱిచూచి
తమ్ముఁడ కాకుత్స్థు • దయ లంకపట్టాగ్ర
మున నేలు మరయంగ • దనుజవంశ
కారణుండవనినఁ • గరములు మోడ్చి యా

తండు పల్కె రావ ♦ ణుండు సేయు
దుర్ణయమున మిమ్ముఁ ♦ దోలఁగంగవలసె నే
నేమి సేతు నంచు ♦ మోము వంచి. 154

క. శోకింపఁగ నోదార్చి
రాకాసులఱేఁడు వనచ ♦ రగ్రామణులం
జేకొని మ్రింగఁ దొడంగిన
వ్యాకులపడి రాముఁ డరసి ♦ యతిశోకమునన్. 155

క. మరుదైంద్రాస్త్రంబులఁ ద
త్కరములు దునుమంగ నపియు ♦ ధారుణిఁ గూలెన్
దరుచరులు వాని క్రిందం
గరమసుగ నొరిగి విఱిగి ♦ కడచిరి పోరన్. 156

గీ. మఱియు నర్ధచంద్ర ♦ మార్గణంబుల రెంట
రెండుకాళు లుత్త ♦ రించి లోన
నలుక నుగ్రతీవ్ర ♦ యామ్యసాయక మేసి
వానిశిరము డొల్ల ♦ వైచె నంత. 157

తరళ. తదసురోరుశిరంబు తూలి వి ♦ తాకుగాఁ జని తత్పురీ
సదనగోపురచంద్రశాలలు ♦ సాలముల్ ధరఁగూలఁగా
గదిసి వార్ధి గుభిల్లునం బడెఁ ♦ గాండముల్ విడఁజిమ్ము బు
ద్బుదచయం బెసఁగంగ దిక్కుల ♦ భూరిరావమునిండఁగన్

వ. అప్పుడు. 159

గీ. పుష్పవృష్టి కురిసె ♦ బుధదుందుభులు మింట

మ్రోసెఁ బవనభుజులు • మోద మంది
రచ్చరలు చెలఁగి • యాడిరి పాడిరి
కిన్నరులు శుభప్ర • సన్నఘనతి. 160

వ. అంతఁ బఙ్క్తికంధరుండు హతశేషదోషాచరులవలనఁ దద్వృ
త్తాంతం బంతయుఁ దెలిసి దురంతచింతాక్రాంతుండై నిజా
నుజభుజాబలపరాక్రమంబులు దలంచికొని విలపించుచుఁ గట
కటా యనుచు వేమారు దైవంబుం దూఱుచుం గృష్ణసారం
బులు వ్యాఘ్రంబుల మ్రింగుభంగి మనుజులు దనుజులం జదు
పుట యరయ్య నేమనంగల దిట్టివిపరీతంబులు పుట్టిందొడంగె
నింక నెట్టగునో యనుచు నత్యంతదైన్యంబున నిట్లనియె. 161

క. ఆలింపమిఁ జెడితిని నీ
యాలోచనమును విభీష • ణా యకటా నేఁ
డాలమునఁ గుంభకర్ణుఁడు
గూలెఁ గదా యనుచు మదిని • గుమ్మరుచుండెన్. 162

చ. త్రిశిరుఁడు పఙ్క్తికంఠ యిటు • దీనతపాడియె నీ వనిన్ ధను
ర్విశిఖము లూనినన్ నిలుతు • రే బలభిన్ముఖులైన బ్రహ్మద
త్తశరశరాసనంబులు ర • థంబును గల్గిన నన్నుఁ బంపినన్
దశరథసూనులం గపిని • దానములం బరిమార్చివచ్చెదన్. 163

క. అన నతికాయుండును దే
వనరాంతకు లగునటంచుఁ • బలుక మహాపా
ర్శ్వుని మఱియు మహోదరుఁ డో

డనిచి కుమారుల నుతించి ♦ యాతఁడు వనుపన్. 164

గీ. ఉత్తమోన్మత్తహస్తి మ ♦ హోదరుండు
సధికజవసత్త్వహయము స ♦ రాంతకుండు
కడమ నల్వురు ఘనశతాం ♦ గముల నెక్కి
బలసివచ్చిరి చతురంగ ♦ బలముతోడ. 165

ఉ. వచ్చి మహోద్ధతిం గదియ ♦ వానరవాహిని యార్చి పేర్చుచుం
దచ్చతురంగసేన వసు ♦ ధాధరసాలశిలావితానముల్
చెచ్చెరనైచి గీటడఁగఁ ♦ జేయ నరాంతకుఁ డంత నంతయున్
మచ్చర మెచ్చ సప్తశత ♦ మర్కటులం బరిమార్చి వెండియున్.

మ. తనపై నేయుమహాద్రిపాదపశిలల్ ♦ తప్పించుకొంచున్ నగా
టనులన్ నుగ్గుగఁ జేయ వాలిసుతుఁడం ♦ తన్ నాసిరేతాఁకియు
ల్కను దైత్యుఁ డిదె సిన్నుఁ గూల్తు నని పే ♦ ర్మ్లానాప్పఁ
[జెయ్యూఁచి గుద్దిన
ద్దిన ధాత్రిం బడి చచ్చెఁ గింజకోసపా ♦ త్క్రిగ్రపనాశ్వంబుగన్.

గీ. కుపితులై యంత దేవాంత ♦ కుఁడు త్రిశిరుఁడు
మఱి మహోదరుఁడును దాఁక ♦ మఘునపౌత్త్రుఁ
డనఘుఁ డుగ్రత దేవాంత ♦ కునిఁ దటుకునఁ
గదిసి గ్రుద్దిన నెత్తురుఁ ♦ గ్రక్కికొనుచు. 168

క. వడి నంగదుఁ బరిఘములోఁ
బొడువం గని పవనసుతుఁడు ♦ భూరిక్రోధం
బడరఁగ సద్దేవాంతకు

మసిపి మహోదరుఁడు నేలఁ • గూర్కొన నంతన్. 169

క. నగ మొకటి పెఱికి వైచిన
నగజంబుగ నెత్తి పగిలి • చచ్చెం గినుకన్
దిగతలలవాఁడు గనుఁగొని
పొగులుచు శితశరము లనిల • పుత్త్రుని నైచెన్. 170

క. అతఁడు చలింపక యొకప
ర్వత మేయన్ వాఁడు నఱుక • రథమున కత్యు
ద్ధతగతి లంఘించి వెసన్
ధృతియుతుఁడై పవనసుతుఁడు • త్రిశిరుం జంపెన్. 171

క. గద సంతమహాపార్శ్వుఁడు
మద మొప్పఁగ వృషభు నేయ • మహిఁ వ్రాలి దిటం
బెడ నొడప లేచి యగ్గద
యుడలిచి లాఁకొని మోఁది • యాతనిఁ జదిపెన్. 172

క. ఆయెడ నసురులు పాఱం
బోయిన మఱలించి నారి • భూరిధ్వనిగా
మ్రోయించుచు నతికాయుం
డాయుగ చరసేన నలుక • నడఁచెను వెలుగన్. 173

వ. అప్పుడు. 174

ఉ. వేఁడివెలుంగు వంగడపు • వీరుఁడు గాంచి విభీషణా యహా
వీఁడె మహోగ్రుఁడై కపుల • వీఁగఁగఁ జేయుచునున్నవాఁడు ఎ
వ్వాఁ డన రాఘవా యసుర • వల్లభసూతి వలంతి మేటివి

లాఁ డసమానసత్త్వుఁ డతి♦కాయసమాఖ్యుఁ డజేయుఁ
[డాజిలోన్. 175

క. అంబుజసంభవుకరుణ హ
యంబులు నస్త్రాసనంబు ♦ నక్షయతూణీ
రంబులు గలరథమును శ
స్త్రంబులు కవచంబు వడసి ♦ ప్రబలుం డయ్యెన్. 176

వ. కావున వీని నతిప్రయత్నంబునం గాని వధింపంబోల దనుచుం
జెప్పుచున్న నప్పు డయ్యతికాయుండు రఘువరుని డగ్గఱఁ జేరి
యిట్లనియె. 177

క. యుద్ధము సేయుట కిదె స
న్నద్ధుఁడనై వచ్చినాఁడ ♦ నరనాథ సర
స్వద్ధరభిత్సుతఖరుల మ
హోద్ధతి నేసినశరమ్ము ♦ లోఁగినేయు మిటన్. 178

గీ. అనునపుడు నూర్మిళాకాంతుఁ ♦ డన్న కడ్డ
మై గుణధ్వనిసేయ ద ♦ శాస్యసుతుఁడు
కాంచి పిన్నవు మున్ను సం ♦ గ్రామ మెఱుఁగ
విటఁ దొలఁగు మీవు కాకున్న ♦ నిదె వధింతు. 179

మ. అనినన్ నవ్వుచు రిత్తమాట లిటు లే♦లా చూపుమీ లావట
న్న నొకమ్మేసెను దానిఁ దున్మెను దురం♦టంద్రవనారాచమ
ద్దనుజన్ వైచిన మొత్తునంచు నిశితా♦స్త్రవ్రాతముల్ రాముత
మ్మునిపైఁ గప్పిన నర్ధచంద్రవిశిఖం♦బున్ వైచి ఖండించుచున్

ఉ. గంధవహోపదేశమునఁ గాంచనగర్భశరంబు వైచి త
త్కంధరవాహభీముఁ డతికాయునికంఠముఁ ద్రుంచె నాజగ
ద్బంధుకులీనసోదరుఁడు బంధురరీతి యుతుండు యాతుధా
నేంధనహవ్యవాహనుఁడు వృత్రహముఖ్యులు సంతసింపఁగన్.

శా. అంతన్ రావణుఁ డవ్విధంబు విని దుఃఖాంభోధినిమగ్నుఁడై
సంతాపించుచు నెంత యయ్యెననుచున్ జంభారియాత్యాదిది
క్కాంతుల్ స్వైరవిహారులై కడిమినిన్ గన్ మన్నిదేశంబుగో
రంతైనన్ విన నొల్లరెందునకటా యంచున్ విలాపించుచున్.

సీ. విగతసాధ్వసవృత్తి విష్టపబంధుండు
రహి సహస్రాంశుఁడై ప్రబలునొక్కొ
స్వైరవిహారసంసక్తసుధాంశుఁడు
తమిఁ గళాపూర్ణుఁడై తనరునొక్కొ
వీతార్గళుం డయి వీతిహోత్రుండు య
జ్ఞాంశుభోజనుఁ డయి యమరునొక్కొ
నిస్సీమకౌతుకనిపుణత గంధవా
హనుఁ డతిబలుఁడయి యలరునొక్కొ
విబుధులకు సౌమనస్యంబు వెలయునొక్కొ
సారిది సురగులు తలలెత్తి చూతురొక్కొ
నుదుటితోఁ బంతమాడఁగ నోటి కగునె
కాల మొకరీతి గలదె వాగ్జానికైన. 183

సీ. కంటఁ గూఁతురురాశ నంటక మస్వదెనఁ

గొంట లేక కలంక ♦ నుంటఁగాక
పుంటిమీఁదను దద్ద ♦ మూంటితోలోనంట
గంటువెట్టెడు రీతి ♦ బంటుతుటుము
వింటి కొరగెఁ బోర ♦ నంటయుఁ గొల్వులో
వింట యయ్యొ నిఁకేమి ♦ దంటతనము
ఇంటివాఁ డొరుతోడ ♦ నంటుఁగావింపుట
కంటెఁ గష్టంబు వే ♦ యింటఁ గలదె
తొంటిదశ గెంటి యంగద ♦ దంటుకట్టఁ
గంటివారలు బలసి న ♦ ట్టింట నిలిచి
నెంటఁ దగిలిన ధైర్యము ♦ కుంటు వొడిచి
రొంటిగొలుపదె వెఱపు ను ♦ క్కంటి కైన. 184
సీ. శౌర్యశ్రీకంబు త ♦ ద్దయు హజారమునఁ బ
ల్మరు నొనర్పరుగదా ♦ మరుదబలలు
తెలుపుటెల్లులఁ గడా ♦ నిలుగుడంబులు గూర్చి
చెలిమిఁ బట్టరుగదా ♦ చిలువచెలులు
వ్యజనముల్ తపనీయ ♦ వలయుఝుణత్కార
మలర వీవరుగదా ♦ యక్షసతులు
హారతుల్ చెలువంపు ♦ హరివాణముల నించి
పొసఁగఁ దీర్పరుగదా ♦ పురతరుణులు
కప్పురపుటాకుమడుపులు ♦ కౌతుకంబు
వఱల నందియ్యరుగద కి ♦ న్నరవనితలు

కటకటా చూడఁజూడంగఁ • గరుణ విడిచి
గొడవఁ జెందించె దైవంబు • నుడుగు లేల. 185

వ. అనుచు ననవధివ్యథాపాథోధినిమగ్నుండై దశశిరోధిసుధీకృతం
బెట్టిబుధులకు నధిగతం బగుట విధిప్రేరితంబుగదా యని కొం
తతడవు చింతించి యుక్కుంతెధైర్యం బవలంబించి జితశక్రు
తుం డగుసుతు నవలోకించి కుహకమతి నటించి పద్ధతిం బు
గా నీ పతిత్వరితగతిఁ జతురంగబలయుతుండవై చతురతం జ
ని విమతు లగుకుతలపతులఁ బ్రతినతో నిహతులం గావించి
రమ్మన నతం డట్లు సమరధరణి కరిగి యుక్కుటం నిలిచి పూని
వహ్ని నారాధించి తత్ప్రసాదంబున బ్రహ్మాస్త్రంబు గైకొని
యాకసంబున కెగసి విక్రమం బచ్చుపడంగ ఘూర్ణిల్లుచుండ
నంతనాహవప్రాంగణ నిజబలంబు కపిబలంబుతోఁ గొంతతడవు
కదనంబు సేసి గాసిలినం గని యసురవరుండు సక్రోధమాన
సుండై యంగదజాంబవద్గజగవయగవాక్షగంధమాదనమైంద
ద్వివిదాదివానరసేనానాయకుల సబలంబుగా నొంచి బ్రహ్మా
స్త్రంబు ప్రయోగింపఁ దద్బాణపాతంబున. 186

చ. అరయ ససైన్యులై యఱువ • దాఱ్నెకకోటిచమూపులంతఁజ
చ్చిరి మఱియుం గపుల్ నృపతి • సింహులు మూర్ఛమునింగిరంత దా
మరచెలి గ్రుంకె రావణకు • మారుఁడు లంకకుఁ బోయెఁ దద్వ్యథం
బరిసి విభీషణుండు పవ • నాత్మజుఁడుం గడు దుఃఖితాత్ములై.

సీ. అమరేంద్రజిన్మార్గ • ణాంకీభవన్నేత్రు

వనరుహాసనపుత్త్రు ♦ ఘనచరిత్రు
రాఘవాజ్ఞాబద్ధుఁ ♦ బ్రజ్ఞాసమృద్ధు మం
త్రౌషధసంసిద్ధు ♦ నమితవృద్ధు
జాంబవంతు నితాంత ♦ సద్భక్తి నొక్కఁడ
నారసి డగ్గఱి ♦ యతనికుశల
మడిగిన నీ వెవ్వ ♦ రయ్య యన్న విభీష
ణుఁడ నంచుఁ దనపేరు ♦ నొడివి దాశ
రథులు కపులును మరల మూ ♦ ర్ఛలను దొలఁగి
మనియెడితెఱం గెఱింగింపు ♦ మనుడు నాంజ
నేయుఁ డెచ్చోట నున్నవాఁ ♦ డో యటన్న
నపుడు పవనజుఁ డేమని ♦ యడుగ నలరి. 188

ఉ. ఓహనుమంత నీవిచట ♦ నుండఁగ మాకిఁకఁ గష్ట మేమయా
యాహవభూమి రాఘవులు ♦ నద్రిచరుల్ పడియున్నవారు మా
యూహ దలిర్ప ద్రోణగిరి ♦ కియ్యెడ నేగి మహౌషధుల్ వెసన్
సాహస మొప్పఁ దెచ్చి నరు ♦ సన్ బ్రదికింపుము త్రోవఁ జెప్పెదన్

క. ధీరుఁడ వంభోనిధిగం
భీరుఁడ వంహోనితాంత ♦ భీరుఁడ వతులా
చారుఁడ వాశ్రితరక్షా
ధారుఁడ వభియాతిజనవి ♦ దారుఁడ వరయన్. 190

క. ఘనుఁడవు కృతమంత్రారా
ధనుఁడవు జనవినుతకీర్తి ♦ ధనుఁడవు కపిమం

డనుఁడవు రంజితఖరశా
సనుఁడవు సమిదపరదిగ్వ ♦ సనుఁడవు తలఁపఁగ. 191

వ. అని యనేకగతుల వినుతించి ద్రోణగిరిమార్గకథనాధిపుండై
వెండియు నిట్లనియె 192

సీ. అంజనీనందన ♦ యాలింపు మిచ్చోటుఁ
గదలి యుత్తరముగాఁ ♦ గడిమి నరిగి
హిమవన్నగముఁ గాంచి ♦ హేమకూటముమించి
ఋషభాచలంబు త ♦ రించి పాట
శాహార్యమున కిచ్చ ♦ జోహారు లొనరించి
పన్నగాభరణాద్రి ♦ సన్నుతించి
శృంగవంతం బను ♦ శిఖరీంద్రము భజించి
నీలశైలము వేగ ♦ నిర్గమించి
శ్వేతగిరిఁ బూజలొనరించి ♦ సిరుల నలరు
భూధరంబు లనేకముల్ ♦ పొసఁగు నచట
వానిఁ గని సంతసించి దు ♦ ర్వారశక్తి
లవణవారిధి లంఘించి ♦ తవిలి చనఁగ. 193

సీ. అచట శాకద్వీప ♦ మామీఁద దుగ్ధాబ్ధి
యాప్రోలఁ జంద్రాద్రి ♦ యవలఁగొంత
దూరంబు చన నంత ♦ ద్రోణశైలేంద్రంబు
పొడకట్టు నగ్గిరి ♦ నడరునాలు
గౌషధంబులు వాని ♦ కాఖ్యలు దెల్పెద

సంజీవకరణి వి ♦ శల్యకరణి
సంధానకరణియు ♦ సౌవర్ణకరణియుఁ
దత్ఫలంబులు హారి ♦ త్రిఫల నలరు
నలరు లరుణంబు లాకులు ♦ దెలుపు నగుచు
దివిజనాయకునాజ్ఞచేఁ ♦ దేజరిల్లు
నట్టిదివ్యౌషధంబులఁ ♦ గట్టి తెచ్చి
మనువు మన గాడ్పుకొమరుఁ డా ♦ తనికి మ్రొక్కె. 194

సీ. చని మందుకొండఁ దె ♦ చ్చినపట్లఁ దత్సమీ
రప్రసారణమున ♦ రణమునందు
సమసినకపిసైన్య ♦ సహితులై రఘువరు
లుసురులు వొంది రొ ♦ ప్పసఁగుమేను
లోనరంగ నిద్ర మే ♦ ల్కని లేచినట్టుల,
యగ్గిరి మఱలంగ ♦ నాతఁ డచ్చో
టను డించి వెసవచ్చెనినుఁడును నుదయించె
హనుమన్మహిమ ♦ మెచ్చి ♦ రమరు లపుడు.
రేయిఁ గోఁటరి తిరుగ న ♦ ద్రిచరు లది యె
ఱింగి రవిగ్రుంకె నిరు లొప్పె ♦ రక్కసేనఁ గెఁ
జెలఁగి రక్కసిపురిఁ జొచ్చి ♦ చిచ్చువెట్టి
రంత పెనుమంట లాకస ♦ మంటిమండె. 195

గీ. అట్టిమంటల కుల్కి ద ♦ శాస్యుఁ డపుడు
పలికెఁ గుంభనికుంభులఁ ♦ బిలిచి కోపి

తాక్షు, యూపాక్షు, మకరాక్షు ♦ నసురవరుఁ బ్ర
జంఘుఁ గంపను ననికిఁ బో ♦ వట యొనర్చి. 196

వ. మీయట్టి బలపరాక్రమ సంపన్నులు గలిగియు నిట్టిట్టి దురవస్థలు పట్టణంబునం బుట్టెంగదా యనుచు విగతధైర్యుండై పలికిన విని యతనికి మనంబున నానందంబు జనియింపం గుంభనికుంభు లిట్లనిరి. 197

క. మే మాటకక్రొత్తుల
నీమాటనె పట్టి తెచ్చి ♦ నీసభ మ్రోలన్
మోమాటము పరికింపక
కామాటపుఁ బనులఁ బెట్టి ♦ కారింతు మిటన్. 198

శా. చెంపల్ వాయఁగఁ గొట్టియాదలపయిన్ ♦ జల్లుల్వడన్ మొట్టిగా
రింపన్ వల్వదటంచుఁ గుయ్యిడఁగ వా ♦ రిన్ రాముఁడీక్షించిల
జ్జింపన్ దేరులఁ దార్చిగట్టి దివికే ♦ జేల్ భీతిలం బౌరు ల
గ్గింపన్ నీసభ కీడ్చి తెచ్చెదము సు ♦ గ్రీవాదులన్ రావణా.

వ. అనుచు నపరిమితావలేపాలాపంబుల నతని దైన్యంబు శూన్యంబు గావించి మాన్యులై తదనుజ్ఞ వడసి యాతుధానచమూసమేతులై పురంబు నిర్గమించి రణధరణి కేతెంచి జగద్భయదంబుగా వలీముఖబలంబుఁ దాఁకి రప్పుడు. 200

ఉ. తాఁకినమాత్రఁ గులుం గిరులు ♦ తద్దయు వైచినఁ దోన కూల్చిబల్
తేఁకువ మీఱ వానరులఁ ♦ దీవ్రశరంబుల నేపణంచి యా
నోఁకుడుమాఁక లెంతయును ♦ జట్టుకొనం గరిరాజఁ జూచిపే

రాఁకలితోడ వెల్వడుమ్ము • గాధిపులుంబలె నుగ్రమూర్తులై.

క. మైందద్వివిదులు సర్యమ
నందనుఁడును వనచరేంద్ర • నందనుఁడు మరు
న్నందనుఁడును గ్రితుభుజు లా
నందింపగఁ దాఁకిరపుడు • నాశకధనులై. 202

వ. అందు మైందద్వివిదు లక్షీణభుజాబలంబున యూపాక్షశోణి తాక్షుల రక్షోవీరు లీక్షింపఁగొంతతడవు పోరాడి సమవర్తి నగరప్రవర్తులం జేసిరి. భానుసంభవుండు సంరంభంబునఁ గుంభునిదంభంబు విజృంభింపపేక పోకార్చె నంగదుం డభంగవిక్రమంబునఁ గంపనప్రజంఘుల నంఘ్రిసంఘట్టనంబున గతప్రాణులం గావించె మించినయలుకఁ బ్రభంజనతనయుండు నికుంభుని భంజించె నిట్లు చమూసమేతంబుగా యాతుధాన యోధవరు లాయోధనంబున నిధను లగుట కత్యంతచింతాక్రాంతుండై. 203

మ. మకరాక్షుండు మహోగ్రుఁడై నిజధను • ర్జ్యానినాదంబు ది
క్ప్రకరం బంటఁగ మ్రోయఁ జేయుచు శతాం • గంబుపై జొ [రందోలి తె
క్క కపారంబుగఁ గీశులం దునుమ న • ల్కన్ జానకీభర్తృపా
వకబాణంబున వానిఁ గూల్చె దివిజ • వ్రాతంబు లగ్గింపఁగన్.

ఉ. తత్క్రమ మంతయుం దెలిసి • దానవనాథుఁడు కుందుచున్ సము
ద్యత్క్రోధ నింద్రజిత్తుఁ జను • మన్న నతం డురగేంద్రుఁ లంగదు

త్సత్క్రియ వారిఁ గూల్తునని ♦ తండ్రికి సాగిలి బాహుసత్వచం
చత్క్రితుఁ భుగ్రీవప్రవర ♦ సైన్యము తోఁ జని తానదృశ్యుఁడై
ఉ. చుక్కలత్రోవ నుండి కపి ♦ శూరులచేఁ దన సైన్య మంతయుఁ
గ్రుక్కిన మిక్కిలిం గినుక ♦ చొప్పడ రాఘవులం బ్లవంగులం
జెక్కు శరంబు లేసి కడుఁ ♦ బెంపడఁగించి దశాస్యనందనుం
డొక్కఁడఁ గైతవావనిజ ♦ నొక్కతెఁ దెచ్చెఁ గాఁగఁ గాంచుచున్.
ఉ. దృక్ప్రమదం బొసర్చ నని ♦ తెంపున దైత్యులు సంతసింపఁ బ్రా
గ్దిక్ప్రభుముఖ్యు లెంతయు స ♦ కృత్య మనన్ నతికోపవీక్షణ
మ్యక్ప్రభ లీనుఖడ్గమున ♦ నద్రిచరుల్ గని తొల్లి యిట్టు లా
వాక్ప్రమదా మనోహరుఁడు ♦ వ్రాసెనొకో యని సంచలింపఁగన్.
చ. నటికి నికుంభిలాటవికి ♦ నాకులు హా యన వ్రేల్మి కేగినన్
వెఱచి ప్లవంగు లంత రఘు ♦ వీరుల కేర్పడఁ జెప్ప వారల
త్రుటి నడలన్ విభీషణుఁడు ♦ తద్వ్యథ మానుచు మాయ దీన వే
మఱు వ్యథ యేల వాఁడిపుడు ♦ మారణహోమవిధాన శేముషిన్.
సీ. చనియె నిక్కువ మిది ♦ జననాథ తత్క్రియా
ప్రత్యూహ మొనరించి ♦ పగతు నిపుడు
పరిమార్పఁ దగు యని ♦ పల్క రాముఁడు ప్రీతిఁ
దద్విభీషణమరు ♦ త్తనయ నీల
జాంబవన్ముఖుల బా ♦ సటఁ గూర్చి యా దైత్యు
పై నూర్మిళా కాంతుఁ ♦ బనిచె నంత
నాతఁ డల్క నికుంభి ♦ లాటవి సొచ్చి య

ద్దనుజపతుల నెల్లఁ ♦ దునిమి శిఖిస
మీపమున నిష్ఠ నున్నట్టి ♦ మేఘనాదుఁ
జుట్టుకొని పట్టి ఘట్టించి ♦ బిట్టువెగడఁ
గొంతతడ వాల మొనరించి ♦ కులిశపాణి
సంతసింపఁగ ననిచెఁ గృ ♦ తాంతుపురికి. 209

క. తటిఁ గురిసెఁ బుష్పవర్షము
తెఱఁగంటులు మెచ్చి రభిను ♦ తించిరి మౌనుల్
మఱలి చనుదెంచి లక్ష్మణుఁ
డెఱఁగెన్ రామునకుఁ బ్లవగ ♦ బృందముతోడన్. 210

ఉ. త్వద్విధ మెల్లఁ జెల్లముగ ♦ దానవవల్లభుఁ డాలకించి యా
పద్వనరాశిమగ్నుఁ డయి ♦ పల్నరుఁ బుత్త్రిఁ దలంచి కుంది దు
ర్వ్యాద్విపినాగ్నినైర్మృతవ ♦ రిష్ఠు నరుండు వధించు టెల్ల శా
గ్రద్వనకందరస్థితమృ ♦ గప్రభు నేణము గ్రుంచుటయ్యెఁబో. 211

శా. సూక్ష్మప్రక్రియ నెల్లలోకములు సం ♦ క్షోభింప దేవాధిపున్
లక్ష్మవంతు శతారధారి విబుధ ♦ శ్లాఘ్యున్ భుజాశక్తిచేఁ
బక్ష్మాపాతములో జయించినధను ♦ పాండిత్యదక్షుండు తు
చ్ఛక్ష్మాభృచ్ఛరసైన్యయుక్తనరుచేఁ ♦ జచ్చెంగదా దీనతన్. 212

శా. అస్త్రప్రాజ్ఞుఁడు నందనాగ్రజుఁడు ప ♦ త్యర్థవ్రాతంబు ర
క్షస్త్రీగ్రాహితుండు శ్లాఘ్యతరదో ♦ స్సారుండు శశ్వత్సుధాం
ధస్త్రీసప్రదవిక్రమాంచితుఁడు మ ♦ ర్త్యక్షుల్లకప్రత్నపున్
నిస్త్రింశంబునఁ జచ్చె నీకలనిలో ♦ నేఁడింకఁ బ్రాపెవ్వఁడో.

శా. దగ్ధంబయ్యెఁ బురంబు; గీట్పడియె సం◆తానంబు; దుష్కీ
[ర్తియున్
స్నిగ్ధంబయ్యె; సహోదరుండు మడిసెన్ ◆ జేటొందె సైన్యంబు; స
మృద్ధైశ్వర్యంబు దొలంగెఁ, గష్టదశ సం◆ప్రాప్తించె, రామక్షమా
భుగ్ధాటిన్ రణభూమి నిల్చి కడిమిం◆బోరాడఁగా శక్యమే 214
మ. అని చింతించి మహీసుతం దలఁచి యా◆హా! దానిచే నింతవ
ట్టైను దానిం బొరిగొందు నం చలుక రే◆ట్టింపన్ సెనంబోవ వే
శను గెల్వంగ సుపార్శ్వుడంత నని మర◆ల్పన్ గొల్వ కేతెంచి పా
క్తవభూషాంబరధారియై సవనభు◆క్సంఘంబు భీతిల్లఁగన్.215
శా. రక్షోనాథుఁడు దగ్రనాదముగ యా◆త్రాభేరి వేయించి తా
మ్రాతౌహ్యాస్యశిరోమవహ్నిపదవా◆హ్రశ్రోత్రసంపాతిభీ
మాక్షోన్మత్తకటాక్షివర్ణముఖయూ◆ధాధీశులుం గొల్వ రా
మక్షోణీతలరాడ్జిగీషఁ బ్రకటిం◆పన్ యుద్ధసన్నద్ధుఁడై. 216
శా. దిగ్దంతుల్ బెదరంగ శంఖపటహా◆దిధ్వానముల్ మీఱ స
వ్యగ్రోపాచరసింహనాదములు పెం◆పారన్ రథారూఢుఁడై
దృగ్దీప్తిన్ మిణుఁగుర్లు బిట్టెగయఁగాఁ◆బెంపొప్ప రామక్షమా
భుగ్దర్పం బడఁగింతు నంచు వెడలెం◆బూర్వద్వార మత్యుద్ధతిన్.
వ. అప్పుడు. 218
శా. కాఠిన్యంబును గిన్కయుం గదురలో◆కంబేర్పడ్చోర్కెన్ ధను
ష్టీకృన్ ఘోరపినాక మూని జగదా◆భీలస్వనం బొప్పఁగాఁ
బాణీనాక విరోధి వచ్చు కరణిం◆బ్రాంచజ్జయశ్రీకథా

పారధ్వాన మెసంగ వచ్చుమఘభు♦క్ప్రత్యర్థి నీక్షించుచున్.

ఉ. రక్కసిదండు గుండె లద♦రం బలుగొండలు గండశైలముల్
గ్రక్కున వైచి యొక్కుమ్మడిన్♦గాటముగా నెసలంట నార్చిలో
నెక్కొను కిన్కఁజేఁ గదిసి♦నెట్టన సుక్కఁగఁజేయు వానరుల్
మిక్కిలి లెక్కయానగఁటి♦మిన్ నిజనాథుఁడుచూచుచుండఁ
[గన్. 220

ఉ. పూర్వసుపర్వ లుగ్రశర♦ముల్ నిగుడించుచు నొక్కపెట్టుగాఁ
బర్విన నుర్విభృచ్చరులు♦పారఁ దొడంగిన నిల్పి క్రవ్యభు
గ్గర్వ మడంతు నంచుఁ గిను♦కన్ నిజకార్ముక మెక్కుపెట్టి గం
ధర్వశరం బమర్చి రఘు♦నాథుఁ డుదగ్రత వైవ నత్తఱిన్.

మ. ధనువుల్ బెట్టుగ నొక్కపెట్టు తెగ నం♦తన్ లాగి మౌర్వీధ్వనుల్
దనరన్ దీవ్రశరాళి గూర్చి ధ్వజసూ♦తస్యందనాశ్వోపరిన్
వెనుకన్ మ్రోలఁ గెలంకులన్ సమరవృ♦ద్ధిన్ విశ్వరూపంబు దా
ల్చినభంగిం గనుపట్టె లంకఁ గలయన్♦శ్రీరామకోలంతయున్

క. శ్రీరామకోలు లాగతి
నారయ ఘటికాచతుష్ట♦యం బెసఁగఁగ కే
ళ్యారావము సేయుచు శిత
నారాచము లేయుచుండె♦ నం బనుభీతిన్. 223

సీ. అవుడు తుత్తుమురయ్యె♦ నష్టాదశసహస్ర
దంతావళంబులు♦ దశసహస్ర
రథములు మఱి చతు♦ర్దశసహస్రాశ్వముల్

ద్విశతసహస్రదై ♦ తేయభటులు
తక్కనదొర లుక్కుఁ ♦ దక్కఁ మిక్కిలి పాఱఁ
గని కిన్కఁ నద్దశ ♦ కంధరుండు
కనుదోయి మిణుఁగుర్లు ♦ గ్రాలఁగాఁ దనతేరు
గపిసేనఁ జొరఁదోలి ♦ నృపుని గదిసి
మిగులఁ బోరాడు తఱిని సౌ ♦ మిత్రి వాని
ధనువు నఱికెను సూతుని ♦ నునిమె నంతఁ
బెలుచ హయములఁ గూల్చె ని ♦ భీషణుండు
నపుడు సురవైరి విరథుఁడై ♦ యవని కుఱికె. 224

గీ. ఓరి ఘాతుక రొయింటమి ♦ వారిఁగూడి
చెలఁగి నన్నెదిరింప వ ♦ చ్చెదవు చాలు
నెంతద్రోహివి రా నేన ♦ హింతునే వి
భీషణావంశనాశకా ♦ పెల్లణంతు. 225

ఉ. అంచుమహోగ్రకోపమున ♦ నాసురనాయకుఁడొక్క శక్తివం
చించక వైవ లక్ష్మణుఁడు ♦ శీఘ్రమ దానికి నడ్డువచ్చి న
క్తెంచరు వెన్కకొత్తిపటు ♦ కాండములేసిన యొక్క ప్రాకయే
తెంచి యురమ్ము గాడుటను ♦ దెప్పునభూస్థలివ్రాలిమూర్ఛిలెఁ

క. సౌమిత్రిపాటు గను గొని,
రాముఁ డపుడు దుఃఖవారి ♦ రాశిని మగ్నుం
డై మిగులఁ గుందుచుండఁగ
నామఘభుగ్వైరి యేసె ♦ నస్త్రములు కడున్. 227

గీ. ఏయ రామచంద్రుఁ ♦ డెంతయుఁ దమ్ముని
హనుమదాదికపుల ♦ కప్పగించి
కుంది కుంది క్రోధ ♦ దందహ్యమాన మా
నసుఁ డగుచు సురారి ♦ నాథుఁ గదిసె. 228

క. శరవర్షము గురియించిన
సురవైరి తొలంగి పఱచె ♦ క్షోణీపతి సో
దరుఁ గూర్చి పెక్కుభంగుల
గరముగ ధైర్యంబు వదలి ♦ గాసిల్లంగన్. 229

క. దేవా యిటు తగునే రా
జీవాప్తుఁడు గ్రుంక వచ్చెఁ ♦ జింతింపకు మా
పావని సౌమిత్రిని సం
జీవనిచే మనుచు నని సు ♦ షేణుఁడు వలికెన్. 230

వ. మఱియు నినతనయాదు లనేకవిధంబుల ననునయించునెడ నప్ప
రోజబాంధవుం డస్తమించి రాత్రి యగుటయు. 231

ఉ. అంత మరుత్సుతుం డరిగి ♦ యౌషధశైలముఁ దెచ్చియూర్మిళా
కాంతు సజీవుఁ జేసి గిరి ♦ క్రమ్మఱ నచ్చటఁ బెట్టివచ్చె భా
స్వంతుఁడు దోఁచె నీపగిదిన ♦ వైశము దీర్పు మటంచు లక్ష్మణుం
డెంతయుఁ దెల్ప రాముఁ డసు ♦ రేశుఁ దటాలునఁ జేర వెండియున్.

సీ. దశకంఠుఁడును గ్రోధ ♦ దందహ్యమాన మా
నసుఁ డౌచుఁ దేరెక్కి ♦ వెసను వచ్చి
తాఁకె శక్రాజ్ఞ మా ♦ తలి గొనివచ్చిన

రథము కౌతుక మొప్ప ♦ రాముఁ డెక్కె
సంగరోత్సాకాంక్ష ♦ సర్వగీర్వాణులు
చనుదెంచి నిల్చిరి ♦ చదల నప్పు
డారీతి రామదై ♦ త్యాధీశు లిర్వురుఁ
దలపడి ఘోరయు ♦ ద్ధంబు సేసి
రంత రావణుఁ డల్గి నా ♦ గాస్త్ర మేయ
నాలుకలు గ్రోయు చెంత నా ♦ భీల భంగి
నెల్లెడల నిండి ఫణికోట్లు ♦ తల్లడిల్లఁ
జేయ రఘువీరుఁ డారసి ♦ శీఘ్రముగను. 233

క. సముచిసపత్న ప్రముఖులు
ప్రమదంబున మే లటంచుఁ ♦ బ్రస్తుతి సేయన్
సమధిక సౌపర్ణాంబక
మమలమతిన్ వైచె నప్పు ♦ డాశ్చర్యమునన్ 234

ఉ. బాల దివాకరప్రభల ♦ భంగి గరుద్ద్యుతు లొక్కపెట్ట భూ
గోళము నిండి మెండు కొన ♦ గోత్రనిషూదన హస్తచండదం
భోళిసమాగ్రతుండ నఖ ♦ ముల్ చెలువొందఁగ విష్ణునామవా
గ్జాలరవంబు మ్రోయఁగ ఖ ♦ గప్రభుకోటులు నిండె నెల్లెడన్

క. అపుడుగఁ దద్గరుడనిలము
కరము శరీరములఁ గదియఁ ♦ గదలి చెదరి యా
సురపతి యురయఁగ వెఱపునఁ
బారిపారి బొరియలకుఁ బఱచె ♦ భుజగము లెల్లన్ 236

గీ. అంత దానవనాథుఁడ ♦ త్యంతరోష
భీకరాననుఁ డగుచు నా ♦ భీలశూల
మురురయంబున వైవ మ ♦ హోగ్రభంగి
మంట లడరుచు నేతేర ♦ మనుకులుండు. 237

చ. కనుఁగొని తీవ్రసాయకని ♦ కాయము లేసిన వహ్నిలోన నిం
ధనములు వైచిన ట్లయిన ♦ దానికి నల్కఁ జనింపఁ బాకశా
సనునియనుజ్ఞచేఁ దొలుత ♦ సారథి తెచ్చినశక్తి వైచి గ్ర
స్నన మఱలించినన్ దనుజ ♦ నాయకుఁ డప్పు డుదగ్రకోపుఁడై.

క. తామసశర మేసిన సం
గ్రామావనిఁ గ్రమ్ముకొనియె ♦ గాటంపుటిరుల్
భూమీరుహచరవీర
స్తోమం బేమియును జేయఁ ♦ దోఁచకయుండన్. 239

శా. వీరాగ్రేసరుఁ డారఘూద్వహుఁడుదో ♦ ర్వీర్యంబవార్యంబుగా
సౌరాస్త్రం బపుడేసి యుఝ్వరు లడం ♦ చం గాలిసంగాతితూ
పారాత్రించరభర్త యేయుటనె జ ♦ న్యక్షోణినాశంబుగా
ఘోరజ్వాలల వచ్చుదానిఁ గని కా ♦ కుత్స్థుండుశీఘ్రంబుగన్.

క. పర్జన్యశరకృతమహా
గర్జావిద్యుత్స్ఫురత్ప్ర ♦ గాఢాంబుధర
స్ఫూర్జితపాథోధారా
మార్జితతద్దనుజకీలి ♦ మార్గణుఁ డయ్యెన్. 241

వ. అంత. 242

ఉ. అస్రపభర్త యేయువిశి ♦ వాలియు నల్కను దోస దేయునా
యుస్రివదన్వయేశ్వరుశే ♦ రోత్కరముల్ బవిపాణిసైత్రసా
హాస్రము సార్థమయ్యెనని ♦ యారయుచుండెడివారముదంబుతో
సాస్రివిసేత్ముతై యసుర ♦ లయ్యెడఁగుందుచునుండిరయ్యనిన్.

క. కేరుచు రఘుకులపీరుని
సారెకుఁ బొగడుచును నాఁటి ♦ జగడము రుచిగాఁ
బోరోగిరంపుఁదాపసి
కోరికతో నారగించెఁ ♦ గుత్తుకబంటిన్. 244

సీ. మఱియు నయ్యిరువురు ♦ నలమర నెరయంగఁ
దఱుఁగనిమురి మీఱఁ ♦ దఱి యెఱింగి
మొఱమొఱలాడుచుఁ ♦ గొఱఁగాని కొఱకొఱ
బిరబిర నరదంబు ♦ లొరయఁజేర్చి
పరుసపునుడుగులు ♦ వెఱవక పలుకుచుఁ
బిఱికితనంబునఁ ♦ బఱవఁదగదు
మఱుము చేసెద నిదె ♦ నెఱిమగంటిమి నంచు
గుఱి తప్పకుండంగ ♦ మెఱుఁగులీను
కఱకుటమ్ములమేనులఁ ♦ దఱుచు గాఁగఁ
జాఱుకుచుఱుకున నాటించి ♦ యెఱుఁగ మిట్టి
యురువుదురగమంచు నెంచి యే ♦ మరక పోరి
రుఱకఁ బల్మరుగెలువు లే ♦ దైఱ దలంచి 245

గీ. అట్టిపోరాటమున రాముఁ ♦ డంత కంత

కల్గ జనియింపఁ దీవ్రసా • యకము లేసి
యస్త్రపాళిక మెంతయు • నడఁచి తిద్ద
శాస్యుఁదద్దయు నొంచి యా • శాస్యమునను. 246

మ. కలశీసూనుమహోపదేశమున స • ర్వస్వామి నంతే విని
ర్మలభక్తిన్ బ్రబలించి బాహుబలసా • మగ్రిన్ విజృంభించియా
కలుషాత్మున్ వధియించెదం గలన నిం • కన్ బంకజాతాసనా
దులు నడ్డంబుగ వచ్చినిల్చినసుధాం • ధోబృందమీక్షింపఁగన్

వ. అని యనవధికక్రోధమానసుండై. 248

క. నెట్టుకొని నిల్చి శరములు
బిట్టేసిదశాస్యతలలు • పృథివిన్ డొల్లన్
గొట్టంగొట్టినతోడనె
పుట్టంబుట్టెన్ విచిత్ర • ముగ మఱిమఱియున్. 249

ఉ. నూటొకమాఱు తప్పకను • నూఁకిన వెంటనె పుట్టె నట్టిపో
రాటములోన నేఁడహము • లన్నియు రాత్రులు నేగెఁ జూడనా
నాఁటికి శాంతిలేక రఘు • నాథుఁడు బ్రహ్మశిలీముఖంబు దోః
పాటవ మొప్ప మంత్రవిధిఁ • బట్టుగ వింటఘటించి గ్రక్కునన్

శా. ఆకర్ణాంతము చేసి యేయుటనె స్వా • హానాయకజ్వాలలు
ర్వ్యాకాశంబులనిండఁ బేర్చుచును బ • శ్యల్లోకకోటీమహా
లోకాభీలముగాఁగ వచ్చి దనుజు • ల్గుండం దశగ్రీవున
స్తోకాంసాంతరభాగ ముచ్చి చని యు • త్తుద్రప్రభావంబునన్.

గీ. నేలఁ గాఁడి మఱల • నేలికతరకసం

బునకు వచ్చె నంత ♦ దనుజపతియు
నరద మొరుగఁబడియె ♦ నవనిఁ బెల్లుగఁ
గులిశనిహతమైన ♦ కొండభంగి. 252

మ. కురిసెన్ బువ్వులవాన యత్తఱి రణ♦క్షోణిన్ మరుద్దుందుభుల్
మొరసెన్ గిన్నరవాద్యగీతనినదం♦బుల్ భూమిగోళంబు గ్రి
క్కిఱిసెన్ జక్కులఁ ద్రోవఁ బంకజహితా♦క్షీణస్ఫురద్దీధితుల్
మెఱసెన్ సుస్థిరసౌమనస్యమును గ♦ల్గెన్ నిర్జరశ్రేణికిన్.

క. వీచెన్ మలయానిలములు
చూచెం దలయెత్తి కోర్కె ♦ సురతతి నింగిన్
గాచెం జంద్రిక నిండుగఁ
బ్రోచెన్ నిశ్చలత దివముఁ ♦ బురుహూతుండున్. 254

శా. అంతన్ బఙ్క్తిముఖుండు కూలినవిధం♦బాలించి మందోదరీ
కాంతారత్నము దుఃఖసాగరనిమ♦గ్నస్వాంతయై పౌరశు
ద్ధాంతస్త్రీలును దోడ రా వెడలి యు♦ద్ధక్షోణి కేతెంచి య
శ్రాంతుం గన్గొని హా! దశాస్యయని యా♦క్రందించుచున్ మూర్ఛ [లెన్.

గీ. అంతఁ బరిజను లూరార్చ ♦ నచట నచటఁ
గూలియున్న సుతాదులఁ ♦ గూర్చి వసరి
చనియె నపుడు విభీషణుం ♦ డును రఘూద్వ
హాజ్ఞఁ గొని సేగి తనయగ్ర ♦ జాదులకును. 256

క. వనరుచు నచటికి నచటికి
జని తనవారలకు నగ్ని ♦ సంస్కారాదుల్

వినయవిధిఁ జేసి క్రమ్మఱఁ
జనుదెంచెను వేగ రామ ♦ చంద్రునికడకున్. 257

క. లంకారాజ్యంబు నిరా
తంకముగ నేలు మనుచు ♦ దాశరథియు ని
శ్శంక విభీషణునకుఁ దమిఁ
బంకజభవముఖులు మెచ్చు ♦ పగిది నొసంగెన్. 258

చ. జనకజయున్ నిజేశ్వరుని ♦ సంశయ మెల్లను బాయునట్లుగా
ననలము సొచ్చి వెల్వడె జ ♦ లాశయనిర్గతరాజహంసిచా
డ్పున మెయి చల్లనై సొబగు ♦ పొల్పెసలారఁగఁ గాంచి యంతసం
బున నపుడింతిఁ గైకొని ఋ ♦ భుప్రభుముఖ్యులు మేలు మేలనన్.

సీ. సీతయును దాను జూడవ ♦ చ్చిన సురాలి
కెరఁగి దశరథునకు నమ ♦ స్కృతి యొనర్చి
తత్కృపను బోర నమసిన ♦ తరుచరులను
మఱల బ్రదికించుకొని జగ ♦ న్మహితుఁ డగుచు. 260

ఉ. భూమిజ, లక్ష్మణుండు, రవి ♦ పుత్త్రమరుత్తనయాదివానర
స్తోమము నవ్విభీషణుఁడు ♦ తో నరుదేర విమానమెక్కి సు
త్రాముని కంచి తేజు వెస ♦ దైత్యపురస్థితి సేతుచిత్రముల్
భామకు వన్యసించుచుఁ గృ ♦ పామతి యంబరమార్గగామియై. 261

గీ. అరిగి కిష్కింధ దగ్గఱి ♦ యచట నిలిచి
తపనజాప్రీతవివిధోప ♦ దానుఁ డగుచుఁ
గపుల సకుటుంబులుగఁ బుష్ప ♦ కమునను

లుగ నొనర్చు కొంచేగుచు ♦ మగుడఁ జూచి. 262

క. అదె మాల్యవద్గిరీంద్రం
బదె సుగ్రీవుండు నేస్త ♦ మలరించిన చో
టదె పంపాసరసీపరి
సరమదె శబరినివాసభూమి ♦ యరయుము రమణీ. 263

గీ. అదె కబంధవధోర్వి ఖ ♦ రాజిధరణి
యదె యగస్త్యాశ్రమం బదె ♦ యదె సుతీక్ష్ణు
నిరవధియె దండకాటవి ♦ మఱియుఁ జిత్ర
కూటగిరి యది కంటివే ♦ కువలయాక్షి. 264

క. అని తెలుపుచుఁ జని కనియెను
జనతాసంసేవ్యమాన ♦ చరణాంభోజున్
ఘనతేజు భరద్వాజున్
మునివినుతతపస్సమాజు ♦ మోదం బలరన్. 265

గీ. కాంచి యమ్ముని యొసఁగున ♦ త్కార మెల్లఁ
గైకొని మరుత్తనయు నిజా ♦ గమనవార్త
భరతునకుఁ దెల్ప ననుపుడుఁ ♦ బ్రముద మొప్ప
నాతఁ డరిగి నందిగ్రామ ♦ మరసి భక్తి. 366

మ. భరతుం గాంచి తదీయవార్త వినిపిం♦పం జెన్నిధిం గన్నపే
దరిచందంబున మోదమొందుచు సుమి♦త్రాపుత్త్రశత్రుఘ్నసో
దరునిం బిల్చి పురం బలంకృతి మహో♦ద్యల్లీలఁ జేయించియ
గ్గురునిం దల్లుల మంత్రులం జెలుల గో♦ష్ఠుల్ మీఱఁ దోతెమ్మనన్

సీ. శత్రుఘ్నుఁడును మహా ♦ సంతోషచిత్తుఁడై
సాకేతపురి కేగి ♦ సచివవరుల
రావించి రాముని ♦ రాక యెఱింగించి
పురము శృంగారింపఁ ♦ బొందుపఱచి
నిరుపమాధికతపో ♦ నిష్ఠాగరిష్ఠవ
సిష్ఠాదిభూసుర ♦ శిష్టజనుల
సమ్ముల ముప్పూర ♦ నాప్తుల మంత్రుల
నుచితవాహనముల ♦ నునిచికొనుచు
మఱియుఁ జతురంగబలముల ♦ మట్టుపఱచి
భద్రగజమును సైసేసి ♦ పార్థివునకుఁ
జూపఱులకును గల్యాణ ♦ శోభ దోఁప
నరుగుదెంచెను దోడ్కొని ♦ భరతుకడకు. 268

క. వచ్చినవారిం దోడ్కొని
హెచ్చినమోదమున రాము ♦ నెదురుకొనుటకై
విచ్చేసె భరతుఁ డిందుఁ
జెచ్చెర హరి కెదురు చనెడు ♦ చెలువలరారన్. 269

గీ. అంత రఘువరుఁ డచ్చట ♦ సంతసమున
ఘనభరద్వాజు వీడ్కొని ♦ గంగ దాఁటి
వచ్చుచుండఁగఁ గోరిక ♦ లచ్చుపడఁగ
భరతుఁ డపరిమితానంద ♦ భరితుఁ డగుచు. 270

మ. చని వీక్షించె విదేహరాజతనయా♦సౌమిత్రిసంయుక్తు న

న్మునివేషాంచితు వల్కలాంబరధరున్ • ఫుల్లాబ్జనేత్రుఁ ఘనా
ఘనసంకాశవినీలవిగ్రహుఁ ద్రిలో • కస్వామి నుద్యద్యశో
ధనురాముఁ నయనాభిరాము సుగుణో • ద్దాముఁ నృపాలో
[త్తముఁ. 271

సీ. శ్రీరామచంద్రుఁడు • సీతానుజసమేతుఁ
డై విమానము డిగ్గి • యపుడు భరతు
శత్రుఘ్నునిని మహా • సౌజన్యమునఁ గాంచి
గురున కరుంధతీ • వరున కెఱఁగి
కౌసల్యకును గైక • యీసుమిత్రలకును
బ్రియము మీఱఁగ నమ • స్కృతి యొసఁగి
మఱియుఁ జుట్టంబుల • మంత్రులఁ బౌరులఁ
గారుణ్యరసదృష్టిఁ • గారవించి
రమణఁ బురపతు లిచ్చుహా • రతులఁ గొనుచు
జయజయధ్వను లొలయంగ • సకలవాద్య
ములు చెలంగ మహోత్సాహ • మున నయోధ్య
కొనర వేంచేసి శుభలీల • నుండునంత. 272

గీ. తరుణియును దమ్ములును దాను • గురుననుజ్ఞ
వడసి మునివృత్తి వెడలించి • యెడరుఁ గడచి
సంతసంబున మంగళ • స్నాన మాచ
రించి యున్నంతవిభవ • శ్రీ దలిర్ప. 273

వ. సుమిత్రపిన్నకొమరుఁడు చెన్నలరుపొన్నంపుసన్నంపువలిపంబు

లన్నలకుఁ బొలుపెసంగ నొసంగి సుగంధబంధు రామోదమా
ల్యామ్నాల్య బహువిధభూషణ భూషితులం గావించి యున్నం
తఁ గోసలరాజపుత్త్రికయు సత్యనురాగంబునఁ గోడలినభ్యం
గనవిధుల మంగళస్నాతం గావించి పరార్ఘ్యవర్ణవిలసిత దుకూ
లంబులు ధరియింపఁజేసి కమనీయ నూత్నరత్న చిత్రితహాట
కాలంకారంబుల నలంకృతి యొనర్చి కస్తూరికా ఘనసార హి
మాంబు మిశ్రితచందనం బలందింపఁజేసి కమ్ర కోమల కా
శ్మీరతిలకంబు శృంగారించి నానావిధప్రసూనమాలికలఁ గై
సేసి తక్కినకోడండ్ర నత్యామోదంబునం బెక్కుచందంబుల
నందంబుగాఁ బొందుపఱిచి యున్నంత నొక్కశుభముహూ
ర్తంబున శ్రీరామభద్రుండు సీతాసమన్వితుండై వసిష్ఠ వామ
దేవ జాబాలి కాశ్యపప్రముఖ భూసురాశీర్వాదంబులు నరుం
ధతీప్రముఖ వృద్ధ విప్రపుణ్యాంగనానికర కరవికీర్ణ శుభకరప్ర
సూనాచార లాజాక్షతంబులును, శుద్ధాంతప్రవర్తి సువాసి
నీ సమర్పిత మంగళహారతులను గైకొనుచు రాజమందిరంబు
నిర్గమించి రమణీయ విభావరీరమణోపలనిబద్ధ భిత్తికాప్రతిసీర
లును, సమధికారుణప్రభా సముజ్జృంభిత విద్రుమస్తంభంబు
లును, జామీకర సాలభంజికా పుంజకరాంజలి నిక్షిప్త మా
ణిక్యసందోహనీరాజనంబులును, గరుడశిలావితాన రచితగో
పానసీ ఛవిచ్ఛటాపాదిత చారుతోరణంబులును, గవాక్షాంతర
స్థగిత పద్మరాగప్రస్తర లోహితమయూఖ నిరూపిత కుంకుమ

పట్టికా విరాజితహిమాంబు సంసిక్త భద్రహరిద్రచూర్ణాతి
సాంద్రావలిప్త తప్తజాంబూనద ద్వారంబులును, వేదవేదాం
గపారగ ధారిణీదేవోత్త మోదాత్తాది సుస్వరప్రోచ్చరిత
శ్రుతిస్వస్తివాచక నిర్ఘోషంబులును, సమస్త దేశాగత సామం
తరాజన్యమండల కలకలంబులును, రాజవంశపరంపరాభిజ్ఞాత
ప్రాగల్భ్యసందేశ వందిమాగధ కథామాధురీ ధ్వానంబులును
రూపాజీవా రాజీవలోచనాసహస్ర చాతుర్య తౌర్యత్రిక ని
నాదంబులును, భేరీమృదంగాది వాద్యశబ్దంబులును, గానవి
ద్యాప్రవీణగాయకానీకముఖరితమురళీశంఖ గీతారావంబులు
ను, సకలజగజ్జనజేగీయమాననినదంబులునుం గలకల్యాణమం
డపంబునకుం జనుదెంచి ఘుసృణ మసృణ శతసవనశిలాశ్మకు
ట్టిమంబులును, విభ్రమాదభ్ర శుభ్ర విభ్రాజమాన ముక్తా
ఫలగ్రథనమతల్లికా రంగవల్లికలును, నిజావరజోపదేశిత ప్ర
భాకరకుమారాజ్ఞాపిత సువర్ణపనసజనసత్వసంపన్న జాంబవ
ద్వేగదర్శినుషేణార్షభ సమానీత చతురుదన్వదంభఃపరిపూర్ణ
శాతకుంభకుంభంబులును, బహువిధపరిమళద్రవ్య సమ్మిళిత
చందనచ్ఛటకంబులును, విస్ఫురదిందీవరారవింద కుందమం
దారకరవీర మాధవీ జాతి చంపక పున్నాగ ప్రధానప్రసూ
నప్రతాన పాత్రికలును, మృగమద కర్పూర సంవాసిత పూగీ
ఫలాభ్యంచిత పాత్రికలును, సువర్ణవర్ణ తాంబూలవల్లికాపర్ణ
సముత్కీర్ణపాత్రికలును, గరుత్మద్రత్న త్విట్ప్రసర కోమలధామ

శృంగార దూర్వాంకుర హరిద్రాక్షత శోభితపాత్రికలును గలిగి చెలువొందు కల్యాణవేదికాతలంబునం దత్తద్ధరామరాధీశ్వరుల సర్వపీఠంబులం గూర్చుండ నియమించి తానును నితాంత విలాసభాసుర మనోహరజాతరూప ధగద్ధగిత నవరత్నఖచిత సింహాసనంబున సుఖాసీనుండై భరత లక్ష్మణ శత్రుఘ్నాభిధానానుజన్ములును, సుగ్రీవాంగద హనుమ ద్విభీషణాది జాంబవత్ప్రధాన సుహృజ్జనంబులును, నిరంతర సంతోషంబున రాజలక్షణలక్షిత ఛత్రచామరాద్యుపకరణధురీణులై పురశ్చరమ పార్శ్వకోణభాగంబులం బరివేష్టింప శ్రీమన్మహాగణాధినాథపూజాపూర్వక స్వస్తిపుణ్యాహవాచనమంత్రవిధానంబు గావించి నిఖిలలోకానందంబుగాఁ బరిలబ్ధపట్టాభిషేకమహామహోత్సవుండై విశ్వవిశ్వంభరాగీర్వాణుల కసంఖ్యధేనుధన రత్నాంబ రాభరణాదు లొసంగి తక్కినజనంబులకుం దత్తదభిమతంబు లిచ్చి సుఖంబున రాజ్యంబు సేయుచుండె నంత

క. సుగ్రీవున కనవరతస
మగ్రానుగ్రహము వెలయ • మనుకులనాథుం
డగ్రియమకుటాంగదవల
యగ్రైవేయాదిభూష • ణావళు లిచ్చెఁ. 275

గీ. మఱియు నంగద నల హను • మత్సుషేణ
జాంబవన్నీలముఖ్య కపి • సత్తములకు
ఘనవిభీషణునకు నలం • కారవాహ

నాంబరాదులు దయసేసి • యనిచె నవుడు. 276

క. తారాముఖశాఖామృగ
తారాధిపముఖుల కెల్లఁ • దల్లులచేతన్
హారాదిసన్మహాలం
కారావళు లొసఁగఁ జేసి • క్రమ్మఱ ననిచెన్. 277

శా. ఆలించెన్ శ్రుతిశాస్త్రసత్కథితధ • ర్మార్థంబు లార్యాళిచేఁ;
గాలించెన్ భుజవిక్రమోగ్రపటరిపు • క్షోణీతలాధీశులన్;
దేలించెన్ శ్రితబాంధవాప్తుల సుఖా • బ్ధిన్ గోరికల్ సేకుఱన్
బాలించెం గడుఁ జక్రవర్తులక్రియం • బాటించి భూచక్రమున్.

సీ. పరికింప నతివృష్టి • భయము తద్దతొలంగె;
ధరనవగ్రహావృష్టి • దరము వాసె;
సర్వసస్యసమృద్ధి • సర్వంసహఁ దనర్చె;
జాతవేదస్స్వాహ • సంబడంగె;
నారామములు సత్ఫ • లాభిరామము లయ్యె;
నామయం బరయ న • నామమయ్యె;
పాండియుఁ బైఁడియు • నిండి యిండ్ల నుండెఁ;
దరుణుల కైదువ • తనము ప్రబలె;
నాయురున్నతి పుత్త్రపౌ • త్రాభివృద్ధి
పాఁడి పంటయు ధర్మంబు • ప్రజ్ఞ గలిగి
మనిరి జనులెల్ల నానంద • వనధిఁ దేలి
శ్రీరఘుస్వామి రాజ్యంబు • సేయఁగాను. 279

శా. ఉష్ణోస్రోద్వ్యధిరాష్ట్రరాశిఖమణీ ♦ ద్యోవ్యాపాంబుయుజ్యాకృతీ
జిష్ణుశ్లాఘ్యపురామహాదివిజయ ♦ శ్రీఖ్యాతదోర్విక్రమా
యుష్ణీషీకృతశర్వరీప్రియ సుస ♦ ద్గోర్వీధరేష్వాసనా !
కృష్ణగ్రీవ ! మహీశరాంగ ! భువన ♦ క్షేమప్రదా ! శంకరా.

క. మండితకుండలిమండన
ఖండితశుండాలరూప ♦ కర్బురవీరా
దండితదండధరస్మయ
పండితజనరక్షణీయ ♦ పర్వతగేహా ! 281

మాలినీవృత్తము. రజితకుధరసద్మా ♦ రంజితార్యాత్మపద్మా
భుజగసరికలాపా ♦ భూరిశైలేంద్రచాపా
విజితపురపలాశా ♦ విశ్వలోకప్రకాశా
కుజనహిమపతంగా ♦ కుక్కుటాకాలింగా. 282

గద్య:—ఇది శ్రీమత్కుక్కుటేశ్వరానుగ్రహప్రభూతకవిత్వ
వైభవ విశ్వామిత్రగోత్రపవిత్ర వారణాసివంశపారా
వారకైరవమిత్ర విద్వన్నుతచరిత్ర కామయార్య
పుత్త్ర సుకవిజనవిధేయ శ్రీవేంకటేశ్వరనామ
ధేయ ప్రణీతంబైన రామచంద్రో
పాఖ్యానం బను మహాప్ర
బంధంబునందు సర్వం
బును షష్ఠాశ్వాసము